№ 1039.

Въ сію книгу переведено съ италіанскаго языка, Февраля продолженіе 1779 года

Лукашевичъ

КНІГА

ІСТОРІОГРАѲІЯ

ПОЧАТІЯ ИМЕНЕ, СЛАВЫ, И РАЗШІРЕНІЯ НАРОДА СЛАВЯНСКОГО,

И ихъ Царей и Владѣтелей подъ многими, имянами, и со многими Царствіями, Королевствами, и Провінціами.

Собрана изъ многихъ кнігъ Історіческихъ. чрезъ Господіна Мавроурбіна Архімандріта Рагужского.

Въ которой опісуется почаітіе, и дѣла всѣхъ народовъ, бывшихъ языка Славенскаго, и едіного отечества, хотя нынѣ во многіхъ Царствіяхъ розсѣялися чрезъ многіе войны, которые имѣли въ Европѣ, во Азіи, и во Аѳрікѣ. разшіренія ихъ Імперіи, и древніхъ обычаевъ, въ разныхъ временахъ, и познаніе вѣры Хріста Спасітеля, подъ многими Владѣтельми.

ПЕРЕВЕДЕНА СО ІТАЛІАНСКОГО НА РОССІИСКОИ ЯЗЫКЪ,

и Напечатана повелѣніемъ

И ВО ВРЕМЯ СЧАСТЛІВАГО ВЛАДѢНІЯ

ПЕТРА ВЕЛІКАГО.

ІМПЕРАТОРА И САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССІИСКАГО.

и протчая, и протчая, и протчая.

въ Санктъпітербургской Тѵпографіи, 1722 году, Августа въ 20 день.

КРАТКОЕ СОБРАНІЕ

ІСТОРІЧЕСКОЕ НАРОДА СЛАВЯНСКОГО, ЕГО СЛАВЫ И РАЗШІРЕНІЯ.

Нікакоже удівітелно есть, что слава народа Славянского, нынѣ не такъ ясна, какъ онои довлѣло разславітіся по Вселеннѣи. Ежели бы сеи народъ, такъ достаточенъ былъ людми учеными и кніжными, какъ былъ доволенъ военными и превосходітелными оружіемъ; тобъ ни єдінъ другои народъ во вселеннѣи, былъ въ прімѣръ имени Славянскому. А что протчіе народы, которые ѕѣло были ніжше его, нынѣ велми себя прославляютъ, то не ради чего иного, токмо чрезъ бывшіхъ въ ихъ народѣ людеи ученыхъ.

А ИМЯННО.

Іудеіскіе дѣла опісывали; Ѳілонъ, Эезіѳъ, и Юзеѳъ, Історіки велікопочтенные, которымъ опісаніемъ прославляли дѣла Іудеіская; не оставілібъ то учініть многіе иные Історіки Греческіе велікоученые, ежелібъ имъ было свободно объявлять странные дѣла, и секретная истінны, какъ пішетъ Летанціи въ 4 кнігѣ,

вЂ 11 ГлавѢ Їсторіи. Ибо Теопомпъ, хотѢлъ изъяснить своими Їсторіями таиная мистерія Їудеиская, ослѢпъ. А иные пишутъ болѢзнію трудился 40 днеи, и видѢлъ видѢніе противное; и по томъ отъ того своего намѢренія престалъ, какъ пишетъ Діомитріи къ Толомѣу. Феодатъ Поета, упоминая Мистерія Їудеискаяжъ, такожде ослѢпъ; а когда пришолъ въ покаяніе, то и здравіе получилъ.

ДѢла Греческая, прославлены многими Їсторіографами, между которыми, Аназимандръ, Мелезнъ, Экаѳеи, Милестъ, Демокритъ, Эудосъ, Діцыаркъ, Эѳоръ, Эраштотенъ, Полибіи, Іпосидоніи.

ДѢла Римская, и всея Їталіи, описуютъ Арістидъ, Милезіи, Теотимъ, Клетонимъ, Неаркъ, Ѳеофилъ, Дороѳеи, Арістоклеи, Экрісипъ.

Ѳебаныи, прославлены описаніемъ Тесиновымъ.

Эпироты, Кріптолеомъ.

Описатель дѢлъ Пелопонесскихъ Крісермъ, Досиѳеи, Ѳеоѳилъ.

Тошканская дѢла описаны, Сосітратомъ.

Аркадиискаяя, Демоpатомъ.

беоцкое МѢрило, которое все описуетъ въ книгѢ именованнои Паралели; Эллярікіи, Ктезіи, Кіндіи, Мегастенъ, Артемидоръ, Эвезіи, Калістенъ, которые жили во время Теопомпа, и многихъ иныхъ. Астрабонъ, Полибіи, Солинъ, и протчіе: описуютъ, дѢла Індеиская, Персидская, Египетская, и протчая.

Галиская

Галїиская дѣла опїсывалъ Дїаѳоръ.

Ѳракїиская Сократе.

Лїбїиская Эзїонацъ, Теокалъ, Унїбалдъ вящши въ 30 кнїгахъ своїхъ: Гвасталдъ, Элїгастъ, Аребалдъ, реѳїмеръ, Ветонъ, Доракъ, Карадакъ, Їрутвуїкъ, опїсали славы народа Французского.

Вси вышепїсанные, болши нынѣ прославляются такїми славными Їсторїографами, которые всѣ на пїсмѣ своїхъ народовъ дѣла прославляли, съ не малыми трудами и прїлѣжностїю.

Народъ же Славянской, во древнїхъ временахъ бывши оскуженъ людми учеными; и изначала старался непрестанно, воевати и чїнїти дѣла достоїные вѣчной славѣ оружїемъ; а не пекся нїмало о томъ, чтобъ кто опїсывалъ поступки ихъ, и не многїе Їсторїографы воспомянули о Славянѣхъ, но и то напомїновенїе, учїнїли болши по прїчїнѣ рати чїненыхъ отъ Славянского народа съ протчїми народы, нежели выхваляли сеи народъ какою свѣтлостїю, себѣ непрїятелеи, котороu народъ озлоблялъ оружїемъ своїмъ мало не всѣ народы во Вселеннѣи; разорїлъ Персїду: владѣлъ Азїею, и Аѳрїкою, бїлся съ Егїптяны, и съ велїкїмъ Алеѯандромъ; покорїлъ себѣ Грецїю, Македонїю, Їллїрїческую землю; завладѣлъ Моравїею, Шленскою землею, Чешскою, Польскою, и береги

моря

моря балтійского, прошелЪ во Італію, гдѢ многое время воевалЪ противЪ рімлянЪ. Иногда побѢжденЪ бывалЪ, иногда біючіся вЪ сраженіи, великімЪ смертопобітіемЪ рімляномЪ отмщевалЪ; иногда же біючіся вЪ сраженіи равенЪ былЪ. НаконецЪ покорівЪ подЪ себя державство рімское, завладѢлЪ многіе ихЪ провінціи, разорілЪ рімЪ учіня даннiками Цесареи рімскіхЪ, чего во всемЪ свѢтѢ иной народЪ не чінівалЪ. ВладѢлЪ Францыею, Англіею, и уставілЪ державство во Ішпаніи; ОвладѢлЪ лутчіе провінціи во ЕвропѢ: и отЪ сего всегда славного народа вЪ прошедшіхЪ временахЪ, произошли сілнѢйшіе народы; сірѢчь Славяне, Вандалы, Бургонтіоны, Гоѳы, Острогоѳы. Руси или Раси, Візігоѳы, Гепіды, Гетыаланы, Уверлы, или Грулы: Авары, Скірры, Гірры, Меландены, баштарны, Пеуки, Даки, Шведы, Норманны, Ѳенны, или Фінны, Укры, или Ункраны, Маркоманны, Квады, Ѳраки; Аллери были блізЪ ВенедовЪ, или ГенетовЪ, которые засѢли берегЪ моря балтійского, и раздѢліліся на многіе началы; то есть Померaняны, Увілцы, Ругяны, Уварнавы, Оботріты, Полабы, Уватіры, Лінгоны, Толенцы. Редаты, или Ріадуты, Цірціпанны, Кізіны: Эрулы, или Элуелды, Левбузы, Увіліны, Стореданы, и бріцаны, со многіми иными которые всѢ были самои народЪ Славянской: яко же здѢ напреди означено будетЪ.

Аще бы кто хотѣлъ вышеозначенные дѣла потемніти или унічтожіти, ссылаюся на велікую бібліотеку Свѣтлѣішаго Князя Дурбіно Пезарского, которои хотя такую бібліотеку богатую велікую, славную и праведную, и во сущемъ сердце Італіи держітъ. А ежели которои нібудь изъ странныхъ народовъ, сему истінному опісанію, будетъ по ненавісти прекословіть, свідѣтелствуюсь на опісаніе Історіографовъ при семъ объявленныхъ. Которые многіми своіми історіографіискіми кнігами, о семъ дѣлѣ упомінаютъ.

А я прошу, благоволіте сіи мои труды прінять во благоугодіе, и не предати мя осужденію благоразумніи чітатели; аще и погрѣшілъ яко человѣкъ: намѣреніе мое не иное, токмо изъясніть потемненное, и показать ясно, что кому надлежітъ; и прошу паки, да бы всякъ свои дѣла, содержалъ и остерегалъ въ честности, съ пріумноженіемъ превосходітелствъ, не токмо нынѣшніе, но и древніе, и трудіться сеи моеи краткои історіи пополненію; ибо и высокоученые Історіографы, хотя мало своіми історіями и погрѣшіли; а къ надлежащему пополніть, или справіть не есть трудно, какъ есть обычаи во Вселеннѣи.

Опісаніе історіографовъ сея історіи, хотя нѣкоторыхъ церковь рімская не пріемлетъ, обаче не за неправедное опісаніе ихъ історіи, токмо за не почітаніе церкви.

А

Архімандрітъ Трітемнъ,

Абламіосъ,
Адаміи Саѵонскіи,
Агаціи Смірнеи,
Агустінъ Моравскіи,
Албертъ Кранціи,
Алеѵандръ Гванъ,
Аміанъ монахъ,
Андреи Ангелъ дурацынъ,
Андулфа Сагакъ,
Анали Галанскіи,
Анали ружскіи,
Анали Венецкіи,
Антоніи бофінінъ,
М: Антоніи Сабѣлікъ,
Антоніи Выперанъ,
Арнордъ Архімандрітъ,

Архімандрітъ Урсъ паргендъ,

Абраморпеліи,
М: Астера Адамъ,
Агустінъ дохторъ,
Аімонъ монахъ,
Албертъ Шпаденцъ,
Алеѵандръ Скуфетъ,
Артманъ Щедель,
Андреи Корнеліи,
Аналіи Фрісіи,
Аналіи рагужскіи,
Аналіи Тутки,
Аноннъ монахъ,
Антоніи Геуфреу,
Антоніи Сконкофіи,
Апіянъ Алеѵандріискои,
Арпунтакъ бурде Галанскіи,

Аріанъ

Аріанъ Нікомедіиской, С: Аурелїи Вїторъ, М: Аурелїи Касїодоръ, Артманъ Шедель,

б

балдасаръ Спалатінъ, берозъ Халдеи, Воніфасїи Сїмонетъ, безвеквїи, беатъ ренанъ, берїардъ Юстініянъ, булядоръ,

В

Валерїи Мауїмъ, Ф: Вїгерїи, Венцеславъ боемскїи, Веторъ Утїсенцъ, Вїтікіндъ Саусонской, Внефрїдъ Агліиской, Волфангъ Галанской, Вартонъ учїтель, Валерїи Потервелъ, Верїеръ розембінскїи, Вїтїкіндъ Галяской, Вїтікіндъ Вагріемской, Волфанга Лазїи,

Г

Гасперъ Пеуцыръ, Геремїи русъ, Геванїи Аубанъ, Геванїи ботеръ, Геванїи Курополітъ, Геванїи Эсендскїи, Геванїи Лазнардъ, Геванїи Науклеръ, Гасперъ Тыгурікъ, Герардъ рудінгеръ, Геванїи батїста, Геванїи Коклео, Геванїи Дубравнъ, Геванїи Эербуртъ, Іванъ Велїкой Готской, Геванїи Вїлянъ,

Геванїи Спаднъ,
Геванїи Гоболїнъ,
Геванїи Івошскїи,
Геванїи Пїнетъ,
Георгїи Пакімеръ,
Георгїи Верчїгеръ,
Героломъ Даторъ,
Героломъ Р. цели,
Гїус..нъ,
Готфредъ Мона..е,
Грїгорїи Докторъ,
Гулїамъ Фр.зиъ,

Геванїи Горопеи,
Геванїи монахъ,
Геванїи Тыгурїнъ,
Георгїи Цедренъ,
Георгїи Пакїм.ръ,
Георїанда Алаги,
Героламъ барди,
Гїулїи Фароздъ,
Гїунїи Кордъ;
Готфрїдъ въ С.ерберкїи,
Гулїамъ Канп.еръ,
Гунѳеръ Поета,

Д

Дїодоръ Сїкїлскїи,
Дїонъ Нїцыи,
Дїтмаръ Мерса Пугерръ,

Дїогенъ Лаерцъ,
Дїонїзїи Пунїкъ,
Доменїкъ Марномїгръ.

Э

Эгесїпъ,
Эгїнартъ монахъ,
Эмануїлъ Монасе,
Эразмо Стеля,
Евгїпъ монахъ,
Эвстакїи,
Элмолдъ Попа,

Эгїдиъ Тскуднъ,
Элїи Спорцыанъ,
Эпїтомъ Страбона,
Эевдоцїи Пансгїрїста,
Эвзебїи,
Этропїи,
Энрїкъ Дїерворлїи,

Ерманъ

Эрманъ Кострать,
Эродіанъ,

Эрманъ Скодель,
Эродотъ Аллікарсінскіи.

З

Захаріи Аілнои,
Зозіна,

Зонара,

І

Ізаціи Веце,
Ізігоннъ,

Ісідоръ Іспаленскіи,

К

Калеуріанъ Сура,
Карлъ Сігоніи,
Келіи Дунатъ,
М: Кікерінъ,
Констенітінъ Пореірогенітъ,
Корадъ Пеутіньеръ,
Кронара Өіоманаха Міноріпаніи,
Крішпоөанъ Варсевіціи,

Калімахъ Пріпрініи,
Карлъ Вегріосъ.
Керіліанъ.
Корнелиі Тацітъ,
Констянтінъ Спандугінъ,
Крісіпъ,
Квінтъ Курціи,
Кіріакъ Кспангеберн,

Л

Ламбертъ Скаөіа бургенце,
Леонардъ Арепінъ,
Люканъ.

Лаврентіи Суръ,
Людовікъ Сервінъ,
Людіфалнъ,

Люігн

Люїги Кантерїнъ, Леополдъ Памперть,
Люїтъ Прандъ Тїцыненскїи,

M

Марцелїнъ Конте,
Марїнъ барлецы,
Марїнъ Архїмандрїтъ,
Мартынъ бїскопъ,
Мартынъ Вагїетъ,
Матөеи Мїкоөїтеа,
Метель Тугарїнъ,
Мїхаїла рїцїи,
Мудестъ,
Марїанъ Скотъ,
Марїнъ монахъ,
Мартынъ Кромеръ,
Мартынъ Сегоїнъ,
Марсїянъ Капела,
Мазокїя,
Меөодїи Їсторїкъ,
Мїхаїла Салюанїцїанскїи,

Вси Їсторїографы, производятъ началобытїе сего народа изъ Скандїнавїи, котарая отъ многїхъ названа Сканцїя, отъ иныхъ Скондания, отъ нѣкоторыхъ Скандїя и Скандїзона, лежащая во странахъ Сѣверныхъ, о чемъ Элмолдъ опїсуетъ.

Древнїе Латїны и Греки, едва познали оную, и общїмъ мнѣнїемъ сказали; что есть поясъ земли студеныи, осужденъ въ непрестанные снѣги, и лїшенъ всякаго жївотнаго. Не многїе о томъ учїнїли напомїнанїе, нѣкоторыежъ токмо, положїли подъ сею промежностїю и благополучные земли долгожївотныхъ людеи, и всѣхъ человѣкъ зѣло праведныхъ. А иные надѣялїся, что оная страна была нѣкїи островъ велїкїи.

Плїнїусъ

Плиніусъ въ 4 книгѣ повѣствуетъ: что Скандінавія островъ преізрядный, и велічествомъ непрімѣрный; Солінъ въ 23 главѣ, о дівныхъ вещахъ Вселенныя опісуя глаголетъ, Скандінавія есть островъ болѣе всѣхъ острововъ Германскіхъ, не имѣетъ иные вещи чудной, толко себе самого. Потомъ вскорѣ сказуетъ, Скандінавія неесть сущіи островъ, но часть земли не малая и окруженая моремъ, но отъ сухіе земли со всѣмъ не отдѣлена; названъ отъ Іоаріанда Алана, другои міръ, жіліще народовъ и владѣніе породъ. Длінa его отъ Полудни къ Норду съ 1800 міль, и шіріна не многімъ менши половіны; съ едіныя страны оканчевается моремъ балтіискімъ, съ другую Океаномъ, отъ нѣкоторыхъ названнымъ море Ледоватое; въ близости Норда, имѣетъ Скріѳінны, Карѣлы при граніцахъ росіискіхъ, по чертежу показателному Олая велікого. Есть мнѣніе нѣкоторыхъ людеи ученыхъ, что Скандінавія есть славная Туле: отъ древніхъ утвержаютъ свои слова на послѣдующемъ ѳундаментѣ. Помпонеи Мела полагаетъ Туле, на протівъ Германіи ніжнеи Птоломеи Туле полагаетъ въ 73 градусѣ шіроты, 26 длінны. Прокопеи Туле опісуетъ, что жітельствовали на неи 13 народовъ, и толіко же Цареи владѣтельствовали, десять кратъ болши бріганіи. Стефанъ бізантіанінъ, называетъ Туле велікою, понеже со обьемлетъ народы Скріѳітіаны: нынѣ именуемы Скріѳінны. Ісакіи Чеса

пре-

претолкователь Аїксөроновъ сказуетъ, что Туле лежітъ къ Востоку брітанскому, которые околічности всѣ прінадлежатъ Скандіи, а не инымъ, толко вящши, что едіна часть Скандіи еще и нынѣ носітъ имя Туле Марка: Море балтійское, которое Туле окружаетъ, не слышітъ прібыли водяной, ніже убыли, и того ради ѕѣло есть многобурно и бѣдственно. Когда текущую воду погонятъ вѣтры, пріходітъ съ Сѣвера вода толь прѣсна, что матрозы оную ради варенія употребляютъ, и то проісходітъ отъ множества рѣкъ и озеръ впадающіхъ въ него. Протівное когда случается теченіе воды, проізходітъ съ Запада, мерзнетъ зімою толь жестоко, что ѣздятъ по верхъ нѣкоторыми карѣтами, которые оные народы называютъ сани; а иногда и цѣлые войска, переходятъ пѣши съ сухого пути, на островы отъ Скандінавіи, которая отложши всѣ другіе имена, держітъ паки оное еже Скандія. Которое имя значітъ веселость, или прігожство, понеже благоразтвореніемъ воздуха, плодоносіемъ земнымъ, приволностію прістаней и товаровъ, и богатствомъ морскімъ, рыболовленіемъ изъ озеръ и рѣкъ; и ловленіемъ ѕвѣрей изрядныхъ, жілами не истощімыми злата и сребра, мѣди и свінца, множества градовъ, постановленіями гражданскіми, ни едіной странѣ богатой уступаетъ. Изъ нея же древле посылалися часто [по сказанію Соліному въ 25 главѣ, о Сѣверныхъ] чрезъ дѣвицъ неразтлѣнныхъ, первые

плоды

плоды жітъ Аполлону Деліискому; понеже оные отъ насілства остаріодержцевъ, не возвращалися вспять неразтлѣнны, то паки возвратіли далеко, разстоятелной оныхъ плодовъ обрȣкъ во предѣлы Скандінавскіе, которая нынѣ содержітъ въ себѣ 3 королевства; а имянно: Норвергію, Швецію, и Готфію, съ частію королевства Датского, и иные многіе провінціи, якоже суть Ботнія, Ѳінмаркія, Лапонія, и Ѳінляндія, которую въ прошедшіхъ временахъ жітелствовали народъ Славенской, и имѣла ихъ языкъ. Но когда овладѣли Русіяне, то пріняла вѣру Греческую. И окромѣ вышереченныхъ, суть еще многіе провінціи въ Скандінавіи, изъ которые вышли Славяне, со многіми иными сілнѣйшімп народы, которые покоріли и владѣтелствовали, по томъ Азіею, Афрікою, и Европою.

ПЕРВОНАЧАЛІЕ
СЛАВЯНЪ.
И ПРОИСХОЖДЕНІЕ
ДЕРЖАВСТВА
ИХЪ.

ПЕрвоначаліе и проісхожденіе державства [ихъ] народа Славенскаго, не такъ возможно удобно познати, понеже кромѣ того, что Славяне мало почітали кніжную науку, и ученыхъ людей. Не предъуспѣвало имъ время внімати ученію и наукамъ, они бо быша прірodою варвары, и жітелствовали между такіми же людми свірѣпыми и варварскіми, съ которыми непрестанно воевалися. Того ради изъ начала были не знаеми, въ пространныхъ степяхъ народа варварскаго. Тогда перво оказалися, когда на Греки и на Рімлянъ [отъ которыхъ въ началѣ процвѣтали науки, погубіли и пісаніе и краснорѣчіе купно] наступали, озлобляли, и мало неіскореніли ихъ оружіемъ, Парояне, Готоы, Вандалы,

 Аланы,

Аланы, Лонгобарды, Срацыны, Гунны. И на конецъ сіи Славяне въ толікое утѣсненіе и бѣдство оныхъ Грековъ и Рімлянъ прівели, что весма пренебрегли, ніже времени имѣли опісати первоначаліе свое, такжe и ѕлодѣиства людеи чужестранныхъ; А наіпаче по многімъ прічінамъ ненавістніковъ своіхъ.

Петръ Крузберъ Голандецъ въ кнігѣ 3, о Сѣверныхъ, Увікіндъ Увагрезъ въ кнігѣ 1, о Германіи; и Алеѯандръ Гвагвінъ въ своеи Сармаціи, разсуждаютъ, что Іафетъ болшіи сынъ Ноевъ, отъ котораго возимѣлъ первоначаліе народъ Славенскои; послѣ оного памятного потопа, напісанного во священномъ пісаніи, посѣлілся во Азіи перво; По томъ его потомки пошли во Европу на Сѣверъ, и поставіли своя обіталіща въ Скандінавіи, идѣже возрасли въ безконечное чісло. Имѣли 200 отечествъ и населіліся во оныхъ мѣстахъ, которые суть отъ горы Тавра Кілікіиского къ Сѣверу, при Океанѣ Сѣверномъ половіна Азіи, и по всеи Европіи, даже до Океана Брітанского. Извѣстіе сего людонаселенія изъято, и отъ протолкованія самого имене Іафетова, которое значітъ разшіреніе; и отъ счастлівого благословенія Ноя отца его, которои провідѣвъ три состоянія будущія жізни человѣческія, и назначівъ всякому свои урядъ [чінъ] тремъ своімъ сыномъ, чтобы каждыи изъ ніхъ согласовался своему опредѣленному званію. Рекъ Сіму: иди яко Священнікъ исправляя божественную Службу. Хаму же трудіся, воздѣло-

воздѣловая землю и поля, и обучаяся художеству рукодѣлному. Іафету, правітельствуи и защіщаи яко Царь, и обучаїся оружїю яко воінъ. Которое пріказаніе, или завѣтъ Ноевъ былъ потомъ охраняемъ ненарушімо отъ потомства его сыновъ. Того ради Славяне изходящіи отъ Іафета, всегда были во оружїи храбры, и начальствовали надъ многіми людми. Но понеже нізходящіи отъ Іафета, возрасли и умножіліся въ чісло такое, что велікая Скандінавія не могла ихъ вмѣщати, отъідоша отъ оныя. И оставя жіліща отеческая многочісленная, покоріли себѣ всю Сармацію Европскую, которая [по Птоломею] на Востокъ оканчівается моремъ Меотісомъ и Дономъ, отъ Запада опредѣляется Віслою рѣкою, отъ Сѣвера Океаномъ Сарматскімъ, отъ полуденнои страны горами Корпатами.

Случілося оное первое отшествіе Славянъ изъ Скандінавіи во время Ѳѳоніеля, учіненного наслѣднікомъ по Юзее наслѣднікѣ Моvсеевѣ. Которои Ѳѳоніель былъ судіею Евреомъ, въ лѣто отъ Міросозданія 3790, прежде прішествія Хрістова за 1460 лѣтъ, въ которое время вышли изъ Скандінавіи Готѳы, подъ тѣмже именемъ и Славяне, которые были съ Готѳами одінъ тотъ же народъ. И тако народъ Славенскои покорівъ державству своему всю Сармацію, потомъ раздѣлілся въ разные начальства, и тогда получілъ разные себѣ имена; сірѣчь: Венеды, Славяне, Анты, Верлы или

Ерулы, Аланы или Маесагеты, Гірры, Скірры, Сірбы, Эмінклены, Даки, Шведы, Ѳенны или Ѳінны, Прусы, Вандалы, бургондіоны, Готѳы, Остроготѳы, Візіготѳы, Геты, Гепіды, Маркоманны, Квады, Авары, Певкіны, баштарны, Роуоляны или Руси, Ляхи, боеми или Чехи, Шленцы, и булгары, которые всѣ были, единъ тоіже родъ Славенской, который еще и нынѣ боліи всѣхъ есть иныхъ народовъ, понеже народа и языка Славенского, не токмо суть оные, которые живутъ во Іллиріи, во Истріи и Карпатѣ, но еще многіе иные превелікіе и сілнѣйшіе народы, булгары, Рашцы, Рашіане, Сербы, бошнаки, Карваты, Петы Горски, [то есть сосѣди пяти горамъ] Русы, Подоляне, Поляки, Москвітяне, и Черкасы, и оные, которые живутъ далеко при Голѳѣ Венедіцкомъ, даже до рѣки Албіи, которыхъ останки еще и нынѣ суть наріцаеми отъ Германъ Славяне и Віндяне или Вінды, а конечно Лузацы, Кассубіи, Моравы, Літвяне, Шленцы и боемы. Того ради языкъ Славенской распростіраетъся отъ моря Каспійского, даже до Саѵоніи, и до моря Адріатского таже до Германского. Сеи народъ Славенской всегда показовался свірѣпъ, храбровоененъ, и всегда славожелателенъ. Древніи обычаи у Славянъ былъ, еже не жіти нікогда во едіномъ мѣстѣ, но по прістоіности попасовъ, или яко непріятелеи, отбѣгаше, или казалося имъ тѣсно, премѣняли жітелство, и преносіли своя стяжанія, живуще всегда подъ шатрами,

шатрами, воевателны, волны, и неукротимы. Во время Августа Цесаря жили смѣшены между Ѳракіанъ, а по томъ овладѣли оружіемъ мало не всю Европу, и великую часть Азіи и Аѳріки. Аще со прилѣжаніемъ разсмотренъ будетъ сеи народъ Славенской, то не обрящется въ прошедшихъ временахъ другой храбрѣишъ; понеже сеи со удобностію претерпѣвалъ стужу и жаръ, и вся прочіе неспособности воинскіе. Всегда безстрашенъ предстоялъ, воеже полагати жизнь свою въ тысящь бѣдствъ, никогда не былъ во всемъ покоренъ державству Римскому. Наипаче когда Славяне во времена Маѵиміліана Цесаря перешедъ Істръ рѣку или Дунаи, вошли во Іллірію, въ Паннонію, и въ Мисію, опустошили все, наступали на полки Римскіе храбро, и прогоняли такъ, что державство Римское всегда принуждено было удерживать себя отъ воинства Сарматъ, разсуждая себѣ за превеликои учинокъ, когда тѣмъ склоняяся, ихъ свирѣпство отвращали отъ себя.

Порода Венедовъ была, на иные три раздѣлена, нареченные, Венеда, Анта и Славенская, которые произошли всѣ три отъ тогожъ единаго корене Скандинавского; Славяне еще въ Сармаціи живуще, чинили непрестанные воины противъ разныхъ народовъ, и всегда были славными побѣдителми, отъ чего восприяли и имя сіе, еже нарицатися Славянами, подъ которымъ именемъ [по сказанію Ринальда Вританского въ I. книгѣ Вританіи лѣтописеи] учинивъ едину силную

флоту на мори Энедійскомъ, наступали на Англію, ибо они будучи человѣцы веліки возрастомъ, вмѣняліся за богатыреи, но послѣ какъ прогналъ ихъ отъ того острова сілною рукою Брутъ, сынъ Сілвія внука Енеова, то прінуждены они новыхъ себѣ жіліщь искать, и пріплыли ко брегомъ Саѵоніи ніжнеи, нынѣ же нареченные Ѳрізіи, гдѣ тогда нікто не обрѣтался: и вышли было на сухои путь, но скоро прогнали ихъ жітели того мѣста паки во своя Карабли: и оттуду отплывъ со своїми Караблями, прошли внутрь къ Западу, дондеже вошли во устьѣ рѣки Мозы, и остановївшеся тамо по нѣсколькомъ времени блізъ древнеи Влардінге, построіли Фортецію ѕѣло крѣпкую, которую отъ имени своего наіменовали Славенбургъ за 900 лѣтъ прежде прішествія Хрістова. А оные которые отгнали Славянъ, были Шведы первопрогнатели Алановъ, обітавшіхъ по всему оному тракту мѣста лежащаго между рѣкъ Ѳлевы и Швевы. Другіе Славяне потомъ, которые въ то время осталіся въ Сармарціи, мужественно стояли протівъ Алеѵандра Велікого, котороі домогался покоріти ихъ себѣ: и убіли они Менедама Капітана Алеѵандрова, изрубіли въ штуки, такожде 2000 пѣхоты, и 300 конніцы Македонцовъ, и хотя Курціи прілагаетъ сеи разумъ и воеваніе къ Скіѳомъ, послѣдуя въ семъ своемъ мнѣніи, погрѣшенію другіхъ пісателеи Італіанскіхъ, которые когда не дознаваліся имени коего лібо народа наріцаемаго

отъ

отъ нихъ Варварами, то абіе нарекали [якоже сказуетъ Албертъ Кранціи] Скиѳами, однакоже чітается ясно въ томъ же Курціи съ протчіми пісатели, что предреченное разбітіе было воіскамъ Алеѯандровымъ отъ Славянъ, понеже по семъ пріложілъ Курціи, что ко Алеѯандру Велікому пріішли Послы Германовъ восточныхъ, [которые отъ спісателеи оныхъ временъ наречены Сарматами и Скиѳами; А отъ насъ Венедами, отъ себе же самыхъ назваліся Славянами [чісломъ 20 пословъ по своеи обыкности на конѣхъ, которые пріняты будучи въ шатрѣ Царскомъ и посаждены, уставили очи свои на ліце Царское, аки измѣряя смыслъ его по возрасту тѣлесному, которое имъ показалося не веліко и неравно толікои славѣ; по томъ едінъ изъ ніхъ старѣішіи началъ говоріти сімъ образомъ. Аще бы боги восхотѣли, чтобъ возрастъ твоего тѣла былъ равенъ желанію мысли твоея, тобъ весь свѣтъ не могъ тя вмѣстіти; ты едіною рукою касалсябъ Востоку; а другою бы Запада, и получа тое, похотѣлъ бы знати, гдѣ сіяніе толікого божества сокрывается: тако что ты желаеши вещеи, которыхъ не можеши постігнути. Ты изъ Европы идеши во Азію и изъ Азіи во Европу преходіши, когда побѣдіши весь родъ человѣческои, тогда уже со ѕвѣрми съ лѣсами и съ снѣгомъ и съ рѣками будеши воеватіся. Или незнаеши, что велікая древа долгімъ временемъ ростутъ, а по томъ во едінъ часъ изкореняются?

безуменъ

безуменъ есть той, который плодъ оныхъ древесъ точію смотрітъ, не измѣряя ихъ высоту: Зри себѣ что ежели желаешъ на самыи верхъ оной взыти по вѣтвіямъ за которые будешъ хвататіся, да бы не упасти на землю; И левъ нѣкогда бываетъ снѣдь малѣишіхъ птіцъ: желѣзо отъ ржавчіны снѣдается, и ніедіна убо вещь бываетъ толіко тверда, которая бы не имѣла боятіся бѣды, отъ другіе вещи немощнѣішеи, какое дѣло намъ съ тобою? мы нікогда не пріходіли на твою землю, якоже знаеши откуды ты идеши, того ради не возможно и намъ пребывати, непознаваемымъ живуще между превелікіхъ лѣсовъ, не можемъ покарятіся кому, но ніже хотімъ быти господа. Дары же наши вамъ уже даны, да тѣмъ возможете познати людеи Скіѳскіхъ; пара быковъ, одна соха, стрѣлы, копіе: и едіна чашка. Сія вещи употребляемъ и съ пріятелми, и протівъ непріятелеи; жито нажітое трудомъ, быковъ нашіхъ мы даемъ пріятелемъ, съ німи мы въ чашкахъ віно жертвуемъ богамъ: а непріятелеи изъ далека стрѣлами встрѣчаемъ, а въ блізу копіемъ поражаемъ; такімъ образомъ мы побѣділи Царя Скіѳскаго [здѣ відітся яко послы не Скіѳяне были, якоже Курцій упомінаетъ:] и Мідскаго, такожде и Перского даже до Египта путь намъ былъ отворенъ; Но ты хвалішіся гонятіся за разбоініками: ты самъ едінъ разбоінікъ всѣмъ народомъ, которыхъ побѣділъ еси; взялъ еси Лідію; и овладѣлъ Сорію, ты держіши Персіду,

Персіду, въ твоеи власти суть бактріане, ты во Індію хощеши итти, и уже еще ты же протягаеши на наши скоты, твоя сребролюбівые и несытые руки: Что ты требуешъ отъ богатствъ, которые творятъ тебя имѣти многую славу? ты первыи изъ всѣхъ протчіхъ изобілуеши славою; понеже еліко болши получаеши, толіко болши желаеши того, чего неимѣеши: Недоволно тебѣ, коліко мѣшкалъ еси окрестъ башовъ, когда хотѣлъ ихъ побѣдіти; Согдіане паки начали воіну, тебѣ отрыгается воіна отъ побѣды. Но хотя ты вмѣненъ превелікъ и премощенъ паче иныхъ, но всякімъ образомъ нікто не можетъ на себѣ содержати Государя чужестранного. Преправішся не много за Донъ [другая околічность осуждающая погрѣшеніе Курціево о скіѳѣхъ] и узнаеши въ коліко разстояніе оное распростіраетса; Скіѳовъ ты нікогда непостігнешъ, убожество наше скорѣіше есть, нежели твое воіско носящее съ собою грабленіе многое толікое народовъ. И аще ты повѣріши, что мы обрѣтаемся далеко, ты увідіши насъ стоящіхъ въ своїхъ обозѣхъ; понеже тоюже мы борзостію и гонімъ и бѣгаемъ. Мы слышімъ, что у Грековъ въ посмѣяніи наша степь: но мы вящше любімъ лѣса пустые и тощые всякого землевоздѣланія, нежели грады и изобілные маетности; того ради держи руками сжату твою фортуну, понеже она есть непостоянна, и протівно своеи воли не задержітся; того ради должно послѣдовати

здравоносному совѢту, которои тебѢ подаемЪ, и которои тебѢ настоящеи союзЪ подаетЪ, лучши будетЪ тебѢ положіти узду на твою фортуну, ради лучшаго управленія тои нашѢи. Сказуютъ что фортуна безЪ ногЪ есть, и что она толко имѢетЪ руки украшены перьемЪ. И когда подаетЪ руки не попускаетЪ коснутіся періи. Всеконечно, ежели ты еси богЪ, то долженЪ ты человѢкомЪ подавати благотворенія, а не отЪімати ихЪ своіственная: Аще же ты человѢкЪ, памятуи себе всегда быти такова. безумное есть дѢло воспомінати тебѢ о томЪ, о чемЪ ты забываешіся. КоторымЪ не учініши воіны, возЪімѢеши ихЪ за пріятелеи, понеже между равными претвердѢіша обыкла быти дружба. равные могутЪ называтіся оные, которые нікогда не учініли опыту своіхЪ сілЪ, но и отЪ тѢхЪ, которыхЪ ты побѢділЪ, опасаіся еже вѢріти яко суть пріятели; понеже между господіномЪ и рабомЪ, не можетЪ состоятіся любовь постоятелна. Но мы и вЪ мирѢ обыкли охранять прічіну воінѢ; невѢріте ли что мы сЪ прісягою подтверждаемЪ мілость, осмотряти вѢрность и нашу прісягу? иная осторожность употребляемая у ГрековЪ, которые подтверждаютЪ свои дѢла прізываніемЪ боговЪ. Не требуеши пріятеля вЪ дружбѢ, о которомЪ ты долженЪ усумнѢватіся? кто не кланяется людемЪ, обманываетЪ боговЪ, ты подлінно насЪ будеши имѢть за сторожеи Азіи и Европы. Мы граничімЪ бактру, гдѢ ДонЪ еѢ раздѢ-

раздѣляетъ: а съ другои стороны Дона, даже доле Ефрата есть слухъ, что сопряженна Македонія съ холмами Фракїискими и съ ея горами; того ради разсмотри, аще суть сосѣди другъ другу царству твоему? надлежитъ насъ имѣть пріятелми или непріятелми.

На тотъ разговоръ Варваровъ возъотвѣтствовалъ Царь, что онъ желаетъ служить своеи фортунѣ, на которую уповалъ много; и тако отпустилъ послы Славенскіе, съ которыми послѣди сразївшїся воїски Алеѯандръ, не мало своїхъ потерялъ, а непріятелемъ учїнилъ малои уронъ; но понеже немогоша оные воспротївитїся такому воиску устроенному всякїмъ оружїемъ, прінуждены отступїти по обыклости своеи внутрь Сармацїи, въ которои учїнили по томъ знатные и ясные дѣла счастлївымъ и благопоспѣшнымъ случаемъ. Сеи храбрыи народъ Славенскои, нїкогда пребывалъ успокоенъ, наїпаче въ наступанїи временъ. взїрая убо на дѣла преболшїе, намѣрїлся оставїти пустыни Сарматскїе, по которому дѣиствїтельству, раздѣлїлїся на 2 части, едїна пошла до Сѣвера, и засѣла береги моря балтїиского, страну протяженну на 250 мїль Германскїхъ, между Германїи, Пруссїи, Лївонїи, Руссїи, и бреговъ протїволежащїхъ Данїи, Готѳїи, и Фїнляндїи, даже до Выборха, и назвалася Генета или Венеда, Германами нареченна Венденъ, отъ Їталїанъ Слава, а отъ нашїхъ Вандала. О сїхъ Венедахъ Славянехъ, будетъ повѣствовано по семъ во своемъ мѣстѣ:

Другая часть Славянъ Сарматскихъ обратилася къ полудни, засѣла бреги Дунаіскіе, отнюдуже искали овладѣти Государствомъ Рімскімъ, которого земли и провінціи, толіко оѕлобляли, что на конецъ покоріли многіе.

Прокопіи Лезареискіи, которыи первыи былъ спісатель о сіхъ славянехъ и о воінахъ учіненныхъ съ Рімляны, въ первои кнігѣ о Готѳѣхъ, тако пішетъ о Славянехъ: при семъ средствѣ, Мартінъ и Валеріянъ, пріѣхали къ Велісарію, [Генералу Царя Іустініана] ведуще съ собою 16000 салдатъ, изъ которыхъ болшая часть были Гунны, Славяне, и Анты, которые жівутъ обонполъ Дуная рѣки недалече отъ ея береговъ: Велісаріи возрадовався о пріходѣ ихъ, намѣрілся сразітіся съ непріятелемъ. Тоіже спісатель во 2 кнігѣ повѣствуетъ, что Велісаріи хітрствовалъ, что бы плѣніти нѣкакого человѣка знаменіта изъ непріятелеи, да бы извѣстітіся, съ какою надеждою Варвары страдали толь тяжкіе бѣды; Валеріянъ обѣщалъ ему дѣиствителство намѣренія, чрезъ нѣкоторыхъ отъ народа Славенского, которые были подъ его знаменемъ; понеже были обычаіны стояти прікрывшіся подъ какімъ лібо каменемъ или древомъ, и тѣмъ образомъ взяти кого хотѣли отъ непріятелеи, о чемъ и на Дунаи, гдѣ они имѣли своя жіліща, и въ Рімѣ протівъ иныхъ Варваровъ, учінілъ искусство, того ради избралъ Валеріянъ едінаго изъ сіхъ Славянъ, сілнѣішаго

и храбрѣі-

и храбрѣішаго и мочного, которыи поощренъ обѣщанми отъ Валеріяна, прежде разсвѣтанія вскочілъ на холмъ, гдѣ по всякъ день біваліся за кошеніе травы конемъ, и тамо легши на землю покрывшіся терномъ, таілся даже учінілся день, единъ нѣкоторои Готѳъ, пріѣхалъ взяти травы не надѣявшіся подвоху, на которого внезапно скоро Славянінъ нападши созади, и охватя крѣпко поперегъ, прінесъ въ обозъ Рімскои, предалъ его Валеріяну. Тоіже Прокопіи пішетъ въ 3 кнігѣ, что единъ нѣкогда Халдівіи изъ фаміліи и двора Іустініанова, толіко презіралъ денги, что онъ ѕѣло роскошно жілъ своімъ имѣніемъ, когда нестало имѣть нічего, учінілъ его Іустініянъ въ 4 годъ своего царствованія правітелемъ всея Ѳракіи, еже стрещи Дунаи отъ наѣздовъ Варварскіхъ; понеже они во время прошедшее, тако съ Гуннами, какъ и со Антами и со Славяны, переправяся туюже Дунаи рѣку, учініли бѣды несносные Рімляномъ; Но во время трехъ годовъ Халдівіи учінілъ препятіе подъѣздамъ оного народа со урономъ ихъ; Но какъ прошелъ третеи годъ, онъ переправілся рѣку предреченную съ не многіми людми, пріішли ему на встрѣчу всѣ сілы людеи Славянскіхъ, но томъ совокупівшеся бои учініли, на которомъ палъ Халдівіи со многіми Рімляны: По семъ Антяне и Славяне поссорівшіся между собою, учініли междоусобіе, гдѣ Славяне одолѣли Антяновъ. По томъ тоіже Прокопіи прілагаетъ, яко народъ Славенскои

и Антяновъ, не былъ правітелствуемь едінымъ токмо человѣкомъ, но изъ древняго времени жівяше въ народнолюбнои и общеи волности, что всѣ дѣла полезные, или вредітелные пріносіліся отъ ніхъ на совѣтъ всѣхъ, что было все едінообразно у обоїхъ народовъ; что наболшіе ихъ прізнавали между боговъ, едінаго токмо точїю Перуна [то есть строітеля громострѣлянія] Господа едінаго вселенныя, которому повінни были на жертву пріносіти быковъ, и протчая жівотная; Они не познавали фортуны Госпожи надъ человѣки; а когда ради недуга въ дому, или отъ бѣдъ на воінѣ, творятъ какои обѣтъ ради избавленія своего, воспріявъ паки здравіе, или міновавъ бѣду, должни суть по повелѣнію исполніти обѣщаніе оброка, которые такому жертвенніку причітали паки воспріятіе здравія; они же покланяліся лѣсамъ и німѳамъ [то есть русалкамъ] и протчымъ демономъ, которымъ жертвуя, воспріимали свои предзнателства добрые или ѕлые. Жітелствовали въ нѣкоторыхъ кібіткахъ не украшенныхъ, ѕѣло разстоятелныхъ едіна отъ другои, премѣняли часто своя обітанія. На воінѣ болшая часть пѣхоты протівъ непріятеля, ношаше щіты и копія въ рукахъ, не вооружаліся нікогда въ латы. Идуще на воіну неносіли платія, но нѣкая покрывала даже до бедръ, языкъ ихъ былъ Варварскіи, ни въ чемъ разнственныи между собою образомъ тѣленымъ, но вси ѕѣло длінного росту и велми мочны

сілами

сілами тѣлесными, по цвѣту же волосовъ ніже ѕѣло были рыжи, ніже черны, но болеѣ по первому нежели по другому цвѣту, жізнь ихъ была жестока ѕѣло и безъустроіна, довольствовалися піщами не ѕѣло лакомыми, безъ коварства и озорнічества въ разореніяхъ и въ разбіваніяхъ: Держали штіль Гуіновъ [унгровъ:] и всеконечно древле Славяне и Антяне имѣли едіно тождепрозвіще, СПОРЫ, еже значітъ разсѣянни, за еже обітати едіной отъ другой фамілій разлучно въ своіхъ кібіткахъ отстоящіхъ другъ отъ друга, занімали многое мѣсто обітающе, весь кряжъ обонполъ страны Дунаиския; Аще же и ѕѣло были жестоки, однакоже въ велікомъ почтеніи имѣли своіхъ Поповъ; Между иныхъ боговъ покланялися Ідолу [названному яко богъ, то есть богъ крѣпкіи] подъ которого ногами стояла едіна глава человѣческая, а другая Львова, въ правой рукѣ держущь копеице, а въ лѣвой круглой шаръ сребряной. Сеи былъ отлученъ отъ прочіхъ Ідоловъ Славенскіхъ. Во время помяновенное отъ Прокопія въ кнігѣ 3: войско Славянское, прошедши Дунаи, и вшедши до Діррахія, учініли превелікія убытки Іллірíаномъ, сѣкуще всѣхъ, нещаділи всякого пола, ніже возраста, опрічь тѣхъ, которыхъ съ собою отвели въ полонъ. Взяли въ полонъ Азбада, оружіеносца Царева, вырѣзали ему нѣсколко ремней изъ спіны, и бросіли жіва во огнь, и сожгли. По томъ воевали всю страну даже до Поморія, одолѣвающе

хітростію

хітростію грады Поморскіе, укрѣпленные осадною сілою крѣпкою отъ Рімлянъ; на дванадесять днеи разстояніемъ отъ Констянтінополя, тамо порубіли 15000 гражданъ, опустошіли всю землю Іллиріковъ и Ѳраковъ, гдѣ сажали на колъ живыхъ бѣдныхъ жителеи: прівязывали нѣкоторыхъ къ четыремъ коламъ толстымъ вбітымъ въ землю руками и ногами къ верху, и по томъ біли ихъ во главы дубінами до толіка, дондеже могли дыхати въ толікомъ мученіи. Протчіхъ же, которыхъ старости ради, или инаго препятія, не могли вести съ собою, заперши во едіно мѣсто тѣсное со скоты, сожігали безъ всякого уміленія; обогатівшеся и обременівшеся грабленіями, паки прешли за Дунаи, да возвратятся во свои кібітки. По нѣсколкомъ времени, велікое чісло славянъ, переправяся паки дунаи, прішли въ Наісъ, съ намѣреніемъ еже овладѣти градомъ Фессалонікою, и бліжніми мѣстами, прінуділи Царя Греческаго вспять воззвати германа славного капітана, которои былъ намѣренъ слѣдовать во Італію съ велікімъ воіскомъ, еже бы утоміти Тотіла, но увѣдомівшеся Славяне отъ своіхъ плѣнніковъ, что Германъ обрѣтается въ Сардѣхъ; Понеже нѣкогда онъ розбілъ воіско Антіиское, боящеся впасти въ подобное розбітіе, воспріяли инои путь, и переправівшеся чрезъ горы Іллірическіе, прошли въ Далмацію; и возъукрѣплены бывше отъ иныхъ Славянъ ихъ народа, раздѣлілися на три воіска, и наѣзжающе на разные мѣста,

почініли

.ючініли бѣды несносные во Европѣ зімующе, аки бы были во властныхъ своіхъ домѣхъ, не имѣюще боязни отъ непріятеля. Извѣстно стало что Тотіла посуломъ многіхъ денегъ воздвігъ ихъ во оные провінціи Рімскіе, да бы Царь Константінопольскіи не возмогъ впредь посылати помощи во Італію противу Готѳовъ, которые ихъ аки вода покрыла. И абіе Царь послалъ противу Славянъ избранное воіско правітелствуемое отъ Константіна, Арація, Назарія, Іустініана, и Іоанна правітелеи. Въ началѣ отъ Схоластіка Евнуха, которои достігъ едіну часть Славянъ немогущіхъ путешествовати впередь, ніже обратітіся инудѣ, поневе обремененни скотами, и протчіми богатѣішіми добычами, постановіли обозъ свои на едіномъ холмѣ, которыхъ окружіли отъ всѣхъ странъ Рімляне, и ради нетерпѣнія салдатъ Рімскіхъ, которые скучали утѣснены въ своіхъ транжаментахъ, на конецъ было имъ позволено отъ началныхъ отаковати Славяновъ, отъ которыхъ сами всеконечно учініліся разбіты, и развоеванны, взяли оніже знамена Константіновы: разгроміли страну Астінгъ, въ которую по се время невхажівали, и дошли даже до долгіхъ стѣнъ; отстоящіхъ едінъ день токмо, или менши отъ Константінополя; Потомъ какъ отъ бѣжанія престали, и паки соедінілося воіско Царское, ударіли внезапу на едіну часть Славянъ и прогнали ихъ въ бѣжаніе, и свободіли многіхъ пленніковъ Рімлянъ со взятіемъ паки знаменъ

Константіновыхъ, оные же Славяне, которые возмогли избыти бѣгомъ, отъѣхали въ домы своя. Оттуду паки отшедше, ударіли на Іллиріанъ, и нанесли велікіе шкоды оной провінціи, понеже воіско Рімское было менши Славенского, несмѣли наступати на ніхъ, и препроваділи оные многое время во оныхъ воеваніяхъ, наполніли дороги тѣлами мертвыми, понеже небыло кто бы имъ тогда могъ учініть какое возпротівленіе. На конецъ возвратіліся со всею своею добычею во свои кібітки на другую страну Дуная; Рімляне немогли наскочіти на ніхъ явно отъ страха, да бы Гепіды ихъ союзніки недвігнуліся въ помощь и защіщеніе ихъ; Іеронімъ барди, наполняя недостатокъ протчіхъ спісателеи о оныхъ воінахъ, знаменуетъ время и годы ѕлодѣятелствъ, которые Славяне сотворіли во Фраклія и во Іллиріи во образъ послѣдующіи, въ лѣто 548 Славяне наступіли на Далматію, и прошли даже до Діррахія. въ лѣто 549 развоевали Фракію. въ лѣто 550, паки пошедши въ Греческую землю, одолѣли Цареградцовъ, въ лѣто 557, отложася отъ началнои ихъ страны, и вшедши въ Македонію, почініли тамо безчісленныя шкоды, и тамо обжівшеся наіменовали оные мѣста отъ своего имене Славонія. въ лѣто 554. преодолѣли Капітановъ и останки Готоскіе, развоевали Сіцілію, откуду прогналъ ихъ Германъ Капітанъ Іустініана Царя, въ лѣто 585, пріходіли даже до Константінополя, разоряя всю Фракію. Пішетъ

Святыи

Святыи Грігоріи Іовію правітелю Мавріківя Царя во Іллірии, что вЪ лѢто 591, вЪ седмои годЪ державства Мавріківва, Славяне перешедше Дунай озлобляли Іллірическую землю, изЪ которои разбѢжалися люди во острoвы да спасутся отЪ свирѢпости сіхЪ. вЪ томже году Мавріків Царь поднялЪ оружіе протіву УнновЪ, которые отЪ времени Аттілы Царя жесточайшого и нареченнаго бічь божіи; жітельствовали вЪ Панноніи обонполЪ Дуная; и пославЪ сЪ воіскімЪ сына и тестя, озлобляли зѢло УнновЪ. тако, что помышляли возвратітіся на первая своя жіліща. но прізвавЪ вЪ помощь СлавянЪ бліжніхЪ, и соедіняся сЪ німи двігнулися протівЪ ГрековЪ. КоторымЪ подали толікои трудЪ, что недерзнули сражатіся сЪ німи вЪ бою полевомЪ. На другои годЪ Славяне наступіли на Греческое Царство, и учініли велікую шкоду, и забѢгая даже до Гірла Херсонского, тамо остановілися; ВЪ лѢто 594 Мавріків послалЪ протівЪ ихЪ доброе воіско, которое учінілося разбіто, потомЪ возЪукрѢпівшеся воіско паки пришло вЪ сраженіе боевое со Славяны, надЪ которыми одержало кровавую побѢду; Славяне послѢ четырехЪ лѢтЪ, учінівЪ союзЪ сЪ Гуннами и Аварами, наступіли паки на земли царства сЪ велічайшімЪ урономЪ своімЪ; однакоже разЪярівшеся болши яко нікогда тако Славяне: вошли паки вЪ провінціи; Но ПріуЪ ГенералЪ МавріківвЪ ихЪ разбілЪ, тожде имЪ случілося сЪ болшімЪ упадкомЪ вЪ лѢто 1000.

но возвращалися толіко часто на обыкновенные наѢзды, что Царь прінужденЪ былЪ на конецЪ уступіти Іллірическую землю, которую наіменовали по томЪ Славоніею. Едіна часть Славяне заняли мѢста бліжніе кЪ морю, другая часть прешла даже до Панноніи вышнеи; протчіе правітелствуемые отЪ Чеха и Леха братіи, проникнули вЪ Моравію, боемію, и Польщу. ОныежЪ, которые засѢли бреги Морскія Далматіи, разпростірали непрестанно свою областъ и Государство, озлобляя не точію сосѢдовЪ своіхЪ, но и ѕѢло далніхЪ людеи; того ради во время Арісалда Короля Лангобардовъ, учінівше едінЪ сілныи флотЪ, прошли во Апулію, стали обозомЪ при городѢ Манфредоніи, гдѢ наступілЪ на ніхЪ РіонЪ Дука беневенскіи, толіко храбро защіщался, что его разбілЪ, и на бою оныи умерЪ; напалЪ на ніхЪ не начаянно братЪ РіоновЪ РадоалдЪ, и збілЪ сЪ велікімЪ урономЪ ихЪ; останки прінуждены отЪити изЪ того Королевства, и воспріявЪ путь кЪ Далмаціи своему пребываліщу, обрѢтоша что мало не вся Далматія соедінілася, купно протівЪ ихЪ, и учінівЪ воіско не малое сЪ флотомЪ вошли во устіе Нарентьı, что бы препяти имЪ входЪ во оную рѢку; что увідя Славяне, учініли прітворство аки бы возвратітіся назадЪ, Далматяня же послѢдовали за німи, но нощь ихЪ разлучіла; Славяне отступіли за островЪ Корцула, гдѢ стояли сокрывшеся весь наступающіи день, по томЪ вЪ вечерЪ

вышедши

вышедши вонъ изъ порты, пошли противъ флоту Далмацкаго, наскочили на него внезапно; бои нѣсколко былъ сумнителенъ, на конецъ учинивъ себѣ Славяне путь посредѣ оружія, прошли въ Наронъ въ мѣста отъ нихъ прежде добытыя. И овладѣвше всѣми оными мѣстами и городомъ Нарентомъ, отъ древнихъ имянованнымъ Нарона, поставили тамо свое владѣтельство, творящеся въ прехожденіи времене ѕѣло силны на мори и ѕѣло страшны, а имянно рѣчи посполитои Венеціанскои, отъ которои, и отъ протчихъ Далматянъ, съ пограничныхъ брали чрезъ долгое время *дань погодную;*

Воина между Слявянъ нарентскихъ и Венеціянъ началася во время Іоанна Партиципація, Князя Венецкого въ лѣто 829. по которомъ учиняся наслѣдникъ Петръ Граденигъ учинилъ миръ со Муисомъ Принципомъ Наренганскимъ, они же вмалѣ по томъ разорвавъ тои миръ, протекли даже до Каврли близко Венеціи, да бы Венетовъ воспятити, Князь же Венецкіи послалъ своего сына и спосообника Іоанна съ силнымъ флотомъ, которои на другои годъ въ карабелномъ бою Славяне одолѣли, и разбили съ погубленіемъ многихъ караблеи Венецкихъ. Непреставали Нарентане гонителствовати Венеціянъ чрезъ 200 лѣтъ. Однакоже опрічь того они платили дань онымъ за плаваніе свободное по морю Адріатскому. Которое владѣтелство Норентаны заступали и держали самовластное. окромѣ дани еще платили имже пошлину или подать съ вещеи,

которыхъ за преступленіе или мешкоту отпадали своеи цѢны.

Непріятелство у Славянъ Нарентанскіхъ противо Венеціянъ было толь непрімірітелно, что сіи на всякъ день возрастающе въ сілахъ, учініліся зѢло сілны на мори, желающе полученіе Долмаціи. безъ того зѢло стужали отъ безстудства велікаго Нарентановъ, возжігали ссоры съ сіми и Долматяны, да бы по томъ удобнѢе покоріти ихъ всѢхъ подъ иго. Во всѢхъ сраженіяхъ, которые имѢли Венеціяне противу Нарентановъ, почітаи всегда были побіваны, а особліво во время Петра Капітана Князя Венецкого, которои вышедши своею особою по двоекратно, противъ ихъ сілнымъ флотомъ наступілъ на ніхъ при КавѢ МікулѢ въ Далмаціи. Въ начаткѢ боя відѢлся сілнѢишъ, что Муісъ Прінцепсъ Нарентінскіи уже мысліл бѢжати. а когда возъукрѢпівшеся отъ остатніхъ караблеи Нарентінскіхъ въ помощь пришедшіхъ, подъ правленіемъ Віты Рагузеніна бобалы Капітана славного, и часто употребленнаго Княземъ Нарентінскімъ, возвратіился паки сразітися съ непріятелемъ побѢдітелнымъ, которои по храбромъ защіщеніи учінілся на конецъ во всемъ разбітъ съ смертію самого Князя. Та баталія толікъ страхъ и ужасъ граду Венеціи дала, что усумнѢваліся да бы непріятель послѢдуя за побѢдою, не прішелъ обступіти ихъ во Венеціи. заперли чепми толстыми устие прістанеи города своего, съ карауломъ частымъ

изъ

изѣ самыхѣ гражданѣ, правленїе не страшлївое Їоанна Парцїпацїя, которои вѣ семѣ бѣдственномѣ союзѣ паки воспрїялѣ оставленное урядство, сїе сраженїе оружїя случїлося вѣ лѣто 880. По томѣ во время же Петра Саннуты девятого надесять Князя, люди Далматскїе, вѣ началѣ Нарентаны, тако сжали Венецїянѣ, что городѣ Венецїя почїтаи весма былѣ осажденѣ, понеже не входїлѣ ніже запасѣ ніже купечество. Вѣ лѣто 996, Петрѣ Орсїну Князь, учїнївѣ любовь, Государями Егїпетскїми Сорїи, да бы отмстїти обїды Древнїя Нарентанскїя, отказалѣ имѣ платежѣ обыкновенныя дани, очемѣ прогнѣвавшеся они докучали всѣмѣ мѣстамѣ морскїмѣ, разоряюще отѣ основанїя границы Заратїнскїя, которыя едїны токмо были между Далматѣ тогда подданны Венецїаномѣ: Славяне Нарентанскїе учїнївшеся Хрїстїанами при Святополкѣ, [отѣ Латїнѣ названаго Сферопїлѣ ихѣ Царь] которыи обратїлся вѣ вѣру Хрїстову отѣ Мефодїя фїлософа, по томѣ нареченнаго Кїрїлла; Учїнїлїся вѣ велїкую помощь Їталїѣ наполненнои срацїнами, во время Царя Васїлїа Македонянїна, егда соедїнївшеся сѣ Рагузены и сѣ протчїми Славяны блїжнїми, сѣ велїкїмѣ флотомѣ прошли во Абруцу, тогда называемую земля Ѳїетская, гдѣ показали искусство своея древнїя славы, изгоняя вонѣ оныхѣ Срацынѣ изѣ Їталїи сѣ велїкїмѣ побїтїемѣ, и со славою вѣчною народу Славенскому.

Другая часть сего народа, которая прошла

вѣ Панно-

вЪ Паннонію вышнюю и вЪ боізарію ніжнюю, овладѢла Стірію, Карінтію, и карніолы, и многіе иные мѢста ближнія, и учініли sѢло славно имя Славенское.
Рімляне толікощи несчастліво бівшеся сЪ Теодономъ Королемъ боіевскімЪ и со Славяны, и уже отчаявшеся держати Мізію, Паннонію, и протчее Норіка оставіли ихЪ. вЪ лѢто 515, вЪ которое время Славяне, нынѢ своіственно нарекшеся Харіоны, завладѢли оною страною Норіка, лежащею между горы Тавра до Востока, и обьемлется между рѢкЪ Муравою или Мурою, Дравою и Савою, даже до уѢзду Аквілегіи, и тою также владѢли, наріцающеся отЪ мѢста завладѢнаго Карантаны или Карінтаны. вЪ лѢто 580, вшедше сЪ Дукою ГізалономЪ вЪ бавеарію ніжнюю, гдѢ есть мѢсто отЪ горы называемыя Венеды. отЪ правітелства СлавянЪ ВенедскіхЪ, перешедше ІстрЪ рѢку надЪ устіемЪ Ізары рѢки ратовали городы Пізонскіе, нынѢ же именуема Пізонія. Августа Аціліа, Мацелія или МончінгЪ на правомЪ боку брега Дунаіскаго взяли городки старінные, мѢсто разстоящее отЪ Ратізвуны кЪ востоку 15 міль нареченные нынѢ ПоерЪ и городки лѢтніе вЪ компаніи боневЪ, разбіли воіско салдатЪ рімскіхЪ назваными береговые, понеже стрегли берегЪ рѢки Дуная, и ставше на завоеваніе Ратізбоны, скоро овладѢли ею, понеже Славяня преіскусны стрѢляти изЪ лука, и метати копіями. наметали толіко множество стрѢлЪ,

что согнали съ стѣнъ ихъ защитниковъ, и учинившеся чрезъ толикіе побѣды ѕѣло славны. Въ лѣто 593, и окрестъ, Агилулѳъ король Лангобардовъ, осадивъ городъ Падву, и немогши одолѣти его, призвалъ въ помощь Славянъ Карантиновъ, и чрезъ посредство сихъ, всеконечно взялъ его. Потомъ пошедши съ предреченными Славяны на завоеваніе Рима, съ начала единаго года осадивъ, учинился владѣтелемъ. По десяти лѣтехъ, тойже Король Агилулѳъ объявилъ войну Римляномъ за плѣненіе своея дочери, и вышедши съ войскомъ изъ Миляна, просилъ помощи Ухагана Государя Аварского, которои ему послалъ войско Славянъ, съ которыми взялъ осадою городъ Кремону въ 21 день, лѣта 6031, и разсыпалъ его отъ основанія. При возвращеніи отъ того походу въ домы, Славяне ѣдя разоряли мѣсто Гилдиберта Короля Французского и Германского, которои послалъ на нихъ пресилное войско, правительствуемое отъ Тессалона Принцепа Боневскаго спорубежнаго отъ Востока со Славяны, тои ихъ одолѣвъ покорилъ Гилдиберту; но они вскорѣ какъ далеко отшелъ Тессалонъ, отложилися. Потомъ разбивъ войско Боневское правителствомъ Государя своего Хагана, и вшедши въ Боварію, развоевали, и разбили Гаріовалда сына Тессалонова, которои съ воинствомъ Римскимъ вышелъ противу ихъ, и завладѣли Истріею, которую и прежде сего они пустошили во время Царя Ѳеодосія. Въ лѣто 617 Славяне немогуще болѣе претер-

пѣвати наѣзнічества отъ Аваровъ, вооружіліся на ніхъ, и обезсіліли ихъ, въ то время єдінаго изъ своіхъ салдатъ называемого САМЪ, за храброї поступокъ на ономъ бою, учініли себѣ началнікомъ и Царемъ. Въ которомъ онъ достоінствѣ содержалъ себе 36 лѣтъ съ веліківмъ разумомъ и мощію во всѣхъ своіхъ воінахъ и храбростяхъ, противу предреченныхъ Аваровъ, надъ которыми всегда онъ былъ побѣдітель. Имѣлъ 20 женъ отъ народу Славянского, съ которыми родилъ отъ трехъ сыны, и 15 дщереи. Во єдіно время, купецкіхъ людеи Французовъ, возвращающіхся изъ новаго Ріма съ своіми товары во своя домы, ограбіли на пути люди вооруженные Царя Сама. О чемъ Гобертъ Король Французжскіи отправілъ єдінаго своего посла наріцаемого Сіхарія, еже просіти должнаго суда: которои пріѣхавъ ко двору Царя Сама, и немогущи получіти аудіенціи, облекся въ платье по обыкности Славянъ. И тако преодѣянъ, прошелъ предъ ліце Самово, и предложілъ ему все что пріказано было отъ Короля его. Пріложілъ къ тому жъ, что бы Самъ долженъ былъ имѣти многое почтеніе, и многое осмотрітелство о народѣ Французжскомъ, понеже онъ и его люди подлежали Королевству Французжскому. Возналівся отъ того розговору Самъ возъотвѣтствовалъ послу, что онъ, и его народъ всегда бы могли почітати Французовъ, когда бы Гобертъ со своіми восхотѣлъ имѣти дружбу со Славяны; Сіхаріи протівъ того рѣкъ: не возможно рабомъ

Хрістовымъ

Хрістовымъ сотворіти союзъ или какую дружбу со псами, рече ему Самъ: вы воістінну творіте исповѣданіе яко есте раби Хрістови, а ваши есмы псы, того ради оное, что вы протівно воли его содѣваете, нечестівнѣ намъ попущено отмщати угрызеніемъ зубнымъ. И то рекши, въ тотъ часъ отгналъ его отъ себе, Гобертъ обещещенъ бывъ собравъ воіско прішелъ сразітися со Славяны, но Славяне разбівъ оное цвѣтное Французское воиско, взяли многіхъ въ плѣнъ; послѣдующе же сеи знаменитои побѣдѣ, пошли въ помощь своимъ товарыщемъ Славяномъ осажденнымъ отъ Французовъ въ городѣ Вогастръ. И наступівъ на осадівшихъ, прогнали ихъ вбѣжаніе, и овладѣли ихъ рухлядію и шатрами. Оттуду вошли въ Турінгію и въ протчіе мѣста сосѣдные Франціи, разоряюще и грабяще оные земли, которыхъ земель былъ правітель Дука Дервінъ. Тои усмотрівъ, что Славяне всегда были побѣдітели надъ Французами его союзніками, отложася отъ нихъ, предался Славяномъ, и учінілся имъ союзникъ. Однакожъ оставили Славяне на нѣколіко времени озлобляти Королевство Французское, и обратіли оружіе на Італію, въ лѣто 650, и тамо учініли велікіе шкоды. Но будучи преодолѣнны от Грімоалда, отступіли въ домы своя, обаче не пребыли на многое время спокоины. Егда Гобертъ подвігнулъ воину протівъ Амора, наслѣдніка Кубакорова, въ Царствѣ Славянъ Дунаискіхъ, и сіи Самова

Царства, подвіглися противу Французъ, и разоріли ихъ страну, тогда Догобертъ избірая сілнѣишіхъ воінъ своего Королевства и укрѣпівся въ пути отъ Саѵоновъ, съ которыхъ снялъ ради сего дѣиства дань годовую 120 коровъ, которые плаштіли Францыи от времене Клотарія, перваго сего имене Короля Французского, подвігнулся на Славянъ без случая; Наіпаче на другои годъ, которыи былъ едінонадесятыи Королевствованія Догобертова, вошли Славяне паки въ Турінгію, и развоевали всю страну. Чего ради понудился Догобертъ поставіти на правітельство Аустразіи сына своего Сігіберта съ тітлою Королевскою, еже стрещи оные граніцы противу Славянъ, которые подобне непрестанно опустошали земли Французскіе; На конецъ Догобертъ учінілъ пѣхоты 3 воіска, чісломъ 50000, воінъ. Едіно послалъ противу Славянъ Царя Сама. Которыи пришедъ на бои полевыи со Французы во Августѣ мѣсяцѣ пребысть одолѣнъ паче отъ велікова чісла, неже мощію. И тогда сіи Славяне обратілися въ вѣру Хрістіянскую; отъ святаго Колумбаню ихъ Апостола. Умершу же Саму, бысть ему наслѣднікъ борутъ или борухъ, которыи былъ первыи Царь Славянъ Корінтіановъ, иже воспріялъ бяше Святое крещеніе отъ Святаго Донінга ученіка Святаго Руберта Епіскопа Юваніского, и Апостола Карновъ, и въ закладъ вѣрности, далъ боруха Королю Догоберту едінаго своего сына, называемого Карастъ, и едінаго своего племянніка Хітоміра,

Хітоміра. Потомъ сразівшіся съ Гуннами разорівшими страну ихъ, разбілъ, ихъ и посѣкъ. Умершу же борушу, воцарілся во Славянехъ Карінтіи, или Норіка; вышереченныи Хітомірь или по мнѣнію Лазія Карастъ, въ которое время Меаранъ человѣкъ ученыи и Святъ, проповѣдалъ и научілъ оные люди вѣрѣ Хрістовои. бароны Славяне возбунтовали отъ Хітомірія своего Государя, подъумышленіемъ онаго премѣненія вѣры, того ради Тессалонъ вторыи Государь бонѣвскіи, прішелъ въ помощь Хітоміру, и понуділъ его подданныхъ, да бы были ему послушни. По умертвіи Хітоміра, бароны Славяне оставіли благочестіе Хрістіанское, изгнавше Священніковъ въ боярій, и вшедше во Фріулы разоріли и убіли Дуку Ѳердулѳа со его воіскімъ, прінуділи Дуку Пенмона, преемніка Ѳердулѳова къ міру не ѕѣло честному, но потомъ разрѣшівъ тои міръ его сынъ ратхъ, и вступівъ въ Карніолу отечество Славянское, еже бы разорітионое, они же прогнаша его, и такожде разоріша Ѳріулы; Тессалонъ же напротівъ того раздражненъ отступленіемъ Славяновъ, вошелъ съ тяжкімъ воіскомъ въ страну Славяновъ, по нѣколікомъ въ сраженіи оружія одолѣлъ ихъ, и далъ имъ за князя Валдунга, Гемона регіналда Маерана Готарія Эрхіноберта регінарда, Августіна и Гунтера, Монаховъ Священніковъ, которые проповѣдаху вѣру Хрістову Славяномъ, отъ неяже поколеніе бароновъ, или Кавалеровъ, весма

отвращашеся, но Ингонъ преемнікъ Валдунговъ, по наученію Арцыепіскопа Салізбуржского, созвавъ во едінъ день всѣхъ своіхъ подданыхъ на піръ общенародныи, разлучілъ шляхту отъ простыхъ. простыхъ бо посаділъ на своеи трапезѣ и подчівалъ свѣтло на сосудѣхъ серебряныхъ и златыхъ; Шляхту же по томъ посаділъ на трапезѣ россхожіи, и повелѣлъ подчівати ихъ въ сосудѣхъ гліняныхъ. И егда спросіли Інгона бароны о прічінѣ онаго раздѣленія унічтожітелнаго, возъотвѣтствовалъ, яко повелѣлъ употребляти столы смотря по достоінству людеи, понеже поселяне Хрістіяне, очищени непорочною кровію Хрістовою, имѣютъ души чісты и нескверны, благородніи же протівно, суще ідолослужітели, имѣютъ осквернении и поганы, что являло разность учіненную на пірованіи. Тои отвѣтъ толіко возможе въ сердцахъ баронъ Славянскіхъ, что въ тое время всѣ воспріяли Святое крещеніе. Отсюду проізошло оное древнѣе торжество употребляемое даже до сего дни, при поставленіяхъ князеи Карінтіи, о немже достоітъ мало нѣчто вняти: Не далеко отъ фортеціи Святаго Віта, во едінои долінѣ ѕѣло пространнои, идѣже відятся слѣды древніе нѣкоего града, егоже имя есть Невѣдомо, обрѣтается едінъ лугъ ѕѣло шірокои, посредѣ же его лежітъ четвероуголныи велікіи мраморъ превысокіи, на немже въ день постановленія новаго Дуки сѣдітъ едінъ поселянінъ, прІродою по древнеішему

превосходи-

превосходітелству, определеный ко служенію такова урядства, отъ десныя своея страны держітъ Корову черну, и отъ лѣвыя Кобылу чернѣішую, и ѕѣло непрігожую. Около того камня стоітъ народъ весь поселянскіи, ожідающь пріходъ новаго прінцепа, которыи показуется отъ начала луга съ церемоніалнымъ провожденіемъ отъ бароновъ пребогато одѣянныхъ, предъ німъ предходітъ Графъ Горіцкіи, маістеръ наслѣднічныи палаты Прінцепскои. И по немъ послѣдуютъ 12 меншіхъ знаменъ оружія онаго Княжества. Оныи же несетъ болшое знамя Архідуки Корінтіи, послѣдуютъ началствующіи, и протчіе урядніки Стата, пребогато одѣяни, по ніхъ идетъ Прінцепъ окружаемь вышшеначалнѣішіми поселяны, и онъ такожде одѣянъ по поселянски одеждами деревенскіми и не красными, егда же пріближітся ко мрамору, поселянінъ сѣдящіи на вышереченномъ мраморѣ: відя являющася Прінцепа, спрашіваетъ высокімъ гласомъ языкомъ Славенскімъ, Кто есть сеи, идущіи съ толікою славою, люди стоящіе окрестъ отвѣтствуютъ ему, Сеи есть нашъ новыи Государь, иже идетъ воспріяти владѣнія стата; Поселянінъ паки вопрошаетъ, праведенъ ли онъ есть судія, ищетъ ли онъ здравія отечеству, есть ли онъ свободенъ и не даннікъ ли? достоінъ ли чести, істінныи ли хрістіанінъ, защітнікъ ли и возрастітель вѣры Хрістовы? и коемуждо сіхъ вопросу отвѣтствуютъ людіе тако: Тако есть и будетъ, На конецъ прілагая поселянінъ вопрошаетъ, коея ради віны хощетъ онъ меня

съ сего

съ сего сѣдалища согнати, Тогда ему отвѣтствуетъ Графъ Горіцкии: за 60 пѣнязей купуется у тебя сіе мѣсто, сія же скотіны, то есть Кобыла и Корова будутъ тебѣ, возьимѣеши и платіе, которое имѣетъ на себѣ Прінцепъ, и будеши ты бezданенъ, и домъ твои да не платітъ погодные дани, тогда поселянінъ, по легку поражая рукою ліце Прінцево, говорітъ ему: буди праведенъ судія да правітелствуеши прямо правду, и сошедъ со Мрамора съ Кобылою и съ Коровою, оставляетъ мѣсто праздно про Прінцепа. Которыи возшедши на верхъ, и вынявъ вонъ мечь, шурмуетъ имъ, весь свірѣпъ, показуяся творіти тоеже дѣяніе на всѣ страны камене, чѣмъ являетсꙗ обѣщевати всѣмъ доброе управленіе правды; по томъ подастся ему вода въ Шляпѣ деревенской тую выпьетъ едінымъ духомъ предъ всѣми явно назнакъ трезвости, неже попустітіся разтлѣватіся сладострастми вещеи тѣлоугодныхъ, толіко препочтенныхъ, по томъ пошедши съ камня, поидетъ со всѣми въ Церковь бліжнюю первѣе снявъ одежду поселянскую, и отдаетъ поселяніну, и тамо внімаетъ божественному пѣнію, по скончаніи того, садітся за столъ обѣдати, и по обѣдавъ возвращается паки въ лугъ, гдѣ поставляется готовъ стулъ судейской, на немже творітъ судъ просящімъ и вотчінами жалуетъ бароновъ подданныхъ Стату. Утвердівше, Славяне Норіческіе, свое Королевство въ Норікѣ, якоже сказано выше, часто воевалісѧ со Французы и протчіми разбівали, и убіли

на

на бою полевомъ Андагіза, Отца Французского Короля Піпіна младѣиша, которыи былъ Веледомовныи Ѳеодоріта Короля Французского.

Предъ поступаніемъ времене, востали ссоры между сіми Славяны и Какана Царя Аваровъ, також де Славяновъ, обладателя боіоаріи, разоряли его мѣсто толь часто, что онъ прінужденъ былъ оставіти оное. Того ради въ лѣто 805, прішелъ Каканъ къ Карлу велікому Імператору просіти едінаго мѣста между Сібаріи и Карандана, да бы обітати тамо, понеже онъ не можаше болѣе съ безопасностію жіти въ первои своеи століцѣ, ради непрестанныхъ наѣздовъ Славянъ Норіцкіхъ. Которые на конецъ, выгнали его весма, отъ оныя століцы, якоже и Гунновъ отъ своіхъ свойственныхъ. Часть тѣхъ Славянъ тогда водіма бывъ Пріміславомъ Комікомъ Стомісомъ, Тогеромъ, прішла жітельствовати кругъ рѣки Дравы, начінающеся отъ граніцъ боіоаріи. Потомъ вмалѣ оные Славяне жівущіи при Дунаи и въ Норікѣ совокупівшеся съ своіми древнородными, наскочіли на Паннонію верхнюю, лежащую между Дуная и Савы, и Дравы рѣкъ по опісанію Рімлянъ, и подвігнули свое оружіе во Влахію на другои берегъ Дуная. Гдѣ разбіли, побіли, и искореніли, останки Аваровъ и Гунновъ, покоряя себѣ все мѣсто, даже до устія Савы рѣки. Тамо свели и посаділи сведенцовъ боневъ и Славянъ, обаче они были данніками Карлу велікому, ради проходу учіненнаго

 съ Нікіфоромъ

сЪ Нікіфоромъ Царемъ Греческімъ возъобновленнаго. По смерти Карла и Нікіфора Царя между Людовікомъ сыномъ Карловымъ, и Львомъ Царемъ Константінополскімъ. ВЪ тое время Людовітъ Славянінъ, Государь Панноніи ніжнія, нынѣ же нареченныя Посжега, взбунтовалъ протівъ Імператора Людовіка, понеже отрекся онъ давати ему оброкъ, воздвігъ велікое смѣшеніе въ боіоаріи ніжнеи, и прівлекши къ себѣ булгаровъ Карновъ, и нѣкоторыхъ Каріоновъ, заступілъ велікую часть Панноніи верхнія. Людовікъ послалъ воінство Італіанское протіву Людовіта въ Паннонію, но Людовітъ бысть побѣдітель. Обаче послалъ послы ко Імператору съ предложеніями обновленными о мирѣ, которые понеже небыли прінятны, возбуділъ отъ своея страны людеи сосѣдныхъ, уговорілъ Тусціановъ людеи сосѣдныхъ болгарскои землѣ, еже оставіти сторону Імператорскую, вошелъ въ земли союзные Людовіку отъ страны рѣки Дравы, но наступілъ на него балдерікъ Дука Фріульскои, устремілся въ бѣгство. былъ обступленъ отъ борны Дуки Далматского при рѣкѣ Колапіи отъ Славянъ імянуемыя Купы, но учінілся побѣдітелемъ Людовітъ, понеже Гудусканы во время бою оставіли совѣтъ борны, которои паки ихъ подъ иго взялъ, но потомъ наступя на него Людовітъ въ своеи его странѣ, прінуділъ своего непріятеля отъ ѕлодѣиства отступіти, Людовікъ же держалъ вторыи сеімъ во Аквісгранѣ,

идѣже

идѣже умыслілъ послати три воіска во едіно время, собранное изъ Саѵоновъ Французовъ восточныхъ, изъ Алеімановъ боіоаровъ и Італіанъ, протіву Людовіта, который будучи нашествованъ толікіми сілами, и оставленъ отъ Корніоланов и Карентановъ, оставілъ городъ Сцісцію, нынѣ нарічаемый Сісегъ, и спасся у Сорабовъ людеи далматскіхъ. Гдѣ усмотрілъ что едінъ изъ оныхъ Прінцеповъ, хотѣлъ его выдати, убілъ оного и градомъ его овладѣлъ. Когда ему отказанъ былъ едінъ разговоръ особлівой, которого онъ просілъ имѣти со Імператоромъ, переѣхалъ къ Лудѣ Славяніну дядѣ по матери борніну, которой убілъ его Людовіта предателствомъ, и съ німъ скончіліся во едіно время мятежи отъ оныхъ странъ между Славяны. Которые потомъ во время Арнолѳа Короля Француҗского Імператора, въ лѣто 891 разорвали и разбіли воіска Імператорское на граніцахъ бокоаріи, и вступівше въ земли Імперіи, захватіли мѣсто, которое отъ рѣки Мораговы называлося Мораваніо, нынѣ же Моравія, прогоняя оттуду Маркоманновъ останки: и тамо утверділи свое жітелство. По времени же разпространіша толіко свое державство, что Королевство Моравлянъ Славянъ, обьемляше въ себѣ Венгерскую землю, боемію и россію. Имѣли многіе воіны съ Пазінаками нынѣ именуемыми Татары. И держалося оное Царство даже до 991 лѣта, въ которое время умре Царь Свеуладо, овладѣли тое Венгры Поляки, и велікую часть боемляне.

Моравія воспріяла вѣру Хрістіанскую, во время Святоплуга Короля Моравского, которой учінілъ свое пребываніе въ Велѣ градѣ, и окрещенъ со своіми народы, руками Кірілла Філософа Апостола болгарского, русовъ и протчіхъ Славянъ Далматскіхъ и Моравскіхъ. Сеи Кіріллъ родомъ былъ Грекъ, роділся въ Ѳессалонікѣ, нынѣ глаголемой Салоніки, отъ отца Льва породного. Первѣе наріцался Константінъ Філософъ; въ лѣто 887, поставленъ былъ Епіскопъ Вели граду отъ Адріана третіаго сего имене, Рімского Папы, первый бысть Архіепіскопъ Моравіи. Научівъ первѣе во благочестіе Хрістіанское болгары, Сербы; и Святополка Царя Далматского, и по ніхъ Святоплуга Царя Моравского, со всѣмъ его народомъ, которой разпространялся между віслы, Дуная и Ваги рѣкъ. И правівъ 5 лѣтъ свою Церковь въ Моравіи, отречеся того достоінства соізволеніемъ Стефана преемніка Адріанова въ посмѣшество Меѳодія своего брата: Сеи бо не добрѣ пріятствованъ былъ отъ Короля Святоплуга младѣишаго, во время егда Король нѣкогда пошедши на охоту звѣроловітелства, пріказалъ Архіепіскопу Меѳодію, да бы онъ не служілъ Літургіи, дондеже онъ возвратітся; Ждалъ Меѳодіи даже до полудни, но сумняся, да бы божественная Жертва не была унічтожена. И відя что люди многіе начинали отходіти отъ Церкви, не ожідая болши, ніже смотря указу Королевскаго, зачалъ служіти обѣдню,

и егда

и егда ста во Олтари упражняяся вЪ служеніи божественномЪ, пріиде Король, окруженЪ мятеженародомЪ *псоохотніковЪ, и стадомЪ псовЪ, и вшедЪ абіе вЪ Церковь, сЪ шумомЪ и лаяніемЪ псовЪ, положілЪ руку на оружіе, гдѢ едва удержался еже не поразіти особу Архіепіскопскую, ніввергши на землю все что было на Олтари, Меѳодіи же отЪиде того Царства, преходя вЪ боемію, отлучая проклятіемЪ Короля, и заповѢдуя всему Королевству. *псарей

ВЪ боеміи же пребывЪ не многое время, поіде вЪ рімЪ, идѢже обрѢте брата своего Кірілла, и по не мноѢ времени паки бысть прізванЪ вЪ Моравію; Но провідя что Король вЪ веліикомЪ злонечестіи, ожесточался противу прічту Священнаго, невозможе болѢе терпѢти толікаго разрушенія Стада своего, того ради паки возвратілся вЪ рімЪ, и тамо преставіся вЪ лѢто 907, погребенЪ же бысть вЪ Церкви Святаго Кліментa. Котораго тѢло святое КіріллЪ братЪ МеѳодіевЪ, прінесЪ изЪ Тавріка острова [сірѢчь изЪ Крыму] нынѢ наріцаемаго Тартарія меншая, вЪ рімЪ. При обращеніи Славяне просіли отЪ двора рімскаго чрезЪ Кірілла своего Апостола, да бы Літургію и божественные службы служіти на ихЪ своіственномЪ языкѢ, понеже предреченныи КіріллЪ уже превелЪ имЪ вЪ тоіже языкЪ старыи и новыи завѢтЪ. Оное ихЪ прошеніе было предложено вЪ полѢномЪ соборѢ. И понеже вЪ началѢ обрѢтошася различныя не

удобности во мнѣніи оныхъ Отецъ, абіе услышася гласъ чрезъестественныи глаголющь: Всякое дыханіе да хвалітъ Господа: и всякъ языкъ того да исповѣстъ. То чудо пріведе Отцевъ и Папу, еже соізволіти Славяномъ дѣиству ихъ прошенія. Отъ того времени, еще же и нынѣ, Священніцы Славянъ Лібурнскіхъ, подлежащіхъ Архідукѣ Норіцкому, служатъ Літургію и протчая божественная правіла, на своемъ языкѣ пріродномъ, не имѣя знанія языка Латінскаго, наипаче и сами Прінцепы Норіцкіе употребляли буквы Славянскіе въ народныхъ пісмахъ, якоже зрітся во Церкви Святаго Стефана въ Вѣнѣ.

Вся порода Славянская повсеестественно содержітъ двухъ мѣръ характіры пісменъ, которое преімѣтелство не имѣютъ ни Греки ніже Латіны, едіно есть изъобрѣтеніе предреченнаго Кірілла, и называютъ то Кіріліца; другаго бѣ изобрѣтатель Святыи Іеронімъ, и наріцашеся буквіца, которыхъ начертаніи пребываютъ во всегдашнемъ употребленіи у Славянъ, вящши же у боемовъ и Поляковъ, которые 2 Королевства возъимѣли началобытія отъ сея славныя породы Славенскія, иже овладѣвъ Іллірікомъ, якоже речеся выше, разшіри своя новонаселітелства еще болши далѣе къ Сѣверу, сірѣчь въ боемію и въ Полшу, образомъ послѣдующімъ.

НОВОНАСЕЛЕНІЕ СЛАВЯНЪ ВЪ БОЕМІИ [то есть въ Чешской землѣ] И ВЪ ПОЛЬЩИ.

ЧЕХЪ Кроатъ, роду благороднаго, былъ между своіми зѣло почтенъ, тои [учінілъ или по случаю или промысломъ] убілъ нѣкоторого изъ своіхъ знатныхъ, за что обвіненъ, и позыванъ на судъ по законамъ, не восхотѣлъ стати на судѣ; гонітелствуемь же отъ протівныя страны, болшая бо часть Кроаціи вооружішася ради защіщенія и охраненія законовъ своіхъ, на непокорівоцерзскаго Чеха. Но тои, да избудетъ ярости людеи, совѣтовавъ съ пріятельми своіми, взявъ своего брата Леха съ собою со своіми сроднікамі и пріятельми и рабами многочісленными, воспріялъ путь чрезъ Паннонію верхнюю, сосѣднюю Моравляномъ, еже искати жітельства твердаго во инои странѣ. Достігши же со своіми людми въ Моравію населенную, и въ немалую часть Саѵоніи породы Славянскои, тамо остоновілся на нѣкое время. Моравляне показали ему едіну страну бліжнюю, наріцаемую Боемію, отъ ніхъ прежде жітелствованную, по томже оставлену пусту, въ неіже не многіе Славяне осталіся разсѣяни по шелашамъ, сказующе ему тую ко обітанію зѣло прістоіну. Чеху же прішедшему во опредѣленія послѣдняя, угодно бысть сіе предложеніе, иде со своіми людми

чрезъ

чрезъ горы Герчінскіе, не раздражая нікого, сніде въ боемію пусту, владѣемую токмо стадами овецъ и быковъ болѣе, нежели людей, которыхъ обрѣталося мало, но и оные ни въ чемъ не політічны, но пастухи, носяще власы долгіе. Которыя сперва испужаліся отъ пріходу сего новаго народа нікогда еще відѣннаго, потомъ разумѣвше, что отъ тогоже суть рода Славянского, поздравіли новыхъ гостей, и обнімаліся, и подаріли ихъ гостінцами обыкновенными даватіся другомъ, сірѣчь млекомъ, сыромъ и мясомъ, и дали имъ вожда въ боемію ніжнюю. Чехъ же поиде до горы, изъ которые изходятъ рѣки Албія, Іултавія нареченная ріпъ, еже глаголется відѣніе, понеже отъ туду відятся зрѣніемъ очесъ всѣ поля пространные страны. и возшедъ на сію гору, и усмотрівъ здравость воздуха, и плодоносность земли, и изобільство пасствъ и бреги; воздвіже руки къ Небеси возблагодарілъ бога за толікая благодѣянія воспріятая, сотворілъ жертву отъ скотовъ съ собою пріведенныхъ, по обычаю онаго народа. И возвратівшіся ко своімъ, возбуділъ ихъ ко труду, раздѣлілъ землю всякой фаміліи, послалъ ихъ строіти домы и обітателства. И понеже были всѣ искусны земледѣлствію поль, скоро и съ радостію пріложіліся ко труженію; и въ мало время умножіліся Вандалами, и Далматяны, стекающіміся на всякъ день къ народонаселенію боеміи яко къ мѣсту отдаленному отъ мятежей военныхъ.

военныхъ; въ малые годы доиде оное людонаселеніе въ состоятелство единого знаменитого Королевства; Лехъ такожде возжелалъ быти заводчикъ другаго народа и другаго Королевства, просилъ своего брата Чеха, да отпуститъ его отъити со всѣми оными хотящими ему послѣдовати, еже искати иныхъ пребываніи во иномъ мѣстѣ: обѣщавая возвратитися, ежели не обрящутъ пользы къ ихъ обитательству: соизволилъ ему Чехъ. И тако Лехъ со своими послѣдовалъ чрезъ горы Сѣверные. И дошедъ во оные мѣста, которые нынѣ именуются Шилезія [шленскъ] и Полша наполнилъ ихъ жителми, *употребляя благочиніе* ко всѣмъ, и не показуяся николда ниже славолюбивъ, ниже гордъ. Тожде такожде дѣиствовалъ его братъ Чехъ во своемъ Королевствѣ. И ради вѣчныя памяти обоихъ братіи, боемляне нынѣ нарицаются именемъ своего заводчика, Чехи; а Поляки отъ своего, Лехи. боемія и полша обитаемая отъ оныхъ Славянъ, отъ природы вдалися во оружіе, и множественны людми удалыми и пятными какое нибудь воинствовати злочинство; Воина, которую имѣлъ Карлусъ Крассо Императоръ противу боемовъ, за пріятелство Гунновъ, болши была сумнителна, и бѣдственна паче оныхъ преждебывшихъ съ тѣми Гуннами и со французы, Король зѣло пресловутыи боемскіи былъ Оттокаръ пятыи, которои разширилъ свою державу отъ моря балтиіского, даже до Дуная, и до моря Адріати-

 ского,

ского, и не токмо боемляне сами были храбровоенные и изрядные саидачніки, но и жены и дѣвіцы оныя страны были такожде пріродою храбровоінственны. Ибо воспріявши оные употребленіе всѣдати на конь, возбуждати его къ скаканію, обращати его вкругъ, Герцовати копіемъ, носіти колчанъ и саидакъ, и метати копеицемъ, ходіти за охотою, и не оставляти дѣла надлежащаго къ воинѣ управітелнѣишаго оныхъ временъ. Наіпаче же нѣкогда оные жены овладѣли Королевствомъ, имѣвше правітелніцу себѣ Валашку дѣвіцу двора Королевы Лібуссы, жены Пріміслава. Та во образъ другія Пантазілеи Амазонки, бѣгая съ подругами отъ содружества людеи, изшедши оная отъ мѣста, господствовала 7 лѣтъ въ боеміи, и убіла своею рукою во единъ день 5 непріятелеи своіхъ. Женщіна ѕѣло мудра была, досужа и хітра, споспѣшествуема отъ другія пріглжаишія лукавнѣишія и немілосерднѣишія именуемыя Сарка, которая да бы исходатаіствовати смерть Стіраду юношѣ сілнѣишему, и паче иныхъ ко истребленію естества женскаго мужественному; употребіла обманъ последующіи: пріказала она себѣ прівязати руки и ноги ко пню древа, и положіти на землю, при бокѣ рогъ охотнічеи, и сосудъ пітія отравного, которое отъімало умъ кто его испіетъ, пріказала засѣсти подругамъ въ таінѣ, вмѣстѣ не ѕѣло далекомъ. Но стояла одна многое время. Егда тамо прішелъ Стірадъ забавляяся на охотѣ, відя Сарку тако прівязану, подвіжеся

подвiжеся къ мiлосердiю, соблазнiвшiся и прелстiвшiся о ея красотѣ, вопросiлъ ю о прiчiнѣ того немiлосердаго положенiя. Отвѣтствовала ему Сарка обманчiвая, что то дѣиство есть ярости повелiтелницы ея Валашки, занеже не похотѣла послѣдовати ѕлочiнствiю ея къ людемъ, за что та Валашка уже готова была предати ю смерти, но когда услышала его псовъ лаянiе и ржанiе конеи, убѣжала, да бы паки по томъ возвратiтiся, и яко перешла бѣда прiшествiемъ его, и спаслася отъ конечные ея смерти; При томъ просiла его благопрiятство освободiти ю, или розвязанiемъ, или смертiю власныя его десницы, да бы невпасти паки во оные Валашкiны руки немiлосердые. Стiрадъ же разрѣшiвъ ю, вопрошаше о прiчiнѣ рога и сосуда, оная отвѣтствовала, что пiтiе опредѣлено есть ко продолженiю ея жiзни, да сотворiтъ еи мученiе чуятелнѣишее; а что рогъ долженствовалъ положенъ быти на шѣю ея, ради знака, что она была за звѣрями охотнiца. То рекши, испiла сама часть отъ пiтiя, противъ которого была предъограждена охранiтелнымъ лекарствомъ, а остатнее дала Стiраду. У негоже пiтiе отъяло абiе умъ, и вложiвъ рогъ во уста рекъ, хочю трубiти въ него на ихъ унiчiженiе; отъ чего возшумѣлъ и возгремѣлъ воздухъ и лѣсъ. Вышла Валашка со подругами вооруженными, отъ Западнаго мѣста, поiмали и связали ѕлосчастного юношу. И прiведши его въ замокъ Велiкоградскои, убiли

предъ прісутствіемъ Короля Прімислава и при всѣхъ людехъ. И да нікто за басословіе почітаетъ, что сіе воінствованіе женскаго полу въ боеміи бысть; понеже обычаи древнѣишіи былъ въ Сарматіи, яко жены бівалися съ мущінами. Чінъ дѣвіцамъ былъ, еже стрѣляти изъ лука, сѣдати на конь, и ѣздіти на ловлю. А женамъ уже потомъ сеи чінъ, еже біти непріятеля. И егда дѣвіцы своего чіна неісполняли казнь имъ была мученіе погубленіемъ дѣвства ихъ, которое мученіе вмѣнялося велікое во оныя времена неіскусозлобные. Мужество подобномысленное показала въ недавныхъ лѣтѣхъ Матілда, жена роду боемского, которая посягла за мужъ за графа верховного, уѣзду знаменітого, отъ которого роділа сына съ толікою болѣзнію. Но егда умеръ младенецъ, вскорѣ потомъ удумала себѣ не сообщатіся впредь съ мужемъ. Которои за сіе воздвіже оружіе на жену, такожде и она пріяла себѣ мощь, еже возпротівітіся ему. И шедше на полевои бой, одолѣла, и взяла въ полонъ Малтіда мужа своего, и пріказала ему отсѣщи главу; и нікогда уже невоспріяла мужа, наіпаче подаріла всѣ свои земли, лежащіе отъ Радікооана фортеціи Санезе, даже до Цепарона, нынѣ же наріцаются Отчее наслѣдіе Святаго Петра, Церкви Рімскія.

Храбрости военнои боемлянъ не уступали ни въ чѣмъ Поляки, которые многажды разбівали до послѣдняго истребленія мужественнѣишые воиска, водімые отъ

Тамбер-

Тамберлана [то есть Темірь ауака] и отъ башыя. разбіли пресілное воиско Турецкое, которымъ командовалъ самъ Салтанъ своею особою, порубілы 80 тысячь. Побіли такожде воиско Московское, побѣділи Господъ Лівонскіхъ, и Померанскіхъ, прінудівъ ихъ платіти дань погодную, сіе бысть при Сігізмундѣ Королѣ Полскомъ. Сіе Королевство въ началѣ было наполнено народомъ Славянскімъ, толіко храбровоенным, и толіко жестокімъ, что отъ того sѣло коснѣло ихъ обращеніе ко благочестію Хрістову. Понеже Поляки были потоплены во Ідолослуженіи преукорененномъ; Ідоли же ихъ первенственные были, Іовішъ или Діи, Марсъ или Арісъ, нареченъ Леда богъ воины, и датель побѣдъ: Плутонъ наимянованныи Ніа, податель лутчіхъ Престоловъ во своемъ Царствѣ. Венеру или Афродіту называли Діділіа, отъ сея прошали Многоплодія и сладострастія ко изобілію дѣтеи, Діанѣ или Артемідѣ дали имя Зѣвана или Зѣвоніа, тои моліліся о воздержаніи, и о щастлівыхъ sвѣроловітелствахъ, Цереру іли Дімітиръ, наріцали Марцана, отъ которыя ожідали плодородія Поль, и Древесъ. Покланяліся Вѣтру, которои протекаетъ по колосамъ житъ, и по вѣтвіамъ Древесъ, наріцающе его Догода, или Похвістъ, именемъ же Догодовымъ значіли Ведро, а Похвістовымъ имянемъ нерастворение или ненастіе воздуха; Такожде покланяліся Ледѣ матери Касторовои и Поллуксовои,

подѣ именемѣ Лада и Леліи и Полели, древнѣйшія ихѣ пѣсни пріпѣвалися вѣ ихѣ рѣчахѣ: Лада Лада, и Лели и Лели, Полели Полели.

*вѣво скресеніе

Вѣ боеміи, вѣ день недѣли четвертыя* великого поста, постановлялѣ народѣ на телѣгѣ болваны Марцанінѣ и Звѣвонінѣ, которыхѣ носіли со славою и сѣ пѣніемѣ плачевнымѣ. По томже вметали вѣ Эзеро или вѣ рѣку, на память того дня, сірѣчь 7 дня Марта мѣсяца, вѣ которыи день Мечіславѣ учінілѣ явнонародныи указѣ, что бы сокрушали куміры Ідолскіе.

боемляне во время своего Короля борівоа и Королевы Людоміллы, воспріяли Крещеніе чрез Святоплуга Короля Моравского вѣ лѣто 900. Но Поляки закоснѣли во Ідолослуженіи даже до 965 лѣта, вѣ неже дѣиствомѣ и тщаніемѣ Короля ихѣ Мечіслава, прішли во Хрістіанство сіцевымѣ образомѣ; понеже Мечіславѣ имѣлѣ себѣ по употребленію обыкновенному онаго народа Ідолослужітелного, седмь женѣ, сѣ которыми аще и много лѣтѣ совокуплялся, но неможаше раждати сыновѣ, ради наслѣдія себѣ на Королевство. Увѣщавали его нѣкоторые Хрістіане обрѣтавшыися во дворѣ его, еже оставіти языческую поганую вѣру, ради воспріятія вѣры Хріста подателя сыновѣ, и утѣшітеля общаго всѣхѣ. И при томѣ сопрящіся истіннѣ и законнѣ со едіною точію женою Хрістіанкою. Онже послалѣ вѣ боемію просіти себѣ вѣ жену дщерь Дуки болеслава, братоубіицы Владіславова,

почітаема

почитаема за Святаго; Болеславъ уступилъ дщерь, обаче за договоромъ, что бы ему быти Христіаниномъ. Мечиславъ тому соизволилъ. И въ самый тойже день лѣта 965 воспріялъ въ Гнезнѣ Святое Крещеніе, и женился на Домбровкѣ дщери Болеславлей, и тако онъ при своей жизни пекся вести и содержати по всему своему Королевству благочестіе Христіанское, посылая указы по всѣмъ градамъ, да бы во единъ нѣкій день на то опредѣленный, сокрушили всѣ идолы, и да бы крестилися кійждо. Литвяне такожде народъ Славенской, были ѕѣло упрямы во своемъ Идолослуженіи, покланяхуся вмѣсто Бога своего первенственнаго огню, подъ именемъ Зничь, и ихъ жерцы соблюдали его непрестанно въ нѣкоторыхъ мѣстѣхъ на то отлученныхъ и во градѣхъ первенственныхъ. Во своихъ немощахъ и болѣзнехъ, повелѣвали своимъ сродникомъ совѣтовати со Священниками о избытіи отъ немощи, они же предстоя нощію предъ огнемъ священнымъ, по утру давали отвѣты мечтателные, увѣряя ихъ, яко видѣша во огни стѣни немощнаго.

Воздаваху чести божественныя Перуномъ [Громострѣломъ] имѣли лѣса, и нѣкоторые избранные древа освящены ихъ капищамъ, и не было поволно никому сѣщи ихъ, аще же по случаю разрушалъ кто законъ, оный преступникъ безъ наказанія не оставленъ былъ; понеже прогнѣванные демоны, или творяху его пасти

мертва,

мертва, или развращенна которымѣлібо удомѣ. Воздаваху нѣкоторую честь божества ехіднамѣ и протчымѣ зміямѣ, изѣ которыхѣ каждая порода имѣла нѣкоторые особлівости. Которыхѣ кормілли попеченіемѣ свойственнымѣ, пріносяще ему жертвы отѣ млека и отѣ курѣ. Вмѣняли вѣ напасть будущую породѣ, когда едінѣ отѣ оныхѣ Ідоловѣ свойственныи убіенѣ бывалѣ, или воспріимал нѣкоторое пораженіе. На всякій годѣ вѣ 1 день Октября по собраніи плодовѣ, пріносіли жертву годовую и всеобщую, кѣ которои стекаліся жены и дѣти, банкѣтовали по три дни непрестанно отѣ предложенныхѣ жертвѣ пріненсенныхѣ богомѣ ихѣ. Егда возвращахуся сѣ войны, жертвовали огню нѣкоторые добычи, сѣ какімѣлібо полоненікомѣ. Стояху убо Літвяне Славяне вѣ заблужденіи Ідолослужітелства даже до лѣта 1385. вѣ неже Королевство Полское правітелствуемо было Годувігою дѣвіцою. кѣ нейже послалѣ Ягеллонѣ Князь Літовскій двухѣ своїхѣ братеи, просіти именемѣ своїмѣ Гедувігу вѣ жену, со обѣщаніемѣ еже пріяти тоя благочестіе Хрістіанское, и соедініти вѣчно Літву кѣ Польщѣ, и потщатіся сѣ нимѣ о прісоединеніи паки Помераніи Хулмеца и Шлезіи и протчая отчюждівшаяся отѣ оного Королевства; соизволеніемѣ сіхѣ предложеніи; Ягеллонѣ пріѣхалѣ вѣ Краковѣ вѣ лѣто 1386, со всѣмѣ своїмѣ дворомѣ, и тамо крестілся и нареченѣ бысть Владіславѣ обручіася сѣ Гедувігою, и бысть помазанѣ

Королемѣ

Королемъ Польскимъ въ лѣто 1387. ради обращенія Литвы, приведе съ собою Королеву сожителницу свою со многими Епископы и другими лицами Церковными и съ подаяніемъ одеждъ суконныхъ, принесенныхъ съ собою изъ Польщи всякому восприимавшему Крещеніе; Народъ же убогіи и грубыи даже до онаго дне доволствовавыися одеждами льняными, притекаше отъ всѣхъ странъ за еже имѣти со Крещеніемъ одежду суконную. Погасилъ Король оныи, священныи огонь Идольскіи. разсыпалъ ихъ храмы, разорилъ олтари, побилъ вся змiи, посѣче и съ корене вся лѣсы и древеса посвященные, и изчистилъ Идолослужителство отъ оного мѣста Литовскаго. Въ лѣто 1413, поиде Владиславъ съ воискомъ противу людеи своихъ подданныхъ Самогацiи, и одолѣвъ ихъ, сожже капище ихъ огня священнаго емуже покланяхуся, посѣче рощи священные изъ корене, обязалъ ихъ восприяти вѣру Христову, и возставилъ прекрасную церковь въ мѣдницахъ; Обгоріяне подданые Литовскіе покланялися Идолу нарицаемому золотая баба, которыи поставленъ далеко при рѣкѣ Обиго, держащъ во обьятіяхъ младенчика, егоже сказоваху быти ея внучку, окруженъ многими различными Инструментами на подобіе трубъ, яже творяху великъ шумъ; егда же ктолибо хотѣвъ получити какуюлибо вещь, жрецъ совѣта прошаше отъ Идола, отъ негоже приемляше истинные и извѣстные отвѣтствованія о томъ еже должно бы творити. Никто несмѣяше

пройти мімо блізъ того Ідола, безъ прінесенія какойлибо вещи, егда же нічесого иного имѣяше, изторгши едінъ власъ изъ одежды, и прінося той, кланяхуся до земли, и сіе Ідолу доволно было.

О НАРОДѢ СЛАВЯНСКОМЪ, НАРЕЧЕННОМЪ ВЕНЕТЫ, или ВЕНЕДЫ.

Имя Славянское не инымъ чѣмъ разнствуетъ отъ Вандалъ, развѣ точію именемъ, понеже бо сеи, и оныи народъ имѣютъ едіно тожде началобытіе изъ Сармацїи. Венеды имѣютъ часть отъ народа Славянского изшедшаго изъ Сармацїи во время Мартініяна Імператора. люди Венеды прошли своіми розъѣздами вся лѣсы и горы сущіе между Февцыновъ и Фінновъ. Начали Славяне наполняти весь кряжъ страны лежащія въ длїну между рѣкъ Албїи, и Дона, въ широту же между моря Коданского, и Адріатского, потомъ пройдоша даже до послѣднїхъ предѣлъ Океана Западнаго. Во время Маврїкія Царя, Греки его войска, поймали трехъ человѣкъ Славянъ, не имущїхъ нікоего оружія съ собою, но имѣху кійждо Арфу въ рукѣ. Вопросілъ ихъ Маврїкїи: откуду идяху, и гдѣ ихъ есть обітаніе; отвѣтствовали: яко есть люди Славяне, живущїи при Океанѣ Западномъ. Понеже Хаганъ Царь Аваровъ, посылалъ послы и дары княземъ ихъ народа, прося

помощи

помощи противу Грековъ, и что они паки посланы отъ ихъ Тессїархїи, еже дати знати Хагану невозможность послати таковую помощь, ради разстоянїя ѕѣло далекого странъ, и пребываютъ въ пути изъ домовъ 18 мѣсяцовъ. А еже носятъ арфы, понеже нїкто изъ ихъ странъ носящъ оружїя, нїже знающъ что есть оружие. Дївяся Царь возрасту ихъ, и велїчеству тѣла, послалъ ихъ во Ïраклїю; Сїи Слявяне наїменовалїся при мори Венедїцкомъ, прежде нареченномъ Коданъ, въ началѣ преѣхавши рѣку Вїслу, и прїшедше даже до оные Албїи, наскочїли на жїтелеи Шведовъ, Лонгобардовъ, Руговъ и Швїтоновъ при мори Каданскомъ, иже одолѣни бывше отъ Славянъ, отъїдоша ко брегомъ Дунаїскїмъ, оставївше всю страну во власть реченныхъ Славянъ, сїеже случїся въ лѣто отъ Хрїста 500, послѣ богомъ опредѣленныхъ преселенїи народныхъ. Понеже Славяне овладѣли всѣмъ кряжемъ страны, въ неїже разшїрїлїся дондеже отъ Гендрїка Авкупа, и Оттона велїкого Ïмператора, первое при рѣкѣ Албїи и Гавелы одержаны; потомъ же по шести сотъ лѣтехъ по ихъ обхожденїю, во оные страны, непрестанными воїнами Гендрїкъ Леонъ часть ихъ побїлъ, и часть розогналъ и покорїлъ, въ которое время со благочестїемъ хрїстїанскїмъ, ввели на ихъ мѣста сведенцовъ Нѣмцовъ, оставшымся не многїмъ останкомъ отъ предреченныхъ Славянъ, при берегѣ Албїи въ Аузацїи и индѣ.

ИМЯНА РАЗНЫЕ, СЛАВЯНЪ, ВЕНЕДОВЪ.

Аще Славяне въ началѣ, какъ заняли мѣста моря балтийскаго, именовалися единымъ именемъ Славянскимъ, однакоже раздѣлилися потомъ въ разные имена, понеже едини нареклися Померaняне, имя Пресловутое во древности, значитъ жителей при мори Померія [Поморіе] языкомъ Славянскимъ сказуется Приморисія. Померанія, прежде пришествія Христова имѣла пространнѣишыя границы, неже нынѣшніе, и жителствовали въ ней, во оное время Померане, и Кассубіане.

Вилчи и Лютицы, или Люзіціане, были четыре народа послѣдующіе, тако наречены ради великія ихъ силы. Толенцы и Редары, вмѣнялися за единъ тоиже народъ. Видится, что тако сіи наречены, отъ города Респра, а другіе отъ рѣки Толенса, близъ которыя имѣли своя населенія; Редары обитали въ рубежахъ Стетинезовъ, между рѣкъ Пана, и Одра. Цирципанны, произвели имя свое отъ рѣки Пана, ихъ жителство было близъ Грибсвалдіи, Волгаста, и Сондія. Кизины жили близъ города Гуцеговія, и сему оставили свое имя. Ругяне или Рагии названые отъ острова Ругии, якоже Чехи боемскіе отъ Боеміи; Варнавы тако наименованы отъ Варнавы рѣки во уѣздѣ Ростоховомъ; Обостриты притяжали земли Мелгалбургезовъ, Полябы мнится, что приняли то

имя:

имя отъ равніны мѣста. Городъ ихъ, началный былъ Рацебургъ, перво славенъ ради Графства сего имене, по томъ же ради Епіскопства: Вагіры жіли блізъ Аделзбурха города нѣкогда славнаго ради Епіскопства, которое по томъ пренесено въ Любеку. Лінгоне и Ліны суть тогожде народа, уѣзда нынѣ нареченнаго Луне и Лунебурхъ. Имяна особлівая людей Славянскіхъ, жівшіхъ въ Славіи Восточной, между рѣки Албіи и Вядра, нынѣ именуемой Марка брандебургезска, суть послѣдующая: Віліны, Стодераны, бріганы, Верлы или Эрулы, со многіми иными именованными отъ Гелмода. Верлы или Эрулы, жіли блізъ рѣки Галвелы, дали имя свое городу Верлъ, въ граніцахъ Обострітовъ, вся страна названа Верлія, нынѣ же Княжество Мехлабуржское. Въ которомъ въ прошедшіхъ временахъ были нѣкоторые грады зѣло славны, ради торговъ всѣхъ людей Сѣверныхъ, и между которыми оные: Вінава, Юлінъ, и Верлія. Арітбертъ Господствовалъ надъ Верлами Славянами и Ругянами моря балтійского. Во времена Карла велікаго Імператора, Швенонъ Король Швеціи и Готѳскіи, взялъ за себе въ жену свячіну Арітбертову. Містівой первый бысть, иже воспріялъ въ старости своей вѣру Хрістову, дѣйствомъ жены своея Маргаріты, дочери Гендріка Авкупа Імператора. Скончалася порода Арітбертова въ сынѣхъ Гендріковыхъ, въ сынѣ Годоскалковомъ, Канутъ сынъ Гендріка Короля Данского, егда изве-

извелася порода Князеи Верлекіхъ, былъ утвержденъ на оное Государство Верлское и Мехлабуржское, отъ Лотарія Цесаря, въ лѣто отъ Хріста 1130. Сіи люди всегда были волные, и нікогда неподданны Рімляномъ. были первенственные между оныхъ Готфовъ, которые возмутіли воінами Рімъ, Італію, Францію, Гішпанію, Афріку, Европу, и Ассію. Карлусъ велікіи, біющіся со Саѵоны, неозлобілъ Эруловъ. Левбузы же наіменоваліся отъ Левбузія града, знатнаго ради епіскопства; Віліны Истодераны [по мнѣнію нѣкоторыхъ пісателеи нынѣшніхъ] имѣли свое жітелство при берлінѣ и брандембургѣ. брізаны жили во уѣздѣ Гавенбуржскомъ, городъ ихъ бріченъ, содержітъ и нынѣ имя брізановъ. Предецентцы, Сорабы, Фімасты, Голсацы, Штермаріане, и Нордалтінги, вси Славяне, жітелствовали при Мори Венедіцкомъ; были страшны, нетокмо бліжнімъ но и ѕѣло далнимъ; докучали оружіемъ ѕѣло Королевству Датскому, не ради уже волности земли острова; Но за Корону и Королевство, озлобіли такожде Саѵонію [Брітанію] Турінгію, Францію, Германію, Аквітанію, Брітанію, Гумбрію, Саландію, и Галандію, начали мятежствовати и Германію ніжнюю, и ожесточатіся на своіхъ непріятелеи, въ лѣто 480. Того ради Аларікъ Король Шведскіи немогущи терпѣти ихъ докукъ жестокіхъ, поіде со всѣми своіми сілами до странъ западныхъ, оставівъ Шлезію, Лузацію, и иные страны бліжніе къ Сѣверу и къ Востоку, осѣдеся

блізъ

близъ Дуная, Рена, Негра, и Алемана рѣкъ. Король Славянской Чехъ, и Лехъ, по томъ заняли тѣ мѣста оставленные отъ шведовъ, и боіевъ, якоже выше сказано. Сіи Славяне Сорабы перешедши въ Турінгію, остоновілися въ Меровезбурхѣ. Внѣ того города построіли въ лѣсу, нареченномъ Гірсбрулісъ, Тунехдорѳъ, Тугебрапестепъ, Невухенронъ, Гогдорѳъ, и многіе иные мѣста. былъ обычаи у сего народа, егда умретъ мужъ, жена ввергала себѣ въ костеръ огненныи, въ которомъ жжено было тѣло мужнее. разбіли въ лѣто 550, близъ города Лухты въ Саѵоніи, Князя Саѵонского съ воіскімъ съ пятьюдесять тремя тысящами. Збіли другое воиско совокупленое изъ Саѵоновъ и Датчанъ, близъ Лаупена, со смертію Короля Датского, и съ бѣжаніемъ Князя Саѵонского. Понеже предреченные Славяне Сарабы, [иміже тогда правітелствовалъ Звѣздодраго капітанъ славныи] одержаны и утѣснены подъ командою Біловлава началніка ихъ, отъ многочісленнаго воиска Француского, правітелствуемого Адолѳомъ Генераломъ Короля Гілдіберта Француского, біющеся яко отчаянные, быша побѣдітелмі, однакожъ со смертію Біловлавовою. Но его братъ Дерванъ, отмстілъ тую смерть разбітіемъ воиска правітелствуемого Адолѳомъ же Генераломъ, и самімъ Королемъ Дагобертомъ, наслѣдніком Гілдібертовымъ. послѣди сея побѣды развоевали Турінгію и Саѵонію, опустошающе оные страны. Сіи Славяне Сорабы,

суть

суть часть отъ оныхъ древнія страны Тріваллов Мізіи верхнія, которые пришедше от Сѣвера, заняли велікую часть Далмаціи, древнее же жітелство Сорабовъ было [якоже Пліній сказуетъ] окрестъ моря Меотіса, отнюдуже отъидоша часть къ Дунаю и къ Мізіи верхнеи, часть путешествоваше чрезъ Сармацію, въ Лузацію. Идѣже разсѣявшеся по мѣстамъ ближнімъ, остановілися при рѣкѣ Салѣ и Албіи, сущіи же Мізіи верхніе, нареклися сами собою Сарбли или Сербли, отъ сосѣдовъ же своіхъ наречены Сірбы, или Сірвіане, даша они имена Градомъ, Сербеко и Сербесто. Уѣздъ ихъ протязашеся отъ Самандріи города, лежащаго при Дунаи, даже до Ніщевы. Мѣста статнѣішіе Сербіи Стоіныбіоградъ, столныи градъ тоя украіны Прістенъ, гдѣ родился Іустініанъ Царь; Новомонтъ городъ непоборімыи и Монтенегръ, гдѣ есть пребогатое копаніе рудъ златыхъ и сребра.

Сорабы Славяне Лузацкіе, имѣли многіе воіны съ Карломъ велікімъ, разбіли на многіхъ бояхъ его воіско, изъ которыхъ на едіномъ погібли тріщать двѣ тысящи Французовъ. Они же соедінівшеся съ Велетабами или Вілчами, съ другімъ народомъ Славянскімъ, разгоняли часто полки Карловы. Но Карлъ послалъ на конецъ сына своего Карла со всѣми своіми сілами противу тѣхъ Славянъ, надъ которыми онъ на конецъ явілся побѣдітель со смертію Міледоха Государя ихъ и правітеля, того ради учінівъ миръ съ Карломъ

въ лѣто

въ лѣто 804 обратілися противу Королевства Датского, возвѣстівше воину Королю Годефріду, которои получівъ помощь отъ Вілчовъ Славянъ, вступілъ во страну Абродітовъ Славянъ, завоевалъ нѣсколко крѣпостеи, прогналъ Драшку ихъ Князя, убілъ Догеламба другаго ихъ Князя, не безъ погубленія велікого своіхъ людеи, долженствующи пріч інати здравіе свое, и останковъ своего воіска, мужеству Вілчовъ Славянъ, которые за древніе вражды со Афродітами бывшіе, соедініліся своеволно Датчаніну; Драшка учінілъ отмщеніе имъ, завоевавъ велікои градъ Змелдінгъ, но не многу по томъ времени мінувши, Драшка прілучіся на ярмонкѣ Реріцкои, бысть убіенъ предателствомъ людеи Годефрідовыхъ. Абродітяне по смерти Драшковои, осаділи и завоевали и опустошіли крѣпость Гогбоховъ, стоявшую при рѣкѣ Албіи, разбіли воіско Сірарда Короля Датского, блізъ Ѳінніи, и разбівъ его также въ Юціи, изъ которыя прогнавъ овладѣли ею, на другомъ бою взяли въ полонъ сына его Сірардова Ярмеріка, съ двѣмя его сестрами. Едіну изъ ніхъ продали Королю Норвежскому, другую же отдали Германомъ, съ которыми по смерти Карла велікаго, учініли многіе воіны, и на трехъ баталіахъ главныхъ [едіна была блізъ Горінгена въ Турінгіи, другая при Родовікѣ въ Саѯоніи, а третія между рѣки Ѳулды и Вісурга] Цесарцы потеряли болши 50000 людеи съ малымъ урономъ Славянъ,

Едіна часть опъ ніхъ живущіхъ при мори балтійскомъ, сілнымъ флотомъ напали На королевство Аглінское, правітелствуемое Гешперомъ Королемъ, которой на конецъ бысть побѣдітель, взявъ въ плѣнъ рашша или рашша Короля Славенского, егоже Герешперъ повелѣлъ ослѣпити. Оставшіи убо Славяне, возврашівшіся во своя домы, и устроівши свои войска, опустошіли Өіоннію островъ началный на мори балтійскомъ. Имѣли многіе войны со Арріґомъ Сауонскімъ первымъ Княземъ въ Германіи. біліся со Гендриkомъ Цесаремъ въ лѣто 934, воінствовали на Оттона Перваго Цесаря въ лѣто 957, которого разбіли въ Турінгіи тако, что едва возмогъ избыти бѣгомъ. Возбуждены отъ Італіянъ, подвіґли войну на Оттона втораго, и во двухъ сраженіяхъ тако ихъ одолѣлъ, что на конецъ отходомъ отошли во свояси. Послѣди учінівъ миръ съ Цесаремъ, помогали ему многократно противу его враговъ, и между иныхъ на Віхімана, мятежніка застарѣлого Оттонова, егоже убіилъ Мізаха Князь Славянской и другъ Оттоновъ. Умершу же Оттону, имѣли лютѣйшые войны со Оттономъ третімъ въ лѣто 989. на послѣднемъ бою, аще и пало Славянъ велікое чісло, обаче Цесарь здѣ потерялъ цвѣтъ своего войска, и нікогда было ему возможно покоріти себѣ весма сеи народъ, которой паче почітал волносіть пріродную, нежели вещи драгіе, изволяли лутче смерть, нежели служіти

Цесарю,

Цесарю, или инымъ. При томъ же совершающи своя служенія противу державства, дали єдино пораженіе досадное Корраду второму Цесарю, въ лѣто 1029. Такожде подобное принесли въ лѣто 1055, Цесарю Фридерику, и прославилися во всей Европѣ. Горалдъ Король Датской и Норвежской, взявъ въ товарищи своихъ злочинении Дука и Дала Князей Славенскихъ съ ихъ людми [которыхъ мужествомъ подъ иго взялъ Аквитанію] и прошедши въ Британнію, убилъ Короля Гумбрскаго. Потомъ учинивши флотъ карабелный силнѣйшій, напали Славяне єдини на страны восточные Зееландіи, гдѣ имѣли жестокіе воины съ Королемъ Росхилдискимъ, и взяли многіе корысти. Учинивше главныи другіи флотъ 1500 караблеи, [сирѣчь лодокъ] напали на Галандію идѣже пришла на нихъ буря нощная, отъ которыя болшая часть погибла въ мори. Останки же возвратившися въ домы, собрали новыхъ людеи, и сразилися со Швеномъ Королемъ Датскимъ. Которого разбивъ, взяли въ полонъ Славяне. Которые ради своихъ непрестанныхъ воинъ, нерадѣли о наукахъ, лишилися Історіописателеи вѣрныхъ, иже бы издали на свѣтъ бои ихъ древнія. Аще же и ту и индѣ, но и то внѣ намѣренія было о нихъ написано какоелибо дѣло отъ списателеи дѣиствъ противныхъ, и то учинено съ толикою особливостію о своихъ токмо, понеже не издали на свѣтъ, развѣ оное чесого невозможно было имъ отрещися, по причинѣ дѣиствъ не слыханыхъ никогда

но очевідно відімыхъ. Такожде другое дѣло, которое зѣло заттміло мужество и сілу Славянскую, было ихъ свое несогласіе, и ихъ междоусобные рати. Которыхъ ради превозмогли непріятели одолѣвати ихъ. Ніже обрящется когда, что бы отъ какова Короля, или отъ Цесаря преодолѣнъ былъ весь родъ Славянской, купно моря Венедіцкого. Которыи раздѣліся на многіе народы сілнѣишіе подъ князьями и началами разными, но точію едіна часть изъ ніхъ, [аще же бы соедінены были вкупѣ между собою, были бы доволны протіву стояти, не токмо Королю Французскому или Цесарю, но протіву многіхъ,] были купно соедінены, и рѣдки суть образцы, чтобъ которои Король или Цесарь ратовавъ протівъ Славянъ, не имѣлъ бы въ самое то время иныхъ Славянъ въ помощь свою, да побѣдітъ оныхъ тогожде рода, которыи на него наидетъ. И сія истінна, учінілася не безсвідѣтелствованна едінымъ токмо образомъ Ругяновъ, толіко сілныхъ въ родѣ Славянскомъ, которыхъ Королевство нікогда не упало, развѣ токмо когда возъимѣли за непріятелеи оныхъ отъ своего рода.

О СЛАВЯНЕХЪ РУГЯНЕХЪ.

Сіи были сілнѣишіе, и велевластнѣишіе между всѣхъ Славянъ, жітелствовали при мори Венедіцкомъ, или наіпаче посредѣ тѣхъ водъ, имѣюще своего

Короля

Короля своиственнаго, и преславныи храмъ. Того ради прічітали себѣ и первенство во всемъ ономъ родѣ Славянскомъ предреченнаго моря; къ томуже обдержаху островъ ругіиски, седмь міль нѣмецкіхъ длінoю, такожде равенъ и шіріною; земля такъ плодовіта, что и нынѣ есть жітніца Седунезовъ или Шведовъ, якоже и Сіцілія рімляномъ. Городъ столныи ихъ Королевственныи Руяновъ, нарідался Архоне, стоящь на ѕѣло высокомъ мысу острова того. Отъ Востока и отъ Полудни окруженъ моремъ. Стѣнами толіко высокъ, что едва стрѣлою изъ лука достізало до верхности ихъ. Но уже того града не відится ніже слѣдъ. А отъ Запада былъ велікои, и крѣпкои роскатъ, которои его защіщалъ. Нѣкоторые пісатели полагали Архонъ на иномъ островѣ нареченномъ Вітора, отстоящемъ отъ Ругіи шіріною съ едіну рѣку, разоренъ отъ. Гаралда Короля Готфскаго, и отъ Геммінга Короля Датского. Абрамъ Ортеліи пішетъ, что гдѣ былъ Архонъ, древле былъ Венета городъ Славенскои ѕѣло превелічаішъ сущіхъ во Европѣ, и преславенъ къ торгу отъ всѣхъ народовъ. Сеи градъ Венета, пріималъ вся проччыя народы. Однакоже егда тамо пребывали, не было попущено имъ жіти по благочестію хрістіанскому, егоже ради затвердѣлъ всегда въ поганствѣ, даже до своего разсыпанія. Но необрѣтеся народъ учтівѣішіи во обрѣтеніяхъ обычаевъ, и страннопріемнѣішіи и благостенъ паче сіхъ Славянъ

гражданъ Венецкіхъ. Которыи градъ Венету Гелмалдъ поставілъ между устія Одеры, и города Камены, гдѣ відятся еще его слѣды, по мнѣнію предреченнаго спісателя; и не отъ иного чего учінілося его разорение, развѣ отъ несогласія ихъ междуусобнаго. Которыи градъ Король Датскои, собравъ пресілное воіско, и наступівъ на него, взялъ и опустошілъ и разорілъ до основанія; Но жівущіи Ругяне во островѣ Ругіискомъ въ лѣто отъ Хріста 809. учінівъ флотъ 830 караблеи, [моноуїловъ] напали на Королевство Датское съ Фрізіею Восточною, взяли и сожгли городы Алтенбургъ и Нѣжінъ, въ которыхъ взяли безчісленную добычю. О чемъ прогнѣвавшіся Карлъ Велікии, подвігъ свои воіска, въ лѣто 810. и на двухъ бояхъ кровавѣішіхъ, одолѣвъ ихъ, покорілъ подъ иго Хрістово, наложівъ на ніхъ дань, и пріказалъ имъ имѣти въ почтеніи особлівомъ церковь святаго Віта, которого во оные времена, оные люди по премногу почітали. Платіли усердно Ругяне дань Карлу при его жізни, а послѣ его смерти, оставіли дань купно съ благочестіемъ Хрістіанскімъ, и построіли храмъ во Архонѣ. Въ которои прінесли болванъ Святовіта [которого они называли Святовічь] и толіко мужіе, еліко и жены на всякои годъ пріносіли въ сеи храмъ дань по едіному пѣнязю съ головы, и тако впадше въ грубонечестіе, покланялісь сему ідолу Святовіту, которои былъ учіненъ древяныи, возраста

Гігантского

Гїгантского, о четырехЪ лїцахЪ, подобїемЪ фонаря, дабы отЪ всякїя страны храма вїдѢлося лїцо їдолово. Еще же онже былЪ безЪ бороды сЪ кудрями со всякой стороны вырѢзаными, по употребленїю власовЪ СлавянЪ ругянскїхЪ, во одеждѢ долгой даже до ногЪ, держащь вЪ правой рукѢ рогЪ изЪ метала. Который рогЪ наполнялЪ вїномЪ попЪ едїнЪ бородатый, со многїми церемонїями и торжествы, и оставлялЪ его наполненЪ до утра; ежели убудетЪ или не убудетЪ, тадатаїствовали, послѣдованїе изобїлїю, или недороду послѢдующаго года. Сей же болванЪ лѢвою рукою подперса, на бедрѢ вЪ сторонѢ вїдѢлася узда и седло коня его сЪ мечемЪ ѕѢло велїкїмЪ и украшенымЪ. СтоялЪ тотЪ їдолЪ между четырехЪ сводовЪ капліцы, стоящїя среди храма, завѢшенЪ отЪ всѢхЪ странЪ завѢсами красными ѕѢло богатыми и украшенными. ЕдїнЪ только попЪ вЪ Каплїцу вЪ день, едїнЪ точїю предЪидущїй празднїку, входїлЪ удержавая дыханїе. И когда хотѢлЪ отдохнути, бѢжавЪ ко двеpемЪ, выставлялЪ главу свою наружу, да бы ЇдолЪ неосквернїлся дышанїемЪ смертнымЪ. былЪ едїнЪ Конь бѢлой посвященЪ Їдолу, у которого изЪ хвоста, или изЪ грївы неповолено было выдернути власовЪ, нїже кто могЪ садїтїся на него, опрїчь едїнаго токмо попа: вѢрїлЪ ослѢпленный той народЪ, что ЇдолЪ ѢздїлЪ на немЪ всякократно, егда онЪ хотѢлЪ разоряти ихЪ непрїятелей. А ко увѢренїю истїнны сея вѢры,

предлагали, что егда оставляли его съ вечера во обыкновенной его конюшнѣ добрѣ чіщена и прівязана, обрѣтали его часто въ конюшнѣ на утріе вспотѣлаго и огрязненнаго, якобы ѣзділъ въ болшіе пути нощію. Отъ путешествія того коня, провѣщевали добрыи злыи случаи своіхъ ратеи, и ради того окончанія втыкали стоіма 6 копеи въ землю передъ храмомъ парами едіно противъ другова, равно разстоящые между собою, и ко всякои парѣ прівязывали иное копіе поперегъ, толіко высоко отъ земли, что коню возможно и безъ прыганія было по верхъ пройти; Потомъ въ день уставленныи сему дѣиствованію, попъ по долгіхъ и торжественныхъ молітвахъ, взявъ съ церемоніями велікіми коня за узду, вождаше его чрезъ три поперечные оные копія. И ежели переступалъ вся три ногою правою, безъ всякія помѣшки правыя съ лѣвою, въ нѣкоторыхъ предреченныхъ чінахъ извѣстны бываху о побѣдѣ. И тако во прімѣръ противнаго. Ідолу же давали третію часть отъ добычеи и отъ всѣхъ корыстеи учіненныхъ, и окромѣ того емуже было въ его почтеніе особлівсе 300 конеи, и 300 человѣкъ съ его страны, которые за него ходіли на воіну, которыхъ всю добычю вручали вѣрно попу, которыи все полагалъ въ сокровіще церковное, откуду нікогда не было повольно выняти ни малеішую часть. На всякои годъ по собраніи доходовъ, жертвовали многіе скоты сему Ідолу, и тогда же

нѣкоторыхъ

нѣкоторыхъ хрістіанъ взятыхъ на воинѣ, которыхъ кровію подтвержалъ попъ, что ѕѣло оныи услаждаеся, послѣ тоя жертвы приносили круглыи пірогъ велікій, здѣланыи изъ Муста, велічествомъ вмѣстітеленъ содержати едінаго человѣка, въ которои вшедши попъ вопрошалъ у людеи высокімъ голосомъ, ежели могутъ его відѣти, и всѣ отвѣщавали ни; обращаяся моліти Ідола, да бы въ пріидущій годъ хотя мало его могли відѣти. Само Король Датскій, между иныхъ чужестранныхъ, послалъ сему Ідолу едіну чарку златую въ даръ, за что воспріялъ почесть; понеже въ краткомъ времени умеръ смертію нужною и лютою, что весма не помогъ ему Святовітъ.

Затвердѣли Ругяне въ заблуждені Грубіанства на 350 лѣтъ, дондеже Валдемаръ Король Датской, съ сільнымъ флотомъ соедінясъ съ Казімеровыми и Богославовыми Князеи Померанскіхъ, и Прібіславовыми Государя Обостріτовъ Славянъ, вшедши въ Ругію, побѣділъ сіхъ людеи свірѣпыхъ, и возложа осілъ болвану Святовіту на шѣю, пріказалъ разволочіти по всему воіску въ прісутствіи Славянъ. И потомъ разсѣщи на части и сжечъ всенародно. Разсыпалъ храмъ до основанія, со всякімъ служеніемъ побралъ сокровіщъ, и учінілъ указъ, да бы всѣ оставілі Ідолослуженіе, и воспріяли служеніе истиннаго Бога, повелѣлъ построіти 12 церквеи своімъ особлівымъ иждівеніемъ, и тако весь островъ учінілъ Хрістіанами.

Яромаръ Государь Ругянскіи, утверділъ онымъ людемъ образомъ и частыми поученми своіми вѣру Хрістову, въ сердцахъ шатающіхся онаго народа грубого и прежестокого паче всякого ѕвѣря, которыи былъ ѕѣло упрямъ во обращеніи паче всѣхъ протчіхъ народовъ Славянскіхъ моря Венеціцкого или балтіиского. Предреченное же забобонство Святовітово у Ругяновъ имѣющее сілу, стояло многое время въ сердцы у боемлянъ, дондеже блаженныи Вічеславъ Князь боемскіи, далъ имъ Мощи Святаго Віты, ради народного ихъ почітанія; обаче же не возмогъ истребіти весма память Ідола Святовіта. Понеже еще и нынѣ боемляне не сохраняютъ поздравленія частѣишаго и всенароднѣішаго, развѣ подъ провѣщеваніемъ имене Віто, пріемлюще пріятелеи пріѣзжающіхъ изъ далека съ сіми рѣчми ВІТЕИ ВІТЕИ; Показующе срадоватіся о ихъ здравіи соблюденномъ дарованіемъ Святовіта. Ідолослуженіе сіхъ Славянъ Венедовъ по частемъ. въ протчемъ же имѣли въ політікѣ человѣческои изрядные законы, и похвалные обыкности; Понеже убо велікое попеченіе имѣли, да бы дѣти почітали родітелеи и слушаліся, и не обрѣтался у ніхъ нікто убогъ или просітель, за неже егда кто за немощствуетъ, или остарѣетъ, абіе вручается въ попеченіе наслѣднікомъ, да бы ими человѣколюбезно управляемь былъ и пітаемь. были ѕѣло угодны и усердны и веледушны въ страннопріимствѣ. Страннопріѣзжеи не требовалъ искати постоялого двора, понеже уже многіе встрѣчаютъ,

чаютъ, и многiе на перехватъ просятъ его, чтобъ прiяти изволiлъ ихъ угощенiе; И все что прiобрѣтали пахамiемъ поль, въ рыболовленiи или въ звѣрiной ловли, харчiли гостемъ, и къ подаянiю тщалiся возможностiю величайшею. Тiи, кто былъ тороватѣишъ, да не реку роскошенъ въ сiхъ вещехъ, творiли и морскiе разбои нощiю на мори, что бы по утру раздѣлiти грабежъ странникомъ. А ежели за случаи обрящется кто, что откажетъ постои страннiку; было позволено всякому за то сожещи его домъ со всѣмъ его веществомъ. божба у нiхъ была возбранена между ими, понеже мнѣли, что прiсяга есть и крiвопрiсяга тоежде, во гнѣвъ мстiтелныи отъ боговъ. Но которые были поiманы въ какомъ погрѣшенiи непорядочномъ, тѣхъ распiнали, утверждающе, что Крестъ не долженъ служiти къ чему иному, развѣ къ казни злодѣевъ. Отъ сего начася гнушанiе толiко Крестомъ, отъ чего мнози человѣцы Святiи и Князи Хрiстiане, до поту трудiлiся обратiти ихъ въ вѣру Хрiстову. Аще же и прiнуждены были усiлствомъ велiкiмъ воспрiяти тую, однакоже часто возвращалiся во Iдолослуженiе.

Юлiискiе въ Померанiи, аки уже послѣднiе осталiся воспрiяти вѣру Хрiстову, въ лѣто 1226. Магiстръ чiна Тевктонскаго, вооружiлся на Славянъ Прусовъ, и одолѣвъ ихъ тогда, первое ввелъ вѣру хрiстiанскую на языкѣ Нѣмецкомъ, отъ чего погасъ аки весма языкъ Славянъ Прускiхъ.

О СЛАВЯНЕХЪ РОССІИСКІХЪ, или МОСКВІТЯНЕХЪ.

Славяне россійстіи суть нынѣ отъ Іноземцовъ, обще зовомы Москвітяне. Сіи осталіся во своіхъ жіліщахъ, егда протчіе ихъ товарыщи и едіносвоясные вышли и пошли, иніи къ морю Германскому, а иніи къ Дунаю, якоже сказано въ началѣ сея кніги; Древніи называли ихъ Роуоланами, и Тоссоланы, Трусоланы, Рушналы, Россіяне и Рутени; нынѣ же названы Россіане, сірѣчь разсѣяны, понеже Россія языкомъ рускімъ или Славянскімъ знаменуетъ разсѣяніе, наречены тако прічіною не малою; понеже люди Славяне, овладѣли всю Сармацію Европскую, и часть Азіи; егда съ начала вышли изъ Скандіи. Преселенцы Славянскіе разсѣяліся и растечіліся отъ Океана мерзлаго, даже до моря Медітерранского, [средіземнаго] и заліві Адріатскія, и отъ моря болшаго, даже до Океана балтіискаго. Наіпаче послѣ того разсѣянія первоначалного, Россіяне Славяне имянно послали своіхъ преселенцовъ во Фландрію, гдѣ за тое, люди отъ ніхъ основаные, названы суть Рутенами, что и Греки дали имя Славяномъ спорось [сѣмя] сірѣчь народъ разсѣянныи. Славяне Руси, жіли всегда внутри Сармаціи Европскои; гдѣ обрѣтаются и нынѣ, разшірівше же много свое державство, прогнаніемъ всѣхъ протчіхъ народовъ бліжніхъ, или прінужденіемъ жіти

по ихъ

по ихъ обычаю, подобнѣ яко Царство Россиское протязается уже отъ Дона рѣки, отъ моря Меотиискаго съ востока: отъ Літвы же до рѣкъ Певце и Полмы: отъ Сѣвера, отъ Лівоніи Пруски и Полщи. съ запада, отъ рѣки Тіра или Днестра, и горъ Сарматскіхъ съ полудни, въ которомъ разшіреніи, обьемлется Югарія или Югра правінцыя отечество Гунновъ. Изъ которыя изшедше, заняли Полщу и подъ вожденіемъ Аттіловымъ, повоевали многіе правінцыи Европскіе, того ради не тщая слава о Россіанехъ, что ихъ подданные въ прешедшіхъ временѣхъ, покоріли себѣ прекраснѣишые страны Европскіе. Егда бо сіи Россіане жіли въ Сармаціи, всегда показываліся люди естественновоенные, и всегда неукротімы; Во время егда Помпеи веліkіи воевалъ протіву Міѳрідата Царя Понтскаго, Россіане пріведени отъ Тасоваза или Тазія Государя ихъ, развращеніе веліkое учініли протіву реченнаго Царя Понтскаго, въ споспѣшеніе своего союза съ Рімскімъ державствомъ. Оружіе же у ніхъ было, сабля, лукъ, копіе, пансырь, и щітъ изъ кожи воловои: которое непрестанно употребляли, не токмо протіву сосѣдовъ, но и протіву протчіхъ людеи далнѣішіхъ и славнѣішіхъ. Во время Віспесіана Цесаря, преѣхавше Дунаи и порубівъ два полка салдатъ Рімскіхъ, вошли внутрь въ Мізію, и тамо убіли Агріппа бурмістра и президента; и отъ того времени обжіліся въ Мізіи Іллірическои,

отъ нїхже названа Рацїя. были въ товарїщехъ во всѣхъ походахъ воїнскїхъ съ Готѳами, которые разорїли Европу, и иные страны; служали многажды державству Греческому, при Львѣ Лакапенѣ Царѣ Констаntїнополскомъ. Подняли флотъ корабелныи о пяти надесяти тысящахъ судовъ Моноуїловъ въ морѣ болшемъ, и вооружївше тои множествомъ полковъ съ превелїкїмъ чїсломъ; обыдоша градъ Константїнополь, тожде паки учїнїли при державѣ Константїна Мономаха. Въ сїхъ двужъ походѣхъ, побїли многїхъ Грековъ, и возвратїлїся въ домы, со многїми добычами богатѣишыми. Въ лѣто же отъ создания мїра [по исчїсленїю ихже Россїанъ] Велїкїи Князь Россїискїи Дїмїтрїи, побѣдїлъ на баталїи полевои Велїкаго Хана Татарскаго Мамая, и по трехъ лѣтѣхъ по томъ, паки сошелся ратоватися съ предреченнымъ Ханомъ, дондеже его разбїлъ и истребїлъ, что земля на трїнадесять мїль разстоянїемъ, покрылася мертвыми въ томъ сраженїи. Кто желаетъ знати всѣ дѣла преславныя народа Россїиского, наидетъ тыя собраны въ кнїгахъ Іеремїя Рускаго, Сїгїзмунда Герберштеїна, и Францїшка Бїзїя Бергамскаго и Краковыты, которыи опїсалъ испытно двѣ Сармацїи, Россїяне же суще погаными имѣли за Ідоловъ, Перуна [то есть громовое стрѣлянїе] Стрїба, Корша, и Мокосла. Ѻ обращенїи же ихъ во благочестїе Хрїстїанское, разная суть мнѣнїя; Лѣтопїси Россїискїя хвалятся,

что

что россiю благословiлъ, и вѣру воспрiяла отъ Святаго Апостола Андрея, который якоже глаголютъ прiшелъ изъ Грецiи на устiе Днепрское и восплывъ вверхъ тоя рѣки, даже до мѣста, идѣже нынѣ обрѣтается построенъ Кiевъ, тамо благословiлъ имя россiиское, Крестiвъ люди, водрузiлъ Крестъ свои, проповѣдуя и предглаголя, что во ономъ мѣстѣ умножатся многочiсленно Церкви Хрiстiанскiя благодатiю божiею. Оттуду отшедъ, доiде до источнiка Днепрскаго въ велiкое езеро Волохъ, и по рѣкѣ Ловратѣ снiде во езеро Iльмень. Оттуду шествуя водою рѣки Волхова, прiиде въ Новъ градъ, и оттуду тоюже рѣкою въ езеро Ладожское и рѣкою Невою плавающъ до моря нареченнаго рассiанами Варяжское, то есть Германское, между Вiландiи и Лiвонiи. Доiде на конецъ въ рiмъ. Такожде вѣрятъ россiане что еще обращены они же въ вѣру отъ Святаго Апостола Θаддеа, того ради почiтаютъ его паче иныхъ Святыхъ небесныхъ. Нѣкоторые Грѣки отрiцаютъ сiе хвалiвшееся обращенiе древнее россiанъ, буди тако якоже кто хощетъ.

Истiнна не безсвiдѣтелствованная прiводiтъ самою вещiю, что россiане были потоплены въ ѕлочестiи во время Васiлiа Македонянiна Царя, егда онъ послалъ россiаномъ Θеофiла Епiскопа чрезъ негоже воспрiяли Хрiстiанство, когда предреченныи Епiскопъ положiлъ по упрошенiю ихъ во огнь Кнiгу Евангелiе, которое пребысть невредiмо. Лѣтописи россiиская прiводятъ

что

что Олга Царіца или Княгіня Россійская ввела благочестіе Хрістіанское въ тое Государство віною дѣла послѣдующаго.

Ігорь Князь Россійскій, взявъ въ жену предреченную Олгу, изъ Опскова, вніде съ воінствомъ сілнѣішімъ во Грецію даже до Іеракліи и Нікомідіи, идѣже бысть побѣжденъ сраженіемъ славнымъ, возвратівшіся въ домъ со остатнімы отъ того побітія, убіенъ бысть на пути отъ Малдітта Князя Славянъ Древлянъ въ мѣстѣ нарiцаемомъ *Коресть, идѣже и погребенъ трупъ Ігоревъ, котораго сынъ Вратіславъ еще сый младенецъ, недоволенъ бысть правіти Царство Россійское, Олга воспріявши правленіе всецѣлое, къ нейже Древляне послали двадесять пословъ, еже просіти ю въ жену Малдітту ихъ Князю, Олга же пріказала ихъ засыпати землею живыхъ, и прежде нежели вѣдомость разгласілася, отправіла своіхъ пословъ къ Древляномъ, да бы послали болѣе пословъ и благородія высочайшаго, и благороднѣішаго, вознакъ яко истінно желаютъ ю въ жену Малдітту, Древляне же послали ей другіхъ пословъ чісломъ пятьдесятъ знатнѣішіхъ изъ ихъ народа. Дошедшымъ же имъ къ Олгѣ, заперли ихъ всѣхъ въ баню и сожгли живыхъ, и абіе послала иныхъ пословъ своіхъ ко Древляномъ обьявіти имъ свой приходъ и пріготовіти по ихъ обыкности меду и вся вещи потребныя къ торжествованію памяти умершагося мужа. Потомъ прішедши она со всѣми своіми людми

* Коростень

людми добрѣ вооруженными въ Древлянію, наряділася въ печалное платіе, и праздновала всякою славою возможною предреченные помінки. И потомъ въ банкетѣ томъ [якоже творітіся обыкло такое дѣло,] упоіла до пьяна Древлянъ. Изъ которыхъ повелѣла порубіти три тысячи. Потомъ же возвратівшіся въ Кіевъ, устроіла воіско свое чіномъ, и пріведе его протіву Древлянъ. Которыхъ разбівши и развоевавши, и запершіхся во своемъ началномъ градѣ, Олга осадівши ихъ, весь годъ подъ градомъ стояла не отступно. Немогущи же прінудіти ихъ здатіся, обѣщала имъ оставіти осаду, за договоромъ, что бы граждане со всякаго дому, мѣсто дани дали еи по три Голубя, и по три воробья. Что егда послали еи, и дали реченные граждане, пріказала тотчасъ подъ крылѣ реченныхъ Голубеи и воробьевъ нѣкакіе огни Артіфіціалныя прівязать пустіть на волю, прілетѣвшымъ же имъ каждому къ своему жітелству, абіе на многіхъ мѣстахъ зажгли домы во градѣ. Граждене же немогуще протіву стояти пламеню, вышли вси вонъ изъ града, и впали во власть Олги, ихже часть порубіла, а часть взяла въ полонъ. И тако побравъ вся земли Древлянскія, и учінівши тое жертвозакланіе во отмщеніе смерти Ігоревои, возвратілася въ Кіевъ.

Вскорѣ потомъ пріішла въ Констянтінополь во время Іоанна Цімісхія Царя, и тамо съ крещеніемъ воспріяла себѣ имя Елена, возвратівшіся же въ Россію

обогащена дарами учіненными отъ Царя, правіла Государство свое велікімъ смысломъ, и обратіла ихъ къ вѣрѣ хрістіанской съ радостію всего свѣта. По смерти же ея, правілъ Государство сынъ ея Святославъ, который послѣдовалъ стопамъ матере своея въ богобоязнствѣ и благочестіи. Сему наслѣднікъ бысть сынъ его пріродный Владіміръ, который нешествовалъ по отцевымъ стезямъ, ввелъ паки въ Кіевъ Ідолослуженіе и болванопочтеніе, ихже имяна Перунъ съ главою сребряною, Усладъ, Корса, Дазва, Стріба, Зімцерла, Махошъ, и Куміры учінены деревяные. Онъ же убілъ двухъ своіхъ братіи Ярополка и Олегу, и учінілся Самодержцемъ Всея Россіи. Сеи Владіміръ воспріялъ пословъ разныхъ народовъ, да предложатъ ему каждый восприятие ихъ вѣры особлівыя. Между толікіми разностьми недоумѣваяся во избраніи, послалъ извѣстныхъ пословъ своіхъ въ мѣста разсмотріти вѣры, и обычаи коегождо народа очевідно. На конецъ предпочетши паче всѣхъ протчіхъ Хрістіянскую законоположенія Греческаго. И намѣрівся воспріяти ю, послалъ послы въ Константінополь къ Царемъ Васілію и Константіну просіти въ жену Анну сестру Цареву, и предложіти въ такомъ случаи свое обращеніе къ вѣрѣ со отданіемъ Корсуня, и все что онъ имѣлъ отъ Государства Греческаго. По внегда же соізволено ему въ семъ, исполнілися договоры предреченныя въ Корсунѣ. Идѣже и крестілся, и нареченъ бысть Васілій. Потомъ поставілъ въ Кіевѣ

Мітро-

Мітрополіта, Архіепіскопа вЪ НовЪградЪ, и Епіскопы вЪ иныя грады, по священы вси отЪ Патріарха Константінопольскаго. Того ради отЪ оного времени сохраніли Россіане безЪ отверженія законоположеніе греческое. ЕдінЪ спісатель, нареченныи ЛамбертЪ, которыи напісалЪ Історію Германскую, прежде шестисотЪ лѣтЪ, глаголетЪ: что вЪ лѣто 960 пріщли послы народа Россіискаго ко Оттону Цесарю просіти да пошлетЪ имЪ каковаліво Епіскопа, которыи бы своімЪ у еніемЪ и проповѣдію насаділЪ благочестіе Хрістіанское между ими, и что отЪ реченнаго Цесаря былЪ посланЪ Адалберта, которыи отЪ ихЪ гонітелствЪ едва убѣжалЪ изЪ рукЪ ихЪ. Мнѣнія же и возвѣщенія онаго спісателя сушь ли истінна [якоже вещію не безЪ свідѣтелственно, еще же и истінно что во оное время Россіа воспріяла начертаніе буквЪ отЪ изобрѣтенія Курілла Архіепіскопа, законоположенія Рімскаго, Апостола СлавянЪ МоравлянЪ, и учітеля Адалбертова] потребно заключіти, что проповѣди и посланіе реченнаго Епіскопа Адалберта, имѣли малЪ, или ніедінЪ плодЪ, или яко Россіа обратілася паки скоро во Ідолослуженіе; или еще, аще реченныи спісатель погрѣшілЪ, потребно вѣріти что онЪ ослѣпЪ вЪ равногласіи Руссіи РугянЪ, понеже АдалбертЪ былЪ истінно АпостоломЪ реченныя Ругіи, и АрхіепіскопЪ Магдебургу. Еще же можетЪ быти что реченныи АлбертЪ возвратівшися изЪ Руссіи безЪ собитія, утвердіася

потомЪ вЪ Ругіи: отЪ чего разность мнѢніи спісателскіхЪ вЪ семЪ членѢ пребываетЪ разрѢшена и успокоена.

ГОСУДАРЬ НЫНѢШНІЯ РОССІИ, ИМѢЕТЪ ТІТУЛЪ ПОСЛѢДУЮЩІИ.

БОЖІЕЮ МІЛОСТІЮ, Велікіи Царь и Государь Всеа Россіи, Велікіи Князь Владімерскіи, Московскіи, Новогородскіи, Псковскіи, Смоленскіи, Тферскіи, Югорскіи, Пермскіи, Вятскіи, булгарскіи, и протчая: Государь и Велікіи Князь Новаграда Ніжнія земли и Черніговскіи, резанскіи, Вологодскіи, ржевскіи; ростовскіи, Ярославскіи, бѢлоезерскіи, Удорскіи, Обдорскіи, Кондіискіи, и протчая:

россіане біармскіе плавающе по Океану СѢверному уже суть двѢсти и нѢсколко лѢтЪ тому, обрѢли во оныхЪ моряхЪ едінЪ островЪ незнаемыи прежде того, обаче же жітелствуемЪ отЪ народа Славянскаго подлежащЪ и осужденЪ на непрестанные мразы и лЬды называли его Філоподіа или Нова земля, велічеством превосходітЪ КіпрЪ островЪ.

НАЧАЛО ЗНАМЕНАТЕЛСТВА ИМЕНЕ СЛАВЯНСКАГО.

Сіе имя Слави, или Славяне, не велми древнее вси спісатели новѢишіи согласуются, что Прокопіи Цесаріискіи [которыи опісалЪ прежде 1170 лѢтЪ воину Іустініана

Іустініана Царя съ Готами. Гіорнандъ Аланъ, которыи пісалъ въ тоже время. они были первые, что помянули о имени Славянскомъ:] еще и бендъ, которыи пісалъ за сто лѣтъ прежде умаленія державства Рімскаго напісалъ же о Славянехъ. Птоломеи Алеѯандрянінъ во своеи осмои табліцѣ полагаетъ людеи Сулановъ, въ Сармаціи Европскои бліжнеи къ Фінномъ, которые были едінъ тоиже народъ со Славяны. И Петръ Марцеллъ въ зачатіи Варварскомъ глаголя о сіхъ Суланехъ, Славянехъ рече, яко суть люди отъ нынѣшніхъ зовоми Склавуны. Истінна есть, яко имя сіе въ прошлыхъ временѣхъ, было въ пісаніяхъ ѕѣло испрокажено и развращенно. Греки и Італіане не разумѣюще знаменованія имене Славянінъ или Славінъ развратіли его въ Склавінъ [по руски неволнічіще] и въ Сілаво [то есть неволнікъ значітъ по руски] которое прегрѣшеніе како вошло, послѣдовано въ подлінныхъ писмахъ Прокопія Цесаріискаго Гіорнанда, и бенда, мышлю что се погрѣшеніе должно вмѣніти мягконѣжности языка Італіанскаго, которые да избѣгнутъ жестокости проношенія. часто проізглашаютъ извергая літеру на прімѣръ, яко мѣсто Флато Фято, вмѣсто Плаце Пяце, и тако мѣсто Славо Сяво, творяще малое разнство въ проізглашеніи сяво или сцяво, влагая букву Ц. Отсюду случілося что спісатели мало искусные въ языкѣ Італіанскомъ хотяще пісати по латінѣ, не превели, или неположіли Славо

но склаво [неволнікъ] еще можетъ быти яко сїе случїлося ради малыя прїязни, наїпаче отъ ненавїсти зѣло велїкїя отъ Італїанъ, наїболши же отъ оныхъ, которые жївутъ при мори Адрїатскомъ, понеже они въ прешедшїхъ временѣхъ отъ сего народа Славянскаго зѣло были утомлены, и мало не вси изгублены. Іоаннъ Дубравїи, спїсатель славныи, мнїтъ, что сїе реченїе Славо или Словянїнъ, проїзходїтъ отъ Слова, толїко наче что всѣ народы Сарматскїе разсѣянные по многїмъ странамъ разстоящымся, глаголюще едїнымъ тѣмже языкомъ, проложїли себѣ сами оное имя Словїны. Мартїнъ Кромеръ, началнїкъ увѣренїя, утверждая тожде, прїложїлъ яко оные люди нарекошася Словянами, да назначатъ себѣ истїнными твердыми и постоянными въ содержанїи слова даннаго комулїбо; и яко въ древнїхъ временѣхъ, и не въ давныхъ, оные люди страдали скорѣїше вся тщеты, наїпаче и самую смерть, нежели измѣнїти слово. Понеже было между ими позволено сотворїти отмщенїе слова измѣннїку, или преступнїку своего слова, пощочїною предъ народомъ, и оружїемъ.

Но оставївъ вышереченная претолкованїя сказую, что оное имя славо не проїзведеся отъ инуду развѣ отъ имене Славянїнъ Слава, которое имя воспрїяли вси люди тояжде породы изшедшыя изъ Сармацїи, послѣди Славы толїкїхъ ради исправленїи славнѣишїхъ, которыя содѣяли всѣмъ своїмъ странамъ

сродствен-

сродственнымЪ, во утверждение вящшее сея истинны, окончавали имяна собственная своїхЪ правителей и Королей славнѣйшїхЪ, сїмЪ гласомЪ Слава или СлавянїнЪ якоже на прїмѣрЪ; СтанїславЪ, ВенцеславЪ, ВладїславЪ, ДоброславЪ, РадославЪ, БолеславЪ, и иная тако учїненная имена. Многїе искусные спїсатели, имѣютЪ сїцевое мнѣнїе предреченное. Iеремїи РусянїнЪ утверждаетЪ тое во опїсанїи о знаменїтыхЪ бояхЪ случившїхся при границахЪ россїйскїхЪ вЪ лѣто 1118, сказуя: нарїцаются Славяне [якоже изобрѣтаю, вЪ древнїхЪ изданїяхЪ нашїхЪ предковЪ,] за многїя побѣды исправленыя и явно учїненныя отЪ нїхЪ, бернардЪ ЮстїнїанЪ, спїсатель Венецкїй, между иными многїми, исповѣдуетЪ вЪ третїей кнїгѣ Iсторїи Венецкой, яко Славяне прїтяжали сїе славное имя чрезЪ оружїе, и самымЪ дѣломЪ слава прїродная, и наслѣднїчная во оружїи, прїналежїтЪ СлавяномЪ паче, нежели инымЪ народомЪ свѣтскїмЪ. Понеже носїли своя побѣдїтелная оружїя во Асїю, вЪ Европу, и Аѳрїку, подЪ имяны ВандаловЪ бургундїоновЪ ГотѳовЪ ОстроготѳовЪ ВїзїготѳовЪ, ГепїдовЪ ГетовЪ, АлановЪ ВерловЪ или ЕруловЪ, АваровЪ, СкїрровЪ, ГїрровЪ, МеланкленовЪ, баштарновЪ, ПевчовЪ, [ПеченеговЪ] ДаковЪ, ШведовЪ, НорманновЪ, ФенновЪ или ФїнновЪ, УгровЪ или УнкрановЪ, МаркоманновЪ, КвадовЪ, ѲраковЪ, и IллїрїанЪ, которые вси были едїна тажде порода Славянская, тогожде языка. И егда

вышли

вышли изЪ Скандінавіи, ихЪ общаго отечества, нарі-цаліся вси [о кромѢ ІллірїановЪ и ФраковЪ] едінымЪ токмо именемЪ общїмЪ ГотѳскїмЪ, отЪ сїхЪ ГотѳовЪ воспріяли начало Славяне Антіяне, Скірры, Авары, Аланы и протчїе едінаго тогожде отечества Сармацїи.

Готѳы, Ванданы, Візіготѳы, Гепіды, Меланклеїны, и Геты, были разны именами едїными, вЪ протчемЪ же согласовалїся. были бѢлы тѢломЪ, власами желтоваты, возрастомЪ велїки, едїныхЪ тѢхже законовЪ, и тояжде вѢры, и едінЪ тоїже языкЪ имѢли, нарїцаемыи Готѳскїи; НынѢ же [понеже суть Вандалы истїнные Готѳы,] невозможно отперется, что Славяне таяжде суть породы сЪ Готѳами, егда вси спїсатели славные вЪ томЪ согласуются, яко Вандалы и Славяне были едїнаго тогожде народа: Вестфалы и Освалы были Вандалы же, еще сїи не едїнымЪ точїю и особлївымЪ имянемЪ, но многїми и разными именами были называеми. Вандалы, Венедами, Вендами, Генетами, Венетами, и Славянами. НародЪ Вандалской занялЪ во ЕвропѢ, отЪ СѢвера до полудни, весь оный кряжь, который протязается между моремЪ ГерманскїмЪ, и СредїземнымЪ [МедїтерранскїмЪ] убо того ради Москвїтяне, Россїане. Поляки, Чехи. Черкасы, Далматяне. Їстрїане, Карваты. Бошнаки, Булгары, Рашчане. и протчїе блїжнїе, аще и разлїчны суть именами своиственными: однакоже были тогожде едїнаго племене Вандалского, едїнаго языка общаго

всѢмЪ:

всѣмъ. Обрѣтается въ лѣтописяхъ россійскихъ, что пришедъ въ несогласіе русси, ради обранія новаго Князя, послали въ Вагрію городъ, и въ провінцію, въ прошлыхъ временѣхъ зѣло славную Вандаловъ, стоявшую въ нынѣшней близкости Любеки: да бы имѣти каковалибо правітеля отъ онаго народа, имъ во всемъ единообразнаго. Оный же народъ послалъ въ россію трехъ братовъ, произшедшихъ изъ единыя породы, славнѣйшихъ и велеможнѣйшихъ Вандаліи, нарицаемыхъ рюрика, Синява, и Трувора. рюрикъ воспріялъ владѣніе Нова града: Синявъ поставилъ свое владѣтелство на белѣ езерѣ, а Труворъ воспріялъ Княженіе Пскова, и пребывательство свое во градѣ Сворчехъ. Алане, Вандалы, Шведы, и бургундяне, были Королевства Полскаго, и имѣли тоже единъ языкъ Полскій, или Славянскій: Первые Чехи воспріяли начало произведеніе отъ сихъ Алановъ.

Верлы, или Эрулы, были отъ сего народа Славянскаго тако наречени, понеже имя Верлы на языкѣ Славенскомъ, значитъ людъ свирѣпый, жестокій и гордый.

Авары, баштарны, Певчены, и Ѳінни, были отъ тѣхже людей Славянскихъ: Авары нарицали своего Царя Хаганомъ, или Коганомъ якоже творяху и болгары Славяне.

Скірры, и Гірры, были Венеды, или Славяне, которые въ прешедшихъ временѣхъ жителствовали такожде

вЪ Дакіи, и тамо названи быша Даки: Прежде же нахожденія ГунновЪ, обітали оные вЪ мѢстахЪ купно сЪ Рімляны: того ради и нынѢ сему пребываетЪ память вЪ Дакіи: понеже вЪ Молдавіи и во Влахіи [яже есть древняя Дакіа] вЪ народныхЪ пісмахЪ, и вЪ службахЪ божественныхЪ употребляютЪ языкЪ и начертанія Славянская. Молдавы болѢе сходствуютЪ своїству нарѢчія Рускаго, якоже Влахи болѢе подражаютЪ РашковцемЪ.

Шведы или Шевы, Норманы и Булгары суть такожде люди Славяне: понеже первые суть началородія НорманомЪ и БулгаромЪ.

Унгряне или Угры, имѢютЪ часть тогожде народа Славянскаго.

На конецЪ Маркоманны, и Квады толїко прославленные вЪ повѢстѢхЪ, такожде быша Славяне, понеже отЪ древняго единства глаголанія, утверждается пространно единство породы.

Вси люди вышереченные, употребляли еще отЪ тѢхже именЪ своїственныхЪ во означеніи Людеи высокопочтенныхЪ: якоже ВідімірЪ, ВалумірЪ, СігімірЪ, ѲеодомірЪ, ѲрігімірЪ, СвеуладЪ или СісвалдЪ, СелімірЪ, ГелмірЪ, РадогастЪ, РахімірЪ, РаімірЪ, Санхо, СігізмірЪ, ВізумарЪ, ВітізЪ, МізіславЪ, ОттокарЪ, ВігіславЪ, СімгібанЪ, ПредемірЪ, и ОбрадЪ, вся имена своїственная СлавянЪ. Ко свѢтлости и славѢ ихЪ, еще прілагается, яко не точію мущіны,

но

но и женщины въ вѣчную память произошли оружiемъ, якоже Амазонки, жены бывшые Сарматъ Славяновъ.

О ГОТѲѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ.

Во времена древнѣйшая и прежде неже еще слава разгласила имя Римлянъ, не имѣюще Готѳы Славяне непрiятелей отъ внѣ еже бiтися, воевалися между собою, и вышедше изъ Скандiнавiи перваго своего отечества, бiлися со Улмеругами, и изгнали ихъ отъ своiственнаго мѣста, которымъ завладѣли подъ вожденiемъ Царя Бетiха: оттуду пошли подъ вожденiемъ Царя Филiмiра въ Скiфiю имянуемую Овiнъ, потомъ остановiлися при людѣхъ Спаллахъ, одолѣвше же и сiхъ раздѣлiлися Готѳы.

РАЗДѢЛЕНIЕ ГОТѲОВЪ СЛАВЯНЪ.

Единна часть Готѳовъ покорiла себѣ Егiпетъ. Другая подъ предводiтелствомъ Амала Короля поиде къ Востоку. Протчiи подъ правленiемъ Валтовымъ обратiлися къ Западу.

Оные пошедшiе къ Востоку, завладѣли Скiѳiею,

выгнавъ Скіфовъ, поставіли иныхъ Королеи той странѣ, Король же ихъ Везозъ отъ иныхъ нареченъ Везоръ, подвіжє воіну на беторіка Царя Егіпетскаго, и побѣділъ его. По немъ наслѣдніца бысть Томіра Царіца, Которая подвігла многія воіны противу ѯерѯа Царя Персскаго, Ѳіліппъ Царь Македонскіи взялъ въ жену Готілу, дочь Царя Скіфскаго. Алеѯандръ сынъ Ѳіліпповъ стужалъ имъ, но искусівъ сілъ ихъ, учінілъ миръ съ німи, аще и курціи показуется нѣкогда розгласенъ отъ иныхъ во хвалу Алеѯандрову. Даріи же воцарівся надъ Персы, взялъ въ жену дочь Антріргегіра Царя Скіфскаго, и до здѣ Готѳы были имянованы Скіфами, не ради того, яко бы начало отъ Скіфовъ, якоже нѣкіе спісатели Італіанскіе тому мнятъ быти. Но понеже прогнавше Скіфовъ, завладѣли державствомъ ихъ.

Другая часть нашедшая на Западъ, разорівши Грецію, преиде во Асію, и подаде помощь Трояномъ, Цари же ихъ были Еврііпілъ и Телефъ, егоже убіла Кассандра, и отъ Ахіллеса былъ лішенъ оружія. Во время Августа Цесаря, цвѣтяше между Гетовъ Царь беробіста, въ которое время Еліи Катонъ прівелъ съ другія страны Дуная 50 тысящь Гетовъ, да жітельствуютъ во Фракіи. Царь же ихъ овогда обученіемъ тѣлеснымъ, овогда трезвостію и законами тако ихъ правітелствовалъ, что получівъ пространное державство, покорілъ себѣ многія народы сосѣдныя, и съ велікою смѣлостію,

перепра-

переправяся Дунаи, разорілъ Фракію, Македонію, и Іллірію, далъ велікъ страхъ Рімляномъ, взялъ безчисленную корысть отъ блїжнїхъ Галловъ, Фраковъ и Іллїріковъ, разорілъ весма боїевъ подданныхъ, Крітазію, и Тавріпковъ. Того ради Августъ, прінужденъ послати противу его воіска пятдесятъ тысячь воінъ, былъ мало не въ тоже время Дромахїсъ Король Готфскіи, которыи сражаяся съ Царемъ Лїсімахомъ на Дунаи, поімалъ его жіва, послѣди же съ велікімъ другопочтеніемъ паки его отпустілъ. На знакъ же тоя вікторіи учїненнои Лїсїмаху во Фракіи подданнѣи Царю Дромахїсу, построенъ бысть городъ и нареченъ Лїсїмахїя. Въ нѣкое время, сіи Готфы воевалїся счастлїво съ Македоняны, посѣкли на части Сопірїона намѣстніка велїкого Алеѯандра, съ трїтцетью тысящами военныхъ людеи. Не за многое время прежде того, побѣділи Царя Філіппа, не прогнѣвался Алеѯандръ постановіти миръ съ німи. По томъ одолѣлъ ихъ Лукуллъ генералъ Рімскіи. Они же хотѣли было переіти за Дунаи, воспрепятствовалъ имъ тое Агріппа. Во времена Августа, разоріли всѣ области блїжнія подлежащыя державству Рімскому. Во время Дїоклїтіана, многое убївство сотворіли по всему державству. Но да бы не долженствовати опісовати ихъ особлївости, оставілъ Тацітъ порядокъ Історіи Рімскія, отъ него уже начатыя.

Третія часть Готѳовъ, которая даже до оныхъ временъ, осталася во островѣ Улмерїговъ, завладѣла,

соединяся съ протчими Готѳы, Панноніею. Сіталкъ же ихъ Князь подвиже воину на Флемезовъ, на которои, егда отвѣдалъ сілу рімскую, учінілъ миръ съ німи, и тако пребывали спокоины, даже до временъ реченнаго Цесаря Доміттіяна, которыи былъ первыи, что оттворілъ храмъ Іановъ: Тогда Готѳы расторгли воиска рімскія, водімыя Помпеемъ и Сабіномъ Агріппою, и убівше Помпеа, отъяли ему главу отъ трупа. Послѣ сея знаменітыя побѣды, Готѳы раздѣлілися на двѣ части, едіна завладѣла Мізіею и Фракіею. Отъ породы сіхъ, чрезъ лінію отеческую, родился Мауімінъ Цесарь. Другая часть подняла оружіе противу Філіппа Цесаря рімскаго, понеже отреклися давать ему оброкъ обыкновенныи. Декіи Сенаторъ, Отецъ [Капітанъ рімскіи,] и сынъ, пали на семъ бою съ трідесятью тысящами воінъ. Въ память тоя баталіи, поставілся жертвенікъ на мѣстѣ боевомъ, обреченныи рукамъ Декіевымъ. Овладѣли Готѳы Мізіею. Во время же Гордіана, опустошіли Азію, Понтъ, Македонію и Грецію. На едіномъ бою, Макрінъ сынъ Цесаревъ, бысть убітъ. Царствующу Постуму, наслѣдніку Галінову, Готѳы огосподствовали Фракіею, разграбіли Македонію, разорівше Фессалію, и протекше Азію, разбіли храмъ богіни Діаны [Артемиды] во Ефесѣ. Городъ Візантія пострадалъ много отъ ихъ наѣздовъ: вошли съ карабями своіми таино во устіе Дуная, и разграбіли оныхъ жітелеи. Но нѣсколко обуздали ихъ Клеоканъ

и Афінеи

и Афінеи старѢішіны Візантіиские, а Венеріанъ впаде въ руки ихъ. Наскочіли на Кізікіну, и овладѢли Азіею со всею Греціею. Гунтерікъ, и Аргарікъ Царь Готѳскіи, были врази главные Діоклітіану Цесарю, котораго велікімъ пораженіемъ поразіли, взявше наметы воіска рімскаго, взяли Маркіанополь городъ Мізиискіи. Волузіанъ получілъ миръ съ Готѳами. По немъ бывшу преемніку Галеніану, Готѳы по предводітелству трехъ своіхъ Капітановъ, Віндікона, Фурона, и Варона, озлобіли Азію, Еллеспонтъ, Ефесъ, Віфінію, и Халкідонію. разоріли Анхіалъ градъ, горы Елма, опустошіли Ахаію, Фракію, Македонію, и Фессалію купно съ городомъ Візантіею, тако, что въ Візантіи ніедінъ спасся, развѢ по случаю, которыи обрѢлся внѢ дому, за тѢмъ изобрѢлъ Мауімінъ Цесарь въ намѢреніе, еже утвердіти миръ съ Готѳами, сеи Цесарь бысть первыи, которыи имъ платілъ жалованье. Въ то время Гіберікъ Царь Готѳскіи, покорілъ подъ иго Скіѳовъ, Туідовъ, бубенгезовъ, Васмавронтовъ, и Кадовъ.

Царствуя Клавдіи надъ рімляны, поиде самъ своею Особою на Готѳы, которые вси согласяся на разсыпаніе державства рімскаго, и учінівше съ німъ бои, пали тріста двадесять тысящъ Готѳовъ, двѢ тысячи караблеи потоплены въ морѢ. Сеи бои учінілся блізъ Марціонополя, и окрестъ Візантіи. За которую побѢду Сінгклітъ рімскіи уложілъ, что бы въ честь Клавдіеву положіти монету златую въ Сінгклітѣ, и едінъ Андріанитъ изъ

злата

злата поставіти предъ враты Капітоліи: учінівше же Готѳы миръ съ Рімляны пребыти въ тішінѣ на шестьдесятъ лѣтъ, даже до временъ Уалента, которыи воспріявъ ихъ въ свои союзъ, пустілъ ихъ обітати во Фракіи, попустівъ имъ имѣти своя оружія. Тогда Готѳы раздѣлішася во Остроготѳы, и Вышиготѳы, сірѣчь въ вышнія и ніжнія. Оные, которые были бліжаішіе къ Востоку, нареклíся Остроготѳы, Западные же Вышіготѳы. Впали Готѳы вси въ междоусобную брань. Фрідігернъ Царь Вышіготѳовъ, прітекъ ко Уаленту ради помощи противу Аталаріка Царя Остроготѳовъ, ихже Уалентъ збілъ блізъ Фракіи, разгнѣвавшеся же за сіе на Уалента, учінілíся вси Аріане: Потомъ же егда Готѳовъ прогнали Гунны, прітекли паки ко Уаленту, и просіли Мізію и Дацію въ жітелство. Но Царь бояся, да бы впредь не наступіли непріятелски на державство Рімское, протіву своеи воли, уступілъ имъ Фракію, и далъ имъ двухъ своіхъ Военачалніковъ, Луціпіна и Маҷіма, да бы получіти подъ ихъ вожденіемъ иныя лучшыя страны: Но или за не велікои смыслъ сіхъ двухъ Военачалнікъ, или за то, что Луціпінъ покусілся чрезъ отраву уморіти Фрідігерна Царя Вышіготѳскаго, тои подъялъ оружіе на Уалента, и на дву бояхъ, на первомъ блізъ Босѳора [Гірла черноморскаго,] на другомъ блізъ Адріанополя, разбіты и развоеваны быша Рімляне: Уалентъ Царь понеже раненъ бысть стрѣлою на послѣднемъ бою,

прінесенъ

прінесенъ бывъ отъ своіхъ въ плевнікъ, которыи по случаю зажгли непріятели, и тамо згорѣлъ Уалентъ. Сіе убо ему было проповѣдано за не многіе годы прежде отъ єдінаго монаха, которыи увѣщавалъ его къ миру съ Вышіготѳами. Умершу же сіцевымъ образомъ Уаленту, Вышіготѳы осаділи Константінополь. Во благощастіе Спасітелное сему Царственному дому, соболѣзнова вдова Царіца Уалентова, та многімъ благодѣтелствомъ побѣділа свірѣпство осадітелеи, понеже посылала имъ прохладныя вещи изъ града во обозъ, и прімѣрами гражданственными содѣиствовала толіко, что Готѳы отставівши осаду, обратілися протіву Мізіи и Фракіи, Уалентініанъ наслѣднікъ Уалентовъ, былъ отъ Атталаріка Царя Готѳскаго въ толікомъ почтеніи; что во все время Царствованія его, и его наслѣдніка Ѳеодосіа, сеи народъ свірѣпыи не учінілъ вреда державству ихъ. Наипаче по смерти Атталаріка, пребывали 25 лѣтъ не избірая другаго, довolствующеся жіти на жалованіи и подъ законами Ѳеодосіевыми. Потомъ егда вышли Готѳы изъ Фракіи, поставіли Царемъ Аларіка, отъ породы Балтіевъ, емуже поддадеся Радагастъ, грознѣішіи Варваръ во оныя времена, и съ воіскімъ 200 тысящь; разоріли Фракію, Паннонію, Іллірікъ, и Норікъ, предъидуще во Італію: но впадши Радагастъ [въ побітіи учіненномъ ему въ горахъ Фіезулы] въ полонъ Рімляномъ, прія отъ ніхъ достоіную умерщвленіемъ казнь.

К Между

Между тѣмъ временемъ, Аларікъ прошедъ во Іѕпанію, овладѣлъ оное Царство, и владѣвъ имъ 13 лѣтъ, возвратился паки во Італію, гдѣ всѣхъ подъ мечь подклонілъ и попалілъ. Обратился на Францію, отъ котораго (Королевства прогнанъ бывъ, сілою оружія, возвратился паки во Іѕпанію, и тамо утвердилъ державство Вышіготөовъ,] прежде прихода Аттілова во Італію] которые потомъ всегда пребывали въ миру со Французы.

Острогото́ы претерпѣли жестокія воины и гоненія отъ Гунновъ. На конецъ же, егда обратилася фортуна ко Острготөомъ противу сыновъ Аттіловыхъ, быша весма прогнаны Гунны изъ Панноніи и изъ Мізіи отъ Остроготөовъ, которые разорили Іллірікъ, обдержали владѣніе земель завоеваныхъ Львомъ Царемъ, съ нѣкоторыми повѣденми, давше ему въ аманаты Өеодоріка, которыи потомъ былъ Царемъ во Італіи. Въ сіе время городъ Римъ обрѣташеся насілуемь многіми Цесари, или Государи, которые другъ друга нізвергали, изъ ніхже Царствуя, или Тіранствуя Августулъ. Оттокаръ Король Ругяновъ Славянъ, овладычествовалъ Царствомъ Італійскімъ Сілностію оружія, разорілъ Тревізы, Віценцу, и Бресцію, завоевалъ взятіемъ Павію. Орестъ и Августулъ погібли на бояхъ послѣдующіхъ. Римъ же почітаи въ два года бысть лішенъ дванадесяти Цесареи, болшая часть убіты тако. Сеи градъ яко обладатель міра, ни отъ

единаго

єдінаго инаго народа воспріялЪ велічаишее пораженіе, яко отЪ народа Славянского. СіцевымЪ образомЪ угасе державство Рімское во Італіи. Оныи народЪ Славянскіи, бысть первыи отЪ всѣхЪ протчіхЪ, держащЪ Государство сіе: Аще же и остася нѣчто славы Державству Рімскому во Італіи, все се изнесе вонЪ сЪ собою народЪ Славянскіи. Чесого ради ніже слава Кірова, за еже покорілЪ себѣ Халдеи, ніже оная слава Алеѯандра велікаго, за еже покорілЪ себѣ державство Персідское, ніже оная самыхЪ РімлянЪ, за еже погасіли Монархію Греческую, могутЪ уменшіти славу оную СлавяновЪ, которые наложіли конецЪ прекословію гордому послѣдніхЪ.

ОттокарЪ же отЪ иныхЪ нареченЪ ОдоакрЪ, былЪ РугянінЪ СлавянінЪ, человѣкЪ возраста высокаго, которыи держалЪ царство Італіиское пятьнадесять лѣтЪ. Егда же идяше сЪ воіскімЪ своімЪ вЪ РімЪ, весь градЪ убоявся изыде во срѣтеніе ему, творяще человѣку Славяніну болшую честь паче подобающія человѣку смертному. былЪ поздравленЪ ЦаремЪ РімляновЪ. Позавідѣвше Остроготѳы, и ЗінонЪ Царь Восточныи, Велічеству Державства Оттокарова во Італіи, ЗінонЪ, и Остроготѳы поостріша Царя своего Ѳеодоріка на брань, которыи поиде сЪ сілнѣишімЪ воискомЪ ОстроготѳскімЪ протіву Оттокара во Італію. Прішедше же вЪ сраженіе при рекѣ По, по трехЪ бояхЪ слѣдующіхЪ и жесточаішіхЪ, бысть побѣдітель

Феодорікъ, побѣжавъ же Оттокаръ во градъ Равенну, бысть тамо во осадѣ чрезъ три года непрестанно, по томъ сдался на договоръ. Θеодорікъ же протівно учіня оному договору, пріказалъ умертвіти его, и огосподствовалъ Царствомъ Італїискімъ, которое отъ Государствованія едінаго Славяніна Ругяніна, преиде въ другое Славяніна Острогота. Обаче же съ велікімъ премѣненіемъ фортуны, понеже Феодорікъ свободілъ отъ многіхъ разореніи Італїю, возставілъ паки украшеніе граду Ріму, сопряжеся во многое своїство, да бы лучши тои покоренъ имѣти. И во время трідесяти шести лѣтъ, вняже онъ поживе въ покоѣ на престолѣ, ніже Рімъ ніже Італія имѣли желати благополучіи прешедшіхъ, бывшіхъ во времена Октавіана Августа, или Траїана, или Адріана, или коего ни будь инаго лучшаго Государя. Умерту же Феодоріку, бысть его наслѣднікъ, Государь худъ, малодушенъ, и не промысліпеленъ. Іустініанъ же Царь відя время удобное ко отобранїю паки Італїи, и надѣяся на храбрость Беллїзаріа, побѣдітеля и прогнателя Вандаловъ изъ Афріки, послалъ сего своего Генерала во Італїю съ сілнымъ воїскомъ. Тои бысть первыи, прогнатель Острогофовъ изъ Сіцїліи. Проженя Феодата Короля ихъ, освободілъ городъ Неаполь. Послѣди же учінілъ бои со Острогоѳами блїзъ Ріма, на которомъ вси избранные салдаты Рімскіе падоша, прочіи же спаслїся бѣгомъ, гоніми Острогофами, даже до вратъ Пінціаріи.

Останки же воиска разбітаго Іустініанова, отступіли отходомъ въ городъ Ріъ, которои осаділи побѣдітели. Въ другомъ бою пали съ 200 тысящь Рімлянъ, а въ третіемъ погібли вси сілные салдаты Рімскіе, осадные прінуждены гладомъ послаша жены, дѣти, старыя, и протчія негодныя, въ Неаполь: Острогот‍ѳы оставівши осаду, пожгли городы Сомо, и Риміни, взяли градъ Медіоланъ и разорівши его отъ основанія, сѣяли по немъ соль. Потомъ подъ вожденіемъ Тотілы Короля своего, взявши боемъ Равенну, Цезенну, и Петру, овладѣли мало не всю Італію. Осаділи паки Рімъ, пріведше его гладомъ къ нуждѣ, еже ясти коренія, мыши, и жівотная домовая бездѣлнѣішая, отъ чего помроша многія тысящи гражданъ. Въ то время Тотіла нашедъ путь чрезъ стѣны, вніде въ нощное время въ Рімъ, погубілъ всѣхъ мечемъ и огнемъ, и весма его запустошілъ, и разорілъ. И изшедъ вонъ, весма оставілъ его пустъ: осадныхъ 22000 Грековъ, [которые были посланы жіти] порублены на части со всѣмъ гражданствомъ. Учінівъ тое разореніе злодѣиствія Тотіла, одолѣлъ паки Лукезами, Абруцъ, Ѳортецу Рустіканъ, Перугіи, островъ Кіпръ, и Акарнанію.

Беллізаріи же предъуспѣвая онымъ отсутствіемъ Тотіловымъ, прілѣжаше паки ко строенію и укрѣпленію Ріма, но прішедъ тамо Тотіла, возвратівшіся изъ походу Акарнаніискаго, паки его осаділъ, взя[illegible], и разорілъ вторіцею кратъ. И учінілся [illegible]адѣтель

 [illegible]ся

всея Італіи, опрічь Равенны, наступілъ на него Нарсізъ Генералъ Іустініановъ, посланныи туда со всѣми сілами его державства, и съ помощію прісовокупленною пяти тысящь Лонгобардовъ, трехъ тысящеи Верловъ, или Урловъ, и четырехъ тысящеи Гепідовъ. бои былъ чрезъ два дни непрестанно: на конецъ віляще Остроготѳы, что нічто въ корысть получали, развѣ непрестанныхъ рати съ Рімляны, отрекліся владѣтелства Італіи, да возмогутъ вывезти съ собою вещи свои, гдѣ имъ будетъ угодно. И тако отъідоша изъ Італіи, побѣждены не отъ Грековъ, или отъ Рімлянъ, но отъ салдатъ тогожде народа Славянского, вступівшіхъ въ союзъ съ Греками и Рімляны. Во отхожденіи же изъ Італіи Остроготѳы, часть пріложілася къ Бургундяномъ и ко Французомъ, часть ко инымъ народомъ, и часть возвратілася мирно подъ Государство Італіановъ, которые называютъ Готѳовъ, и протчіхъ Славянъ, Варварами. Долженствовало бы имъ разсмотріти, что они сами тѣже суть останки последніе отъ тѣхже Варваровъ, сірѣчь отъ Готѳовъ, Вандаловъ, Верловъ, и протчіхъ Славянъ.

Вышіготѳы выгнали Вандаловъ изъ Ішпаніи, и завладѣли тѣмъ Королевствомъ. Ихже Короли даже до недавныхъ временъ, наслѣдіемъ непрестаннымъ держали оное Королевство, оставлше Галлію Французомъ. Но многажды обладали и Галліею, дважды Панноніею, тріжды Мізіею, седміжды Фракіею. И на конецъ

всѣмъ

всѣмъ Востокомъ. Чего нікогда не учініли, ни Алеѯандръ великіи, ни Кіръ, ни Аннібалъ, ніже Цесарь, ніже протчіе добыватели.

О ВАНДАЛѢХЪ, НАРОДѢ СЛАВЯНСКОМЪ.

Вандалы, отшедши изъ Скандінавіи, стояли въ путшествіи единъ годъ цѣлои, покамѣстъ прішли до рѣки, нынѣ нареченныя Віслы, которои дали имя Вандалъ, просмѣхающеся и ласкосердствуя сообразности имене своея Королевы, имянуемыя Вандала, которая егда они обдержали побѣду знаменітую надъ непріятели, бросілася въ тую рѣку. Иные же спісатели глаголютъ, что оные люди получіли имяноватіся Вандалами, отъ ихъ Короля Вандала, которыи по достіженіи ихъ къ рѣкѣ Віслѣ, правітелствовалъ ихъ съ краінімъ удоволствованіемъ четыредесять лѣтъ: Сіи Вандалы всегда были славны во оружіи: воінствовали у Алеѯандра велікаго, во всѣхъ его начінаніяхъ. Егда же онъ умре, возвратіліся во страну свою. Которую послѣ ихъ завладѣли Саѯоняне. Во время Августа Цесаря, овладѣли берегъ восточныи рѣки Рена, съ воіскомъ 80000 человѣкъ. Откуду послѣди отъ Друза и Тіверія быша прогнаны во своя жітелства, блізъ горы Карпата, при граніцахъ Сарматскіхъ, или Полскіхъ, изъ которыхъ мѣстъ прежде пренесли новоселенія своя къ морю

балтіи-

балтійскому. Въ началѣ же многія воины воздвігнули на Датчанъ, и Саѵоновъ: соедініліся съ Маркоманны съ людми тогожде народа Славянскаго, на Марка Антонія Цесаря: Въ лѣто отъ Хріста 183, наступіли на всю Германію, прітѣсняя болшую часть людеи Германіи, жіти утѣсненныхъ во странѣ ѕѣло узкои, и овладѣли едінымъ брегомъ рѣки Вісурга: тысяща пятьсотъ плывя по рѣкѣ Вісургѣ, вошли во Ѳрізію, остановіліся на берегѣ восточномъ рѣки Аміза. Но егда наскочілъ на ніхъ Тітъ боеналъ, братъ Адебалда Князя Ѳрізіискаго, одолѣлъ ихъ и прогналъ отъ Аміза: біліся и съ Вышіготѳами, но понеже побѣждены и прогнаны отъ дуная: одержали Паннонію, которою владѣли 40 лѣтъ. Въ лѣто 382, прошли во Італію подъ вожденіемъ Короля ихъ Многасілы [отъ инныхъ спісателеи незнающіхъ языка Вандальскаго, или Славянскаго, названаго Модигісілъ, или Модідішкъ.] Въ лѣто 415, прошли во Францію съ Крошкою своімъ капітаномъ, все Государство сѣкуще и попаляюще. Но егда подоспѣли тамо Вышіготѳы сілнѣишіе ихъ, имъ уступіли страну: сошли по Піріненскімъ горамъ во Іспанію, и овладѣли едіною лучшею провінціею Іщпанскою, нарекли ю отъ своего имене Вандалузіа, нынѣ же со отсѣченіемъ первыя буквы, наречена Андалазіа. Егда же часть ихъ наскочіли на Венецію и Істрію, разбіли ихъ, и побіли Васіліскъ, и Ріхімиръ Цесари. Владѣли Віѳініею 30 лѣтъ.

Позваны

Позваны во Африку, подъ обѣщаніемъ превелікіхъ почестеи отъ Контіа Воніфатіа, отступніка державства рімскаго. Прешли Гірло Гібліттерское, и не устояли въ словѣ, данномъ реченному Контію, завладѣли боналіку, Салу, Таманазіду, баназу, и Тінгенды, всѣ грады превелікія. Уалентініанъ Царь на конецъ, повелѣлъ имъ изыти изъ Афрікi, съ нѣкоторыми порядки мірными, которыя постановілъ съ німи. Умершу же Уалентініану, они паки возвратіліся во Афріку, правітелствуеми своімъ Королемъ Гізеріхомъ, взяли воиною Карѳагенъ, онную славную республіку, которая задала толiко озлобленіи рѣчи посполітои рімскои; и яко до того времене пребывала, 530 лѣтъ, покорена державству рімскому. Учінівъ тую побѣду превелію, проиде Гізеріхъ до оныхъ островов Сардініи, Сіціліи, Корсіки, Эбузы, или Пітузы, или Івiки, Овладѣлъ и оными: Маэрку, и Мінорку. [Изъ которыхъ уступілъ Сіцілію, Оттокару Королю Італiискому, за которую онъ обязался платіти на всякои годъ, нѣкоторую дань Гізеріху.] Гізеріхъ прошедъ въ Шкоцію и Врітаннію, держалъ оныя мѣста до толѣ, что разорілъ могутность жесточаишаго Аттілы: Егда же Мауімъ Тірански овладѣлъ державство рімское, взялъ насіліемъ Евдосію въ жену, вдову Уалентініана. Онаже, да бы еи избыти того Тіранна, таино пославши прізвала Гізеріха славнаго толікіми побѣдами, во Італію ко осадѣ ріма, и да свободітъ ю отъ супружества

 ненаві-

ненавістнаго. Тойже вшедъ съ тяжкімъ воінствомъ во Італію, взялъ Рімъ, гдѣ употребілъ въ четыренадесять днеи непрестанно, вся дѣиства не обузданнѣишаго немілосердія. Но укротілъ тое, разсмотрівъ сміреніе, и покореніе Папы Льва, отъіде изъ Ріма въ лѣто 457, взявъ съ собою въ плѣнъ, Еvдосію и Плакідію со многіми людми. Гілімíръ былъ послѣдніи Король Вандалскои, того поималъ внезапно Велісаріи во Афрікѣ, но воспріялъ его съ толікою храбростію, что ежели бы Гілімíръ преодолѣлъ изобіліемъ фортуны, спосиѣшествующія ему въ семъ бою, прогналъ бы безъ сомнѣнія, и во онъ разъ всегдашних прогнанныхъ Грековъ изъ Афріки, хотя Велісаріи Генералъ Іустініана Царя, прівелъ съ собою лутчее воіско державства. Но Гілімíръ погубляя, или нерадя, о времени погодномъ, подалъ время Велісарію исправітіся сілою, и въ третіемъ бою, которыи дали оба воіска, убітту бывшу брату Гілімірову, съ болшею частію Вандаловъ, впаде жівъ въ руки Велісаріевы, которыи пріведе его въ Тріумфѣ въ Констянтінополь: онъ же представъ Іустініану, неунічтожілся мыслію, учінілъ разглаголство съ Царемъ, съ толікімъ постоянствомъ и твердостію, о непостоянствѣ фортуны, съ равномѣрітелствомъ прешедшаго своего бытія, къ настоящему бытію, что Царь умілився отъ словесъ Гілімíровыхъ, и болши того отъ велікости, и твердости его сердца, не токмо ему свободу даровалъ, но

даровалъ

даровалъ ему еще и изряднѣйшые земли во Францїи. Которыми онъ владѣлъ, донелѣже жилъ, и съ его смертїю скончася слава, и имя Вандаское, о кромѣ тѣхъ, которые держали стать свои Вандалужскїи, или Андалузскїи, оные непреѣзжавшїе во Африку. Гдѣ Вандалы царствовали двѣстѣ лѣтъ, ихже прїродная люмость, прїнудїла Церковь рїмскую прїбавїти вѣ моленїя своя, еже отъ Вандалъ избави насъ Господи. Вандалы же быша растлѣни ересїю Арїевою чрезъ Готовъ. Егда же еще были безбожные, между иныхъ обычаевъ гражданства, имѣли и тое, еже посылати единаго посла къ тѣмъ, съ которыми желали востановїти перемїрїе, или миръ, который посолъ взявъ въ руки камень, меташе его въ воду, глаголя: тако да случїтся оному, кто изъ насъ первѣе преступїтъ вѣру, юже нїкогда ненарушали Вандали злочестївые: аще же и нарушїли тую бывше Арїанами. Отъ сїхъ Вандалъ родїлся Стїлїконъ оныи славныи прїятственныи Феодосїю Царю рїмскому. [Греческому,] Которыи умїрая, не усумнїлся ввѣрїти ему защїщенїе сына своего Онорїя, емуже неусумнѣлся дати, еще жївъ сыи въ жену дщерь свою, въ воздаянїе его изрядныхъ дѣлъ. Отъ Вандалъ проїсходятъ бургундїане нынѣшнїе, понеже во время Уалентїнїана Царя, паки вышли бургундїане отъ Сѣверы їзъ землї Вїнделїковъ, прешедше рѣку Роданъ, изобрѣтше во ономъ мѣстѣ жїтелство покоїное, остановїлїся, назвавше оную страну, отъ своего имене бургундїа.

 О Верлахъ

О ВЕРЛАХЪ, или ЭРУЛѢХЪ НАРОДѢ СЛАВЯНСКОМЪ.

Верлы, растлѣнно наречены Эрулы, и Эркулы, народъ Славянской, изшедшіи изъ Скандінавіи, пришли до эзера Забаха, овладѣли судами, еліко ихъ прі оныхъ брегахъ нашли, которыми учінівше сілныи флотъ карабелныи, преідоша болшое море, [то есть Черное море] и взяли градъ Візантію, потомъ нареченныи Констанлінополь. Оттуду же прешедше во Азію, порубіли и пожгли нѣсколко провінцеи Рімскіхъ, и во Ѳрігіи раззоріли Ілліонъ Фортецу Троянскую, которая до здѣ стояла на основаніи: И исполнівшеся добычами и грабежами, паки перешли болшое море, и утверділи свое жітелство надъ Дунаемъ. Сіе убо случілося при державствѣ Валеріановѣ: да покажутъ коліко въ ни вочто вмѣняли своіхъ непріятелеи, біваліся наги, токмо покрывъ части срамныя, горды и люты. Мысліли что ни которои народъ поступати въ равенствѣ съ німи въ дѣлехъ воінскіхъ можетъ. Первое завладѣли Лібурнію, и потомъ во времена Анастасіа Царя Далматію, задали велікую трудность Рімляномъ въ Панноніи, одолѣли Лонгобардовъ, и всѣхъ протчіхъ своіхъ сосѣдовъ, понеже необрѣташеся, кто бы имъ учінілъ воспротівленіе. Преставше отъ воеванія, опочіли чрезъ три года цѣлыя, отъ чего учінілася прічіна разрушенія ихъ, понеже погубляюще во празднствѣ обученіе воінское, къ тому же ни вочто

вмѣняюще по своеи обыклости, сілы своіхъ непріятелеи, не начаянно быша обьяты, отакованы, разбіты, и побіты отъ Лонгобардовъ.

Відомаръ, или Відіміръ Второи Царь Верловъ, царствуя при граніцахъ Далматіи, мучілъ Святаго Мауіма со иными Хрістіанами: Егоже наслѣднікъ Сукуладо, или Сундувалдъ, помогъ Нарсізу протіву Гоѳовъ, и былъ славенъ ѕѣло за свои Эроіскія дѣла. Жены ихъ хажівали съ мужьями на баталіи воіны протіву ихъ непріятелеи. Егда Верлы едіножды одолѣны были отъ рімлянъ, тыя жены поносіли ихъ малодушію, понеже попустіли побѣдітіся отъ народа возраста мнѣішаго отъ ніхъ. Прежде же обращенія ихъ къ вѣрѣ Хрістовои, покланялiся многімъ богамъ, имѣли многіхъ поповъ, охраняли многіе законы, и церемоніи ѕѣло разнственны отъ протчіхъ паганыхъ народа Славянского. Между протчіхъ егда едінъ кто изъ ніхъ занемоществуетъ въ возрастѣ старомъ, или что ихъ искусные въ хітрости врачевскои отчаявалiся воздравленіи немощнаго, полагали его въ костеръ древъ, и посылали едінаго Верла убіти его. И потомъ сродніки убітаго сожігали трупъ и костеръ, и жена убітаго повѣшівалася на віселіцѣ при пепелѣ мужнемъ; аще же кая того не хотѣла творіти, тую имѣли за бесчестную: Вѣру же Хрістіанскую воспріяли при Гратѣ Царѣ своемъ, которои прішелъ въ Констанштінополь къ Царю Іустініану, и тамо со всѣми своіми людми воспріялъ Святое Крещеніе.

О АВАРѢХЪ СЛАВЯНСКОМЪ НАРОДѢ.

Сіи восприяли началобытие отъ Гепідовъ, воздвізали многія рати на Рімлянъ, наіболшіже при державствѣ Маврікіа Царя, которыи да учініть препятіе ихъ нападеніямъ, даваше имъ дань погодную по 80. тысящь Дукатовъ златыхъ. Въ лѣто 577, послали пословъ къ Маврікію Царю, по учіненномъ отъ ніхъ добытіи града, знатнѣішаго Сірміа, да бы къ дани предреченнои, прібавілъ другіхъ еще 20 тысящь. Получіли намѣреніе свое, немного послѣди послалъ Хаганъ Царь ихъ, да бы возрастілъ еще другіхъ 100 тысящь Дукатовъ золотыхъ. Егда же въ томъ ему бысть отказано, разрушілъ градъ Сігідонъ, и завладѣлъ многія иныя городы, Іллірическія. Сімъ Царь прінужденъ былъ паки прімірітися съ німъ, чрезъ Елпідіа Патрікіа, и Комментіола. Которые исходатаіствовали миръ съ Хаганомъ: Но онъ скоро миръ разорвавъ, вооружілъ своіхъ людеи противу Фракіи, и опустошалъ ю даже до долгіхъ стѣнъ. Гдѣ Авары вступіли въ бои съ Комментіоломъ генераломъ Маврікіевымъ, которыи протівно всякому надѣянію, побѣділъ ихъ, разбілъ и прогналъ, въ лѣто седмое надесять державствованія Маврікіева Хаганъ исправяся отъ разбітія прошедшаго, наступілъ со своіми людми на Далматію, и дошедъ до Балки, разорілъ 40 городовъ бліжніхъ. Сіи Авары жітелствовали въ Панноніи ніжнеи. Оттуду по томъ сошли въ Баварію,

въ Баварію, великіе были пріятели Далматяномъ, имъ же частые помощи подавали на Сауоновъ: правителствуеми Генрікомъ сыномъ Оттоновымъ. Но восхотѣвше Авары нѣкогда воздвигнути брань противу Сауонъ, преходяще съ воинствомъ своимъ чрезъ Далматію, попросили у Далматянъ нѣкакія помощи. Оніже забывше благотворенія воспріятая въ прошедшемъ времени, дали имъ предъ ними въ мѣсто споможенія едину сабаку ѕѣло жирную. Авары же притворилися незлобіемъ о сеи обидѣ, со смѣяніемъ великимъ на Далматянъ неблагодарныхъ, которымъ невремя было тогда отмстити, сокрывая тое ко иному времени доброполучнѣишему.

О АЛАНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ.

Сіи изшедше изъ Скандінавіи, общаго отечества всѣхъ Славянъ, раздѣлилися на двѣ части, едіна пошла во Асію, и вселилася близъ горъ Засѣверныхъ: нынѣ же наречены Татарове. Другіе же соединившеся Вандаломъ, и Бургундіономъ, изгнали Французовъ, и нареклися Скиѳи: нѣкоторыми же списателми названи Даки. Но лутче было имъ названымъ быти Гоѳами: понеже имѣли единъ тоиже языкъ между ими: были сосѣди Амазонянамъ, разсѣяны въ разные люди, и народы, распространилися даже до рѣки Гангеса, которая раздѣляетъ Індію, и впадаетъ въ Море Южное; Не строили

кібитокъ.

кібітокЪ, ни домовЪ, ніже землю орали, но піталіся мясомЪ, и множествомЪ млека, всегда живуще на телѢгахЪ покрытыхЪ кожурінами сЪ древЪ, и возіли ихЪ сЪ собою попространнымЪ степямЪ. Егда же доідутЪ до попасовЪ, разставяся вкругЪ, Ѣдали на тѢхЪ телѢгахЪ яко скоты. ПоѢдше піщю отЪѢжжали на тѢхЪ же; сожітіе же мужеи со женами было общее, такожде и воспітаніе дѢтеи. Всякая страна, вЪ которую пріѢзжали, казалася имЪ своя. Изобіловали конми, скотами, и стадами, которыя на предЪ ходіли ихЪ походу. Поля оныхЪ странЪ, на которыхЪ обітали и воділіся, понеже были всегда травеністы, и полны плодовЪ, не страдали нікогда недостаткомЪ травы про скотовЪ, и яблокЪ про человѢки. Многолюдство неполезное, пребываше всегда вкругЪ телѢгЪ, безЪ обучітелства, со бремены легчаішіми.

Молодыя люди обучаліся Ѣздіти на конѢхЪ, понеже ходіти пѢшімЪ вмѢняли дѢло унічіженно. вси развѢ были искусные воеватели, велікіи возрастомЪ, ліца ѕѢло прігожаго, власовЪ среднерусыхЪ, очеи пріязніво грозныхЪ, ѕѢло быстрыхЪ, равны ГунномЪ во всякомЪ дѢлѢ, но не много своетлівѢіши и политічни вЪ піщеѢдствіи, и во одѢяніи: забѢгали ловлю гоняще даже до Моря Меотіса, до Гірла Кіммеріиского, до Армении, и до Мідіи, ратолюбцы, и бѢдолюбцы, не любітели праздности и покоя, считали за благополучіе, еже умрети на бою. ТѢхЪ вмѢняли за глупыхЪ

и бездѢл-

и безделныхъ, которые умирали отъ старости. Славенъ у нихъ, которои убитъ бывалъ на воинѣ. Вмѣсто полонениковъ, отрѣзывали голову неприятелемъ побѣжденнымъ, и драли кожю съ нихъ, и полагали кожи на свои кони поводныя, за побѣду болшую: и съ сими наряды водили ихъ на бои. Не имѣли ни Церкви, ни Храма, ниже Поповъ, ниже боговъ особливыхъ, ни шалашеи, ни кибитокъ: вынявъ сабли изъ ноженъ, и воткнувъ голыя въ землю, поклонялися имъ, яко богу Марсу, егоже вѣрили быти пастыря всѣмъ онымъ мѣстамъ въ нихъ же баталии имѣли. Имѣли знание дивное о будущихъ дѣлѣхъ, о которыхъ гадателствовали, собравъ нѣкакия прутики прямыя, и разобравъ ихъ во время опредѣленное съ нѣкоторыми обавании наговорными. Холопство не было у нихъ во употреблении, понеже вмѣняли себѣ всѣхъ рожденныхъ отъ славныя породы. Обаче же имѣли правителеи и судеи избранныхъ, искуснѣишихъ и ученнѣишихъ въ дѣлѣхъ военныхъ. Наступали на Палестину, на Египетъ, и на Іудею, которымъ страшное разорение учинили, во время Веспасиана Царя, понеже отшворилъ имъ проходъ вратъ Каспиискихъ, Царь Урканскии. Разорили Мидию, Армению. Во времена послѣдующая восприявше плату и служение отъ римлянъ, притяжали вѣрность славы, и храбрства. Покусилися многажды Гоѳы воити во Ѳракию безъ случая, призвавше Алановъ въ помощъ, проидоша купно, творяще грабление велие. Имѣли Алане воину съ Домитианомъ,

и Траяномъ Цесарями: во времена же Декія взяли Візантію. Адріанъ Цесарь, не возмогъ побѣдіти ихъ оружіемъ, но прітяжалъ ихъ дарами. Гратіанъ тоже учініль: Уалентініанъ наслѣднікъ Гордіановъ, [котораго побѣділи Алане] разсмотрівъ безполѣзнство оружія, еже побѣждати сеи народъ свірѣпыи: сотворілъ указъ, которымъ обѣщалъ свободу отъ подати на десять лѣтъ, тѣмъ, которые ихъ возмогутъ побѣдіти. Тогда Германе желателны тоя славы, и обѣщанныя корысти, двігнуся противу Алановъ и одолѣли ихъ: за что наречены были безданнікі: Уалентініанъ потомъ вторіцею вступівъ въ воіну протівъ Алановъ, былъ не точію побѣжденъ, но и удавленъ, повелѣніемъ борбогаста Царя ихъ. Прісовокупівшеся Алане ко протчымъ народомъ Славянемъ, сірѣчь Вандаломъ, бургундіономъ, и Шведомъ подъ вожденіемъ общаго ихъ Князя Сімгібана завладѣли Галлію. Оттуду же проідоша во Іспанію, идѣже завладѣли оную страну Іспаніи, отъ нихъ названую Аланіа, нынѣ же растлѣнно глаголется Каталоніа. Не доволствующеся же сею страною, наступіша на Португаллію, тамо взяли городъ Эмерітъ-Августу, со всею Галіціею гдѣ утверділи на нѣсколко время Царство свое. Радоміръ Король Хрістіаннѣішіи Галліціи, побілъ Абдара Короля Павіи въ лѣто. 823. Оныеже Алане, которые осталіся въ домѣхъ въ Сармаціи, истреблени быша отъ своіхъ сосѣдовъ, тако что

необрѣ-

необрѣтается никто житель во оныхъ мѣстахъ, развѣ толко нѣкогда проходятъ казацы, искати какую лібо ловлю.

О БАШТАРНѢХЪ и ПЕВЧІНАХЪ СЛАВЯНѢХЪ.

Баштарны, и Певчіны [Печенѣги] бяху едінъ народъ, которые вселіліся отъ горъ Певчінскіхъ, и Карпатскіхъ, между устія Істра, и Днепра, распротяженъ даже до Моря Меотіса. Первои ихъ походъ воінскои учінілся протівъ Даковъ, которои имъ сбыстся благополучно. Воздвігліся на Павла Эмілія совѣтніка и Князя Рімскаго, которыи на едіномъ бою убілъ 10: Тысящь конніцы ихъ послѣди же воспріялъ ихъ на плату: при Лепідѣ Консулѣ, подняліся отъ Істра, творяще паки нападеніе въ Державство Рімское, быша побѣждени отъ Помпеа, и Цесаря. Дѣла Рімлянъ пріішли бы во изнічтоженіе на воінѣ съ Міѳрідатомъ, аще бы не помогли вступленія баштарновъ протіву оного Царя. Потомъ же пріішли во изнічтоженіе сілы ихъ отъ многіхъ ратеи, прогнашася отъ своіхъ обітателствъ. Того ради пріішли на поселеніе во Унгрію, получівъ отъ Короля Матѳіа Корвіна островъ Дуная, гдѣ не во многомъ времяни по томъ воспріяли своею волею вѣру Каѳолическую Рімскую.

О УНГРАХЪ, или УНКРАНѢХЪ, И МЕЛАНКЛЕНѢХЪ.

ПЕрвая жітелства УнгровЪ, не обрѢтаются опісаны ни отЪ едінаго спісателя древняго. Меленклены убо были сосѢдны АланомЪ при рекѢ ВолгѢ, и ко АмазоняномЪ. Отнюду же со поступаніемЪ времене отшедше, пріидоша сЪ первенственными жіти вЪ рубежи Подоліи. ПереѢхавЪ ІстрЪ рѢку, нападали многажды на воіска Рімская, разоріли и весма разсыпали городЪ Ѳессалоніку, уже новопоселеніе учіненное отЪ РімлянЪ, нареченное Марціа Іуліа, потомЪ же пребываніе Королеи ДалматскіхЪ, и АрсеналЪ ФлотовЪ ДалматскіхЪ, пятінадесять верстЪ окружностію, славенЪ ради разныхЪ ратеи, которые имѢли сЪ разными людми и державствы, разстоящЪ отЪ Зары града, 222, міли ІталіанскіхЪ, и законодателніца многімЪ людемЪ раздѢленнымЪ на 744 десятнічествЪ, аще оныи и воспрошівлялся часто и многажды воіскамЪ РімскімЪ, и инымЪ храбрымЪ народамЪ, однакоже наконецЪ завоеванЪ бысть и разсыпанЪ отЪ народа Славянскаго, сірѢчь отЪ УнгровЪ, которые разоріли и расплѢніли, мало не всю Далматію.

О ГІРРѢХЪ И СЦІРРѢХЪ СЛАВЯНЕХЪ.

СІи жіли окрестЪ рѢки Вісли. Откуду отшедше, и веземше плату отЪ разныхЪ Государеи, служіли на

на ихъ воінахъ. Нѣкогда соедінівшеся со Аланы и Гоѳами, учініли воіну на рімлянъ, даже до толь, что со протчіми Сарматы утверділи своя жітелства во Іллірікѣ и Істріи. Во время же, егда дѣти Аттіловы быша побѣждени, завладѣли Мізію верхнюю, и во оной вселіліся во времена послѣдующая.

О ФІННѢХЪ или ФЕННѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ.

Фінны Славяне послѣдніе люди Сѣвера, заняли едіну страну міра едва жітелствуему, были добрые саідачніки, и во метаніи копія съ велікою скоростію. Не бѣ инъ народъ прістоінѣішіи паче сего. Біваліся стрѣлами болшіми и шірокіми. Въ ѕвѣроловленіяхъ похваляліся: не пребывали во едіномъ мѣстѣ, но обітаніе ихъ было блудящее и неізвѣстное, на нѣкоторыхъ бревнахъ закрівленныхъ и загнутыхъ [сірѣчь на лыжахъ] претекали по горамъ покрытымъ снѣгами, убѣжати же или достігнути непріятеля были скоролегки, обаянніки всѣ во своеи жізни: Сіи нападены были отъ Арнгріма Швека [которыи былъ по томъ зятемъ Фротону Королю Датскому, правітелствуеми Королемъ своімъ Тенгіломъ] воспротівіліся храбро непріятелю. По томъ же егда увідѣша себе погібающіхъ, устреміліся на бѣжаніе, бросівше въ ліце непріятелю гонітелю три камушка. Которые ему показаліся

во образъ

во образъ велікіхъ горъ, чего ради престало воиско Арнгрімово гнатіся за німи, ради препятія, мнімыхъ горъ: На другои день Өінны, возвратіліся сразітіся съ непріятелемъ, и егда паки быша сбіты и прогнаны, бросіли на землю немного снѣгу, которыи показался рѣкою шірокою и глубокою, препялъ гоненіе побѣдітелю. Возвратіліся и въ третіе отвѣдати щастіе, со Арнгрімомъ, но бывше весма разбіты, и разгнаны, и відяще что хітрость волшебная ни мало помогала, здаліся: и учініліся немногімъ менше какъ данніки Королевства Датскаго: Сіе же случілося не за много прежде прішествія Хрістова на землю.

О ДАКАХЪ СЛАВЯНЕХЪ.

Сіи вышли изъ Скандінавіи, и отлучівшеся отъ протчіхъ Славянъ, выгнали Верловъ обітавшіхъ по брегу Дуная, и въ тѣхъ мѣстѣхъ остановіліся вовсе. Жітелства своя имѣли тысящу верстъ въ округъ, имѣли жестокія воины съ Рімляны, посѣкли въ части Аппіа Сабіна Консула, и Корнелія Фуска старѣішіну Преторскаго, съ велікіми воіски Рімскіми. Воздвігли воину на Траіана Цесаря, которои построілъ на Дунаи оныи мостъ, котораго слѣдъ еще и нынѣ показуется; своею особою білся съ німи и побѣділъ Цесаря ихъ Декабола: білся съ Даками Доміціанъ Цесарь, которои

которои ложно себѣ употребілъ Тріумфъ о нихъ, понеже на бою болши былъ побѣжденъ, неже побѣдітель: но Траіанъ истінно былъ ихъ побѣдітель. Тои відѣвъ оную страну отъ непрестанныхъ ратеи изгублену, и лішену жітелеи, перевелъ туда девять новосведеніи отъ всѣхъ частеи своего державства. И отъ сего происходітъ, что и нынѣ говорятъ въ Дакіи [въ Волошскои землѣ] языкомъ сложеннымъ изъ иныхъ многіхъ: Языкъ Нѣмецкіи введеся въ Дакію отъ новыхъ преселѣніи Нѣмецкіхъ, которыхъ Карлусъ великіи послалъ жіти въ Седміградскую землю, нынѣ же названа Себенбургенъ. Обаче же языкъ обрѣтающіися нынѣ въ Дакіи, возъодержалъ многія имена отъ Славянъ своіхъ началозаводчіковъ.

О НОРМАННѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ.

Сіи разбоініки морскіе: наречени отъ Французъ Норманны, сірѣчь люди Сѣверные, выходцы изъ Скандінавіи послѣдніе, наѣзжающе и разоряюще мѣста пріморская Франціи, и вшедше устіями рѣкъ большіхъ на сухои путь, одолѣли Фрігіоновъ, или Фрізіоновъ, пожгли Амбургъ, осаділи нововеденои городъ Колонію ренскую, и во Франціи заняли Неустрію, отъ ніхъ нынѣ наречена Нормандіа: потомъ въ лѣто 887, рождества Спасітелнаго намъ:

Роллонъ

Роллонъ Король ихъ, который потомъ нареченъ Робертъ, перешелъ съ воiскомъ новыхъ Норманнъ, во Англiю. Но будучи отбiтъ отъ Аглiчанъ, прошелъ со своiми людми въ Нормандiю, въ неiже жiтелство ваху тамо сущiи отъ его народа, съ нiми же соединяся завладѣлъ весь трактъ страны залiвы Святаго Малая, даже до Сенны, древнiми наречена Секвана. И всѣдши въ суда, реченнымъ брегомъ прiшелъ даже до Роана: Его же и осадiлъ. И понеже не было граду помощи, кто бы онаго прогналъ, взялъ его подоговорамъ, и огосподствовалъ толь велiкои и богатои городъ, обратiлъ мысль еже добыти Королевство Французское. Повелѣлъ прiити изъ домовъ новымъ людемъ, и со оными разоряя всю страну гдѣ проходiлъ, учiнiлъ осадъ Парiжу Королевствующу тогда Королю Карлу. И можетъ быть завоевалъ бы оныи царственныи домъ, ежели бы граждане увѣдомiвшiся о выручкѣ, [которая имъ шла, отъ Дуки Рiхарда бургонскаго, и отъ Элата Контiя Поiтiерскаго,] крiкнувъ изъ города осажденнаго, и ударiвше въ тылъ Норманновъ обратiвшiхся протiву неприятелеи новыхъ, на выручку осаднымъ идущiхъ, не разбiли и не прогнали съ тяжкiмъ урономъ своiхъ людеи Роллонъ прогнѣванъ сiмъ разбiтiемъ, собралъ паки сiлы своя, пошелъ паки внутрь Францiи, подкланяя всѣхъ подъ мечь, и пожiгая, нещадя ни возраста ни естества особнаго, нiже мѣстъ Святыхъ или не Святыхъ. Карлусъ

ненадѣяся на своя сілы, поіскалъ сообщенія съ непріятели побѣдітели своіми, напослѣдокъ сообщілся на такіхъ кондіціяхъ, что бы Роллонъ Хрістіанскую вѣру воспріялъ, и взявъ въ жену Цıллу дочь Карлову, имѣти за пріданое бретанію, и Нормандію, съ повінностію малаго почтенія погоднаго къ Коронѣ Французской, во свідѣтелство что Государство оное получілъ не чрезъ оружіе, но чрезъ любовь. И тако утвердівъ миръ и прісвоеніе, крестілся, і нареченъ бысть отъ имене Контія Роберта Поітіерскаго, своего отца крестнаго, Робертъ, такожде пременілъ и имя странѣ, назвалъ Нормандіею, весь оный кряжь страны иже прежде нарıцался Неустрія.

О МАРКОМАННАХЪ И КВАДѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ.

МАркоманны были Вандалы: или Славяне, отъ ихъ же племене быша и Квады. Сіи Маркоманны, разлучівшеся отъ протчіхъ Вандаловъ, нападоша на древніхъ боіевъ народъ свірѣпѣішии. И выгнавъ ихъ изъ ихъ жітелства, завладѣли имъ, и воспріяли имя выгнанныхъ боіевъ. Вселілıся во всеи онои странѣ, яже нынѣ раздѣлілася въ Моравію, въ боемію, и Австрію ніжнюю, въ которыхъ странахъ было Первое жітелство Маркоманновъ. Второе жітелство ихъ было во странѣ Тревірскои. Сіе ихъ преселеніе случілося

вЪ два времена разныя: Сiрѣчь во время Iулiа Цесаря, при правленiи Арiовiста Короля Маркоманскаго и Шведскаго. Другое же при державѣ Тiверiевѣ, которыи преселiлЪ много людеи Германскiхъ. Третiе преселенiе и жiтiе МаркоманновЪ было вЪ Дакiи набережнои, гдѣ суть границы Венгерскiя земли, и Трансiлванiи. Четвертое было вЪ Паннонiи верхнеи, гдѣ нынѣ есть Австрiа, и часть нѣкая княжества Стiрiискаго. ВЪ тѣ мѣста послѣднiя, переходiли четырiжды населятiся. Перво были переведены отЪ Клавдiа Кесаря. Второе, вошли тамо оружiемЪ: ВЪ третiе, егда Кесарь ГалiнЪ подарiлЪ Паннонiю вышнюю, Валерiю своему тестю Королю Маркоманскому. Послѣднее, когда УалентiнiанЪ Цесарь воевалЪ противу сiхЪ людеи. КоторыхЪ выгналЪ изЪ Паннонiи ихЪ жiтелства, юже паки они взяли при Адрiанѣ. Понеже потомЪ вЪ Пятые выгнаны отЪ Марка Антонiа Кесаря: паки вошли тамо во время Коммода и Вассiана. На конецЪ выгналЪ ихЪ вовсе АлеуандрЪ Цесарь. Пятое жiтелство МаркоманновЪ и КвадовЪ было вЪ Шiлезiи, и вЪ Маркобрандебуржскои странѣ при рѣкѣ Одерѣ: Шестое было вЪ другои краѣ вЪ странѣ ТревкровЪ: Седмое было вЪ белгiкѣ блiзЪ моря. Осмое было при брегахЪ моря Германскаго, между Данiею, и Фландрiею. ВЪ которыхЪ мѣстѣхЪ во всѣхЪ сеи народЪ былЪ славенЪ оружiемЪ.

Началные ихЪ бои были послѣдствующiе: ВЪ товарiществѣ СарматовЪ, ВандаловЪ, КвадовЪ, и протчiхЪ

народовЪ

народовЪ СлавянскіхЪ, перѢхавши Дунаи, завладѢвающе Паннонію, побіли 20 тысяцъ рімлянЪ.

Во время же Марка Антонія Цесаря показали опытЪ великія своея храбрости. Ибо егда Марко Антоніи, вЪ воінѢ противу МаркоманнсвЪ вЪ Панноніи вышнеи, истощілЪ уже всю свою казну, и нехотя паче обыкновеннаго, какімЪ лібо образомЪ отяготі́ти подданныхЪ рімлянЪ: продалЪ по оценкѢ, чрезЪ проповѢдніка на площади Троянскои, утвари Царскія, чаши злапыя, крісталныя, каменноміріннныя сосуды, сребреныя, одежды шелковыя женнія, Ея же вещи злапопканныя со многіми жемчюги и каменьями, кЪ томуже лішівшіся всѢхЪ истуканныхЪ сотворенныхЪ отЪ первыхЪ художніковЪ, вооружілЪ мечніковЪ, нанялЪ ДалматянЪ, ДарданянЪ, ДіокініповЪ, и ГермановЪ, понуділся краінею сілою ради оныя воіны. На которои Маркоманны побѢждени быша болши божіимЪ промысломЪ, нежели оружіемЪ Марковымъ: понеже Цесарь вшедши во страну КвадовЪ, былЪ такЪ осажденЪ болше отЪ недостатку воды, нежели чего иного, что и способу не обрѢталЪ спастіся. Тогда салдаты Хрістіане обрѢтающіися вЪ полку рімскомЪ, відяще себе прішедшіхЪ кЪ послѢднему истребленію, прітекли кЪ помощи божіеи, прізывающе имя ІисусЪ Хріста. Иже услышавЪ молбы оныхЪ немногіхЪ вѢрныхЪ, послалЪ толіко множество воды, что воздоволствовалося ко прохлажденію воіско, и стрѢлы отЪ НебесЪ

надоша на непріятелеи толіко часты, что побѣгли отъ своего стану безчінно и смѣшенно, яко и Рімляне уже ударівъ на ніхъ въ тылъ побѣділи ихъ мало не всѣхъ не болшіми людми, съ помощію Хрістовою получіли побѣду всеісполнену. Потомъ исповѣдалъ Марко Антоніи во своіхъ пісмахъ домособственныхъ, что прізваніемъ Іисуса Хріста, учіненнымъ отъ салдатъ Хрістіанскіхъ, получілъ воду съ Небесъ, и побѣду надъ непріятели: Но аще Маркоманновъ сіцевымъ образомъ и одолѣли Рімляне; обаче же не покінули докучати провінціамъ ихъ. Того ради при Коммодѣ Цесарѣ наступіли на державство Рімское толіко, что Коммодъ прінужденъ былъ купіти у ніхъ миръ, со определеніемъ нѣкакімъ дани погодныя, и со уступкою едіныя части Панноніи, блізъ Дуная. Алеѯандръ Цесарь Рімскіи, да бы содержати миръ отъ Маркоманновъ, обѣщалъ имъ все то что потребуютъ, и сумму не малую налічныхъ пѣнязеи.

Маѯімінъ Цесарь, имѣлъ долгія и жестокія воіны съ сімъ народомъ, біяся часто съ шатающеюся сѣмо, и овамо фортуною. Аще и воіско преізрядное имѣлъ, счінено изъ Мавровъ, изъ Острогемовъ, и Парѳовъ. Маркоманны утвердівшіися въ Панноніи, подняли оружіе противу Авреліана Цесаря, вошли во Італію, и разоріли Маланезскои статъ: Но по томъ одолѣлъ ихъ Валентініанъ, когда овладѣли Ретіею съ Норікомъ.

Своіственное же отечество Квадовъ было, страна

лежащая

лежащая между Боемїею, и Полонїею: послѣ названа отъ Боемовъ Шлезїя. Понеже стекалися туда многїя люди, изъ Мїзмы, изъ Померанїи, и Марки, населятися на нея, аки бы ѕмїи ползуще вошли во ону страну. Шлезїти [Шлешїти] значїтъ на языкѣ Чешскомъ: плѣжїти или ползати.

Первый Король Маркоманновъ [которые царствовали при рѣкѣ Албїи въ Боемїи, Моравїи, и во Австрїи: въ началѣ Монархїи римскїя] былъ Моробудуи, который перевелъ Моркоманновъ въ Боемїю. На сего Тїверїи учїнилъ нападенїе. Во оное время сїи люди были ѕѣло страшны римскому державеству. Катавалдъ же выгнавъ Моробудуя [который много время жилъ въ ссылкѣ въ Равеннѣ] учїненъ бысть Король Маркоманномъ: Послѣ Катавалды королевствовалъ Юбїлїи, прогнавый Катавалду съ королевства, и прїтѣснїлъ его скончати жїзнь свою во Ѳренѣ, въ провїнцїи Нардонѣ: умершу же Юбїлїю, съ поспѣшествомъ Тїверїа Кесаря, учїненъ бысть Король Ваннїи. Который королствовалъ надъ Маркоманнами и Шведами 40 лѣтъ. При кончїнѣ же изгнаша его Вандонъ и Сїдонъ дядїе его по матери: Однако же получїлъ отъ Римлянъ нѣкоторыя земли въ Паннонїи, и ту сконча жїзнь свою: Сїдонъ же, и Їталъ посемъ королевствовали надъ Маркоманны и Шведы, даже до временъ Веспасїана Кесаря. Варабертъ шестыи Король Маркоманновъ, былъ во времена Марка Антонїа Кесаря, съ нїмъ же имѣлъ

воіну три года непрестанно: Послѣ же Вараберта, королевствовалъ бrандъ, который, по мнѣнію нѣкоторыхъ, построілъ городъ, и нарече бrандебурхъ: Во время Діокліттіана, Гунтерікъ и Ардерікъ, господствовали Маркоманнами и Шведами. По ніхъ былъ Салонінъ, который далъ свою дщерь Піпу, въ жену Кесарю Галіну. По Салонінѣ преемнікі быша Гартамундъ, и Каріовістъ: которые помогли Авреліану Кесарю на Гоѳы во Іллірікѣ. Въ сіе время Маркоманны, оставівше страну, еділа часть переправілася въ Рецію, другая же въ Валерію и Панноніі: Сіи имѣли за перваго себѣ Короля Габінїа, которому наслѣднікъ бысть Хунімундъ. Сего же побѣділъ Ѳеодомірь Король Острогоѳскій, и отецъ Ѳеодоріка берненскаго. Понемъ же преемнікі быша Ахюлѳъ, и Ронізмундъ. Пісмена [буквы] Маркоманновъ, не много разнствовалісь отъ Славянскіхъ. Они точію еділи сталісь побѣдітелственны, понеже Гоѳы, Вандалы, Маркоманны, и протчіе народы выше изъявленные, бывшіе едінаго тогожде языка со Славяны, побілй и покоріли Державства, и Королевства, мало не всего свѣта: На конецъ пришли воеваніся со Славяны, быша отъ ніхъ одолѣни: и страны своя купно съ имянемъ своімъ положіша въ забвеніе послѣдороднымъ. Понеже реченные Славяне имі завладѣли, и удержали даже до сего дне.

О АМАЗОНАХЪ ЖЕНСКОГО ПОЛУ СЛАВНЫХЪ ВОІНАХЪ СЛАВЯНСКІХЪ.

Ко свѢтлости славы рода Славянского, прілагается храбрость женъ сего народа: А вящше Амазонъ, которыя были жены Сарматовъ Славянъ: жіліща ихъ быша при рѢкѢ ВолгѢ, между Меланклены и Сірбы, иже были Славяне. НѢкоторыя пісатели сказуютъ, что оныя были жены Гоѳомъ, и въ купности съ мужьями своїми біваліся въ платіи мужескомъ противу Аѵреліана Цесаря. Но или Гоѳяныни, или Сарматяныни, были всегда отъ народа Славянскаго. Егда же предателствомъ побіли у ніхъ мужей, тогда облекшеся оныя во оружїя ихъ, наступіли сердцемъ мужественнымъ на непрїятелеи, и учініли достоїное отмщеніе за смерть своїхъ супружніковъ. Бывше же храбры во оружїи, подвігнули рать во Азїю, подъ правітелствомъ Марпезіи ихъ Царіцы, которая за свои побѢды должна уравнена быти, или выше почтітіся, съ первыми Воеводами и Кесарми бывшіми. Понеже прїиде со оружїемъ своїмъ побѢдітелнымъ, даже до горы Кавкаса, идѢже нѢколіко время пребывши, подаде веществотворцемъ, еже наріцати Марпезїю каменною стремніною онаго мѢста. Того ради Амазоняны обошли потомъ всю Асїю меншую, подъ иго взяли Арменїю, Галатїю, Сірїю, Кілікїю, Персіду, со иными многіми областми Асїискіми, идѢже утверждающе

своє

свое обітателство, построіли многіе грады, Каланчи, и крѣпости крѣпчаішыя. Между протчіхъ превосходітелныхъ дѣлъ ихъ, состроіли два града славныхъ, Смірну, и Ефесъ, въ честь богіни Діаны, [то есть Артеміды] которую оныя въ велікомъ почтеніи имѣли яко богіню защітніцу своіхъ ѕвѣроловітелствъ и ратеи. Возставіли оныи славныи храмъ во Ефесѣ, оныи храмъ прічтенъ былъ между седми чудесъ на свѣтѣ, егоже потомъ сжегъ нѣкто Эространъ, желая сотворіти вѣчную память своему имяни тѣмъ зажженіемъ: Цари же Гречестіи устрашівшеся сылы Амазонскія, послали протіву ихъ Іракліа, славнѣишаго Воеводу оныхъ временъ: Потомъ же прішли Амазоняны въ помощь Троянмъ протіво Грековъ, подъ правітелствомъ Пантазілеи, и пребывали тверды въ державствѣ своемъ даже до временъ Алеѯандра велікаго. Его же непобѣдімая сіла егда чрезъ славу дошла въ слухи Калістры, или Мінутіи Царіцы Амазонскія: двігнулася она съ воіскімъ 300 тысящь бабъ, желала получіти сѣмя отъ сего велікаго Іроа. Путешествовала трідесять днеи, и прішедши ко Алеѯандру пребыла четыренадесять днеи въ обьятіяхъ сего Гасударя и едіноначалніка міра. И познавши яко уже зачала во чревѣ, возвратілася паки во свое Царство, которое послѣди скоро упало, и погасло, купно со именемъ Амазонскімъ.

Таміра Царіца Массагетовъ [иже быша Алане] протівуста

брань имѣла съ Кіромъ Царемъ Персскімъ, толікимъ мужествомъ, что взявши его жіва на бою, пріказала ему отсѣщи главу, и потомъ ввергнути ю въ сосудъ полный человѣческія крове, да бы насытілся тоя, понеже толікую жажду показалъ будучи жівъ.

Алціда Готѳяныня Славяныня же, была женщіна пресловутая, и изобрѣтателніца разбоінічества морскаго, и водітелніца многіхъ иныхъ бабъ едіномышленныхъ. Нѣкогда біющіся на едіномъ флотѣ мужескомъ, у которыхъ убіитъ бысть Капітанъ Генералъ, она учінена бысть правітелніцею того флота, вмѣсто умершаго Капітана, понеже мужіе онаго флота, познали сілу и храбрость и красоту Алціліну.

Во время воіны Рінгона Короля Швецкаго, со Аралдомъ Королемъ Датскімъ, жены народа Славянскаго способствоваху странѣ Аралдовои. И не токмо служіли ему за простыхъ салдатъ, но собравшеся въ велікое чісло, правіли чінъ Капітанскоі въ семъ дѣлѣ. Въ которомъ изряднѣе цвѣли Тетта, и Вішна, женщіны Славянынн, Первая бысть вождь велікія части воіска: Другая же носітелніца знамене Генералнаго всего воіска, егоже потомъ въ сраженіи лішена бысть купно съ правою рукою, отъ Старкатера богатыря и вожда воіска Шведскаго.

Кінана Македоняныня, такожде Славяныня, и сестра Алеѯандра Велікаго, якоже другая Марпесіа, воділа воінство, білася съ непріятелми, и убіла своею рукою Карію, Царіцу Іллиріческую.

Тевта жена Агрона Короля Іллірическаго, по умерщвіи мужа, владѣла многое время Далматами, народомъ воінскімъ, и побѣдітели частыми надъ Рімляны, сънімiже Тевта имѣла многія воіны, и показала искусство своея храбрости зѣло мужественно.

Градъ Ѳесалоніка, избавленъ бысть отъ долгія осады Октавіана Кесаря, чрезъ женъ. Которые вышедши изъ града нощію, и растрепавше власы, во одежди черной, лучи въ рукахъ имуще, возжгли огнь во всѣхъ странахъ обоза Рімскаго. Строи замѣшали, и тѣмъ подали путь мужьямъ своімъ учініти баталію веліку ю, и овладѣти шатрами непріятелскіми и мѣстомъ.

Такожде возвелічіли имя Славянское жены Ардуна города Далматскаго, которые відяще, что мужья осажденые отъ Рімлянъ, хотѣли здати городъ и покорітіся подъ иго Рімское, первое перекінулiся къ Рімляномъ, аки бѣглые изъ города, и потомъ понеже мужiе ихъ всраженіи изнемогоша, и начали совѣтовать о здачи, оныя взявше своіхъ дѣтей, пометали часть во огнь, часть въ рѣку, дабы избавітіся имъ отъ настоящаго порабощенія.

Такожде и жены Дарданскіе, Іллірическія, егда пріішли до крайности, еже здатіся побѣдітелемъ, взявше своіхъ дѣтей, побросали въ рѣку свободныхъ, дабы не быти имъ неволніками во власти непріятелской.

Оныя же Далматскія жены, егда недостало стрѣлъ и копѣецъ мужьямъ ихъ, еже уязвляти непріятелей,

брали

брали своїхъ дѣтеи, и первое ударяли о землю, и убїенныхъ метали въ лїце непрїятелемъ: Ѳлоръ спїсатель досшовѣрныи, тоежде прїпїсуетъ женамъ Їллїрїческїмъ, которые такожде были Славянки.

О ѲРАКАХЪ, ЛЮДЕХЪ СЛАВЯНСКЇХЪ.

Ѳраки аще и не изъ Скандїнавїи вышли, однако же были отъ породы общїя народа Славянскаго, имѣли едїнъ языкъ едїнообразенъ Дакомъ, и Гоѳомъ: Ѳраки, [якоже Святыи Їеронїмъ въ толкованїи на бытїя пїшетъ] получїли началобытїе свое отъ Тїра седмаго сына Їаѳетова, отъ негоже нарїцалїся Тїраки, или Траки, и проїмяновали имянемъ своїмъ Ѳракїю. Народъ сїлнѣишїи отъ всѣхъ протчїхъ Европскїхъ: Ѳракїа была раздѣлена на пятдесятъ воїскъ провїнцїалныхъ. Границы ея распростїралїся до Востока отъ Чернаго Моря, и Пропонтїискаго, къ Полудни отъ Моря Егеїскаго, къ Западу отъ Македонїи. Сеи же народъ иначе въ завладѣнїи отъ рїмлянъ не былъ, развѣ по прїчїнѣ воїны Македонскїя. Толїко были мужественни и храбри, что баснословїли о нїхъ, акїбы самъ Марсъ былъ отъ сего народа Ѳракїискаго. Въ лѣто, 639, отъ созданїя рїма, растекающеся на конѣхъ въ Ѳессалїи, и Далмацїи, доѣхаша до бреговъ Моря Адрїатїскаго. И увїдѣвше, что не могутъ далѣе проїти, начали

стрѣлами стрѣляти Море, понеже аки бы отъяло славу ихъ, и теченіе препяло побѣдъ ихъ. Егда же нѣколіко изъ ніхъ взяты въ полонъ отъ Пізона славнаго Генерала рімскаго, грызли отъ ярости желѣза, иміже быша скованы. По жестокости и свірѣпству того народа, наіпаче же отъ обітавшіхъ блізъ горы Эма, и отъ Астіковъ, рімляне терпѣли многія и тяжкія обіды: частыхъ же ради баталеи умалілися ѕѣло сілы ихъ. Таже оные жітели горы Эма, истреблени быша въ горахъ отъ Марка Друза: такожде Мінуціи многіхъ истребілъ, потопівъ во Эбрѣ, Родопеанъ побѣділъ Марко Клавдіи. Имѣли Ѳракіане своего Царя даже до лѣта Хрістова, 48, въ которое время рімляне весма покоріли ихъ подъ иго, и учініли провінціалными.

О ІЛЛІРІАНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ.

Ілліріане тако быша наречени отъ ихъ прародітеля, сеи же бѣ отецъ Ахіллеевъ, Автаріевъ, Дардановъ, Тавлановъ, и Перебовъ, отъ которыхъ родішася Панноніи, Скордіскъ, и Тріваллъ; Парѳа, Даорта, и Дащера, дщери. Отъ сіхъ братеи изошли веліkіе и свірѣпые народы Ілліріческіе, сірѣчь, Ахіллеане, Автаріане, Дардане, Міды, Тавлантіане, Перебіане, Панноны, Скордіски, Тріваллы, Парѳяне, Дарсіане, и Дащареты. Отъ сіхъ проізошли потомъ протчіе народы

народы жітелствовавшіе въ странѣ нынѣ нареченной Іллірікъ. Сіхъ была превосходітелная храбрость, на бою первыя воіны, учіненномъ отъ рімлянъ со Іллиріанами. Сіе бысть во время Царя Агрона сына Плевратова, которыи господствовалъ оною страною Іллірическою, лежащею окрестъ заліві Моря Іоніиского. Которою уже владѣтелствовалъ Пуръ Царь Епіротскіи, и отъ сіхъ преемственно тому Агрону послѣдствовали. Сеи Агронъ такожде держалъ велікую часть Епіра, Корфы, Дурацъ и Ѳаро, имѣлъ толіко велікое воіско пѣхотное, и конное, какова нікто иныи Царь Іллірическіи не имѣлъ. По упрошенію Дімитріа отца Філіппа Царя Македонскаго, послалъ своіхъ въ помощь городу, Мідоніи осажденному отъ Этоловъ и Карѳагеновъ, правітелствуемыхъ Аздрубаломъ Аѳріческімъ, зятемъ Амілкара Генерала славнѣішаго: прогнали осадніковъ, свободівше же городъ, и исполнівшеся добычами, возвратілися въ домы своя. Толіку радость тѣмъ дали Агрону, что учінилъ имъ піръ торжественныи. На которомъ піру такъ доволно пілъ, что отъ того впалъ въ болѣзнь, отъ неяже ему и смерть учінілася. Оставілъ Царство, и едінаго сына сіра, именемъ Пінеа, подъ управленіемъ и защіщенімъ Тевки Ѳевзы, или Ѳевки мачехи отроковои: яже выслала воіско свое велікое внѣ государства своего, и пріказала разбівати вся страны чуждыя не щадя нікому. Протече тое воіско Елісіаны, и Мессены, взяли городъ Ѳеніку,

 по согласію

по согласію съ караульными салдаты Французскіми, которыхъ было осмь сотъ: разорвали и разбіли воїско Албанское, прібывшее ѕѣло позно ко защіщенію предреченнаго города. Потомъ егда Царіца ихъ повелѣ имъ вспять возвратітіся. обнажіли Ѳеніку отъ всѣхъ ея богатствъ, и возвратіліся, часть Моремъ, часть Землею во Іллірікъ. О набѣгахъ и грабленіи града Ѳеніки, [въ которомъ купцы Італіанскіе пострадали велікои убытокъ.] Жалобы дошли въ Рімъ къ Сенату на Іллиріанъ, что бы уняти тую волность ѕѣло вредітелную купечеству Морскому. Сіе слышавъ Сенатъ, послалъ двухъ Пословъ, зовомыхъ П: Юніа и Т: Луціа Коруканов, къ Царіцѣ Тевкѣ: когда же пришли послы, воїско ея упраждняхлося тогда въ осадѣ того града. Представше убо послы предъ Царіцею, жаловаліся о обідахъ отъ воїска ея учіненныхъ. Царіца имъ возотвѣтствовала: что моглабы возбраніти своімъ творіти тое, аще бы Рімляне подданные ея были. Потомъ же гордо прімолвіла, что Цари не имѣли сілы, возбраняти прібыли, которую Іллиріане собственно могли имѣти отъ Моря. Младѣїшіи изъ пословъ, на сіе отвѣщалъ безвременно, аще бы Рімляне обычаи имѣли отмщати таїно особноявныя обіды, и подавати помощь обідімымъ, учінілъ бы Сенатъ всякую возможность прінудіти, воспрепятствовать наѣздамъ таїнособнымъ отъ ея подданныхъ: сіе слышавъ Царіца и воспалівшіся гнѣвомъ, презрѣла віну подданныхъ своіхъ.

Іллірійческая.

своїхъ. Егда же отошли послы вспять, по указу тайному Тевки, убїени быша на пути. И егда осемъ убївствѣ прїшла вѣдомость къ Сенату, умыслїлъ Сенатъ прї готовлятїся военною протїву Царїцы, онаже предъупредївши своїхъ новыхъ непрїятелеи, послала въ Грецїю Флотъ Карабелныи вдвое предъ старымъ, неже обычаи бѣ. Половїна пошла въ Корфу, другая поплыла въ прїстань Дуратскую, и взяли гражданъ внезапу, и уже было Їллїрїчане овладѣли стѣнами града, аще бы граждане отложївше страхъ первыи, и непорядокъ, воспрїявши сїлу, бїющеся мужественно о защїщенїи своїхъ пожїтковъ, не прїнудїли наступателеи къ бѣгству въ свои Карабли. Которые соедїняся со своїми, учїнїли купно осаду граду Корфу. Коснящеи же осадѣ, прїиде имъ въ подмогу седмь Караблеи, вооруженныхъ отъ Акарнановъ ихъ союзнїковъ, и ударїли на протїв-идущїхъ посланныхъ отъ Ахеовъ, и Этоловъ, на помощь ко осажденному граду, и совокупяся, четыре Флота купно, наступїли на Карабли непрїятелскїя: и ради вышшаго своего чїсла четверїцею протївъ едїнаго, овладѣли четырми галерами Ахеїскїми, потопївше едїну пятивеселную, со всѣми бывшїми въ неи, между которыми былъ Марко Карїнко Капїтанъ, ѕѣло славныи у Ахеевъ. По семъ возвратїлїся побѣдїтели паки совершати осаду Корфу. Наконецъ взяли онои градъ на акордъ и поставїли свои караулъ опаснои, подъ правїтелствомъ Дїмїтрїа Фарїа. Между

тѣмъ

шѢмЪ, двігнулíся отЪ Ріма Гіеніи Θулвіи сЪ флотомЪ двухЪ сотЪ Караблеи, и Постуміи Центомало, сЪ сілнымЪ воіскомЪ земнымЪ, подЪ правленіемЪ Θабіа Мауіма, вовторыи разЪ, и Карваліа Мауіма: Θулвіи же прішедЪ кЪ КорѲу послѢ здачи города, поплылЪ во островЪ, відѢтіся со ДіміпріемЪ; Тои же прежде слышавЪ клеветы нанесенныя ЦаріцѢ на него, и бояся ѕлобы женскія, утверділЪ РімлянЪ о своеи имЪ вѢрности, и о всемЪ томЪ, что было подЪ его правітелствомЪ: КорѲяне возрадовавшеся о пріходѢ РімлянЪ, со соізволеніемЪ ДімітріевымЪ, отпворіли ворота, и отдали градЪ, и осадной карaулЪ Іллірическіи, вѢрности Рімскои, чтобы быти безопаснымЪ протіву безчінства ІлліріановЪ: прінятны бывше КорѲяне вЪ мирЪ, и Дімітріи за вожда пути ихЪ, поплыли Рімляне во Аполлонію. ИдѢже совокупівши паки воіско земное, взяли сеи градЪ на договорЪ: разрѢшіли осаду ІлліріановЪ вЪ ДурацѢ, которыи городЪ взяли доброволно. Вступающе далѢе во ІллірікЪ, овладѢли многія земли на дорогѢ, взяли градЪ Палермію на договорЪ, такожде и Атінта градЪ послѢдовалЪ прімѢру Палермскому. Прогнали ІлліріанЪ отЪ осады его, имже и овладѢли, якоже и иными многіми городами Іллірическіми, вЪ которыхЪ, многіхЪ салдатЪ и офіцѢровЪ Іллірическіхъ полоніли, протчіе же утекшіе вЪ Нарону, бѢгствомЪ спаслíся: Тевка же отступівши вЪ РіцанЪ, прінуждена была уступіти городы КорѲу, Лезіну,

Ліссу,

Лиссу, Дурацъ, и страну Атинтановъ, понеже учинила миръ съ ними. Сія была первая воина Иллиричанъ съ римляны: римлянеже учинивше миръ съ Тевкою, и отдавше многія грады Иллирическія Димитрію Фарію, за службы учиненныя къ рѣчи посполитои, учинили его Королемъ Иллирическимъ. Тои Димитріи [якоже и прежде получилъ почтеніе сіе: СМѢЛЫИ И ХРАБРЫИ, на воинѣ славнѣи, нареченнѣи кампанской, между Антигономъ Царемъ Македонскимъ, и Клеоменомъ Царемъ Лакедемонскимъ, на которои въ баталіи памятнои, учиненнои между Эвою, и Олимбомъ, взялъ со своими Иллиричаны зѣло трудное положеніе мѣста, разбилъ Короля Клеомена, и одержалъ побѣду надъ Антигономъ] понеже былъ свирѣпъ сердцемъ, и обычаенъ въ мятежахъ воинскихъ, не взирая на благодѣяніе воспріятое отъ рѣчи посполитои римской, собралъ свои воинствы противу союзниковъ римскихъ, разорилъ Навпактъ, Ахаию, и островы Цикляды: послѣди напалъ на него Павелъ Эмилїи Генералъ римскїи, посланныи отъ рѣчи посполитыя, еже бы угасити оныи огнь, бысть побѣжденъ болше коварствомъ воинства, нежели силою неприятелскою, пошелъ прочь въ Македонію, на помощъ Филипу Царю Македонскому, на Этоловъ: потомъ же убіенъ бысть, въ наступленіи на городъ Мессеніановъ: Филиппъ же по наущенію Димитріа, обьявилъ воину римляномъ. римляне же подъ водителствомъ Аниціа Галла Претора, по причинѣ сея воины, подвигнули оружіе противу

 Генціа

Генція Короля другія части Іллиріка, иже бѢ союзникЪ МакедоняномЪ. Сего Короля, по нѢсколкихЪ сраженіяхЪ, взявши Римляне вЪ полонЪ сЪ его сынами и сЪ братомЪ Караванціемъ, сведоша вЪ РимЪ, и по указу Сенатскому послаша паки вЪ СполетЪ: ПавелЪ Эмиліи по вступленіи вЪ повелительство Преторское: во единЪ день коварствомЪ своимЪ ограбилЪ седмьдесятЪ городовЪ ІллирическихЪ, которыхЪ онЪ не возмогЪ побѢдити оружіемЪ. ДѢло же сіе бысть сицевымЪ поступкомЪ: Эмиліи отшедЪ таино вЪ РимЪ, и возвратився сЪ крайнею скоростію, сказалЪ жителемЪ всѢхЪ сихЪ градовЪ особственно, что по указу Сенатскому, могло бы прощено быти имЪ погрѢшеніе, ежели бы они дали ему, все злато, и все сребро, елико они имѢютЪ. ОнымЪ жителемЪ угодно бысть сіе умышленіе. Тогда посла Эмиліи своихЪ людеи во оныя грады, приказывая всякому коменданту, что бы во единЪ тоиже день опредѢленныи, по утру предЪ разсвѢтаніемЪ, приказали ходити трубачамЪ по всѢмЪ улицамЪ городовЪ ихЪ, и кричати, что бы вЪ три часа вси принесли все злато, и все сребро, елико они имѢли. Еже егда совершилося, салдаты завладѢли остатнимЪ, и принесли остатокЪ вЪ КоллегіумЪ рѢчи посполитыя: СимЪ образомЪ во единЪ день ограбилЪ седмьдесятЪ градовЪ.

О АРДЕАНѢХЪ И ПІЛАРІАНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ ІЛЛІРІЧЕСКІХЪ.

Послѣди егда учінілъ Павелъ Эмілiи предреченное разореніе седмідесятімъ городамъ Іллірічeскімъ, Ардеане, и Піларіане, учініліся первые еже мстіти сію обіду. Воздвігшеся убо на Рімлянъ, наступіша на ихъ союзніковъ Іллірічeскіхъ, стояли мужественно протіву воіска, 10 тысяць пѣхоты, и 600, конніцы рімскія: воспротівіліся такоюже храбростію другому воіску многочісленнѣішему, прiведенному отъ Фулвіа, Флавіа, обаче не возмогъ онъ скончати сію воіну: Ардеане, или Вардеи, или Артеи, или Аріттеи, едіни и тыяжде Ардеане, тако реченніи, жітелствовали при брезѣ Далматскомъ. Отъ Плініа же наречени суть пустошітели Італіиские: Піларіи же жітелствоваху древле блізъ острова Корціры черного. Тогда нарiцахуся Плереи, или Пларяне, нынѣ же отъ Рагужанъ названы Пілiщане. Жітелство имѣютъ въ ихъ уѣздѣ, и блізъ Корціра черного, нынѣ же зовомого Курцола, от неяже названы остpовы Курцолары, что явствуется чрезъ нѣкоторыя розваліны, земли древнія, а не небогатыя. Сіи люди совокупльшеся разъѣзжали древле по Морю, и докучали непрестанно берегамъ Італиiскімъ: улучіли на наемнослужныхъ своіхъ сосѣдовъ, и выгнали ихъ изъ оныхъ странъ, наконецъ же одолѣли ихъ Рімляне, и прінуждены жіти въ земли при рѣкѣ Дрінѣ.

 О СКОРДІ-

О СКОРДІСКАХЪ СЛАВЯНѢХЪ ІЛЛІРІЧЕСКІХЪ.

Сіи раздѣлилися, въ болшыя, и въ меншыя. Болшіе жителствовали между двухъ рѣкъ: которыя впали въ Дунай, сірѣчь, на рѣкахъ Ара, или Сава, и берга, нынѣже нареченной, Драва: Меншіе со оныя страны Дуная. Іяковъ Кашталдо пісатель глаголетъ, что Скордіски жили во странѣ, нынѣ нареченнои Рація: Но Маріи Нігръ, другіи спісатель глаголетъ, что жителствовали на оныхъ мѣстахъ, которыми владѣютъ нынѣ бошнаки. Въ лѣто рімское 618, білися въ первые противу рімлянъ, водімыхъ отъ Гасконія Претора. Послѣди 29 лѣтъ, побѣділи Кана Порція, Катона Консула, Дідіона: Лентула, Пізона, Корнелія, Мінуція Руфа, Мессалу, Луція Сціпіона, и Лівія друза Консула. Вси сіи білися едінъ по другомъ, противу свірѣпаго народа Скордісковъ, которые толіко были жестоки, что когда кому неслучалася чаша для пітія на пути, тотъ часъ отсѣкали голову полоненіку едіному, и вынявъ изъ нея мозгъ, употребляли кожу окровавленную, и покрытую власами, вмѣсто сумки, а черепъ вмѣсто чашки. Аще же и многое время были пресілны, обаче же отъ непрестанныя воины съ рімляны и съ сосѣды, разорішася мало по малу сілы ихъ.

О САГЕ-

О САГЕСТАНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ ІЛЛІРІЧЕСКІХЪ.

Сагестаны имѣли Воину свірѣпѣишую съ Луціемъ Каттомъ, Метелломъ, и Кесаремъ Августомъ. Сеи послѣди былъ раненъ люто каменемъ въ колѣно въ пріступѣ, которыи онъ чінілъ къ городу ихъ Сетовію, на конецъ же утѣснены отъ высокомощества Рімскаго.

О ЯПОДАХЪ СЛАВЯНѢХЪ ІЛЛІРІЧЕСКІХЪ.

Сіи жітелствоваху въ горѣ Албіи, въ послѣднеи изъ Алпіискіхъ горъ, и ѕѣло высоко. Отъ едіныя страны порубежны быша съ Паннонами и съ Дунаемъ, а со другія со Адріатскімъ моремъ. Грады же ихъ были, Метуло, Арупенъ, Монеціо, и Вендо. Имѣли жестокія воіны съ Рімляны, а особліво протівъ Семпронія Тудітана, съ Тіверіемъ Пандузіемъ, а конечно со Августомъ Кесаремъ, когда Рімляне нахождаху на Градъ наріцаемыи Метулу но часто были отбіты отъ осадныхъ, которые пожігали многія ихъ махіны воінскія, и ранілі тяжко самого Кесаря, егда покусился вскочіти со едіноя башни древяноя на стѣны Градскія, обаче послѣ покорілъ ихъ, подъ иго: мѣстаже Яподовскія былі не плодородны тако, что болшая часть

пітались полбою, и просомъ. во оружіе убірались по Французски, а платіе носіли подобнѣ якоже и протчіе Іллірічане, и Ѳракіане пріходіли въ Скардонъ, ради суда. Нынѣ же наріцаются кранчіи, подданные фаміліи Аустріиской Іоаннъ Стадіи, въ запісныхъ кнігахъ о Люціи Флоръ глаголетъ, что Яподы жітелствовали во оныхъ странахъ, которыми нынѣ владѣютъ Стіріане.

О ПЕОНѢХЪ ИЛИ О ПАННОНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ ИЛЛІРІЧЕСКІХЪ.

Сіи жіли блізъ Істра, или Дуная, въ Мізіи Европской, блізъ людей Далматскіхъ. Обыкли жізнь свою препровождати жестоко, и трудно, понеже ни земля, ниже воздухъ удавался имъ добръ: не имѣли ниже древяного масла, ніже віноградного віна, развѣ ѕѣло нѣчто мало. не прілѣжали къ землеоранію, для того, понеже зіма у ніхъ была ѕѣло студена чрезъ болшую часть Года. Піща ихъ была, жітарь, и просо, изъ чего дѣлали свое питіе, прочее же человѣцы быша ѕѣло крѣпки и сілны отъ природы пріклонны ко гнѣву, и ко убійству однакоже были славны во оное время, ради Агріановъ Македонскіхъ, братіи ихъ, живущіхъ во странѣ ніжшія Пеоніи: Иже служіли въ воінахъ Філіпповыхъ и Алеѯандровыхъ Македонскіхъ. Во время Рімлянъ страшное разбиіе учініли Корнілію Генералу Рімскому отъ чего

толікіи ужасъ имѣла Італіа; что чрезъ многое время, ни которыи Консулъ дерзнулъ покуситіся о фортунѣ съ Паннонянами, которые превзошли фортуну Далматіянъ ихъ союзніковъ, во времена Кесаря Августа:

О ЛІБУРНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ ІЛЛІРІЧЕСКІХЪ.

Лібурны Іллірическія, многажды воспротівлялися Генераломъ Рімскімъ. Разбіли Лентула, и Габінія, Генераловъ Славныхъ. Въ далнѣишіхъ же вѣцѣхъ отъ оныхъ, были славны въ воинахъ карабелныхъ. Всегда держали въ чіну велікои флотъ, которымъ пріступали ко островамъ Архіпелажскімъ и нѣкоторыми завладѣли: Архіа Корінтянъ, основатель Сіракузскіи, въ Сіцілии оставілъ Керсірата, отъ породы Іраклідовъ, съ частію своего воінства обітати въ Скеріи, которая нынѣ наріцается Корцула. Тои прогналъ Лібурновъ бывшіхъ ту владѣтелеи. Лібурніа провінціа, воспріяла сіе имя отъ града началнаго, зовомаго Лібурніа. Сія провінціа древнѣишая есть, нынѣ же пріведена во уѣздъ града Зары. Повѣствуетъ Пліній во главѣ 11, кніги третія, что прешедши во Апулію, во страну Педіколовъ, девять юношеи, съ толікімъ же чісломъ дѣвіцъ Іллірическіхъ, народіли съ предпоступаніемъ времене трінадесять народовъ: Грады же сіхъ Педіку-

Педікуловъ были, рудіа, Ігнатіа, баріонъ, первое называна была Япедъ, нынѣ же бары. Сія мѣста потомъ были наречены Певчеціи, или Певчентіны, воспріявше то имя отъ предреченныхъ юношеи, которые были Лібурняне, изъ которыхъ едіна часть называліся Певчеціане.

О ДАЛМАТЯНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ ІЛЛІРІЧЕСКІХЪ.

Народъ Далматскіи за свое Мужество и храбрость въ хітрости воінскои, нікогда доволно похваленъ былъ между всѣми прочіми людми Іллірическіми. Греческіи же и Латінстіи спісатели, прославіли ихъ мужественнѣішіхъ быти въ воінахъ. Сіи Далматяне первое имѣли баталіи съ Рімлянами, во время егда Теука Царствовала въ Далмаціи. Потомъ ратоваліся съ Гаіемъ Макріемъ, которыи въ первомъ сраженіи былъ побѣжденъ отъ ніхъ. Того ради послѣди непреставали воздвізати оружіе на Рімлянъ, и на прочіхъ Ілліріанъ, ихъ союзніковъ. Не пріняли пословъ посланныхъ отъ рѣчи Посполітыя Рімскія, разбіли караулы воіска Марка Фіегола Генерала Рімскаго, прогоняя его даже до рѣки Нарона: Прішелъ Цецілія Метеллъ Консулъ со другімъ воіскомъ, котораго Далматяне дружески пріяли. Онъ же по презімованіи

въ Солонѣ

въ Салонѣ градѣ первенственномъ и дружебномъ рімляномъ, возвратілся въ рімъ тріумфствуя о далматянѣхъ не воевавшіся съ німи. Во время же воіны Кесаревои противу Келтовъ, взяли далматяне насіліемъ градъ Промону у Лібурновъ. Которые жаловаліся о томъ Цесарю бывшему тогда въ сосѣдствѣ ихъ: онже послалъ послы къ далматомъ, да бы паки отдали Промону градъ безъ всякія ссоры. Егда Цесарь предреченныи воевалъ противу Помпеа: далматы порубіли у него спомощныхъ 15 ротъ, и три тысящи конніцы рімскои, которыхъ ему Габініи велъ. Вступівшу Цесарю въ воіну на Парфянъ, побіли Атінія съ тремя Компанствы посланными отъ Цесаря къ пограничнымъ мѣстамъ далмацкімъ, да бы извѣстну быти о вѣрѣ пословъ посланныхъ къ німъ. Не за много прежде. Убіли бебія человѣка консуларнаго и капітана предреченныхъ полковъ, утекшу Атінію въ рагузу старую. Воіна [которую далматы учініли совокупяся съ Пеонами своіми пріятелми и сосѣдами, противу Октавіана Цесаря, и его Генераловъ Германіка и Тіверія] была свірѣпеішая паче всѣхъ протчіхъ. Чісло воставшіхъ 800 тысящь человѣкъ, между которыми 200 пѣхоты, и 9 тысящь конніцы было боевыхъ дѣиствітелныхъ, подъ управленіемъ Баттона, и Пінка, людеи славныхъ. раздѣлілся люди ихъ на три воіска: едіно опредѣлілося наступіти на Італію, другое вошло непріятелскіи въ Македонію: Третіе осталося ко оберегателству

развоевали провінціи римскія оного сосѣдства; Македонію мечемъ и огнемъ сокрушили. Цесарь же и Сенатъ, убоявшеся отъ тѣхъ поступковъ непріятелскихъ: Толико паче, что по реченію самаго Августа, могли бы достигнути въ десять дней, ко вратамъ Річма: Егда же всякій Сенаторъ и кавалеръ римскій до конца понудился, еже способствовати иждівенію сея воины, былъ посланъ Тіверій, съ тридесятью полками, съ которыми долженствовали совокупитися Цецина, и Сілванъ, Планціи Консоларные, съ подмогою пяти иныхъ полковъ, и съ великою частію конніцы Металла Короля Ѳраческаго. Далматяне прежде, дондеже бы не сочінилося тое совокупленіе, наступіли на предреченную подмогу, и порубіли ю почітаи всю въ штуки, тако что Тіверій имѣлъ многія неудобства еже покоріти конечно подъ иго Далматію, яже подаде болши стуженія рѣчи посполітои римской, чего неучініла другая воина Карѳагенская, по се время. Егда же Цесарь Августъ побѣдилъ предреченнымъ образомъ Далматянъ, покорилъ себѣ въ тоежде время жітелеи острова Меледа, и Корцулы, которые разбівали по Морю. Изъ которыхъ приказалъ Цесарь побіти молодыхъ, а старыхъ продавати народно по оцѣнкѣ. Между Далматами были Даорты, и Дезідіаты, аки непреборімые ради стропотіваго положенія мѣста, и ради свірѣпства остроумія ихъ, и ради чудеснаго знателства, въ хітростѣхъ* воинскіхъ которые нікогда небыли

*въ кознѣхъ

всесовершен-

всесовершенно покорены Римляномъ, даже до временъ Октавїана Кесаря, Онъ потщался sѣло одолѣти ихъ. Егда же погасла Монархїя Римская, Далматы имѣли многїя воїны со протчїми державствы, и государствы, воспротївляющеся храбро всякому, кто искалъ лїшїти ихъ отъ прїродныя вольности. Между того бїлїся многое время со Енрїкомъ сыномъ Оттоновымъ, Сауонскїмъ: который пошелъ въ Далматїю со вооруженною рукою. Далматы соедїнївшеся съ нѣсколкїми боемами, и Сорабами, вошли въ Сауонїю, протекли и въ Турїнгїю. Но понеже безчїновно устроени разоряху страну, наступїлъ на нїхъ Конте Поппонъ, разбїлъ, и разгналъ съ велїкїмъ побїтїемъ ихъ, А наипаче съ Сорабскїмъ. О мятежствованїи оныхъ, Карлусъ велїкїи, Король Французскїи, и Цесарь, оскорбїлся sѣло, понуждаяся прїмїрїти ихъ паки себѣ. Понеже они въ воїнахъ прошедшїхъ, протїву Вїлцовъ славянъ, непрїятелеи главныхъ народа Французского, подали ему споможенїе велїкое, подъ правїтелствомъ Вїтзана ихъ Государя, что бы держати въ своемъ почїтателствѣ предреченныхъ Славянъ Сорабовъ, и Авродїтовъ. Первое Карлусъ подарїлъ имъ страну обонъ полъ Албїа рѣки, на которои обїтали Сауоны, которыхъ онъ ради мятежнїчества перевелъ оттуду во Францїю. Во время же Генрїка перваго, и Оттона третїяго Цесаря: Далматїя пострадала sѣло, за свои нахожденїя; однако же вышереченныи Король Французскїи, и Цесарь, всѣми

своїми сїлами не могли прїклонїти непобѣдимыхъ сердецъ Далматскїхъ къ порабощенїю, но послѣднїя воїны, которыя имѣли съ рѣчью Посполїтою Венецкою. Той бо рѣчи посполїтой задали велїкїе труды, прежде подданства своего имъ. Прежде временъ рїмскїхъ, Далматяне подъ правїтелствомъ Дауна Капїтана славнаго, который ради воїны домашнїя, оставїлъ отечество, овладѣли оруженною рукою Япїгїю, нынѣ зовомую Калаврїа, отъ имене же Даунова называли тую Давнїею. Во время древнѣе Далматїа владѣла градомъ Салономъ Прїамономъ, Нїнїею, Сїнотромъ, или Сїнотїемъ, которые въ прахъ были разсыпаны отъ Цесаря Августа: господствоваше даже до Андретрїя мѣста крѣпчаїшаго, и до Далмїнїа града велїкаго отъ которого [града] воспрїяли себѣ имя Далматяне: Далматы на всякую Осмь лѣтъ чїнїли, раздѣленїе своего уѣзду. Прїходїли въ Салону Далматяне по должности напїсатїся въ десятки 362. Далматянъ, 22 Декуновъ, 239 Дїцїоновъ, 79 Мазеовъ, и 52 Сардїатовъ. Во градъ Нарону прїхажївали 89 городовъ по должности. Занїмали во владѣтелство на и болши, многїя островы на Мори Адрїатскомъ. И тако созерцая добрѣ велїкїя сїлы Далматовъ, весма не будетъ странно о томъ, что опїсано о ихъ храбростѣхъ.

О ДАРДАНѢХЪ ЛЮДЕХЪ СЛАВЯНѢХЪ ИЛЛІРІЧЕСКІХЪ.

Разныя имѣли мнѣнія пісатели о странѣ, вѣ которои обітали Дардане народъ Славянскіи Іллірическіи. Едіни опредѣліли ихъ жітелми страны наріцаемыя бошна, друзіи же положіли ихъ вѣ Сербіи, и Ращіи: Сеи народъ имѣли обычаи обмыватіся точію тріжды вѣ теченіи всеа своея жізни. Первое, егда раждаліся, второе егда оженяліся, третіе последнее егда уміраху: ѕѣло любіли забавлятіся музыкою на инструментахъ надымателныхъ, и струнныхъ: Имѣли пресвірѣпыя воіны сѣ Філіппомъ, со Алеѯандромъ велікімъ сыномъ Філіпповымъ: со Алеѯандромъ сыномъ Пірровымъ, со Антігономъ, и сѣ Дімітріемъ, со всѣми Цари Македонскіми, последняго же изгнали изъ его Царства. многаждыи отражали отъ себе воіски Рімскія правітелствуемыя отъ Консуловъ Скрібоніа, отъ Куріона Проконсула.

О МЕЗІАНѢХЪ, ИЛИ О МІЗІАНѢХЪ НАРОДѢ СЛАВЯНСКОМЪ ІЛЛІРІЧЕСКОМЪ.

Двоякіе были Мізіане Іллірическіе, вышніе нынѣ названы отъ нѣкоторыхъ опісателеи Сербы, отъ иныхъ еж бошнаки. Ніжнія же нынѣ названы булгары,

вси едінымъ имянемъ названы были Скіфы меншіе. Сиже Мезіане были не мілосерды, свірѣпы, и горды. Марко Крассо Консулъ рімскій, егда прішелъ съ воінскімъ грозным еже бы покорітии ихъ подъ иго. Мізійское же воіско стояще близъ къ оному воіску. Во время егда оба воіска были въ готовности сражатіся, едінъ Капітанъ Мізіанінъ выѣхалъ вонъ изъ своего обозу, и воззвалъ отъ воіска рімскаго крѣпкімъ гласомъ, спрашівая, что за люди? Егда же ему возотвѣтствовано: рімляне, господіе всѣхъ народовъ. Тогда Мізіане воскрічали: будетъ тако, аще насъ побѣдіте.

Сія Скіфіа Меншая, еще обдержала страну бессіи, и Тріваллов. Отъ бессовъ произошли бошнаки, якоже речется пространнѣе въ разглаголствѣ особлівомъ о бошніи.

О ТРІВАЛЛАХЪ ЛЮДЕХЪ СЛАВЯНѢХЪ ІЛЛІРІКА.

Філіппу Царю Македонскому, побѣдівшу многія народы, и покорівшу въ малѣ не всю Грецію, и побівшу воіска непріятелеи своіхъ. Едіни токмо Тріваллы, паче всѣхъ протчіхъ устремілися на него, егда онъ возвращался обременен добычами въ Македонію, раніли его въ бокъ тако, что прошедшее желѣзо

сквозь

сквозь, ранило коня его до смерти, разгнали вся его полки, и овладѣли всею еліко было добычею воиска Філіппова, которыи имѣлъ великои трудъ спастіся бѣгомъ, и нікогда потомъ дерзнулъ наступіти на нихъ.

Алеѯандръ великіи сынъ Філіппсвъ. хотя послѣ смерти отца своего отмстіти оную обіду, воздвіже воіну на Трівалловъ, сіи же мужествомъ небоязненнымъ противу стали ему. Послѣдовали между ими многая сраженія, въ которыхъ о фортунѣ бѣ не доумѣтелно. Відящи же Алеѯандръ, что не можетъ ихъ одолѣти, и егда они отступіли въ Певчу островъ Дунаіской, воспріявъ дары отъ Сірміа Царя ихъ, учінілъ миръ съ німи. И понеже искусілъ ихъ сілу во оружіи, во всѣхъ своихъ походахъ воинскіхъ, восхотѣ на воінахъ употребляти ихъ, наіпаче и Пеоновъ, и Агріановъ. Жітелствовали Тріваллы во Фракіи, и отъ Агріановъ достігали даже до Дуная на 15 днеи путешествія. Съ начала страдали много отъ своіхъ междоусобныхъ ратеи, потомъ же побѣждени быша отъ Македонянъ и отъ Рімлянъ. Между сіми Тріваллами такіе были люди, которые токмо взглядомъ едінымъ изурочівали, и убівали младенцовъ, на которыхъ аще они посмотрятъ упорно очесы гнѣвными.

О АГРІАНѢХЪ НАРОДѢ СЛАВЯНСКОМЪ ИЛЛІРІКА.

Сіи имѣли жітелство свое между горы Родопа, и Ема. Въ началѣ Агріане имѣли воины не уступныя со Алеѯандромъ велікімъ, и съ его отцемъ Філіппомъ Царемъ Македонскімъ. Потомъ же прімірівшіся со Алеѯандромъ, ясныя показали знакъ своея вѣрности въ союзѣ, хотя развращали нѣкоторые способнікп Даріевы, да бы учініли они спомоществованіе Дарію Царю Персскому, непріятелю Алеѯандрову: но Агріане и непрісутствующу Алеѯандру, подъ правітелствомъ Лагара Царя своего, укротіли оную дерзость оныхъ способніковъ, расторгая, и разбівая ихъ полки, обязующе и ихъ пребывати во смиреніи. Алеѯандръ за сіе воздавъ Лагару достоіное благодареніе, почтілъ его драгімп подаркп, обѣщевая ему въ жену, сестру свою скоро дати, егда возвратітся въ Пеллу. Но оный бракъ пресѣче тогда смерть Лагарова съ велікою печалію Алеѯандровою. Тои Алеѯандръ всегда былъ многопріязнівъ Агріаномъ, и употребілъ ихъ во всѣхъ своихъ воінахъ, кавалеріею, имѣя яко споможеніе началнѣише своего воінства Македонскаго, и оберегателеи своего собственнаго лица. И всеконечно Агріане быша пріч̃іною разбітія и смерти Дарія Царя Персскаго, и побѣды толико знаменітыя, которую Алеѯандръ восвріялъ, надъ Персами, ибо егда начася баталія, многіе

изъ Македонянъ въ первомъ напускѣ были побіты, и болшая часть побѣжали ко Алеѯандру: Персяне же уже воздвігнули было высокій гласъ побѣдітелный, и Алеѯандръ окруженъ бывъ въ средінѣ отъ Персовъ, былъ въ превелікой бѣдѣ. Но Агріане наскочівши на непріятелей окружівшіхъ Алеѯандра, прінуділи ихъ паки обратітіся протіву себе, и тѣмъ подали время Алеѯандру свободітіся отъ бѣды, и паки совокупіти своіхъ, и побѣдіти непріятелей. Споможеніемъ Агріанскімъ, получілъ Алеѯандръ въ добычу, Іонію, Морею, обѣ Фрігіи, Каппадокію, Пафлагонію, Ардію, Карію, Лікію, Памфілію, и Іфінікію, Храбростію Агріановъ, покорілъ подъ иго Егѵпетъ и съ Лівіею Греческою, часть Аравіи, Кілосірію, Месопотамію, баланію, Сузы, Персію, Мідію, Арменію, Парфы, и вся люди обдержімыя подъ державою Персовъ, и Мідовъ, окромѣ вратъ Каспіискіхъ, Кавкаса, и Дона реки. Сілою руки Агріанскія, простре державство свое въ бактріанѣхъ, и Ірканѣхъ, прогналъ Скѵѳовъ въ ихъ лѣса, покорілъ себѣ Індъ, и Даспъ, Акесінъ, и Ідраотъ рѣки славнѣйшыя

Того ради, да прізнается нѣкаковымъ образомъ заслуга Агріанъ Іллірійскіхъ, а во оныхъ и весь родъ Славянскій. Царь Алеѯандръ далъ грамоту жалованную, славную, которую по нѣсколку сотъ лѣтъ нѣкто Іулій Валтасаръ, секретарь Цесарскій, обрѣлъ въ книгохранітелніцѣ въ Констанінополѣ, въ нейже напісано сіце:

С Мы

Мы Алеѯандръ Ѳіліпповічь, Царь Македонскій, Государь Монархіи, изобразітелный начатель державства греческаго, Велікаго Діабога сынъ чрезъ натавана возвѣщенъ обладатель Августовъ, и брахмановъ, и арбоновъ, отъ Восхода Солнечнаго, даже до Запада, отъ Полудни до Сѣвера, благороднои породѣ славянъ, и ихъ языку, мілость миръ, и здравіе отъ насъ, и отъ нашіхъ наслѣдніковъ; которые во управленіи свѣта по насъ наслѣдствовати будутъ. Понеже намъ всегда были есте въ вѣрѣ правдівы, во оружіи мужественны, и наши проводніцы, и сілные ратоборцы, за сіе вамъ даемъ, и сообщаемъ богатодарно, вѣчно, всю часть земли Сѣверныя, даже до граніцъ послѣдніхъ Полудня Італійскаго и до горъ Персідскіхъ, таково, да бы нікто дерзалъ тамо пребывати, обітати, или жітелствовати, развѣ токмо ваши. А ежели нѣкоторые восхотятъ населятися, да будутъ вамъ неволніки и дѣти ихъ, да будутъ неволніки вашіхъ сыновъ.

Дана во градѣ Новои Алеѯандріи, которои основанъ нами на велікои рѣкѣ Нілѣ, въ лѣто второе надесять нашего Царствованія предстателствующу намъ велікому богу Іовішу Марсу и Плутону, и богінѣ Мінервѣ. Свідѣтели сего дѣла суть высокородныи Алцета нашъ канцлеръ, и протчіе единінадесять князи, которыхъ по смерти нашеи безъ наслѣдія нашего, Оставляемъ наслѣдніками нашіми и всея вселенныя.

Сія

Сія грамота жалованная есть еді́на отъ древнѣйшіхъ, какову ниедінъ иныи народъ вселенныя можетъ показати, во свідѣтелство мужества своіхъ предковъ. Не должно віде́тіся странно въ предреченнои грамотѣ, реченію сему, славоны, понеже славоны, и славы знаменуетъ славные, и прослытыя, все еді́но суть, якоже речеся выше: градъ же Агріа, сущіи въ Дакіи, былъ созданъ отъ сіхъ Агріановъ, бывшіхъ между горъ Ема и Родопы сосѣдныхъ Македоніи:

О МАКЕДОНЯНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ ІЛЛІРІЧЕСКІХЪ же.

Аще и нѣкоторыя спісатели мнятъ, что и Македоняне повінни были пріч їтатіся между Греки: Однакоже можетъ заключітіся, что Македонія была всегда жітелствуема отъ народа Славянскаго, нізходящаго отъ Тіра: Сіе утверждаетс̆я отъ доводовъ послѣдующіхъ.

Языкъ Македоняновъ всегда былъ разнственъ отъ Греческаго, сіе утверждаю образцомъ Алеѯандра Велікаго. Его же воінство было составлено болшая часть изъ народа Греческаго.

Нѣкогда Ѳилотъ сынъ Парменіоновъ Капітанъ старшіи людеи Македонскіхъ Алеѯандровыхъ, имѣя разглаголствіе о еді́номъ своемъ дѣлѣ предъ всѣмъ

множествомъ воиска: Алеѯандръ рече ему: Македоняне, о Ѳилоте! будутъ тебе судіти. Я тебе вопрошаю, хощеши ли ты говоріти съ німи твоімъ языкомъ прірожденнымъ? Ѳилотъ же отвѣтствовалъ: Ежели пріроднымъ языкомъ говоріти буду, Греки неразумѣютъ. Алеѯандръ же поношая Ѳилотѣ глаголаше: слышіте Македоняне, Яко Ѳилотъ языкомъ своимъ пріроднымъ гнушается. Се нынѣ явно есть, аще бы были Македоняне Греки, чего бы ради Ѳилотѣ отріцатіся говоріти по Гречески предъ Греками: наипаче же и замолчанное согласіе народовъ было первое, еже ввести въ употребленіе пісмена Іоніческая, понеже и прірожденная рѣчь Македонянѣ была разнственна отъ общаго языка Греческаго: есть прізнакъ явственнѣішіи, что Македоняне не были прічтены между Греки. И отъ сего такожде, что ниедінъ Історіографъ пішетъ, чтобы вовсенародномъ раздѣленіи языковъ Немродовыхъ, достался Македоняномъ едінъ языкъ своиственноособныи, разнствующъ отъ всѣхъ прочіхъ людеи. И на протівъ многіе пісатели утверждаютъ, что Македоняне всегда были языка Славянскаго. Ѳукідідъ генералныи Грекъ, которыи покорівъ даже до Візантіи, и Полы, веліку часть Ѳракіи, и Мізіи, и весь Іллірікъ: Наріцаетъ вся сія пространная мѣста, едінымъ имянемъ Македонія: яко бы онъ суділъ откровенно, что мѣста Ѳракіи, Мізіи, и Іллиріка, были едіно съ Македоніею, за еже

быти

быти имъ тогожде единаго языка съ нею. О кромѣ того и тітла Царѣи Македонскіхъ, и Греческіхъ [которую употреблялъ Алеѯандръ] разнствуема, и обычаи прірожные тѣхъ и другіхъ толико разнственны суть, что показуютъ много Македонянъ не быти Греками. Сего ради, аще нѣкогда а наіпаче у повѣстопісателеи Варварскіхъ и чітается, что Алеѯандръ Велікіи былъ Еллінъ, тое бысть того ради, понеже Греки были болѣе знаеми паче всѣхъ протчіхъ народовъ Европскіхъ, за древность рати своіхъ съ Восточными. И того ради вмѣняеми, яко люди Западные были вси Греки. Якоже и въ наши времена, Греки, и Турки, и вси протчіе народи Восточные, мнятъ всѣхъ людеи сущіхъ вѣры Католіческія, яко суть Нѣмцы. Іеремія русянінъ, добрыи Історікъ, въ лѣтопісяхъ Московскіхъ пішетъ явно, что Россіане и Македоняне древніе, были єдінаго тогожде языка. Македоняне, подъвожденіемъ Ѳіліппа Царя своего, прінуділи прегордыя грады Греческія къ послушанію своіхъ законовъ, и покоріли подъ иго работы всю Грецію, яже до оного времене бысть свободная, сравнялася своею славою съ превысокіми Царями. Алеѯандръ Велікіи, сынъ Ѳіліпповъ, обладалъ даже до предѣлъ земли: пограбілъ многое множество народовъ, и умолче земля предъ німъ обладателемъ. Послѣди же Алеѯандра, Македоняне, и ихъ наслѣдніки господствовали 266 лѣтъ Египтянами, окромѣ многіхъ иныхъ Царствъ.

О ІЛЛІРІАНѢХЪ СЛАВЯНѢХЪ ОБЩЕ.

Іллїрїане по смерти Алеѯандра Велїкаго, служїли вЪ воїнахЪ и инымЪ ГосударемЪ: а наїболши рїмномЪ. Которые знающе мужество ихЪ, тщалїся держати ихЪ всегда за прїятелеи, и во неудобнѢишїхЪ дѢїствахЪ, и вЪ бѢдственнѢишїхЪ временахЪ употребляли полезно ихЪ воїнствованїемЪ. ЇулїанЪ Цесарь воїнствовалЪ ими протїву Мартїана. И понеже державство рїмское ослобляемо тогда было отЪ ГермановЪ, поставлены были на обереженїе на погранїчныхЪ мѢстѢхЪ два полка ІллїрїановЪ, всякои изЪ нїхЪ полкЪ былЪ по шести тысячь человѢкЪ салдатовЪ, нарїцаеми Марцїа барбули, сЪ которыми долговременные воїны во окончанїе всѢ прїведены благополучно, даже до прїшествїя Дїоклїтїанова и Маѯїмїанова. За заслугу ихЪ храбрости, повелѢли Цесари нарїцати ихЪ Їовїтїанами, и Геркулїанами. Нїже Цесарь АвгустЪ былЪ отЪ иного народа толїко вспоможенЪ вЪ воїнахЪ междоусобныхЪ, нїже УалентЪ Царь вЪ походѢ отЪ Востока, елїко отЪ ІллїрїанЪ. Они же воїнствовали и подЪ ВелїсарїемЪ во Їталїи на ГоѳовЪ; идѢже паче всѢхЪ иныхЪ показалЪ велїкое храбрство НазетЪ, началнїкЪ Іллїрїанскїи. Между тѢми Далматяне имянно процвѢли паче всѢхЪ вЪ храбрости оружїя, ихЪ же имя всегда было славно.

О ДАЛМАТЯ-

О ДАЛМАТЯНѢХЪ [illegible]НѢХЪ ІЛЛІРІЧЕСКІХЪ, О ТВЕРДОСТИ И ПОСТУПКАХЪ ИХЪ.

ДАлмація была Палестра, или школа воінская, салдатству рімскому, гдѣ они обучаліся оружію, и обыкали трудамъ военнымъ: понуділіся рімляне въ ихъ превелікія начінанія, да бы далматянъ имѣть за товарыщей при бою, которыи имѣлъ Клавдіи Царь съ Гоѳами, которыхъ чісло доходіло до 350 тысящь воінъ. Конніца далматская показала искусство изрядное своея храбрости, во время Онорія Царя, егда дѣла рімскія обрѣталіся въ велікомъ бѣдствѣ. Полки салдатъ далматянъ были поставлены стрещи города ріма, понеже за ихъ храбросердечество, и за сілу тѣлесную, были аки крѣпость началная всего воіска рімскаго. И нынѣ Султанъ Турецкіи, употребляетъ началныхъ главъ къ правітелствамъ, и избіраетъ вождеи главныхъ своімъ воіскамъ изъ сего народа, Іллірическаго, держащи къ охраненію своея особы, чісло до 20 тысящь янычарей отъ тогожде народа.

ЕЛІКО НАДЛЕЖІТЪ КЪ ЯЗЫКУ ДРЕВНЕМУ ДАЛМАТОВЪ, И ПРОТЧІХЪ НАРОДОВЪ ІЛЛІРІКА.

АЩе нѣкоторые и восхотѣли подтвердіти, что языкъ нынѣшніи предреченныхъ людей, есть разнственъ во всемъ отъ оного, которыи они имѣли сперва: и что онъ

первое

первое введенъ былъ отъ Славянъ въ лѣто Господне 606. Егда сіи Славяне овладѣли оными мѣстами, гдѣ въ прешедшыя времена былъ или Греческой, или Латінской языкъ, обаче не должно держати за извѣстное, что въ Далмаціи, и во Іллірїцѣ, былъ всегда тоїже языкъ, которыи днесь тамо обрѣтается, хотя отъ нахожденія Гофовъ, и Славянъ нѣколіко отменілся: доводъ недосвідѣтелствуемыи есть о семъ. Что гдѣбъ лібо первыя жітели едіныя страны ни подѣліся, весма остался всегда первыи древніи языкъ оныя страны: развѣ точїю нѣколіко отменілся: якоже відімо есть во Італіи, гдѣ остался языкъ древніи Латінъ, аще и растлѣнъ отъ непрестанныхъ нахожденіи разныхъ народовъ чюжестранныхъ: тоежде случілося и Далматомъ и протчымъ Іллірїаномъ, которые сообщаяся со Славяны, развратіли свои языкъ древніи, и изъ дву языковъ разныхъ учініли едінъ третіи, сродственъ двумъ. Тое есть истінна, что въ нѣкоторыхъ градѣхъ морскіхъ Далмаціи, были переведенцы Рімскіе, которые говоріли языкомъ Латінскімъ. Но и то есть правдіво, что оныя перевеліся вси, егда оными мѣстами овладѣли славяне, въ лѣто отъ Хріста, 606. Едінъ другіи доводъ не оспорныи, преводъ *Святаго пісанія учіненъ отъ Святаго Іероміна учітеля Церкве Рімскія. Языкомъ Славянскімъ Долматомъ, и протчімъ народомъ Іллірїческімъ мало не за двѣсти лѣтъ прежде, какъ Славяне овладѣли

*бібліи

Далма-

Далмацїею: отъ чего производится безъ свидѣтелственно, что языкъ Далматскій и Іллірическій, былъ прежде прихода Славянъ: Сія истинна показуется всеконечно отъ разныхъ имянъ городовъ Ілліріческихъ, яко же Грапсокоріта, бѣлазоря, и иные. Которые имяна суть вся Славянская: аще же бы и видѣлося, что языкъ древній Далматіи, и Ілліріка, былъ единъ со онымъ Гоѳскимъ и Славянскимъ, но сіе удобностію разумѣвалися между ими, ніже было такое разнство между Далматовъ, и Славянъ, еліко было между сими Іллірїаны.

О БЛАГОРОДНЫХЪ И ЗНАТНЫХЪ ЧЕЛОВѢЦѢХЪ ДАЛМАТІИ и ІЛЛІРІКА.

Кромѣ оныхъ вышепомянутыхъ отъ порожденія Славянскаго Ілліріка, обрѣтаются еще послѣдствующіи мужіе знатніи, Клавдій проименованный Ѳлацій, и его братъ Квинтилій, Пробъ, и Каръ Цари рімскіе, родішася отъ родітелей Ілліріческихъ; по послѣдованію, Карінъ Інумеріанъ Цесари, дѣти Клавдіевы, были отъ тогожъ де народа, Габіній, съ Діоклитіаномъ Царемъ, и его сынъ Макіміанъ, и Макентій его внукъ, сынъ Макіміановъ, были Далматы, Декій Августъ, съ Декіемъ Цесаремъ его сыномъ, и Овініанъ, два Валентініана, Валентъ Гратіанъ, и Валентінъ Цари имѣли порожденіе изъ Панноніи. Галлерій, и Макімінъ,

и его зять Авреліанъ, и Лікіній, были Даки, послѣдовательно Славяне: два Максіміна, имѣли началородіе изъ Ѳракіи, Констанцъ Цесарь, отецъ Константіна Великаго, былъ внукъ постепени свойства Клавдіа Августа Далматяніна: отъ бессовъ или бошняковъ, народа Славянскаго Ілліріческаго, имѣлъ началородіе Леонъ первый Царь. Іустініанъ первый сего имене, Царь: родіился во градѣ при Стенѣ Сербскомъ, или во ономъ Ахріда, нынѣ наріцаемомъ Охріда [такъ же Сербскій] и названъ, Іустініана Первая: между всѣхъ добродѣйствій велікихъ, [которыя учінілъ сей Іустініанъ велікій Царь] было оное достойно вѣчныя памяти, еже повелѣлъ въ вести [тщаніемъ Іоанна Патрікія, Трібуніана, и Терѳіла, Дороѳеа,] двѣ тысящи статей разсѣянныхъ о судоправітельствѣ гражданскомъ, дѣйствованнюмъ во вся времена Рімскія рѣчи посполітыя въ 50 кнігъ, нареченныхъ Дѣянія народная, и заключіти сію плодовітую матерію въ четыре світка малыя, названыя Постановленія: ради удобности о судоіскуствѣ, Іустініану наслѣднікъ бысть въ державствѣ другій Славянінъ, который былъ Іустінъ племяннікъ Іустініановъ, рожденъ отъ его сестры: По пренесеніи же державства Рімскаго къ Германомъ, Карлусъ Сігісмундъ и Венцеславъ изшедшій отъ рода Славянскаго Чешскаго, имѣли достоінство Державственное, нелішался родъ Славянскій, и людей славныхъ, и ученыхъ: Святый Іеронімъ

учітель

учітель Церкве Рімскія, рожденъ въ земли Стрідонской Далматіи, его же благорѣчіе, яко же глаголетъ Августінъ, на Іуліана сіяше, якоже Солнцѣ, отъ Востока, до Запада, человѣкъ толікія власти, яко и ученная Греція, учітелніца хвалімая миру, въ пісменахъ, долженствовала просітелствовати съ пісанія о біблии, учіненная отъ сего Далматяніна.

Далматія даровала двухъ краініхъ Архіереовъ славныхъ Церкви Рімскои, Гаіа, и Іоанна четвертаго. изъ ніхъ едінъ первѣе, украсілъ Церковь божію многіми уставами Святыми. При Діоклітіане убо Августѣ, своемъ сродні кѣ, вѣнецъ мученія пріялъ. Другіи, которыи роділся отъ отца Венантіа Схоластіка, человѣкъ сыи благоговѣінъ паче протчіхъ, иже своімъ имѣніемъ многіхъ плѣнніковъ Хрістіанъ искупілъ. Преставіся въ благовоніи Святастномъ: Гавініи братъ реченнаго Гаіа, человѣкъ ѕѣло ученыи, въ Святомъ пісаніи, со Сусанною своею дщеріею [дѣвою преизрядныя красоты, юже искалъ пояти въ жену Маѯіміанъ, сынъ Діоклітіана Царя] мученми ѕѣлными по указу реченнаго Діоклітіана замученъ, которыи вѣнецъ, такожде получіли Маѯімъ, и Клавдіи братіа Гаіевы, и Гавініевы, со Препедіною женою Клавдіею и со Алеѯандромъ, и Лукіею, съ своіми дѣтми. Марінъ и Левъ братія, рожденные въ Далматіи во градѣ Арбіи. Кірілла дщи Декіа Царя: Артеміа дщи Діоклітіанова, и Серена жена его замучены отъ Маѯіміана брата его же.

О РАЗДѢЛЕНІИ ІЛЛІРІКА УЧІНЕННОМЪ ОТЪ РІМЛЯНЪ.

По толікіхъ стахъ мінувшіхъ лѣтъ въ непрестанныхъ воінахъ, рімляне труділісь да бы получіти Іллірікъ; и на конецъ получівъ намѣреніе свое, покорівъ подъ иго свое раздѣліли его на десять провінціи въ заімнопремѣнныхъ, и при держащіхся Державству рімскому. Первая провінція была Норіка береговая, блізъ Дуная, въ неіже были солдаты рімскіе, на охраненіи, которые наречены Ріпаріи, или Ріпаріолы [то есть береговые] нынѣ же наріцается Австріа; вторая провінція былъ Норікъ междуземнои, первыи, или верхніи, въ которомъ жітелствовали боіи, обону страну Ема рѣки, нынѣ же зовомо Тіроліи. Норікъ вторыи или ніжніи, былъ третіа провінціа, нынѣ жітелствуема отъ Стіріанъ, и Ларіонянъ: четвертая провінція Валерія, древле была часть Панноніи, и бѣ содержіма между рѣкъ Драва, и Дуная къ Западу, нынѣ же творітся, часть Австріи, и Унгаріи; пятая была Панноніа, между рѣкъ Драво, Савою, и Дунаемъ; нынѣ же Унгаріа, и Карни: въ тои былъ Сірміи, гдѣ рѣка баконтіи въ падаетъ въ Саву, и есть гора Алмъ: шестая прібліжалася Панноніи, и была провінціа реченная Мізіа, начінающаяся отъ предреченнаго порѣчія, и простіралася даже до Понта, раздѣлена едіна

въ верхнюю

вѣ верхнюю; другая же вѣ ніжнюю: Первою владѣли Тріваллы, нынѣ же Сербы, и болгары; другая сосшавляющая седмую провінцію, нанеи же обітали Скіфи меншіе, или ніжніе, иже сушь Влахи, и часть болгаровѣ, между сіми была Дакіа береговая; осмая провінціа, по сеи странѣ Дуная, учінена по изгубленіи Дакіи Дунаіскои; девятая провінціа была Лібурніа, свойственно названа Іллірікѣ, новосведенство Ядры, или Цары, нынѣ же наречена Славоніа: десятая и осшатняя провінціа Ілліріческая была Далмаціа, грады начальные оноя были Салона, и Епідаврѣ, нынѣ же Рауза: кѣ сімѣ десяшімѣ провінціамѣ Рімляне присовокупіли потомѣ другія пять: сірѣчь Дарданію, Емімонпу, Ахаію, Македонію, и Фессалію, которые называли всѣ едінымѣ имянемѣ Іллірікѣ, и вѣ ніхѣ имѣли Губернаторовѣ, и урядніковѣ рімскіхѣ, едінѣ Маршалѣ, Преторскіи Сержантѣ, или хоронжіи воінства, при Капітана, едінѣ вѣ Мізіи ніжнеи, другіи вѣ Дакіи, третіи вѣ Мізіи вышнеи. были два Консолара: едінѣ вѣ Мізіи ніжнеи, другіи же вѣ Дакіи, междуземли: и осмѣ Презідентовѣ. Подѣ Маршаломѣ Преторскімѣ во Іллірікѣ, были двѣ Губерніи, Македоніа и Дакіа, Кавалеріа Далматская содержала пятое, осмое, и девятое мѣсто вѣ воінствѣ: подѣ Хоронжіемѣ всего Іллріка, были урядніческтва, и достоинства послѣдующая.

УРЯДНІЧЕСТВА, И ДОСТОІНСТВА РІМСКАЯ ВО ІЛЛІРІЦѢ.

Единъ полкъ Палатінской, бертоны старые, помощныхъ Палатінскіхъ шесть, младые вооруженные копіями: саідачніки выборные, непобѣдімые Іовіане: несломные, осмь полковъ Контеіствъ, то есть Марціане, Костантезы, Марціи, Діанскіе, старые компанеи Германіковыхъ. Вторые копеіщіки Августы, Мінервіане, и копеіщіки молодые, вооруженные по обыкности Контеіствъ, послѣдующіе, щаслівые Ѳеодосіане молодые. бургарацезы Скомпезы: Улпіанезы, Метезы, вторые Ѳеодосіане, балестріеры [каменометніки изъ самострѣловъ] Ѳеодосіане молодые: и Скапезы. Сіе воінство опісанное имѣло правітелеи, и оѳѳіціаловъ послѣдующіхъ, сірѣчь одного Прінціпа, двухъ пісареи, или смѣтчіковъ, одного Секретаря: началные ящечные, которые учіняются пісарми, казначѣи, пріемщіки: и протчіе ради охраненія персоны Контеи Подарунковъ во Ілліріке; Контеи купечества во Ілліріке, главныи надъ казначѣями. Контеи надъ Металлами: послѣдуютъ урядніки вышереченнаго Контеа купечествъ во Ілліріке; То есть Пріммікіріи [пісарь прінцепской] всего урядніечства: Пріммікіріи ящіка правілнаго, Пріммікіріи Нотарскіи, Пріммікіріи ящіка щетчіковъ, Пріммікіріи ящіка слітковъ золота, Пріммікіріи золота на отвѣтъ,

Пріммікіріи

Прімміќріи ящика одеждъ Священныхъ, Прімміќріи ящіка серебренаго, Прімміќріи ящіковъ тысящныхъ: Прімміќріи ободеи перстневыхъ: Прімміќріи монеты, и протчіхъ мѣнопѣнезніковъ: ящечніки вышереченныхъ ящіковъ, второподпісчікъ урядніцества, и сеи есть Пріміќріи, первопісарь пріемщіковъ, третеи подпісчікъ урядніцества, которому надлежітъ попеченіе о колясках: въ четвертомъ мѣсте пісма и протчіе дворяне, или урядніки полатные: подъ пятымъ совершеннѣишімъ Презідентомъ Далматскімъ, были урядніцества послѣдующая, едінъ Прінцепъ, едінъ трубнікъ: два курієра: едінъ Секретарь, едінъ Канцлеръ, едінъ Агентъ, едінъ подъ Канцлеръ: пріемщіки протчіе были рочныe, которымъ небыло поволно преходіти во иное воіско, безъ едінаго знака глаголющаго, по мілости Прінцеповои протчіе презіденты имѣли урядніцества второрядные, по подобію Презідента Далматскаго: капітанъ гвардіи палатнои, разчіняль о областехъ послѣдующіхъ: о Італіи, Ілліріќѣ, и Афріќѣ. Урядство маістрово урядніцествъ, канцлеръ, подъ канцлеръ: подъканцлеры строеніи куріозъ курса публічнаго прісутственно Куріозъ всѣхъ провінціи: преводчіки всѣхъ народовъ. строітелства Ілліріческая были послѣдующая: Сарміи, щіты, сѣдла, оружіа, щіты Аціпковы, щіты Корутовы, Салонскія оружіи: подъ управленіемъ яснѣішаго Контіа, подарковъ Священныхъ, были послѣдующія: Контеи подарунковъ во Ілліріќѣ: компутісты вторыя Панноніи,

Далматіи,

Далматіи, и Савіи, компутісты [Смѣтчіки] суммы первыя Панноніи, Валеріи, Норіка Медітерранскаго, и береговаго, Препозітъ Салонітовъ Далматскіхъ, Препозітъ Сісціановъ Савіи, прокураторъ монеты Сісціа, прокураторъ дворовъ, прокураторъ двора башанскаго Панноніи вторыя, преведены въ Салону двора Сірмскаго: вторыя Панноніи, двора и Овіанскаго, Далматскаго, Спалата баѳѳа Салонскаго, въ Далматіи: сіи были урядніческтва, и достоінства, которая имѣли Рімляне ради правітелства Іллірическаго и Далматскаго: въ которои провінціи обрѣтающіися нынѣ градъ Раузскіи, имене, и языка Славянскаго, едінъ токмо волныи и свѣтлѣішъ, не токмо Далматіи, но и всего Ілліріка. Тако за древность свою, яко же и за мужество своіхъ граждановъ въ прошедшіхъ временахъ: не будетъ внѣ намѣренія, ради окончанія сея бесѣды, еже возглаголати начало бытіе, дѣла знаменітѣішія случівшіяся въ семъ градѣ, къ вящшеи славѣ народа Славянскаго.

О НАЧАЛОБЫТІИ, О ПОСТУПКАХЪ И О ДѢЛѢХЪ, ПАМЯТИ ДОСТОІНЫХЪ РѢЧИ ПОСПОЛІТЫЯ РАУЗСКІЯ, НАРОДА СЛАВЯНСКАГО ДАЛМАТІИ.

Градъ славныи Рауза, былъ основанъ на разрушеніяхъ града Епідавра: которыи уже былъ Колоніа* у Рімлянъ

*новосведенство

у рімлянъ, нареченъ Маріа, девятыи полкъ: Сеи градъ Епідавръ былъ знатенъ и древніи, основанъ во время, внеже родился Моісеи, вождь, и законодавецъ людеи Еврейскіхъ въ лѣто отъ міробытія, 2606. и содержашеся даже до временъ Валеріана Царя лѣто Спасітелнаго рождества, 265 внеже время нашедше Готѳы на Ѳракію и на Іллірікъ раззоріли велікую часть Епідавръ; того ради богатѣішіе, и можнѣішіе граждане Епідаврскіе, да избудутъ впредь такова неістовства народа Варварскаго, построіли на высокомъ и неудобвосходномъ крутобережномъ острову въ Морѣ, и по прірод ѣ, и по художеству, ѕѣло безопасенъ отъ всякаго нападенія сухопутнаго и морскаго, еліну небoлшую Фортецію, которая въ лѣто 283, благородно возращена; Сарматы во времена Проба Царя, оѕлобляюще Іллірікъ, опустошіли аки весма городъ Епідавръ; которыи потомъ былъ оставленъ весма. Егда во ономъ мѣстѣ обьявілся оныи славныи Ѕміи названныи боусъ пожірающъ быки, умерщвляя пастухи и разтлѣвая воздухъ дышаніемъ. Сеи Ѕміи обіташе во едіноu пещерѣ, ѕѣло глубокои [которая пещера відіма есть среди Епідавра] и бысть потомъ сожженъ отъ самого Святаго Іларіона, въ лѣто Спасітелнаго рождества Хрістова, 360 градъ же Рагуза воспріялъ свое имя отъ камене, нареченнаго Греками Ласъ; того ради первѣе наріцалися Лаузяне, потомъ же премѣненіемъ первыя буквы Л: на Р, нареклися Раужане: первыи

стѢнъ раузскіхъ обходъ протязался полміли окрестъ. Первые творцы сего града раузы, были Грігорій, Арсацій, Валентінъ Архідіаконъ, Іоавентінъ Іерей Святаго Стефана, суть даже до сего вѢка, лѢтъ съ 1360, по отхожденіи своемъ изъ Епідавра, построіли сей градъ. въ немъ же положено, и тѢло Святаго Панкратія, въ Церкви Святаго Стефана средѢ града, положено. въ НачалѢ рагузяне стѢснени бывше въ малой и бесплодной странѢ, съ великімъ пищаніемъ и прілѢжаніемъ вдаліся торговли и купечествамъ Морскімъ: съ поступаніемъ времене, возрасли богатствомъ, и людми ратоборственнѢйшіми: торговыми же промыслы, нажіли богатства: крѢпостію же прíродною подданныхъ, роділіся люди храбрѢйшіе во оружіи: но ніже сіе должно весма відѢтіся странно: яко та страна, ею же владѢютъ нынѢ рагузяне, еще прежде прíходу Славянъ во оная мѢста, проізводіла всегда людей храбровоенныхъ: понеже первое обітали въ ней Партіны, которые часто біваліся съ рімляны. внегда же оное державство было въ вящемъ цвѢтѢ, тогда помогали имъ на ихъ непріятелей. Во время Помпеа, отложіліся было Епідавряне, люди Партінскіе, и по нѢкоторыхъ сраженіяхъ, той бунтъ бысть укрощенъ отъ Полліона. рімляне егда ходіли съ Германікомъ, на градъ ретінъ, или ротаней [его же слѢды и нынѢ відятся, въ горѢ КуманѢ, уѢздѢ рагузскомъ] быша ѕѢло озлобленіи желѢзомъ и огнемъ, верженымъ

на домы

на домы града отъ осажденныхъ и избѣгшіхъ въ замокъ. и погібе болшая часть осадітелеи. Цесарь Августъ, зѣло поріцая нѣкогда безмужествію Марка Антонія, напротівъ же хвалілся самъ, что сілою своею покорілъ [между протчіхъ Іллиріанъ] Партіновъ, которые будучи въ дружбѣ съ Рімляны, многажды имъ помогали въ ихъ воінахъ во Іллірікѣ на непріятелеи; а наіпаче во свобожденіи башінатовъ отъ осады, отъ чего відітся ясно, что уѣздъ Рагузскіи былъ пріродно плодовітъ людми военными. Самою же вещію во времена новѣішая правітелства своего показаліся всегда таковы. Но егда Міхаілъ Царь оставілъ, мало не всю Італію, и многая мѣста Сікіліи, на разграбленіе Варваромъ Карѳагенскімъ; Скіѳы Паннонскія, Далматскія, и протчіхъ мѣстъ: сірѣчь, Корваты, Сербы, Захлубы, Тербуніоты, Каналіты, Діоклітіаны, и Раушаны, отъ-трясше иго Державства Рімскаго, ему же быша подлегли, положіліся въ вольность: тоя ради прічіны, Агаряне Картагінскіе, подъ вожденіемъ Султановъ Саббы, и Калѳупты, человѣковъ въ хітрости морской обученнѣішіхъ, съ тремя стами Караблеи, напали на мѣста державства, и взяли многія грады Далматскія: между которыми бутаму [нынѣ буда] розу, и Катаръ ніжніи. Осаділи Рагузу первыи градъ сего народа, держаще его чрезъ долгое время осажденъ, ради велікаго протівостоятелства осажденыхъ. Которые відѣвши себе прішедшіхъ до послѣдняго изнеможенія,

послали пословъ къ Міхаїлу Царю Костантінополскому прося помощи. Ихъ же: умершу между того времене Міхаїлу: прїялъ Васіліи Македонскіи Царь, наслѣднікъ Міхаїловъ, и получіли отъ него Флотъ въ вспоможеніе состоящъ во стѣ Караблехъ, подвожденіемъ Нікиты Патрікіа, Адмірала Морского, по прозванію Оріѳа, еже употребіти противу Варваровъ. Варвары убо услышавъ прежде о пріхожденіи Флота, оставили осадъ рагузскіи, и обратілися во Італію, нападая овогда на оную страну, овогда же на глаголемую Лонгобардію; взяли градъ бары, и тамо остановілися, завладѣвая весь оныи Трактъ страны даже до ріма. Но Карваты, и иные преждепомянутые вступівше подъ защіщеніе Царя Васілія возъукрѣпіли своіми людми флотъ его Карабелныи и соедіняся въ помощь сілную съ рагузяны и онымъ на бѣдство Короля Французскаго, и Папы рімскаго, собрали сілнѣишее воінство. Съ которымъ, подъ правітелствомъ Оріѳы, за воевали баръ Король Французскіи, съ другимъ воіскомъ помощнымъ, разбілъ славно Солтана, и поімалъ его жіва, со всѣми Агаряны, оставшімися отъ бою. Воіско рагузскіе и протчіе Славяне, стояли потомъ многое время Влонгобардіи, подъ правітелствомъ Прокопіа Протовестіаріа Васіліева и капітана Славянъ, и западныхъ. Сеи Васіліи капітанъ, со своіми людми учінілъ многія дѣла Героіскія, съ побітіемъ велікімъ Срацынъ, на конецъ прішедши

въ несогласіе

въ несогласіе, со Львомъ другімъ капітаномъ товаріщемъ своімъ [которой имѣлъ при себѣ Македонянъ и Ѳракіанъ] бысть побѣжденъ отъ непріятелей въ сраженіи оружія, по преданію отреченнаго Льва своего товаріща. На той баталіи пропало много Славянъ и Рагужанъ, прежде всегда жівшіхъ въ своей пріродной волности. Нѣкоторые спісатели Венецкіе, развѣ токмо прістрастни суще на отечество ихъ сказали, что Рагуза поддалася подъ защіщеніе Венеціаномъ, въ лѣто 998, во время Петра Арсеола Князя Венецкаго, который воздвігъ воіну на Нарентановъ. И яко оная Рагужане посылали своего Архіепіскопа, съ нѣколікіми своіми благородными людми, первыми изъ Рагужанъ о подданствѣ предреченному князю. Сія ложъ відітся явно отъ лѣтопісей оныхъ временъ, въ которые времена Рагуза была довоцственно въ союзѣ съ Васіліемъ Порфірогеніітомъ Царемъ Констаніінополскимъ: съ которымъ и Венеціане были такожде въ дружбѣ такой, что во время державства его предреченный ихъ графъ Арсеолъ, получілъ отъ него волность отъ дани. И тако, аще Рагужаня тогда пріятели бывши едінаго Царя толіко сілнаго, какую бы имѣли боязнь или нужду, изъ волности какову имѣли, учініті́ся своею охотою подданными иному. Но пріціна похода Архіепіскопскаго, и благородныхъ Рагужанъ къ Венеціаномъ, невѣдома Сабелліку хвастателю торжествованія лжіваго. Ибо была не такая, какъ выше помянуто, но сія послѣдующая: Егда

пребывали Венеціане въ воинѣ съ Нарентаны: Петръ Арсеолъ графъ, послалъ десять караблеи раззоряти границы непріятелскіе. Егда же сіи шли въ тои походъ, встрѣтілися на единъ карабль Рагузскіи, ѕѣло великіи, и нагруженъ богатыми товары, и было въ бордѣ нѣсколко купецкіхъ людеи Нарентановъ, на которои Карабль нападши Венеціане и взяли его. Рагузяне увѣдомівшіся о томъ дѣлѣ не праведномъ, послалъ Сенатъ сего града Рагузы, нѣсколко благородныхъ Со Аріепіскопомъ въ Венецію, просіти о отдачѣ взятого. А наслучаи ежели откажутъ засвідѣтелствовати прісутствіемъ предреченнаго ихъ Аріепіскопа, да бы прінести тѣ жалобы предъ Царя Константінополского, [съ німъ же обѣ тѣ страны были союзны] и въ томъ себѣ отъ него сатісфакцію да получатъ. Сія была истінная прічіна предреченнаго посолства, о немъ же Сабелликъ опісатель, многажды самъ себѣ протівословенъ бысть, не имѣя вѣдомости. И понеже онъ ослѣпленъ прістрастіемъ къ рѣчи посполітои Венецкои, своему отечеству, егоже понуждается прославіти свѣтло чіня дѣла Венеціанская неразсмотрітелнѣ, нестерпімъ опісатель нелицемѣрныи, чѣмъ наіпаче тое отечество помрачаетъ, и творітъ подозрітелно послѣдороднымъ: о чесомъ онъ самъ намъ даетъ прімѣръ ясныи во своіхъ воспоминаніяхъ о воінѣ Венеціанъ съ Нарентаны. Которыхъ непрестаетъ называти не малыми ворами. И потомъ намъ паки повѣствуетъ, что оные не малые воры,

въ разстоя-

въ разстояніи непрестанномъ, ста седмідесяти лѣтъ, нападали, оскорбляли: и еще того горше, учінили данідаятелніцею, обогатырствованную рѣчь Посполітую Венецкую. Которую за сіе ему должно имѣти не въ велікомъ возвышеніи; еще же мало и вѣріти ему надлежітъ, ради оныхъ его мѣру превосходящіхъ и прістрастныхъ возвѣщеніи, изъ которыхъ выключается толікое неудобовѣрство въ его почітаніи. Того ради на порокъ таковаго неосмотрітелнаго пісателя, остаетъ уже се истінное: что рѣчь посполітая Рагузская всегда жіла волная, ніже отъ чюжестранныхъ была правітелствуема много, развѣ токмо едіножди, егда да бы свободітіся отъ мучітелства Даміана Іудова, благороднаго Рагуженіна, намѣрілася пріяти правітелство временное Венеціанское, тако согнетена бывши нуждею, которая не пріемлетъ закона естественаго. Таковому дѣлу научаетъ насъ горностаи жівотное безсловесное, утѣсненъ бывши отъ грязи и отъ огня, проізволяетъ лучши итти въ тои огнь, нежели окалятіся грязію. Бѣды бо послѣдния, требуютъ лекарствъ закону естественному всеконечно протівныхъ: случаи же страданія тогда учінівшагося рѣчи посполітои Рагузскои, былъ сіцевыи.

Рагузская рѣчь посполітая, бывала во оное время правітелствуема отъ едінаго ректора, которыи наріцался Магістратъ вышшіи онаго Государства, глава консіліи, и президентъ въ палатѣ публічнои.

Правітел-

Правітелство сіе премѣняемо было съ года на годъ. И тако въ лѣто 1260, былъ обранъ на оное достоінство Даміанъ Юда, человѣкъ богатыи и высокомысленныи. Тои вкусівъ сладости господствованія, вступілъ въ первенство, чтобъ удержати правітелство рѣчи посполітыя, выше предѣла закона предъуставленнаго. И быти бы вѣчнымъ и Самодержавнымъ Прінцепомъ: учінілъ на своемъ коштѣ ради сего ѕлоначінанія веліkую гвардію салдатъ и по исполненіи года въ правітелствѣ своемъ ввелъ таіно въ городъ своіхъ единомышленніковъ и съ помощніковъ. Потомъ егда пріиде день собранія Консіліи, ради обранія новаго Ректора, не созвалъ болшои консіліи, ниже восхотѣлъ изыти изъ палаты. Ко слухоразношенію, шляхетства далъ знати сіце, что его разсмотреніе было переобразовати ѕлоупотребленія введенная въ правітелство отъ несогласіи шляхты мятежетворныя. И сіе дѣло учінівъ, будто бы намѣренъ отложіти потомъ правітелство и жіти въ монашествѣ. Тои прітворъ показался наіпаче удобовѣренъ, понеже онъ не имѣлъ дѣтеи мужеска полу: но понеже нѣкоторые благородные, въ началѣ оные первои ѳаміліи Бобали, неповѣріли его словамъ; наіпаче же его укаряли всенародно за его Тіранское намѣреніе, и воспротівлялися ему всею сілою. Но тои Даміанъ Іуда пріказалъ таіно Гашперу Унгру, капітану гвардіи своеи палатнои [салдаты гвардіи, суть]

прістaвы

прістaвы пріпісные, обычаїные правітеля рагузскаго] еже заключіти въ тюрмы оные особы, а достaлные благородные, увѣдомівшіся побѣжали въ бошню отъ страха Тіранскаго. Онъ же свободенъ будучи отъ всякаго страха, тіранствовалъ болѣе двухъ годовъ единогласно, озлобляя непрестанно рѣчь посполітую рагузскую: со предъосужденіемъ отечества, и добра всенароднаго, и со соблазномъ своїственныхъ своїхъ сродніковъ. Чего ради Петръ бенеша, зять мучітелевъ, молодецъ велікодушныи, и велікоревнітель за освобожденіе отечества отъ Тіранства, пожеланію отъ множества нѣкоторыхъ началныхъ Сенаторовъ, таїно былъ посланъ въ Венецію, подъ прітворствомъ дѣла своїственнаго, просіти помощи отъ Венеціанъ, и предложіти правітелство едіному коему лібо изъ оныя рѣчи посполітыя. Венеціане убо пріемши предложеніе, дали бенеше двѣ Галеры добрѣ вооруженные, подъ образомъ двухъ Пословъ, прітворно посланныхъ къ Царю Констянтінополскому. Съ которыми пришедъ къ пристани рагузскои, сказалъ тестю, что предреченные Послы, имѣютъ себѣ пріказаніе согласітіся съ нимъ, прежде отшествія ко двору Царскому, и того ради должно ему воззвати ихъ на свои обѣдъ. Даміанъ Тіранъ позвалъ ихъ на угощеніе, послѣди же и Послы просіли его на заутрешніи день, взаїмно на угощеніе въ свои Галеры, ежебы показати ему дары и гостінцы, которыя рѣчь посполітая Венецкая посылаетъ Царю:

 онъ же

онъ же неусумнѣваяся какому лїбо быть обману, а къ тому же отъ зятя увѣщанъ, еже содержати дружбу съ оными Послами, отдалъ имъ Візїту въ предреченный день въ Галерахъ. Въ которыя едва токмо вшелъ, оѳіцѣры галерные наученные хітрости, прїказали подняти якори, и отступїти далѣе въ море, потомъ Дамїана ввергнути въ тюрму связана, яко юзнїка. Онъ же вїдя себя впадша во власть другїхъ, болѣзнуя о измѣнѣ зятнеи, и Венецїанскои, паде во отчаянїе, и ударяяся многажды головою о древо кормы галерныя, убїлся до смерти, убїица самъ себѣ бысть, которыи прежде былъ отечеству Тїранъ. Бенеша возвратїлся паки съ Послами въ Рагузу, гдѣ въ народѣ начали крїчати волность: аще же и многїе шляхтїчи понудїлїся, что бы прївести дѣла въ прежнее состоянїе, безъ вступленїя їностранныхъ. Нехотящи же множество онаго народа измѣнїти вѣры Венецїаномъ, избрали за ректора едїнаго изъ предреченныхъ пословъ прїтворныхъ, зовомаго Марка Дандолъ. Обаче же съ договоромъ, что бы немогъ дѣлати какое лїбо дѣло безъ указу, и сообщенїя Сенатскаго, и сїе послѣдствовало въ лѣто 1202. Но сеи ректоръ Венецкїи, не имѣлъ власти надъ дѣлами всенародными, и нїкогда не держалъ болше четырехъ слугъ, безъ обыкновенныя гвардїи салдатскїя. Вкратцѣ рещи: былъ тако презрѣнъ, что нѣкогда напалъ на него въ Церкви Соборнѣи едїнъ шляхтїчь, имянованныи Сарака, невозмогъ нїкогда

въ томъ

въ томъ получіти сатісфакціи отъ Сената Рагузскаго, аще и учінілъ о томъ прѣніе; Сеи есть случаи, которыи подалъ подлогъ баснословію спісателеи, которые мечталіся умомъ, что оныя галеры пріШли покоріти подъ иго едінъ градъ Рагузу, котораго жітели своїхъ вящши, 20 галеръ имѣли въ Мори: и что, въ лѣто 350, прежде возпротівлялися осадѣ всѣми сілами Сраціінскои, и послали помощь немалую людеи самому Царю Констан'тінопольскому, еже пораповати Срацынъ во Апуліи: въ чемъ въ неправдѣ остался Венецкіи Історікъ Сабеллікъ, тако въ семъ мѣстѣ, якоже и во иныхъ, гдѣ пішетъ о Рагужанѣхъ, буди хотя забылъ о чістости дѣлъ, или отъ ѕлобы, или отъ погрѣшенія. Тоежде еще учінілъ Історікъ Цезарь Кампана, спісатель вѣка тысяща шестьсотнаго, сеи въ 15 кнігѣ, во второи статьѣ напісалъ, что въ лѣто 1594, усумнѣвающеся Рагужане отъ нахожденія Цікалъ Капітанъ баши Турецкаго, просіли Венеціанъ о вспоможеніи, умысліВше лучши поддатіся ихъ прісуду, нежели оному невѣрныхъ. Лжівость сего повѣствованія Кампанова, ѕѣло познали сами Венеціане, и отъ околічностеи союза оныхъ временъ: понеже рѣчь посполітая Рагузская, ни чрезъ пісмы, ни чрезъ пословъ, ніже инымъ коімъ лібо образомъ прітекала во оное время, не іночію къ помощи Венецкои, но ніже къ Королю Ішпанскому, ніже къ Папѣ Рімскому, которымъ такожде въ семъ времени имѣла бы

прітещи съ прошеніемъ о помощи, аще бы нужда была таковая, какову подлагаетъ лжівно Кампана: но самою вещію и рагужяне, знали ѕѣло изрядно пріуготовленіе Цікаліно, что онъ Цікала на ніхъ не готовілся, ніже смѣчали на которую лібо страну Адріатскаго Моря; но толко на полученіе владѣтелства Туніскаго, которое потомъ послѣдовало, отъ того самаго походу Морскаго Цікаліна. То уже ніже впало въ мысль рагужаномъ оное, что въ семъ дѣлѣ повѣствуетъ Кампана, немного извѣстенъ о дѣлѣхъ состоянія оныхъ временъ, и о учіненіяхъ посполітыя рѣчи рагузскія, яже подъ различностію союзовъ, имѣла воіну, и воспріимала: и давала помощь другімъ Потентатомъ.

О ВОІНАХЪ* НАЧАЛНЫХЪ РѢЧИ ПОСПОЛІТЫЯ РАГУЗСКІЯ.

*бранѣхъ

Окромѣ бранеи вышеповѣствованныхъ, пішутъ лѣтопіси вѣрныя о дѣлѣхъ прешедшіхъ, яко городъ рагуза былъ въ лѣто 1075, осажденъ отъ бодіна Короля рашскаго и Сербскаго, чрезъ седмь лѣтъ безъотступно: понеже рѣчь посполітая рагужская, стояла твердо въ содержаніи защіщенія, поданнаго племянніком ъ предреченнаго Короля, убѣгшімъ въ рагузу, ради почтенія ихъ. Оная подвігнула сію брань въ то время, егда градъ рагуза уже ѕѣло

распро-

распространился велікімъ стеченіемъ людеи, купечествомъ морскімъ, и волностію туда пріваБленыхъ.

ВЪ воінѢ, которую имѢли Алеуїи Комнінъ Царь, и Венеціане, на Роберта Гвіскарда Дуку Апулїискаго: республіка Рагузская, подала споможеніе ДукѢ на неприятелеи. И егда начался бои карабелныи близъ Дурацы, Капітанія Рагузская снідеся со Алеуїевою Капітаніею, и овладѢла ею тако, что перешедъ едінъ салдатъ рагужанінъ на корму, побѢжденныя галеры Царскія, намѢрился уже было убіти и самого Царя, аще бы не возбраненъ былъ отъ своего Капітана, которыи на него закрічалъ велікімъ голосомъ: ПОНЕЖЕ СЕИ ЕСТЬ АЛЕКСІИ, НЕДОЛЖНО ЕГО КАСАТІСЯ, показуя въ томъ немалую умѢренность, и чествования, къ пощадѢнію достоінства Царскаго, и веледушіе свое о владѢніи галерою.

ВЪ лѢто 1148, разбіли Рагужане флотъ карабелныи Мірослава, брата Деши Дуки Рашскаго, въ ПоліцѢ, которая даже до сего дни, ради вѢчнои памяти называется, Портъ Рагузскіи во Албаніи.

ВЪ лѢто 1160, разбіли на бою Требінскомъ воіско баріха Короля, или банна бошнатскаго.

ВЪ лѢто 1253, дали десять караблеи вооруженныхъ, Рініру ДокѢ Венецкому на Геновезовъ въ воінѢ Акрскои.

Егда Петръ Король Аррагонскіи, воздвігъ воіну противъ Карла де Анжю Короля Неаполітанскаго,

рагужане дали сілное споможеніе Королю Петру, его же сынЪ ФрідерікЪ Король Неаполскіи, знаемь бысть во многіхЪ случаяхЪ кЪ посполітои рѢчи рагузской, которая за разныя подмоги данныя, двору Царя Констанітинополскаго на СрацынЪ и СолдановЪ ЕгіпетскіхЪ, получіла вЪ лѢто, 1320, отЪ Андроніка Царя свободность отЪ всякіхЪ подател и пошлінЪ, по всему его державству.

Ніколаи Кабога, посланЪ отЪ Сената сЪ флотомЪ морскімЪ рагузскімЪ, противу морскаго разбоїствія Лудовіка Дуки Ангюїскаго, разбілЪ весма Балдасара капітана караблеи предреченнаго Дуки: потомЪ же егда разоряли береги морскія рагузскія, двѢ галѢры тогожде Дуки Ангюїскаго, поїмали ихЪ рагужане вЪ полонЪ, блізЪ порта Юліана, сЪ девятію баронами Французжаны: за искупленіе оныхЪ, обѢщалЪ КарлЪ шестыи Король Французскои, двѢсти тысящЪ ДукатовЪ: чісло безмѢрно по оному времяни веліко. Но СенатЪ рагузскіи никогда не внімалЪ корысти денежнои, во своіхЪ добродѢяніяхЪ воінскіхЪ, уволілЪ ихЪ безЪ искупленія, и послалЪ сЪ едіною галѢрою даже до Марсіліи: Егда нѢкогда такЪ же посполітая рѢчь Венецкая сЪ Геновезскою были вЪ воінѢ, оная рагузская рѢчь послала двѢ галеры вЪ помощь ГеновезомЪ, которые ихЪ воспріяли, сЪ толікою частію, что Матѳеїа Георгїева, капітана оныхЪ галерЪ, прісоедініли кЪ благородству своему.

вЪ лѢто

ВЪ лѣто 1404, егда Октоіа Король бошнацскій, объявілъ воіну рагужаномъ, тогда рагужане подъ правленімъ Андреа Волчи, шляхтіча рагузскаго, разбіли предъ Курцолою девять галѣръ, посланныхъ отъ Вуладінава Короля Неаполскаго въ помощь вышепісанному Октоію.

ВЪ лѣто 1413, овладѣли островами, Корсуломъ, Лезіною, Ліщею и брацуею, прогнавъ оберегателное воіско Харвоіа Вухчіха, Дуки Спалатскаго, которыя потомъ отдали Сігізмунду Царю, и Королю Венгерскому.

Вкратцѣ сказать, сія посполітая рѣчь, не мало знатна и славна во исправленіяхъ, учіненныхъ за свое защіщеніе: якоже еще и чрезъ помощи частыя поданныя по союзамъ случаінымъ, учіненнымъ отъ Потентатовъ Западныхъ, противу невѣрныхъ. рагужане противостояли осадѣ, [которую учінілъ Салтанъ Турецкіи Суліманъ подъ рагузою, со стомъ дватцетію галерами: такожде и нападеніямъ Энгана Санжака Амурата Салтана] такъ мужественно, что сіла Оттоманская прінуждена была оставіти рагужанъ въ своеи прірοдноu волности, и удоволствоватіся нѣсколкімъ даяніемъ погоднымъ за торговлю Восточную.

республіка рагузская, между всѣхъ протчіхъ дѣлъ которыя відятся даже до сего дне, можетъ истінною хвалітіся, что была всегда убѣжіще иухраненіе лицъ великіхъ, въ фортунѣ гоненіе страдавшіхъ.

О убѢжіщи

О убѣжіщи поданномъ отъ республіки рагузскія прінцепамъ и протчімъ особамъ велікімъ вѣрнымъ.

Первое убѣжіще, которое сія посполітая дала прінцепу Сілвестру, сыну Прелеміра Короля Далматского, изгнанному отъ своіхъ подданныхъ изъ Королевства. Которои прітекъ съ матерію въ Рагузу, идѣже возмужалъ, и потомъ помощію тоя Посполітыя рѣчи, паки поставленъ въ Королевство отеческое.

Въ лѣто вышереченное 1075, спаслися въ Рагузѣ сынове Браніславовы, гонітелствуеми отъ Бодіна своего дяди, Короля Рашскаго, и Сербскаго: и ради содержанія вѣры сего защітітелства договоренаго, претерпѣла посполітая Рагузская долгую воіну, и осаду седмолѣтнюю отъ предреченнаго Короля Бодіна.

Въ лѣто 1310 сынове умершаго Короля Стефана Бошнатскаго изгнанные изъ Королевства, удаліліся съ матерью своею Ісабеллою въ Рагузу. Посполітая же рѣчь Рагузская своіми сілами поставіла въ реченное Королевство Стефана первороднаго изъ предреченныхъ сыновъ.

Въ лѣто 1359, Рагуза подала храніліще Дабіщю, брату Тваршка Короля Бошнатскаго, и многімъ инымъ баронамъ онаго королевства, гонітелствуемымъ отъ реченнаго Тваршка: Отъ него же упросіла потомъ мілость всѣмъ сімъ бѣдствующімъ.

Въ лѣто

ВЪ лѣто 1396 Сігізмундъ Цесарь и Король Венгерскіи, убѣгая отъ разбітія, баязіты Царя Турецкаго подъ Нікополемъ, прішелъ въ рагузу, оттуду потомъ провожденъ на галерахъ рагузскіхъ въ Сібенікъ чрезъ тоеже мѣсто, возвратітіся въ свое Королевство.

ВЪ лѣто 1440. Георгіи Деспота Сербскіи, разбітъ отъ Султана Амурата, ушелъ на галерѣ рагузскои изъ Антіваровъ въ рагузу. И аще и были посулы велікія, и угрозы послѣдующыя отъ Султана; однакоже его спасла, и помогла ему получіти статъ.

Фома Палеологъ, Деспота Магнісіискіи, выгнанъ отъ Турокъ, обрѣлъ защіщеніе крѣпкое въ рагузѣ.

Сігізмундъ ѕлоглавныи, прогнанъ отъ Папы Піа втораго, получілъ убѣжіще въ рагузу. И егда хотѣлъ онъ переѣхати къ Портѣ Турецкои просіти помощи отъ невѣрныхъ на вредъ Італіи, Сенатъ рагузскіи, да бы препяти вредъ толь велікіи хрістіанству, и да бы установіти долгожітіе, и мщеніе Сігізмундово, учініли его Генераломъ всего своего стата, аще и нетребовали того, понеже были въ рагузѣ иные особы благородные, годны оного чіна.

ВЪ нахожденіи повсюдномъ, отъ оружія Оттоманскаго удаляяся, статы всего Іллиріка и владѣтели помѣстные [прогнанные изреченныхъ статовъ] не имѣли иного убѣжіща спомощнѣішаго, и твердѣішаго не избрали, токмо во обьятіяхъ посполітыя рѣчи рагузскія.

ВЪ лѣто 1575, Король Ішпанскіи, Ѳіліппъ вторыи,

 и Султанъ

и Султанъ Турецкіи, избрали рагузу за мѣсто удобнѣишее, и безопаснѣишее, къ договору о премѣнѣ неволніковъ взятыхъ отъ тоя, и отъ другія страны.

О ВОІНѢХЪ СЛАВНЫХЪ ВО ОРУЖІИ РѢЧИ ПОСПОЛІТЫЯ РАГУЗСКІЯ.

Въ лѣто 887, Вітъ бобаловъ, рагужанінъ, капітанъ караблеи рагузскіхъ и Нарентанскіхъ, съ своіми караблями разбілъ флотъ Венецкіи [въ которомъ пораженіи убіли Петра Кандіана Венецкаго, зовомого Доже.] И была прічіна побѣды знатныя, которую воспріяли въ тои день Нарентане надъ своіми непріятелми.

Міхаілъ бобалъ, разбілъ при воінѣ Требінскои баріха Короля башнатскаго, и тою баталіею, свободілъ свое отечество, отъ утѣсненіи онаго Короля.

Ніколаи бобалъ же [домъ плодовітъ людми ратоборствеными] разбілъ, и нізвергъ воіско Немана Дуки рашскаго: непріятеля веліkaго рѣчи посполітыя рагузскія.

Марінъ рештовъ, капітанъ сілъ морскіхъ рагузскіхъ, прогналъ отъ городовъ Лезіны, брацы, Корцолы, и Ліштиы, воіско береговое Дуки Гарвона. Послѣдовали

тому

шому Матѳеи, и Марінъ, Георгїевічи, которые сілы морскіе ѕѣло прославіли, и вѣчнодостоіное памяти сотворіли свое имя, и своего отечества: Матѳеи въ воінахъ Геновезскіхъ противу Венеціанъ, а Марінъ въ дѣлѣхъ храбрыхъ, учїненныхъ въ товарїществѣ братнемъ противу курсаровъ Дуки Ангюіскаго, Короля Неаполскаго и Сікїлїиского.

Матѳеи и Іванъ Луккаревы, получїли чрезъ оружїе имя вѣчное своему отечеству, и своему дому.

Матѳеи, учїненъ бывъ отъ Сігїзмунда Цесаря, и Короля Венгерскаго банъ Далмацїи, и Кроацїи. Іоаннъ пріятъ бывъ въ первенство въ Уранское, и въ правітелство Бѣлоградское, защітілъ оное предостѣніе хрістіанское отъ оружїя Оттоманскаго.

Оставляю помїнати о многїхъ иныхъ особахъ, ясныхъ во оружїи посполїтыя рѣчи рагузскія, что бы не подати скученія чїтателемъ: и преїти до оныхъ особъ, которые прославїли тую жде ученьми.

О ЛЮДЕХЪ УЧЕНЫХЪ ПОСПОЛІТЫЯ РѢЧИ РАГУЗСКІЯ.

Іоаннъ Стоікъ, ради своего ученія глубокого въ пісаніяхъ Святыхъ, возведенъ въ Кардїналство Церкви Рімскои, обогатілъ своїхъ наслѣднїковъ своїми ученнѣїшїми рукопїсанми на языкѣ греческомъ, толїко

сего ради почітаемь бысть градЪ базілеа [едінЪ изЪ трехЪ надесяти, которые составляютЪ Швіцерскую.] яко умершу оному Стоіку человѢку сущу веліку и честну, погребенЪ вЪ предреченнои базілеи, гдѢ відімЪ есть его гробЪ, свідѢтель вѢрныи его добродѢтелеи, такожде и отечество рагузское.

Эліи ЦервінЪ, творецЪ славнѢішіи, ІоаннЪ Гоціи, ретор красноречівѢішіи, заслужілі славу своего вѢка, прославленнаго своіми проізведеньми пісменными, хранімыми сЪ велікімЪ тщаніемЪ вЪ кнігохранітелніцахЪ преславнѢішіхЪ Европскіх.

Георгіи бенігнЪ, Мінорїта, былЪ sѢло ученЪ во священнои богословіи, чему свідѢтелствуютЪ оставшыеся по смерти его нѢкоторыя труды дівныя, которымЪ послѢдовали и богословцы схоластіческіе.

ІаковЪ бонскіи, творецЪ славнѢішіи, сложілЪ стіхи Латінскіе о жізни Господа нашего Іисуса Хріста.

Матѳеи бобалЪ, былЪ sѢло ученЪ на языкѢ ГреческомЪ, сЪ котораго превелЪ на Латінскіи, вся спісанія Святаго Васіліа, слогопісателствомЪ sѢло почтеннымЪ учеными.

СавінЪ глухіи, тояжде породы бобалскія, былЪ стіхотворецЪ преізящныи на языкѢ ІталіискомЪ и СлавенскомЪ, о чесомЪ оного дѢянія намЪ увѢряютЪ.

КліментЪ ранінскои, чіна Святаго Домініка, sѢло ученЪ во священномЪ пісаніи, издалЪ на свѢтЪ нѢкоторыя бесѢды, вЪ велікомЪ почтеніи держімыя.

Тояжде

Тояжде породы былЪ ДомінікЪ Ранїна, кавалерЪ Свяшаго Спеѳана, сшіхошворецЪ славныи, на языкахЪ ІшалїанскомЪ и СлавенскомЪ.

Ніколаи Віша Гочіи, человѢкЪ преученыи. О чесомЪ сушь свідѢшели его пісанія изданная на свѢшЪ, на языкахЪ ЛашінскомЪ, и просшомЪ ІшалїанскомЪ.

Міную молчаніемЪ безчісленныхЪ иныхЪ ученія подобнаго сЪ вышепомянушыми, да скончю сіе повѢсшвованіе со опісаніемЪ уѢзда прілѢжащаго РагузѢ.

уѢздЪ прілѢжащіи рагузѢ.

УѢздЪ обладашелсшва рѢчи Посполішыя Рагузскія ѕѢло узокЪ шірошою, длїну же содержішЪ со 135 міль ІшалїанскіхЪ. Между прошчіми грады, содержішЪ оные: СшагнЪ, Лагусшу, Меледу, Гюпану осшрова, половіну и Каламошу, сушь и иные осшровы прілѢжащія. Лагусша ошсшоішЪ ошЪ Рагузы 100 міль, имѢешЪ 50 міль вЪ округЪ, изобіленЪ віномЪ, масломЪ древянымЪ, пшеніцею, и всѢхЪ родовЪ овощами, и плодами земными: жішели его сушь свірѢпы, и сілни, обоего пола мужескаго и женскаго.

Меледа, древле наріцаема Мелїша, и Мелїгена, 30 міль длїненЪ, и во округЪ его. 63 міли ошсшоящь ошЪ рагузы: проізводішЪ віна болши красныя, и сілнѢішыя. Пшеніцы не угошовляешЪ доволно про своіхЪ

 жішелеи:

жітелеи: Есть едінъ монастырь Святаго Венедікта, въ немъ же были многіе человѣцы велікн въ наукахъ Святыхъ, и мірскіхъ, и во благоговѣінствѣ ѕѣло удівітелны.

Двѣ вещи дівныя повѣствуются сего острова: Первая: что его жітели аще и далеко другъ отъ друга, игранїемъ свістанія разумѣются ѕѣло изрядно. Другая: яко едінъ нѣкто жітель, зовомыи Казаля бабінополіи, проклятъ бысть отъ матери, которая молі́ла ня него гнѣвъ божіи, сіце глаголя: [понеже онъ отказалъ упрямо въ пріняті́и ея въ домъ свои] тако да попустітъ богъ, да ни земля, ни море пріиметъ костеи твоіхъ. Умершу оному, и погребоша его предъ церковію Святаго Пагкратіа. Наутріе на другои день, нашли его внѣ гроба, тожде случілося во многіе дни послѣдующые. Того ради бросіли его въ море, которое тогда стояло тіхо, но тотъ часъ, егда восприяло оное тѣло проклятое, начало смущатіся, и въ едінои мінутѣ выбросіло его между нѣкіихъ бреговъ, гдѣ оныя кости пріпнули къ каменю, въ такіи образъ, что съ трудностію превелікою могли отторгнутіся отъ камене, и то желѣзомъ ѕѣло твердымъ.

Островъ Гюпана длінень отъ Запада къ Востоку 4 міли, и десять кругомъ. Сеи едінъ изъ всѣхъ изряднѣишіхъ островов, что держітъ его сенатъ Рагузскіи, тако веселости ради мѣстоположенія, яко

и за доброту вінъ, которыхъ проізводітъ множество.

Островъ Среднікъ, тако названъ, понеже лежітъ между двухъ иныхъ острововъ, сірѣчь Каламіты и Гюпаны, имѣетъ 10 міль округъ себе, имѣетъ воздухъ дорогіи, изобілуетъ водами прѣсными, между сланыхъ. Проізводітъ віна премногое чісло: Показуетъ сады, и палаты прекраснаго строенія, прозраченъ отъ многіхъ странъ къ воспріятію караблеи. Сеи егда въ лѣто 1538, воспріялъ дружебно 12 галеръ Папы Павла третіяго, [надъ которыми былъ Капітанъ Патріархъ Аквілеіскіи, дому Гріманского Венеціана] былъ отъ юныхъ людеи нечестіво расхіщенъ.

Каламота меншая, острова Средніка не плодовітъ, и не многожітеленъ, но проізводітъ добрыя віна. Жітели сіхъ трехъ острововъ, болши обучаются хітрости матрозскои. Чего ради многажды случается что мало мущінъ, болши бабъ обрѣтается во оныхъ островахъ.

Изъ сіхъ трехъ острововъ выходятъ нынѣ оные болшіе карабли, которые відімы суть въ моряхъ, на Італіискомъ, и Ішпанскомъ, изъ которыхъ рѣчь Посполітая Рагузская наіменши учініти можетъ сто, окромѣ многіхъ иныхъ галіоновъ, и судъ меншіхъ. Которые, понеже требуютъ велікое чісло людеи, суть прічіною, что Рагужане немогутъ по земляномъ пути поставіти 5, или 6 тысящь воінъ. Однакоже егда поставятъ всѣ свои карабли вкупѣ, дѣлаютъ

єдінъ превелікіи и прекрѣпкіи флотъ, нежели сего времене возможно учініти кому иному прінцепу на Адріатскомъ мори, тако ради ихъ велікости, якоже и ради велікаго чісла Артілеріи, которую возятъ съ собою. Но паче болши ради крѣпости велікодушныя матрозовъ въ бою съ турки. Ибо покамѣстъ ніедінъ изъ ніхъ обрящется жівъ, поощряютъ другъ друга, воспомінающе памятствовати, яко они суть Рагужане, обыклые всегда отмщати съ велікімъ кровопролітіемъ непріятелемъ, до послѣдняго издыханія свою смерть, о чесомъ образцы суть явственны всему свѣту.

собраніе
Історіческое
о королѣхъ далматскіхъ, и о протчіхъ народахъ сосѣдныхъ илліріку, отъ лѣта спасітелного хрістова рождества 495, даже до лѣта 1161.

Егда держалъ Скіпетръ державства Константінопольскаго Анастасіи, окалявшіися ересію Еvтіхіевою, въ Рімѣ же правітелствовалъ Церковь Папа Геласіи, тогда вышли отъ Сѣвера Гоѳы, подъ предводітелствомъ трехъ Князеи братіи, бруса, Тотіа, и Остроіла, сыновъ Короля Свевлада. И покоря Унгрію, вошли въ Темплану, и разбіли воіско Королеи Далматскіхъ и Істрскіхъ. На томъ бою Істрскіи Король убітъ, а Далматскіи двѣмя ранами раненъ, въ Салону свою резіденцію ушелъ. Гоѳы же побѣдітели суще, раздѣліли своіхъ людеи на двое: Тотіи убо съ едіною частію прошелъ во Істрію, и отъ туду во Італію: идѣже учінілъ разореніе обыкновенное варварсмъ, и нападъ на Сіцілію, не во мнозѣ времени умре: По предреченію Святаго

Венедікта, процвѣтающаго многою Святынею во Італіи вЪ то время. Остроілъ же вшедъ во Іллірікъ, покорілъ себѣ Далматію, со всѣми мѣстами прімор- скіми, и остановілся вЪ мѣстѣ Превалітанѣ, откуды послалъ воіско свое подъ правленіемъ сына своего Свевлады покоріти остатокъ Іллірічески, самъ же остался сЪ не многіми людми вЪ дому. На него же нападше люди Цесарскіе, убіша, не безъ урону своіхъ. Свевладъ же хотя и умедлілъ было зѣло чініти отмщеніе за смерть отцову, однакожъ отобралъ паки добытые отъ него мѣста, которые разпростіралісь отъ Валдевіна, до Пелоніи, или Пеловіаты, и отъ Моря Адріатского даже до Сѣвера. И по учінени великого вреда Хрістіаномъ, умре во второе надесять лѣто Царствованія своего. А по немъ пріятъ наслѣ- діе сынъ его Селіміръ, человѣкъ правыи и праведныи: аще и поганінъ, обаче подлежащіхъ себѣ хрістіанъ, только дань давати понуділъ. И понаполнівъ страну народомъ Славянскімъ, и Царствовавъ лѣтъ 12, умре. Вуладаръ сынъ, и наслѣднікъ бывъ вЪ добродѣтели и во царствѣ отца Селіміра, имѣлъ сына свірѣпа и горда, называемаго Селіміръ. ВЪ сіе время вышло велікое множество людеи отъ рѣки Волги [отъ нея же взявше имя, и нареклися Вулгары, нынѣ же болгары] сЪ женами и дѣтми, подъ едінымъ началомъ ихъ породы Каганомъ, еже значітъ Царь, отъ иныхъ же названъ Хрісъ, и вошли вЪ провінцію Сілодузскую.

Подъ

Подъ тѣмъ началомъ были девять Князеи, или Государеи, которые отправляли судеиство тѣмъ людемъ. Несказанною смѣлостію овладѣли Сілодузіею. И покорівъ Македонію, вступіли во область Латынь, [рекомыхъ рімлянъ, по томъ маравулазы наречены, сірѣчь Латіни черные] и овладѣли ею. Царь Константінополскіи невозмогши ихъ побѣдіти оружіемъ, оставілъ ихъ въ покои, а наіпаче и миръ учінілъ съ німи. Тожъ и Король Вуладаръ учінілъ, самъ болше, нежели сеи новыи народъ, имѣя языкъ и вѣру общу съ німи, понеже сложенъ изъ Славянъ, изъ едінои тоіже породы съ Гоѳами. Сіи болгары отъ всякія страны безопасны бывше, построіли села, городы и замки, наполняюще людми всю ту страну мѣста нареченнаго булгарія, въ неиже жітелствуютъ даже до сего дни. По томъ умре Вуладаръ, оставівъ свое Царство своему сыну радіміру, врагу и гонітелю главному хрістіанъ. Егоже дѣиствамъ послѣдовали четыре его преемніки, Короли далматскіе, подъ которыми хрістіане пострадали тяжкое гоненіе, и прінуждены были опокінути свои пожітки на поляхъ, и удаліться въ горы, идѣже за лутчее изобрѣли пострадати многая ѕлоключенія, убожества, гладъ и иныя бѣдности, нежели осквернітіся въ проклятыхъ и нечістыхъ обычаяхъ оныхъ царствователеи. Которымъ Королямъ изъ ихъ отродія наслѣднікъ бысть Свѣтоміръ, сеи оставілъ гоненія на хрістіанъ. Въ то

время цвѣтяше въ Фессалонікѣ Констанстінъ Філософъ сынъ Леона Патрікія, мужъ ѕѣло ученыи во священномъ пісании, и несравнітелнѣишіи. Тои наставленъ Духомъ Святымъ, пріиде во область Кесарію, и своею премудростію побѣдівъ всѣхъ філософовъ оныхъ мѣстъ, обратілъ весь народъ къ вѣрѣ хрістіанскои: содѣтелствуя тоеже въ булгаріи со онымъ языкомъ Славенскімъ, и нареченъ бысть Кіріллъ. Умершу же Королю Свѣтоміру, наслѣдствова по немъ будіміръ [нареченъ по обращеніи своемъ въ вѣру Хрістіанскую Святополкъ, еже значітъ на Славенскомъ языкѣ отрокъ святъ] мужъ праведенъ и миренъ. Въ то время правітелствовалъ Престолъ Рімскіи Стефанъ Папа. Тои извѣстівся о предъуспѣніяхъ святыхъ Констанстіновыхъ, или Кірілловыхъ, позвалъ его въ Рімъ. Онъ же прежде отшествія своего, оставілъ своімъ прішелцемъ, сірѣчь нововѣровавшымъ булгарскімъ, въ піщу духовную, переводъ всѣхъ кнігъ Ветхаго и Новаго Завѣта съ языка Греческаго на славенскомъ, со священнікі учеными, ради наставленія вящшаго оныхъ людеи. И егда пріялъ его въ путешествіи Король Святополкъ, научілъ Святополка служенію хрістіанскому, и обратілъ со всѣми его людми въ вѣру Хрістову. Послѣ сего обращенія дівнаго, возвратілісят паки Хрістіане изъ горъ въ поля, и по повелѣнію Короля Святополка паки построілі грады и села разоренныя въ прешедшемъ времени отъ поганъ или невѣр-

невѣрныхъ. Святополкъ же желая правити предѣлы своего Королевства, и немогши воспрїяти отъ своїхъ мудрецовъ уравненїя согласного своему намѣренїю, послалъ пословъ въ Рїмъ, и въ Констант̈їнополь, для полученїя прїстоїныхъ себѣ требованїи. Тогда Папа Стефанъ даде сїмъ посламъ трехъ Кардїналовъ, между которыми былъ первенственныи Онорїи мужъ премудрыи и Святъ, имже предалъ всю власть потребную въ духовномъ дѣлѣ. Егда же прїнялъ ихъ святополкъ съ велїкїмъ почтенїемъ, абїе собраша соборъ, составленъ изъ Хрїстїанъ Латїнъ и Їллїрїанъ, въ немъ же упразднїлїся 12 днеи. Осмь днеи изъ оныхъ трудїлїся о совершенїи управленїя дѣлъ надлежащїхъ Церквѣ, протчыя же четыре дни о управленїи предѣловъ Королевства, и права власти Королевскїя. На семъ соборѣ явнонародно прочтены и прїняты съ радостнымъ всемїрнымъ доволствомъ древнїя прївїлегїи Латїнскїя и Греческїя, посланныя отъ Папы Рїмскаго, и отъ Царя, о раздѣленїи областеи и земель, въ согласїе разположенное и правїтелствованое отъ древнїхъ Цареи. Съ тѣмъ Святополкъ рукою Онорїя и товарыщеи бысть вѣнчанъ, и освященъ Король по обычаю Рїмскому. Посвятїли и двухъ Архїепїскоповъ, едїного въ Салону, другаго въ Дїоклею, со многїми иными Епїскопы премѣнно наслѣдными. Выдалъ Король указъ свои что ежели кто насїлствовать впредь будетъ ихъ прїсудство духовное, тои впадетъ въ жестокое

 погрѣше-

погрѣшеніе, якобы обезчестілъ велічество королевское, и мученъ будетъ по уложеніямъ оберегателнымъ власти Королевскія. И подобные прівіліи въ судебныхъ полатахъ Королевства повелѣлъ вписати. Въ ихъ же сообразованіе, раздѣлівъ Королевство во области, нарекъ страну морскую [оная мѣста лѣжатъ отъ водъ горныхъ даже до моря Адріатского къ полудни,] Исеѳою. И другую страну отъ тѣхъ же водъ къ Сѣверу даже до Дуная раздѣлілъ [мѣста поморская] на двѣ области: первая страна начіналася отъ Далмы, [Престолъ Королевскіи и держаннаго собора] и протязалася даже до Валдевіна, сірѣчь Вінода. Тую наімяновалъ Кроатіа бѣлая. Еще же наречена и Далматія ніжняя. Еи же соізволѣніемъ пословъ Папіныхъ, дана въ Мітрополію Церковь Салоніткая съ пріпісными Городы, Спалатомъ, Травомъ, Скардоною, Аронсіею, или городомъ Зарою, Нсною, Арбоею, Абсіртіею, Вегіею и Епідавромъ, нынѣ же нареченымъ рагуза. Другая такожде начіналася отъ реченнаго мѣста Далмы даже до града Валоны, нынѣ реченна Дурацъ, нарекши сію страну Далматіею вышнею, и назначілъ въ Мітрополію Церковь Діоклетанскую съ пріпісными Антіваромъ, Будуїею, Сербіею, босною, Катаромъ, Олхініею, Сфаціею, Скутаромъ, Дрівестомъ, Полетомъ Требіномъ, и Залкуміемъ. Сербію Сѣверную по томъ раздѣлілъ на двѣ области, едіну отъ рѣки Дріна ко странѣ Западнеи, даже до горы

Піна

піна и назвалЪ бошною. Другую отЪ реченныя рѢки ко странѢ восточнои даже до Луфтіи, и до эзера Лабеата, наіменовалЪ ращіею. И во всякои изЪ тѢхЪ провінцеи поставілЪ бановЪ или князеи своіхЪ сродніковЪ, подЪ німиже учінілЪ жупановЪ сірѢчь Контіевъ, и ПолковніковЪ. Коемуждо бану далЪ седмь полковніковЪ ради управленія судеіства людемЪ, и выбірати дань, и по томЪ отдавати бану. Которыи изЪ того давалЪ половіну *Королю, а другую половіну оставлялЪ на употребленіе свое. Каждыи жупанЪ имѢлЪ подЪ собою еді́ного полковніка, сЪ німЪ же управлялЪ судЪ народа, своего уѢзду. Жупаны давали двѢ трети отЪ дани Королю, а протчая треть была про ніхЪ. Власть всякаго бана была опредѢлена вЪ своеи области, а не протязалася до области другаго. ОтвѢтствованіе давали вси о своемЪ управленіи сами Королю еді́ному безЪсредственно. ПостановілЪ на конецЪ СвятополкЪ законы и установленія, вЪ правіло твердое управленія вЪ судебствѢ своімЪ людемЪ, и отпустілЪ пословЪ и КардіналовЪ исполненныхЪ честію дарами и мілостми, пославЪ баны и протчыя урядніки новыя, вЪ мѢста назначеныя служенію всякого.

КоролевствовалЪ СвятополкЪ со благодарствіемЪ отЪ всѢхЪ вездѢ 40 лѢтЪ, и 4 мѢсяца, умре Марта 17 дня. ОставілЪ плачь по всюду всѢмЪ по смерти, погребенЪ же бысть вЪ Церкви Святыя Маріи во градѢ

Доклеи.

Діоклеи. Въ которомъ градѣ созвану бывшу народу, учіненъ наслѣдникомъ, и вѣнчанъ Королемъ, Святолікъ сынъ умершаго. Оттоль тая Церковь, бысть всегда къ погребанію и вѣнчанію Королеи. Во времена последующая, царствовалъ мирно Святолікъ ходя по слѣдамъ отчімъ 12 лѣтъ. По немъ наслѣдствовалъ Владіславъ сынъ его, которыи оставя путь добродѣтелеи отчіхъ, и дѣдічныхъ, вдался во многія неподобныя нечестіводѣянія. За что обрѣте смерть и мученіе отъ бога, падши въ ровъ глубокіи во время охоты своея со псами. Имѣлъ Владіславъ по себѣ наслѣдніка Томіслава своего брата, которыи умудрівшіся отъ ѕлоключенія бывшаго Владіславу, учінілся человѣкъ добрыи и Король праведныи. Имѣлъ Томіславъ многія воіны съ Гуннами, нападатели на его королевство, которыхъ всегда побѣждалъ. И выгнавъ ихъ весма изъ своіхъ земель, умре въ 17 лѣто своего правітелства, оставівъ преемніка Себеслава своего сына, которыи нізложілъ Грековъ осадітелеи города Скутаря. И въ 24 лѣто, своего королевства умре, оставівъ двухъ сыновъ блізнятъ Разбівоя и Владіслава въ наслѣдніки. Сіи раздѣліли королевство отчее: Разбівою досталася страна морская, Владіславу же Сербія. Разбівои взявъ въ жену дочь Короля Унгарского, утверділъ миръ между Унгры и Славяны. Умершу же ему въ 7 лѣто, своего королевства безъ дѣтородія, часть его паки прісоедінена ко удѣлу

ко удѢлу брата его Владіслава обладателя всего королевства на 13 лѢтъ, оба же королевствовали 20 лѢтъ. По ВладіславѢ наступілъ сынъ его Карамірь протівъ которого Кроація бѢлая взбунтовалась. Отъ оныхъ бунтовщіковъ Карамірь разбітъ и опровергнутъ бысть, умре на бою, бывшемъ со оныміжъ бунтовщіками. А по немъ сынъ его Твердославъ паки получілъ королевство отческое, и скончалъ мирно своя дни. ИмѢлъ за наслѢдніка своего сына Толіміра, Государя миролюбіва и праведна. Но отецъ бысть Прібіславу Королю неправедному жестокому Тіранну и началоводцу многіхъ непреподобнодѢяніи, которыя ему воздвігли и мятежъ отъ подданныхъ, и смерть нужную руками бунтовщіковъ, и погребеніе въ мори.

Крепіміръ сынъ и наслѢдникъ Прібіславовъ отмстілъ смерть отцову смертію отступніковъ убіицъ, и воспріятъ правленіе Королевства, разбілъ воіски нѢмецкія наступающыя на Кроацію, прогнавъ ихъ изъ всего своего мѢста Істрскаго и Кроатского. По томъ же взялъ дочь Генерала нѢмецкого, зятя роднаго Цесарского, въ жену сыну своему СвѢтораду. Которымъ бракомъ получілъ миръ съ нѢмцы. И по 20 лѢтѢхъ и едіномъ мѢсяцѢ правітелства, оставілъ по смерти своеи королевство сыну своему СвѢтораду, человѢку кроткому и благочестивому. СвѢторадъ имѢлъ за наслѢдніка Радослава, подражателя добродѢтелеи отческіхъ, и родітеля Часлава, Государя

мятежнаго, и возбуждателя таiнаго мятежствованiя Кроацiи бѣлыя. Радославъ противу ея пошелъ съ воiскомъ пресiлнымъ, котораго половiну вручiлъ въ команду сыну своему Чаславу, а другую половiну соблюдая подъ своiмъ правiтелствомъ. Съ тѣми двѣмя воiски осадiлъ со всѣхъ странъ бунтовщiковъ, и побѣдiлъ ихъ на голову. И тѣхъ, которыхъ взялъ въ полонъ Король, отпустилъ на свободу: протчiхъ же которыхъ взялъ Чаславъ, роздалъ въ слуги салдатомъ своiмъ. О чемъ разсердiлiся салдаты Радославовы, и возбуждены перешли всѣ къ Чаславу въ служенiе, оставя страну Радославову. Радославъ же гонiтелствуемь отъ оружiя сыновня, едва спасся съ не многiми своiми дворовыми, преплывъ чрезъ залiву морскую на нѣкiи островокъ [которыи нынѣ названъ Камень Радославовъ] и прiнятъ бысть во едiнъ карабль по прiлучаю дiвному, и проѣхавъ во Апулiю провожденъ бысть въ Сiпонтъ, а оттуду и въ Рiмъ. Отъ которого бѣжанiя, пребысть Чаславъ самозавладѣтель королевства отческаго. Въ то время нѣкоторыи молодецъ именемъ Тiхомiль отъ странъ Страгiи, сынъ поповъ, деревни Рабiки, пастухъ стадныи нѣкоторого барона Будiслава, тѣломъ дороденъ и сiленъ, и охотнiкъ за ѕвѣрiною ловлею, и досужъ во скоробѣганiи. Тои, понеже ударомъ палочнымъ не нарочно убiлъ гончую псiху онаго своего господiна барона, отъ страха утекъ къ королю Чаславу,

прiнятъ

съ болярычною, такожде Рімлянынею, роділъ Павломіра, Государя мужественнѣішаго, и за прігожство стана и ліца прозванного прігожіи. Сеи любезенъ бысть своімъ и протчымъ Рімляномъ. Между тѣмъ Срацыны съ флотомъ состоящымъ въ десяти тысящахъ судовъ, вышедъ изъ Сіціліи, прістали къ берегамъ Далмаціи, и разоріли всѣ грады пріморскія. Жітели же Латіни изъ ніхъ удаліліся въ горы, оставівъ равныя пустыя мѣста. По томъ егда отступілі Срацыны, возвратілісь вспять Латіни во своя грады. Но отъ Славянъ были поіманы, и задержаны за неволніковъ. По томъ паки отпустіли ихъ на волю съ должностію нѣсколкія дани погодныя, и служенеи потребныхъ, и паки построіли городы отъ Срацынъ разоренныя. Сродніки же жены Павломіровои, будучи гонітельствуемы отъ своіхъ непріятелеи, умоліша Павломіра оставіти Рімъ, и искати иного жітелства, и обѣщаліс усердно послѣдовати ему вездѣ. Павломіръ убо отъиде чрезъ Апулію, и оттуду переѣхавъ въ Далматію, остановілся въ мѣстѣ нареченномъ Гравоза, имѣя съ собою пять сотъ салдатъ, опрічь женъ и дѣтеи, сродніковъ и своіственніковъ. Славяне убо увѣдавше пріѣздъ его, обѣщали ему королевство отеческое. Онъ же пріѣхавъ на сухіи путь, построілъ едінъ замокъ ради убѣжіща въ случаи нужды. Что услышавше жітели разсыпаннаго града Епідавра, ушедшіи въ лѣса, и во иныя мѣста твердыя, прітекли

туда

съ болярычною, такожде рімлянынею, родилъ Павломіра, Государя мужественнѣйшаго, и за прігожство стана и ліца прозванного прігожій. Сей любезенъ бысть своімъ и протчымъ рімляномъ. Между тѣмъ Срацыны съ флотомъ состоящымъ въ десяти тысящахъ судовъ, вышедъ изъ Сіціл и, прістали къ берегамъ Далмаціи, и разоріли всѣ грады пріморскія. Жітели же Латіни изъ ніхъ удаліліся въ горы, оставівъ равныя пустыя мѣста. По томъ егда отступіли Срацыни, возвратілісь вспять Латіни во своя грады. Но отъ Славянъ были поіманы, и задержаны за неволніковъ. По томъ паки отпустіли ихъ на волю съ должностію нѣсколкія дани погодныя, и служеней потребныхъ, и паки построіли городы отъ Срацынъ разоренныя. Сродніки же жены Павломіровой, будучи гонітельствуемы отъ своіхъ непріятелей, умоліша Павломіра оставіти рімъ, и искати иного жітелства, и обѣщалісь усердно послѣдовати ему вездѣ. Павломіръ убо отъиде чрезъ Апулію, и оттуду переѣхавъ въ Далматію, остановілся въ мѣстѣ нареченномъ Гравоза, имѣя съ собою пять сотъ салдатъ, опрічь женъ и дѣтей, сродніковъ и своіственніковъ. Славяне убо увѣдавше пріѣздъ его, обѣщали ему королевство отеческое. Онъ же пріѣхавъ на сухій путь, построілъ едінъ замокъ ради убѣжіща въ случаи нужды. Что услышавше жітели разсыпаннаго града Епідавра, ушедшіи въ лѣса, и во иныя мѣста твердыя, прітекли

туда

тудa вси, и пособїли ему въ строенїи реченнаго замка начатаго. [Который отъ каменей по ихъ языку называемыхъ Лави, бысть наимянованъ Лаузїи, и по томъ за премѣненїемъ временъ премѣнївше букву Л: во Р, бысть наименованъ Раузїи, городъ Рагузы. Еще же былъ именованъ Дубровнїкъ отъ лѣсовъ, въ которыхъ прежде жївали] Построївши же предреченныи замокъ, и гварнїзонъ доволныи посадївъ, изыде Павломиръ съ протчїми Епїдаврами, вдатися прошенїю подданныхъ королевства отеческаго. И перво егда остановїлся въ Требїнѣ, тамо вси прїнцепы и бароны королевственные [окромѣ Люпомїра Жупана Ращского отъ породы Тїхомїлевои] прїзнали его за Короля тоя страны. По томъ покорїлъ онъ и Ращїю со смертїю нужною Люпомировою на бояхъ при рѣкѣ Лїмѣ и Ибрѣ. По которыхъ побѣдахъ пребысть наслѣднїкъ миренъ своего королевства, укротївъ набѣги Унгаровъ наступателеи на Ращїю, съ нїми же по томъ и миръ учїнїлъ, опредѣлївъ рубежи своего королевства рѣкою Савою. По томъ же умре въ Требїнѣ смертїю скоропостїжною, по немъ же плакали вси люди. Въ седмыи же день по его смерти, родїла Королева вдова, Королевїча названного Тѣшїмиръ, отъ негоже за его младенчество, отставїли покорство свое князья королевственные, прїнцепы сроднїки породы Тїхомїлевои въ Ращїи, токмо едїни осталися вѣрны ему Требїняне и Лаузяне. Егда же Тѣшїмиръ прїшелъ

зри лїсти 161

въ возрастъ мужеской, взялъ въ жену, съ совѣтомъ матернимъ, едину изъ дщереи Лідоміра бана Кроатіи бѣлыя, съ неюже породілъ двухъ сыновъ Прелімира и Крещіміра. Егда же сіи возрасли, Тѣшіміръ отецъ ихъ, послалъ Крещіміра къ бану Кроатскому къ своему тестю, егоже помощ:ю напалъ Крещіміръ на бана бошнатского, а Тѣшиміръ съ другімъ сыномъ подвігнулъ воіско свое протіву страны Превалітанскія, и разби бана тоя страны, и самъ банъ умре на томъ бою. Послѣ того умре такожъ и Тѣшіміръ отъ ранъ восприятыхъ на томъ же бою: Прелиміръ сынъ его тою побѣдою паки отобралъ всю Кроатію червонную: Крещіміръ отъ своея страны овладѣлъ бошною, и смертію своего дѣда матерня отца бездѣтна, вступілъ во владѣтелство Кроатіи бѣлыя. Въ тоже время умре Піеръ Король болгарскіи, его же Престолъ Королевской былъ въ городѣ Преславѣ. Царь же Констаніінополскіи, увѣдавъ о тои смерти, вступілъ неприятелски въ болгарію, и обладалъ ею. Воіска же, которые тамо оставлены для охраненія, немогши жити спокоіно по его отшествіи въ Константінополь, нападеніемъ взяли Ращію. Банъ же Ращскіи відя себе лішена своея провінціи, отѣхалъ къ Королю Прелиміру въ Оногостъ съ Піноемъ и Радіградомъ сыновьями своіми, и съ Прехвалою своею дщерію, которую взялъ себѣ въ жену Прелиміръ. Въ споспѣшеніе сего брака, бысть учіненъ Радіградъ Книземъ

наслѣд-

наслѣдственнымъ Жупаніи Оногостской. Егда же случілася не по многомъ времени смерть Царю, рацане подущены Прелімiромъ, побіли въ едіну нощь всѣхъ грековъ оберегателей ращіи, ея же банство уступілъ Прелімiръ своему тестю въ помѣстное владѣтелство. Возъимѣлъ Прелімiръ съ своею женою Прехвалою четыре сына, Хвалімiра, болеслава, Драгіслава, и Свевлада, имже прежде своея смерти учінилъ раздѣлъ своему королевству: Хвалімiру далъ Зенту со всѣми пріселки прінадлежащіми, Лушку, Подлугію, Горскъ, Цепелнію, Облікву, Прапраспнасъ, Чемерніцу, будву, Кучѣву, и Гріпуль. болеславу же определілъ Требінъ съ уѣздомъ любомірскимъ, Ветніцу, рудінъ, Крушевіцу, Урму, різанъ, Драчевіцу, Каналъ и Герновніцу. Драгіславу же далъ страну Кернанію, Жупанствы Станітантскія, Папавскія, Ямоскъ, Луку, Велікагоръ, Імошу, Вечерігоріе, Дубраву, и Дебру. А Свевладу страну отъ Латінъ названу Сопитомонтана, а отъ Славянъ подгорье, со Жупаніею Оногоста, Моравіи, Комерніцы, Плвы, Гацко, Невуссіны, Гвіщева, Коры, Дебречіи, Неренты, и рамы. Которые удѣлы сыновъ назвалъ Тетрархіями, сірѣчь Четвероначалствіями королевственными. По томъ по раздѣленіи ономъ пожіве многіе годы Прелімiръ. Егда же умре, погребенъ бысть въ ращіи, въ церкви Святаго Петра. Крещімiру же брату Прелімірову родіся сынъ именемъ Стефанъ.

Том

Той послѣ смерти отца своего правітелствовалъ бошніею съ Кроаціею бѣлою, и оставілъ сія мѣста своему потомству. Имѣлъ Стефанъ отъ едіныя своея наложніцы едіного сына хрома обѣма ногама зовомого Легетъ. Той бысть посланъ въ Требінъ къ болеславу, своему брату двоюродному: взялъ тамо въ жену едіну его служанку, по имени Ловіцу, съ нею же роділъ седмь сыновъ, которые по времени всѣ быша искусни на воінахъ, и храбры. Сынове же Прелімірову быша ненавідіми своімъ людемъ: Сіи же воздвігли сыновъ Легетовыхъ, иже всю породу Прелімірову истребіли, о кромѣ токмо едінаго прінцепа Сілвестра, которыи спасся въ Лаузіи, оттуду бо тая фамілія имѣла свою породу. Усвоіли завладѣніемъ на малое время сынове Легетовы Статы своіхъ сродніковъ убітыхъ, понеже вси со отцемъ своімъ Легетомъ [которыи имѣлъ свое жітелство въ Траентѣ отъ него созданномъ въ залівѣ катарскои] померли моромъ, и отъ иныхъ болѣзнеи пріліпчівыхъ: Люди же убояся чтобъ тоежде відімое наказаніе отъ небесъ не пало и на ніхъ, понеже были сопрічастни во убіеніи прінцеповъ породы Прелімі-ровои, поддаліся подъ правітелство Стефаново, которому помогали сілы Лаузскія. Сеи же Сілвестръ человѣкъ богобоязлівъ, правітелствовалъ ими многія годы въ тішінѣ, и даже по смерти своеи за наслѣдніка королевству сына своего Тугеміра. Въ оное время правітелствовалъ болгаріею Самуілъ, которыи весма

выгналъ

выгналъ Грековъ владѣющіхъ тамо болшею частію. Хвалімиръ наслѣдствова по отцѣ своемъ Тугеміръ, и родилъ три сына, Петріслава, Драгіміра, и Мірослава. Петріславъ получілъ въ правителство Зенту. Драгіміръ, Требінъ, и Хлевну. А Міроцлавъ Подгоріе. Умершу же Хвалиміру, погібе въ мори со всѣми своіми Міроцлавъ бездѣтенъ. Того ради Петріславъ учінілся владѣтель его статомъ, и имѣлъ за наслѣдніка по себѣ своего сына Владіміра. Царствующу же сему въ Далмаціи, нападе на него Самуілъ предреченныи Король болгарскои. Но понеже Владіміръ былъ Государь мірныи и богобоязлівыи, ради пощадѣнія крове подданныхъ своіхъ, удалился съ своіми людми въ горы, и тамо во осадѣ былъ отъ Самуіла. Которыи оставя тамо часть своего воіска, другою осаділъ Олхінія градъ. И жівя Владіміръ въ горѣ нареченнои Косогоръ, страданіе многое съ своіми людми получівъ отъ змеи ядовітыхъ, которые по его молітвамъ тако обуздашася, что досего дне тѣ животныя не уядаютъ ядомъ людеи. Самуілъ убо всячески началъ мыслити чтобъ какъ могъ получіть Владіміра въ руки. И на конецъ Владимиръ измѣною нѣкотораго своего Гюпана, и лестнымъ его увѣщаніемъ, здался въ полонъ Самуілу. Онъ же послалъ его въ Пресду жітелство свое во Охрідѣ, и отставя осаду Олхінскую, преіде по всеи Далмаціи даже до Цары, и пожегъ въ пепелъ Лаузіи, и Катаръ: разорілъ страну бошнскую, и Рацію, и наполнівся

хищ̃ными добычми, возвратился въ Преслу. Тамо заключенъ былъ Владіміръ въ темніцу, и предавъ себя воли божіей, претерпѣвалъ свою напасть съ терпѣніемъ неудобовѣрителнымъ, изнуряя тѣло, и кромѣ того утруждениое постомъ и умерщвленіемъ непрестанным: Відѣ во снѣ віденіе Ангела, иже укрѣпляя его предрече избавленіе ему изъ тоя темніцы, и конецъ жізни мученіческои. Коссара же дочь Самуілова получіла отъ отца позволеніе ходіти по темніцамъ для омыванія ногъ заключенныхъ, по обыкности благочестія Хрістіанского, оныхъ временъ: прішедши ко Владіміру, и узрѣвши его прекраснообразна, благочінна, разумна, и кротка въ бесѣдованіи, и возвратівшися ко отцу, моліла его съ колѣнопреклоненіемъ да освободітъ того изъ темніцы и да дастъ ей его въ мужа. На что соізволілъ Самуілъ, изведши Владіміра изъ темніцы, даде ему дщерь въ жену, и постави его паки на Королевство отеческое, и еще прібавілъ ему Дурацъ со всѣмъ его уѣздомъ. Егда же возвратілся Владіміръ съ женою на древнее правленіе статовъ отцемъ стяжанныхъ, правітелствовалъ народомъ со удоволствованіемъ и веселіемъ всѣхъ. Умре же Самуілъ Король болгарскіи, оставя за наслѣдніка сына своего Радоміра, тои покорілъ себѣ все мѣсто содержащееся отъ болгаріи даже до Константінополя. Царствующу тогда Васілію Царю. Которыи боясь впредь наступленіи Радоміровыхъ, послалъ таіно посла ко Владіславу брату двоюродному

по

по-матери Радомірову, да возбудітъ его ко отмщенію смерти отца своего, егоже умертвілъ Самуілъ, обѣщая ему владѣтелство Болгаріи. И прінужденіемъ тѣхъ обѣщаніи отъ Царя, напалъ на Радоміра внезапно въ охотѣ ловчеи, и предателски уби его. Но усмотрівъ что не возможно нікогда безопасно владѣти Королевствомъ Болгарскімъ, покамѣстъ живъ будетъ Владіміръ зять Радоміровъ, просілъ его дружески во дворъ къ себѣ Королевскіи. Коссара же поіде къ нему вмѣсто мужа, да проразумѣетъ намѣреніе Владіславово. онъ же пріятъ ю, и почтілъ честми Царскіми. И егда оная пребывала въ Королевскомъ дому у Владіслава, тогда онъ послалъ Крестъ златыи ко Владіміру, прісягая на томъ Крестѣ, и обѣщая ему всякую безопасность и честь. Владіміръ же Князь простъ сыи и Святъ, соізволілъ на прошеніе Болгаряніна. Обаче подъ такімъ договоромъ, что бы вмѣсто того златаго Креста, прісдалъ къ нему другіи деревяныи по подражанію Креста Спасітеля Хріста съ своіми людми, которые бы прісягли на таковъ Крестѣ въ істінномъ Его Короля намѣреніи, и обѣщанной безопасности его Владіміровои властной особѣ. Владіславъ же послалъ ему и древяныи Крестъ со двѣма Епіскопы, и едіного пустынніка мужа Свята, прісягати Кресту на свое имя въ предреченномъ безопаствѣ. По учіненіи же таковыя прісяги отважілся Владіміръ отправіть путь свои чрезъ Болгарію, гдѣ ни малого подвоху и навѣ-

и навѣтовъ прiготовленыхъ ему по пути прiказомъ Владiславовымъ пострадавъ, благополучно прiбылъ во время обѣда къ нему Владiславу. Которого прiѣздъ [Владiмiровъ] внезапный и здравый ѕѣло смяте. Но хотя онъ и не получiлъ того да бы Владiмiръ убiтъ былъ по учiненному подвоху на пути, однакожъ прiказалъ въ прiбытiи его алебарднiкомъ своiмъ гдѣ возможно обезглавiти его: что и совершiся явнонародно предъ Церковiю, въ которой допущенъ перво прiчастiтiся всесвятаго тѣла Хрiстова, а по томъ и тѣло обезглавленого Владiмiра погребено бысть въ той же церкви, при гробѣ его недужнiи начаша восприимати себѣ здравiе. Отъ которыхъ чудесъ ужасшiся Владiславъ, прiказалъ женѣ преставлшагося Владiмiра пренести его куды похощетъ. Она же пренесе его въ Креаны, гдѣ было его жiтелство Королевское въ его жiзни, и погребе его въ церкви Святыя Марiи, по томъ и сама бысть монахiня при той же церкви. идѣже поживши, умре преподобно. Владiславъ же овладѣлъ Королевствомъ умершаго, и получiлъ отъ Царя Васiлiя градъ Дурацъ обѣщанный ему за оное убiйство. Въ которомъ градѣ егда во едiнъ вечеръ Владiславъ ужiналъ, явiся ему едiнъ человѣкъ съ мечемъ обнаженнымъ подобнымъ Владiмiрову, ужасшiся Владiславъ отъ таковаго вiдѣнiя чрезвычайного и небесного, воззвалъ салдатъ караулныхъ къ защiщенiю. Но Ангелъ посланный отъ бога поразiлъ его, и абiе паде мертвъ отъ руки

небесныя

небесныя во время ужіна, за то что прежде во время обѣда пріказалъ неправедно убіти Владіміра. Его же дядя Драгіміръ вступівшіся въ достояніе, чтобъ паки обладати королевствомъ своіхъ дѣдовъ. Егда пріиде съ людми вооруженными въ заліву катарскую, позванъ бысть отъ Катаріновъ на едінъ пiръ торжественный предложенный ему во знакъ дружества на островѣ Святаго Гавріила. Идѣже при обѣдѣ оные Каттаріняне нападши, и въ церкви, аможе утече, со всѣми при немъ сущіми, безчеловѣчно убіли. Жена же его удаліся въ бошну ко братіямъ своея матере, купно съ своею матерію, предреченною вдовою Любоміра Гюпана болшаго рашского, и на пути въ деревни Дрінской, въ едіномъ мѣстѣ нарiцаемомъ брусно, роділа сына прінцепа маленкого, по имени Доброслава, иже пребысть нѣколікое время до возраста въ бошнѣ, по томъ вшедши въ подозрѣніе навѣтовъ, сведе его въ рагузу. Идѣже возмужавъ взялъ въ жену внучку Самуіла бывшаго Короля болгарского, съ нею же родiлъ пять сыновъ, Міхаліа, Гоіслава, Саганча, радослава и Предіміра. Васілій же Царь, слышавъ смерть Владіславлю, овладѣлъ всею болгаріею, рашіею, бошною, и Далмаціею, даже до послѣдніхъ границъ оныя. Которые области роздалъ дворовымъ своімъ служітелямъ, которые ради лакомства своего къ сребру, и за беззаконнодѣйствіе быша ненавідімы народу. Оный народъ будучи подущенъ отъ

Доброслава, побілъ всѣхъ началныхъ Грековъ, и прогнавъ полки Царскія сілою оружія Доброславова и его сыновъ, воспріялъ правітелство королевства обьявъ всю страну даже до Аплiцы, и утвердівъ королевство свое побітіемъ славнымъ учінівшимся на мѣстѣ рекомомъ Уранія. Воіско же Царя Василія было правітелствуемо отъ Арменопола, его же убілъ своіми руками Радославъ четверты сынъ Доброславовъ. За сіе Доброславъ далъ предреченному сыну въ воздаяніе показанного отъ него храбрства во ономъ сраженіи, Гюпанію Кецкую. Князи же Іллірическіе [сірѣчь Гюпанъ Рашскіи, банъ бошнатскіи, и господарь Хелмскіи] зговорілися съ Царемъ протіву Доброслава, и совокупівъ всѣ свои полки подъ управленіемъ Глютовіда господаря Хелмскаго, и Курсілія Топарха Царского, въ правітелствѣ Дурацы, въ долінѣ города Скутара, прешли рѣку Дріну, и остановілися въ уѣздѣ Антіварскомъ, ожідающе прихода другіхъ полковъ помощныхъ оного союза. Доброславъ же раздѣлілъ воіско свое на двѣ части, и разбілъ непріятелеи весма со смертію Курсіліевою. Въ томъ сраженіи случілось, что въ темнотѣ ночнои Гоіславъ сынъ Доброславовъ гоняся за непріятелми бѣжащіми, сшібся съ своімъ отцемъ, нападши на него, збілъ съ коня, егда же хотѣлъ его убіти, закрічалъ Доброславъ велікімъ голосомъ, помілуи боже, помілуи боже. Гоіславъ же познавъ погрѣшеніе, просілъ прощенія у отца.

которои ради вѣчныя памяти, далъ оному мѣсту прозваніе божія милость, такъ ради избавленія отъ рукъ сыновніхъ, какъ и ради полученныя побѣды. разбівъ таковымъ образомъ воиско Греческое, послалъ доброславъ сына своего Гоіслава протівъ другаго помощнаго воіска, сущаго подъ командою Люшовіда. Которыи увідя отоpопленіе своіхъ людеи, позвалъ Гоіслава на бои поедіночнои, да бы съ обоіхъ сторонъ было токмо по три персоны, въ которомъ бою и бысть побѣжденъ Люшовідъ, и едва спасся бѣгомъ: что увідя свои его, учінили тоежде, гонімы и разбіты отъ Гоіслава. Сія побѣда сугубая, возвратіла паки доброславу вся страны окрестныя дураццы даже до рѣки баюзы. Умершу же доброславу по 25 лѣтѣхъ королевствованія, сынове его раздѣліша между собою области королевства. Гоіславъ и Предіміръ получіли Требіны съ Гріспулями, Міхалія получілъ прапратну, Черменізу, и Косогоръ. Саганцу досталося Гюпанія горская, Купрелугъ, и баречи. радославу же Гюпанія Лука, Подлугія, Лучева, и будуа, вси подъ именемъ и тітуломъ княжескімъ. Мать же одержаше паки имя королевы, правітелствующая всѣмъ статомъ. Гоіславъ егда впаде въ болѣзнь въ требінѣхъ, нѣкоторые граждане наріцаеми Скробімезы, убіша его съ братомъ Предіміромъ, поставівше себѣ въ Князи донанека отъ своего едіномыслія. Міхаліи же, Саганцъ, и радославъ, вшедши въ Требіны съ людми вооруженными, обезглавіли убіицъ братніхъ, и выгнали

донанека

Донанека съ его союзнікы. Саганцъ же остался въ требінахъ, а Міхаліи и Радославъ возвратілися паки въ Зенту. Вскорѣ по томъ вшедши Саганцъ въ подозрѣніе о вѣрности Требінцевъ, возвратися въ Зенту ко братіямъ. Міхаліи же предложілъ брату Радославу, еже поѣхати въ Требіны ради удержанія дерзости бунтовщіковъ. Но той отречеся, еже оставіти свое ради упражненія во освобождени другаго. Міхаліи убо и Саганцъ сумнящеся чтобы Греки не заступілы оныхъ мѣстъ, учініли договоръ торжественныи, утвердівъ пісмомъ и прісягою, съ Радославомъ: что ежели онъ пошедши на тое дѣло съ людми вооруженными, такъ реченныя требіны, какъ и всѣ протчыя мѣста, покорітъ, да пріложатся ему къ Зентѣ къ его наслѣдію. Подъ тѣмъ образомъ Радославъ двігнулся съ воіскомъ своімъ, и освободя Требіны, взялъ жіва Донанека, которому учінілъ смерть нужную. И вступівъ во область Елеманскую, овладѣлъ сю. Въ то время умре Королева вдова Доброславова, держаше королевство. По нем же наслѣдствовалъ Міхаліи яко перворожденныи изъ братіи. Сеи имѣлъ седмь сыновъ, Владіміра, Пряслава, Сергія, Деріа, Гаврїла, Мірослава, и Бодіна. Разсмотрівъ же Міхаліи, что участіе каждого будетъ не веліко, отнялъ протівно прісяги учіненныя у своего брата Радослава уѣздъ Зенты, и даде его сыну своему Владіміру. Умерши же его женѣ, а матери предреченныхъ седми сыновъ,

сыновъ, взялъ другую двоюродную сестру Царя Констанътінополскаго, отъ которыя ему роділіся другіе сынове, Доброславъ, Пряславъ, Нікіфоръ и Өеодоръ. Изъ которыхъ Пряславъ едінъ токмо оставілъ едінаго сына наріцаемаго бодінъ. При томъ Міхаліи овладѣлъ сілою своего оружія Ращію, и болгарію, и отдалъ своему внуку бодіну Ращію, а отцу его Пряславу рожденному отъ втораго брака, болгарію. Сеи бодінъ Гюпанъ Ращскіи, сталъ было себя тітуломъ Царскімъ публіковать, но за то прогнѣвавшіся Царь Констанътінополскіи, послалъ воіско сілное на бодіна, которыи будучи разбітъ на многіхъ бояхъ, и поіманъ жівъ, посланъ бысть въ заточеніе во Антіохію. Погібли и померли вси сынове перваго брака Міхаліова безъ отродія, отъ казни божія за вѣру преступленную Радославу ради снабдѣнія предреченныхъ дѣтеи. Умре же и Міхаліи, королевствовавъ 35 лѣтъ.

бысть наслѣднікъ по немъ въ королевствѣ братъ его Радославъ, у которого было осмь сыновъ, браніславъ, Градіславъ, Гоіславъ, Доброславъ, Хвалімірь, Станіхна, Кочапаръ, и Пізінеръ. Но понеже бысть Радославъ Прінцепъ мілосердъ до подданныхъ, и до своіхъ сродніковъ, и уразумѣвъ что бодінъ племяннікъ его обрѣташеся еще жівъ во Антіохіи, послалъ людеи вооруженныхъ и проворныхъ взяти его сілою изъ оного мѣста, гдѣ онъ былъ за крѣпкою стражею. Тому же совершівшуся, воспріялъ его со своіми благолюбезно, и даде ему Гріспол, и

буду. Онъ же нетерпѣлівъ сый о своей фортунѣ, и неблагодаренъ ко своему благодѣтелю, не сохранілъ ему вѣрности, но совѣтомъ матернімъ отложілся отъ Короля Радослава. Который понеже былъ прінцепъ миролюбівъ, удалілся съ своіми сыновьями въ Требіны, и тамо скончалъ свою старость въ тішінѣ. Вшелъ бодінъ рукою вооруженною въ Зенту, и восхітілъ королевство, началъ обладати землями своіхъ сродніковъ, сыновъ Радославовыхъ съ возмущеніемъ велікімъ всѣхъ, наіпаче же въ началѣ Петра Архіепіскопа Антіварского, который съ своімъ прічтомъ и людми вступілі за посредніка. И учінівшуся миру между ими, подтверждену съ прісяганіемъ взаімнымъ, оставілъ завладѣніе хіщное бодінское на нѣкое время. Родішася же Браніславу перворождному Радославову сыну шесть сыновъ Предіхна, Петреславъ, Драгіхна, Твердіславъ, Драгілъ, и Грубеша. Бодіну же родішася токмо четыре, Міхаілъ, Георгій, Архіріцъ, и Томасъ, съ пятію дщерми, Архіріцевою, отъ Бары своея жены нареченныя Яквінта. Разорвавши же бодінъ миръ съ своіми сродніки, овладѣлъ хіщно Рашію, и раздѣлілъ на двѣ Гюпаніі. Даде же тыя въ правленіе Белкану, и Маркѣ своімъ міністрамъ дворовымъ. Подъ иго взялъ Бошну, въ ней же поставілъ правітелемъ Конція Стефана. Овладѣтелствовалъ Дурацомъ и его уѣздомъ, которой послѣди паки отдалъ Царю Греческому въ договорѣхъ мирныхъ, которыя купно учінілі. Королева же Яквінта

жена

жена Короля бодина, [ей же подавала зависть и ревность умноженіе сыновъ браниславовыхъ] боящіся, дабы по смерти мужней не отняли силою Королевство изъ рукъ сыновъ ея, по подражанію бодина, ея мужа, искала во всякія времена еже погубити ихъ: увѣщавала мужа своего чтобъ заключилъ подъ крѣпкимъ карауломъ бранислава съ его братомъ Градиславомъ, и сына Предихнина, которые пришли было візитовать Короля въ Скутарѣ. Тую измѣну узнавше сынове, братія, и внуки браниславовы, прінуждены отдалитися съ четырмя стами храбрѣйшихъ салдатъ, въ рагузу, подъ защищеніе рѣчи Посполитыя рагузскія. Послѣдиже противъ оноя измѣны, поиде бодинъ съ силою своею и со всѣмъ своимъ дворомъ. И учинивъ тамо осаду чрезъ седмь лѣтъ неотступно. И будучи въ той осадѣ дѣти браниславовы, со всѣми своими людями и сродниками, учинили многія вылазки, съ побитіемъ великимъ неприятелей. Во единой изъ оныхъ вылазокъ Кочапаръ братъ браниславовъ, убилъ Коссара единого изъ ближнѣйшихъ Королевы Яквинты. Которая распустивши власы, со слезами просила Короля бодина своего мужа, отмстити смерть Кассарову надъ браниславомъ и протчими. бодинъ распаленъ увѣщаніемъ и плаканіемъ жены своея, даде свой мечь единому изъ своихъ копіеносцевъ убити оныхъ, и тако обезглавилъ всѣхъ предъ церковію Святаго Николая, близъ стѣнъ рагузскихъ. Отъ чего бодинъ приложилъ къ клятвопреступленію еще и убівство

сыновъ своего благотворітеля Радослава. По томъ же покаявся предъ очіма своего прічта, плакалъ ревностно о ономъ согрѣшеніи, или вящше рещи о ономъ грѣхѣ убівства. Даде тѣлеса обезглавленыхъ своімъ Епіскопомъ погребсти съ великою честію и провожденіемъ, во островѣ Лакромѣ. Егда же услышаша сродніцы обезглавленыхъ бывшіхъ въ Рагузѣ, что нѣкоторые прічастни суть о ихъ дѣлѣ собственномъ, и безъ вѣдѣнія рѣчи посполітыя, договарівалися таіно съ Бодіномъ, да бы отдати ихъ въ руки ему: просіли рѣчь посполітую чтобъ дали имъ нѣколіко караблей. И взявше карабли отъѣхали на нихъ до Спалата оттуду же превезлися въ Апулію. И тамо обрѣтше карабли спопутные, переѣхали въ Константінополь къ Царю Греческому. Відя же Бодінъ, яко не можаше завоевати города Рагузы, построілъ едіну коланчю напротівъ его: и оставівъ немалое чісло гварнізону, покінулъ осаду, и возвратілся въ Скутарь гдѣ по 26 лѣтахъ Королевства своего умре. Міхаілъ же сынъ его первородный, восхотѣлъ было преемнікомъ быти Королевства, но бысть возбраненъ отъ народа, ради велікіхъ неподобнодѣяніи Яквінты его матере. Того ради избрали Доброслава себѣ въ короли. Тому же правітелствующу подданныхъ со излішнею свірѣпостію, понуждаху [подданные] таіно сродніковъ Доброславовыхъ спасшіхся въ Константінополѣ, да возвратятся въ Королевство, еже управляти тое. Они же соизволеніемъ Царевымъ, прішли въ Дурацъ,

гдѣ

гдѣ Гоіславъ поялъ жену, и осядеся съ своіми племянніки. Кочапаръ же поіде въ Ращію, и пособствованъ сілами Контія белкана, разбілъ воіско Доброславово, поімавъ его жіва, и пославъ его связана въ Ращію, завладѣлъ Зенту, и разорілъ болшую часть Бошны, и Далматіи. Потомъ же впадши въ распрю съ Контіемъ белканомъ, убѣжалъ въ Бошну. Гдѣ взявъ въ жену дочь бакову, потомъ бысть убіенъ въ сраженіи боевомъ въ Хелмѣ. Люди же Іллірическіе обыкше подъ правленіемъ Королевскімъ, учініли себѣ Королемъ Владіміра сына Владімірова, племянніка Міхаілова, наслѣдніка своего отца Доброслава перваго. Владіміръ же егда взялъ въ жену дочь белкана Контія Ращскаго, Королевство стояло мирно лѣтъ съ 15. Доброславъ же плѣннікъ въ Ращіи сыи, отъ Контія белкана бысть отпущенъ на волю, надѣяся бо белканъ учініти тѣмъ пріятство своему зятю Владіміру. Но Владімеръ протівно учінівъ, приказалъ его паки въ темніцу посадіти, да бы не возмутілъ ему Королевства. Яквінта же вдова бодінова, подкупівши нѣкоторыхъ домовныхъ белкановыхъ, чрезъ ніхъ же учініла трупізну еже отравіти Короля Владіміра, и его также ближніхъ подкупіла, что бы [когда умретъ ихъ государь] убіли заключенного Доброслава: подвымысломъ ради отравленія Короля умершаго Владіміра отъ отравы данныя. Доброславу же выкололи очи, и отрѣзали ему дѣтородныя уды, что отъ того скончалъ остатокъ жізни своея нужно

во единомъ монастырѣ. Георгіи же сынъ Яквінтінъ овладычествовалъ Королевствомъ, навѣтуя сыномъ браніславовымъ. Которые побѣжали въ Дурацъ отъ своего дяди Гоіслава, окромѣ Грубеши. Тои Грубеша по повелѣнію Георгіеву, бысть поіманъ, и въ темницу посаженъ. Гоіславъ же восприявъ помощъ отъ сілъ Царя Констанпінополскаго, правітелствуемыхъ Калояномъ Куманомъ капітаномъ Грецкімъ, нападе на воіско Георгіево, и на голову побілъ: самъ же Георгіи, едва убѣже во Облікву. Гоіславъ потомъ осадилъ, и взялъ городъ Скутарь, въ которомъ обрѣтался Грубеша заключенъ, и бысть Грубеша по указу Цареву обьявленъ Королемъ. Георгіи же отъ него утече изъ Обліквы въ Ращію. А мать его Яквінту поімавъ въ Констанпінополь послалъ, идѣже скончала дни своя. Послѣ седми лѣтъ правітелства Грубешева, Георгіи благопоспѣшствованъ сілами Ращенскіми, нападе на него, и разби и умре Грубеша на бою. Тѣмъ паки взялъ Георгіи Королевство. Но еще осталіся Предігна, и Драгіллъ братія Грубешіны, спасшіися во странѣ инои. Драгігна же третіи братъ остася, и домомъ обжился въ Ращіи. Георгіи же да бы ихъ имѣти жівыхъ въ рукахъ своіхъ, сотворілъ прісягу и учінілъ съ німи миръ, отдавъ имъ паки земли ихъ отценаслѣдныя въ Зентѣ: и въ началѣ почіталъ ихъ со многімъ любопріятствомъ. Жена же Драгігнова роділа порядy три сына въ Ращіи, Радослава, Лабана, и Градіміра. Драгіллъ же съ людми

вооружен-

вооруженными взялъ во странѣ подгоріи городъ Доногестъ, и многія иныя села. И управляяся во всѣхъ своіхъ дѣяніяхъ мужествомъ и разумомъ чрезвычаінымъ, получілъ пріязнь отъ Короля Георгія. Ему же усовѣтовалъ собрати крѣпкое воінство, которымъ покорілъ Рацію отложівшуюся. И отпустівъ на волю заключенного Уроща,* даде ему Гюпанію Рацскую. Стоящеи же тои воінѣ въ Раціи: Драгігна отдалілся и побѣжалъ въ Чеккоманію. Король Георгіи бывъ безопасенъ плѣненіемъ Драгілла, и Міхаіла сыновъ Владіміровыхъ: Драгігна же, Парущь, Грубеша, Неемань, и Сірахъ, ушли въ Дурацъ. Парігордъ капітанъ Царя Греческаго въ Дурацѣ бывъ, подвіженъ мілосердіемъ къ сімъ бѣглымъ Прінцепамъ, собралъ людеи своіхъ въ воіско, и со Драгігною шедши въ мѣста Короля Георгія, покоріли вся грады даже до Урапія, и Антівара. Пріиде въ тоже время указъ Пірігорду, да пріїдетъ скоро въ Константінополь, того ради Драгігна оставівъ своего племянніка Угоща въ крѣпости Обліквѣ, самъ поіде впуть купно съ Пірігордомъ въ Дурацъ. Король же Георгіи ради отмщенія поступковъ учіненныхъ отъ Драгігны, пріказалъ выколоть очи Драгіллу и Міхаілу своімъ неволнікомъ, и сроднікомъ Драгігновымъ: поставілъ осаду подъ градомъ Обліквою. Уроща же защітілъ его мужественно, и далъ о томъ вѣдомость своімъ сроднікомъ въ Дурацъ. Они же вспоможеніемъ Кіра Алеѯія новаго правітеля Царского, съ оного уѣзду собравъ

*зри лісті 217

немало

немало воіска полковъ вооруженныхъ, напали на Короля Георгія внезапу, и побрали всѣ шатры его воіска разбітого. Онъ же самъ побѣже въ Чемерніцу. Увідѣвше же его подданные, что фортуна ему учінілась протівна, начали мало помалу отставати отъ его соедіненія, и прідаліся Драгігнѣ. Которыи осаділъ Короля Георгія въ Оболенѣ въ нагорныхъ: и поімавъ его жіва, но запонορовкою его своіственныхъ, послалъ его въ Константінополь, и тамо Георгіи скончалъ жізнь свою. Драгігна же соизволеніемъ общімъ, избранъ бысть Королемъ Далматіи, которую правітелствовалъ со удовленіемъ, и радостію повсюдною чрезъ одіннатцать лѣтъ. Потомъ же умре, оставівъ три сына, Радослава, Іваніша, и Владіміра. Радославъ болшіи изъ трехъ братіи, поіде съ превелікіми дары къ Царю Константінополскому, отъ него же доступілъ прітяжанія королевства отеческаго, купно съ своіми двѣма братіями. Но аще и правітелствовали подданныхъ со умѣрітелностію и правдою, обаче отложіліся нѣкоторые мятежелюбцы бароны, их ъ, непріятели древніе, которые ввели Дещу* сына Урощева во градъ и въ уѣздъ Зентскои и Требінскои, и возвысіли его на болшество онаго господствованія. Радославу же и братіямъ его осталася страна Поморская, съ городомъ Катаромъ, даже до Скутаря. Оба уѣзда проізвождаху на всякъ день прічіну новую къ воінамъ непрестанным ъ отъ обоіхъ странъ, дабы разшіряти и содержати свое взаімное господствованіе.

*Зри лист: 218

СОБРАНІЕ

СОБРАНІЕ ІСТОРІИ ДАЛМАТСКОИ ПРИ ПРАВІТЕЛСТВѢ КОРОЛЕИ ДОМУ НЕМАНСКОГО, КОТОРЫЕ ГОСУДАРСТВОВАЛИ ВЪ РАЩІИ И СЕРБІИ.

Богъ многажды ради вінъ ему точію едіному свѢдомыхъ, возвышаетъ человѢки нізкаго состоянія въ превысокія степени, и въ чести. И на протівъ, уніжаетъ въ бездну уніч тоженія оныхъ превысочаішаго круга. Домъ Неманскои возъімѢлъ началобытіе въ селѢ Хелмскомъ, въ сосѢдствѢ Луцкомъ, отъ едіного попа, благочестіе имѢющаго Греческое, зовомого Стефана. Иже оженівся по обыкности оного прічина, на едіной поселянкѢ, породілъ съ нею между протчіхъ едіного сына, нареченного Любімірь. Той за свой разумъ и за свою храбрость во оружіи, бысть отъ обладателя уѢзда Хелмскаго учіненъ Гюпаномъ надъ едіною деревнею, реченною Тарновъ, которая отъ его имене по томъ прозвана Любоміръ. Въ ней же поступая добрѢ, умре: оставя едіного сына по имени Урощь, которой послѢдуя стопамъ отеческімъ, бысть утверженъ отъ Короля Георгія въ правітелствѢ и владѢтелствѢ реченныя области. По томъ егда взяли его на бою учінівшемся между Королемъ Георгіемъ и Драгігною, прівели его въ Ращію, гдѢ пребывалъ дотолѢ, дондеже Георгіи паки добылъ Ращію. Отъ сего Урощи роділся Деца,

его же мятежелюбівые бароны поставіли вЪ наболшество государства Зентскаго, и Требінскаго, якоже речеся выше* Тое возвышеніе Дещи, учінілося вЪ предЪ разсужденіе Контія, Радославова наслѢдніка, поколѢнія королевскаго, первыхЪ королеи далматскіхЪ. Которое поколѢніе безпресѢченія владѢло престоломЪ далматскімЪ отЪ лѢта 495, до 1161: РадославЪ же хотя возпротівітіся поступкомЪ родящымся отЪ соперніка Дещи, послалЪ послы кЪ РагужаномЪ и КатаряномЪ, ради полученія отЪ рѢчи посполітыя Рагузскія промыслу оружеіного изЪ Італіи, и утвердіти КатаряновЪ вЪ пребываніи древнія ихЪ вѢрности. ПосолЪ же посланныи вЪ Рагузу при возвращеніи на пути блізЪ Різана убітЪ отЪ людеи ДещіныхЪ. Которои владѢя вЪ ХелмѢ даже до Катары и вЪ ЗентѢ верхнеи нарекся баномЪ, сірѢчь дукою оного государства: изЪ него же не возможе РадославЪ изгнати его. БѢ же сеи Деща естественно пріклоненЪ кЪ вѢрѢ Рімскои, юже восприялЪ бы онЪ, аще не бы вЪ подозрѢніи имѢлЪ разлученіе мыслеи своіхЪ барановЪ. Обаче первыи онЪ бысть, что вЪ лѢто 1151, даровалЪ островЪ Меледу належащую кЪ государству Хелмскому, тремЪ монахомЪ, Маріну, Сімеону, и Іоанну со всѢми землями и доходы пріналежащіми, и пріданными предреченному острову. По томЪ же мілостынями РагужанЪ построена бысть Церковь Святыя Маріи, и монастырь ради обітанія монаховЪ. Умре же Деща

оставівЪ

* Зри ліст: 216

оставївъ три сына, Мїрослава, Немана, и Констаннтїна. Сїи помощїю бана бошнатскаго, тестя Неманова, подвїгнули оружїе на Радослава, и Іваніца, братеи и владѣтелеи Зенты нїжнїя. Радославъ же не могши протївостояти протїву сїлъ непрїятелскїхъ, удалїлся въ Рагузу, оставївъ государство Зентское, и всѣ протчїе городы [о кромѣ Катара, которои держался твердо Радослава] во власть соперникомъ. Послалъ Мїрославъ съ братїями просїти бѣглыхъ у рѣчи посполїтыя Рагузскїя со обѣщаньми и съ грозами. Но рѣчь посполїтая Рагузская возотвѣтствовала имъ, что понеже есть она волная републїка, ради убѣжїща всякому желаетъ сохранїти сїю волность, съ послѣднею каплею крове своїхъ гражданъ. За что оная братїя обратїли оружїе во вредїтелство сея рѣчи посполїтыя. Но она возукрѣпївшїся сїлами воїнскїми Радославовыми, посланными ему отъ Дурацянъ, и Катаряновъ его вѣрныхъ: послали свои воїска подъ правїтелствомъ Нїколы Бобала, протїву Радївоя Оппорцїча, капїтана воїска Мїрославова. И прїведши предреченного Радївоя во учїненныи подвохъ, разбїля его и побїли со всѣми его людми. Радославъ же и Іванїцъ воспрїявше мужество отъ сего счастлївого случая, поїдоша въ Дурацъ, надѣющеся во оныхъ сосѣдствахъ обрѣсти нѣкакую помощь отъ правїтелеи Царя Констанстїнополскаго, но въ семъ погрѣшїша, понеже онъ возбранїлъ и заказалъ

 помогати

помогати имъ. Неманъ же и братія, одержавши Зенту, обратили оружіе на Ращію, въ нея же правітелствовалъ Владіміръ, вторыи братъ Радославовъ, которыи противосталъ непріятелемъ. Но пришедши на бои полевыи съ німи, блізъ Прістіна, бысть разбітъ и побітъ убѣже въ Болгарію. И тако Неманъ овладѣлъ Ращіею, и взялъ тітулъ именоватися велікіи Гюпанъ Ращскіи, и двухъ Зентъ, верхнеи и ніжнеи. Мірославъ же и Константінъ возвратілися въ государство Хелмское прінадлежащее брату ихъ Неману. Сеи же за ненавість, которую имѣлъ къ рѣчи посполітои Рагузскои, воспріялъ прітворство проклятія изданного отъ Архіепіскопа Рагузского, на Епіскопа Катарскаго, прісудного ему, [убѣгшаго подъ защищеніе предреченнаго Немана,] и подъ сімъ прітворствомъ разорілъ уѣздъ Бренскои, и отнялъ у предреченного Архіепіскопа всѣхъ подсудныхъ своего государства: А имянно Будскіхъ, Катарскіхъ, Долчінскіхъ, Свачии, Скутарскіхъ, Дураца, Дрѣвоста, Медона, Сорбіи, Бошны, Требінъ, и Захулміи. Которые всѣ въ первомъ установленіи, были прісудны Архіепіскопу Діоклеіскому, и по разрушеніи тоя учіненномъ отъ Болгаръ, преведенному въ Рагузу. По томъ послалъ Неманъ своего брата Мірослава съ флотомъ карабелнымъ на Рагужанъ. Рагужане же подъ правітелствомъ Міхаіла Бобала. Ударілися воиною карабелною съ Мірославомъ, и разбіли

многие корабли, взяли двѣ катарги, два Галіона, и седмь Саеттъ, а прочыя отгнаны. На другои же годъ паки возвратился съ воискомъ въ тріцати тысящахъ боевыхъ, и поставілъ осаду городу Рагузѣ, ища своіми хітростми древяными взяти его пріступомъ. Но по седми днехъ безъ полезного пріступа, відя воспротівленіе свірѣпое отъ осажденныхъ, и невозможность своего начінанія, запалівъ оныя свои хітростныя махіны, отступілъ. Константінъ же братъ Немановъ, и Міреславовъ покусілся такожде счастія своего испытати протіву островов Курцола прінадлежащаго уѣзду Хелмскому, отъ негоже отложілся: И превезши людеи своіхъ въ лодкахъ на островъ, началъ разоряти островъ, оставівъ лодки на берегу безъ доволного караулу: Того ради собравшеся Курцоланы, побрали всѣ лодки тако, что онъ на островѣ остался яко неволнікъ. Потомъ прінужденъ бысть сотворіти миръ съ Курцоланы; на такіхъ кондіціяхъ: что ежели они его отпустятъ со всѣми его возвратітіся въ домъ свои, тобъ за тое благотворітелство, пребывалъ вѣчно островъ Курцола со своіми жітелми безданным, и неподлежащъ прісуду Хелмскому. Тако и сотворіша отъ обоіхъ странъ. Не во многомъ же времени по томъ, умре оныи Константінъ бездѣтенъ, за німъ же послѣдовалъ скоро и Міреславъ, оставівъ едіного сына дванадесятолѣтна по имени Андреа. Но шляхты Хелмскіе

избрали за своего Государя Конпія Петра, своего соотечественніка, человѢка храброго и мудрого, ему же НеманЪ не возмогЪ учінити ни единаго вЪ томЪ препятія, понеже упражнялся вЪ воінахЪ при границахЪ РащскіхЪ и БолгарскіхЪ сЪ ВладіміромЪ, и Греками защітніками Конпія Радослава, и братеи. За сімЪ господствовалЪ реченныи ПетрЪ отЪ рѢки Зетіны, даже до залівы Катарскія. Часто біяся счастліво сЪ баны Бошнатскіми, и сЪ Господари Кроатскіми. Егда же НеманЪ распространілЪ государство свое даже до граніцЪ ДунаіскіхЪ, Савы, и Бошны, побѢдітель всегда надЪ непріятелми, и искусенЪ сын во оружіи, разуменЪ и щедрЪ, почтенЪ и любімь всѢми. ВЪ мімохождении же Өрідеріка перваго сімЪ имянемЪ Цесаря чрезЪ Нішу Сербскую сЪ воіскомЪ велікімЪ протівЪ ТурокЪ, встрѢтілЪ его и чествовалЪ изрядно, и одарілЪ НеманЪ, за сіе ему ӨрідерікЪ даде владѢтелство доходовЪ СербскіхЪ. Умре же НеманЪ оставівЪ королевство своімЪ сыновомЪ, Тіхомілю и Сімеону. ПожілЪ Тіхоміль едінЪ точію годЪ вЪ государствѢ, по немЪ наслѢдствовалЪ СімеонЪ, которои возрастілЪ свое Государство. НадЪ Сербіею, Далмаціею, Діоклеею, Травніею, и Захулміею. ВоспріявЪ первыи себѢ Королеи РащскіхЪ тітулЪ: Озлоблялъ часто оружіемЪ державство Греческое. Умре вЪ возрастѢ 50 лѢтЪ, оставівЪ три сына, Стефана, Ухіана, и Рашка. Сеи же послѢдніи бысть монахЪ, по имени Савва:

Серби же

Сербиже имѣяху его за Свята, егоже кости и мощи бяху многое время вѣ почитаніи, ихже Сінанѣ баша, человѣкѣ нечестівый сожже всенародно. Стефанѣ же наслѣдствовалѣ престолѣ отеческіи, учінілѣ мирѣ сѣ болгары и сѣ Греки. И понеже умре Радославѣ и Іваніцѣ не оставя дѣтей какова либо достоінства. Пребываше Стефанѣ вѣ мирѣ со всѣми протчіми. Обаче подвіже воіну на Петра Господаря Хелмского сѣ воіскомѣ сілнымѣ, ведыи сѣ собою Радослава сына своего меншаго, и Андрея своего зятя, сына Мірославова, изгнанного изѣ Хелма: побѣділѣ предреченного Петра на бою, и прінуділѣ его отступіти отѣ другія страны рѣки Наренты: Сею побѣдою Стефанѣ взялѣ весь Хелмѣ: надѣ правітелствомѣ того уѣзда поставілѣ Радослава своего сына, даде же Контію Андрею своему сроднику Гюпанствы Папоя, Поморія, и Озера. Умершу же Радославу, взялѣ Андреи по позволенію Стефанову весь уѣздѣ Хелмскіи, надѣ которымѣ нарекѣ себе Контісмѣ: отѣ чего прогнѣвавшеся нѣкоторые Гюпаны, премѣнно наслѣдные Невесіны, и протчіхѣ мѣстѣ отдаленыхѣ: отложіліся, поддавшеся защищенію бана бошнатскаго: тако что Контію Андрею не осталося иного нічего кромѣ Поморія, Попои, и Стани. Стефанѣ же былѣ всегда пріятель и союзнікѣ рѣчи посполітои Рагузскои, жілѣ вѣ государствованіи 28 лѣтѣ, имѣлѣ за наслѣдніка едіного точію сына, по имени Немана втораго, наслѣдніка толікіхѣ стадовѣ, проіменованного

Крапалѣ,

Крапалъ, ѣло человѣка доброго и богобоязливого: иже поставленъ бысть Королемъ Рашіи, или Сербіи, въ день Воскресенія. И премѣнивъ имя Неманъ на имя Стефана, узаконілъ, да бы всѣ наслѣдніки нарицалися Стефанами. Пріпяжалъ болшую часть болгаріи: овладѣлъ многіми городами Греческіми, покорілъ люди Срѣмскія, взялъ на бою Господароню ихъ Уріцу, яже по томъ отпущена бысть паки свободна за ходатаиствомъ рѣчи посполітои Рагузскои, о которомъ ходатаіствѣ у нея домоглася предреченная Уріца. Царствовавъ же Стефанъ 22: года умре, оставілъ за наслѣдніка Королевству Стефана своего сына. Сеи же содержалъ Господствованіе надъ Греками и Албанезами правдою и миромъ, оженілся Еленою породы Француския, женщіною Хрістіаннѣішею, яже паки построіла Антиваръ, починіла иныя многія крѣпости разоренныя, и построіла во Епірѣ и во Иллірікѣ многія монастыри, и прочыя Святыя мѣста: имѣлъ Стефанъ Воіну съ Дукою Дурацкімъ, которои съ воіскомъ Грецкімъ наступалъ на Зенту. И разбілъ тое воіско, и Дуку сродніка Царя Греческаго взялъ въ полонъ. Последи же бысть отпущенъ ради мира последствовавшаго между Царемъ, и Королемъ Стефаномъ, во предусмѣяніе Королевское. Иже відя себе въ мирѣ со всѣми, престалъ обогащати свою казну, возставленіемъ доходовъ, и накладныхъ пошлінъ. И понеже первыи онъ учінілъ дѣлати

изъ

изЪ Мінеръ Злато и Сребро вЪ своемЪ уѢздѢ, изЪ которыхЪ Мінеръ чрезЪ художніковЪ нѢмецкіхЪ, вынялЪ превелікія сокровіща и богатства, о ніхже нікогда не прімѢтіла простота его предковЪ. ЦарствовавЪ же 18 лѢтЪ, оставілЪ 4 сына, Драгутіна, Прідіслава, Мілютіна, и Стефана. изЪ ніхже ПрідіславЪ бысть АрхіепіскопомЪ СербскімЪ: ДрагутінЪ же желателенЪ Царствовати, подьялЪ Оружіе протівЪ отца, и выгналЪ его отЪ Королевства: отЪ чего и умре предреченный СтефанЪ вЪ жізни безчіновной. ПослѢди же раскаявся ДрагутінЪ о грѢсѢ учіненномЪ на отца, и ради покаянія бысть монахЪ вЪ ДебарѢ, оставівЪ Королевство своему брату Мілютіну. Той убо понеже человѢкЪ бяше кротокЪ, отдалілЪ своего брата Стефана мятежліваго и несмірнаго, давЪ ему правленіе земель Мазовы и Святаго Дімітрія, при ГраніцахЪ Савы рѢки, по томЪ же названы быша земля Короля Стефана, понеже онЪ взялЪ себѢ ТітулЪ Королевскій: прітворствуяся МілютінЪ все намѢреніе свое полагалЪ вЪ строеніи церквей и монастырей, унічтожая оная дѢла братня, иже умре при жівотѢ МілютіновѢ: Сей МілютінЪ отЪ иныхЪ названЪ Урощь, подвіже войну протіву рѢчи посполітыя рагузскія, поощренЪ кЪ сему по наговору и лукавству нѢкоторыхЪ своіхЪ міністровЪ непріятелей рагузскіхЪ вящше, нежели по своему наклоненію естественному. Сражаліся

воіски обоіхъ странъ тріжды, первое и второе сраженіе были не прібылны Рагужяномъ, но въ третіе прогнали воіско Королевское: послѣди же чрезъ посредство Андроніка Царя, и тестя Мілютінова, учініли миръ купно. Королевствовалъ 40: лѣтъ, и бысть первыи онъ погребенъ въ монастырѣ Святаго Стефана въ Шевцянѣ, егоже онъ основалъ. Тѣло же его послѣди бысть пренесено въ Церковь Святыя Маріи въ Софію, идѣже стояло нѣсколко вѣковъ цѣло со власы долгіми и сложеными на персѣхъ: егоже людіе имяху за Святаго: Оставілъ три сына и двѣ дщери. Едінъ же изъ сыновъ не былъ законныи, бѣ бо рожденъ отъ породныя женщіны свободныя, и бѣ наименованъ Стефанъ, протчіе же два быша законные, Владіміръ или Урощь родіся отъ первыя жены Елісаветы дщере Стефана четвертого Короля Венгерскаго. Другіи по имени Константінъ родіся отъ вторыя жены самопородныя Грекіни Константінополскія: Стефанъ же сынъ, естественнѣи разумнѣішіи протчіхъ двухъ, ищя при жізни отцевои приобрѣсти пріязнь отъ бароновъ Королевства, да бы возмощи ему во всякомъ союзѣ вспомогателномъ, бысть по указу отеческому ослѣпленъ, и посланъ въ Константінополь ко Андроніку своему тестю, да бы его берегли съ двумя его малыми сынами, которые померли въ возрастѣ дѣцкомъ. Обаче не бысть Стефанъ ослѣпленъ тако, понеже тѣмъ

прітворялся,

прітворялся, якоже показалъ тое по времени. Воспріялъ же правительство Королевства Владіміръ. Но аще онъ и былъ щедръ къ своімъ, обаче не получілъ тѣмъ прiязнь у бароновъ, и имѣяше непрестанно бранъ съ своімъ братомъ Константіномъ, того ради бароны прізвали Стефана изъ Константінополя. Той Стефанъ въ междоусобіи явномъ Владіміровомъ и Константіновомъ, прімірілъ себѣ всѣхъ отъ ихъ мятежелюбцевъ. Владіміръ же поимавъ своего брата Константіна на бою, пріказалъ его распяти и прігвоздіти, и разрубіть на полы. Самъ отъиде въ Срѣму, понеже возненавідѣли его свои своіственнікi, такожде и его подданные. Послѣди же впаде въ навѣты Стефановы, и быстъ поіманъ, и всажденъ въ темніцу, гдѣ скоро по томъ сконча жізнь свою. Умершымъ же Владіміру и Константіну, законнымъ сынамъ, Стефанъ выблядокъ покорілъ рукою вооруженною все Королевство Отеческое, премѣнілъ свое имя на имя отца своего, и наречеся Урощь, да пріттяжетъ любленіе отъ подданныхъ, подъ сімъ имянемъ почтеннымъ отъ всѣхъ. Держалъ добрую корреспонденцію съ рѣчью посполітою рагузскою, хотя и имѣлъ нѣкакую распрю съ нею за островъ Лагусту, которой вмѣнялъ прiналежащъ своему королевству, обаче же ко отчужденію того, законное, учінілося отъ Крапала вспоможеніе, предреченной рѣчи посполітой: потомъ разсмотрівъ

 погрѣшеніе,

погрѣшеніе, учінілъ добрыи и твердыи миръ съ рагужаны, ихъ же трактовалъ лутче перваго, даровалъ едіну дску сребряную літую, на олтарь Святаго Ніколы барского во Апуліи. Имѣлъ многія воіны съ Андроніком Царемъ нареченнымъ младыи. Конецъ же тѣхъ ихъ бранеи бысть бракъ Сімоніды Іріны дщере Царевы, въ возрастѣ пятілѣтномъ въ данныя Урощу, да бы совершіти тои бракъ, егда сія Царевна возмужаетъ къ сопряженію. Ея же мать была племянніца Короля Ішпанского, госпожа пребогатая денгами и перлами,* толь благоутробна въ любви сея своея дщере, что расточіла сокровіща свои въ томъ и другомъ, ради украшенія ея во образъ Царіцы, предваряя обогатіти дѣтеи имущіхъ родітіся отъ сего супружества. Въ чемъ погрѣшіла ѕѣло, понеже Король Урощъ, въ возрастѣ четыредесяти лѣтъ, совершілъ бракъ съ Сімонідою Іріною въ осмое лѣто возраста ея, и тѣмъ испортілъ ложесна ея, учінівъ ю не поятну къ дѣторожденію. Выдалъ свою дщерь Неду, сірѣчь Неделю, за Міхаіла Короля болгарского, тои же предъуспѣніемъ времене хотя овладѣти областьми Уроща тестя своего, съ воіскімъ вооруженнымъ поіде на него, Урощa же помощію воіскъ немѣцкіхъ пріведеныхъ изъ Італіи, и посланныхъ ему отъ рагузы, не токмо разбілъ воіско болгарское, но еще взялъ жіва и Короля Міхаіла, которыи издше отъ ранъ восприятыхъ на бою, оставівъ едіного сына наслѣдніка

*Алмазными вещми

наслѣдніка, по имени Сізманъ: А понеже Стефанъ Душанъ сынъ Урощевъ добрѣ обходілся на бою, даде ему отецъ правітелство обоіхъ Зентъ. Тѣмъ подъущенъ отъ людеи злобныхъ совѣтніковъ, учінівъ воіско людеи вооруженныхъ, вошелъ въ Ращію, обхвативши отца неначаянно, взялъ его рукою мирною, и посаділъ въ темніцу въ городѣ Швецянѣ, и потомъ пріказалъ удавіти въ темніцѣ. Урощь же прежде подания своея выи оруженосцемъ, проклялъ сына, и его послѣдородныхъ, которое проклятіе хотя и не исполнілось на сынѣ, однакожъ напало отъ ліца Урощева на его внука, которыи потерялъ Королевство, яко же узрітся во своемъ мѣстѣ.* Царствовалъ же Урощь двадесять лѣтъ, оставівъ Стефана Душана, и Сініша сыновъ съ нѣсколкіми дщерми. Вступілъ Стефанъ въ правленіе возрастомъ двадесяти лѣтъ, въ началѣ былъ грубаго разума, но водяся и слушаяся бароновъ старыхъ, и мудрыхъ, бысть государь зѣло мудръ и разуменъ и велікодушенъ, учінівъ Королевство Рацское украшено, и славно, и изобілно людми добродѣтелными во всякіхъ художествахъ, основалъ многія церкви, и монастыри, подарілъ вѣчно монахомъ Святаго Міхаіла Іерусалімского дань, которую рагужане ему платіли за езеро; и во всемъ былъ воистінну Душанъ мілостівъ: тако Королевство Рашское, и городы далматскіе стояли лутче подъ правітелствомъ его, нежели когда прежде

*Зри лість 236

въ прошедшемъ времени: А особліво грады Рагуза, и Катаръ; но увѣщаніемъ Рогузны, или Елены жены своея, женшіны непріятелницы Католікамъ Рімскімъ, обобралъ отъ церквей ихъ злато, сребро, и вещи драгоцѣнныя во двухъ Зентахъ. По томъ наказалъ его Папа Рімскій чрезъ двухъ посланніковъ, едінымъ по другомъ, о отданіи оныхъ грабленіи со угроженіемъ гнѣва на его вреждение: паки исправілъ все, и чествовалъ добрѣ Латінъ :: да разшіріть свою державу. Овладѣлъ болшею частію Романіи, обѣемля грады даже до Өессалонікии, взялъ Албанію, и учінілся Господарь всѣхъ странъ Епіра даже до Арты. Распростеръ свое государство даже до Нігропонта,* собірая прічетъ церковный и все шляхетство своего государства. Ихъ же соізволеніемъ воспріялъ себѣ тітулъ именоватіся Царемъ, творя чіны обычаіныя двора Царского, которыя подавалъ достоінымъ служітелемъ. Но сіе достоінство воспріятое, воздвіже на него воіско отъ Людовіка Короля Венгерскаго. Которая воіна окончілась въ нѣколікіхъ наѣздахъ и разореніяхъ, которыя Венгры учінили въ Рашціи и Кроаціи, и въ строеніи крѣпости Бѣліградскія, которую Людовікъ велѣлъ строіти при устьѣ Савы на Дунаѣ, протіву набѣговъ Рашціанскіхъ. Другой походъ Людовіковъ протіву Царя Стефана не имѣлъ вящшаго дѣіства отъ перваго; Понеже воіско его было прінуждено возвратітіся

*Чермато моря

назадь

назадъ ради растлѣнія воздушнаго, которое его убавило не мало. Ради же отмщенія наѣздовъ учиненныхъ Стефачу отъ бана бошнатскаго во уѣздѣхъ Требіны, Канала, Гацка, Рудіна, и прочіхъ мѣстъ даже до Катары, поднявшіся Царь Стефанъ съ Царіцею и со всѣмъ дворомъ и съ воіскімъ своімъ 50000 конныхъ, и 30000 пѣшіхъ, въ путь, противу бошны, прінуділъ бана отступіти въ горы, учінілъ разореніе всему мѣсту, пожегъ всѣ полаты предреченнаго бана, осаділъ городокъ бобовачь, въ которой ушла Елісавета дочь едінородная банова, и не возмогши завоевати его, опустошілъ всю страну даже до граніцъ Домны или Думна, разгромілъ земли сосѣдныя по рѣкѣ Цетінѣ, и Дакѣркѣ или Докѣрѣе до Кроаціи. И обратившіся на уѣздъ Хелмскіи, взялъ городки Ірмоту и Нову. И егда пребывалъ въ бошнѣ, господа Венецкіе и рагузскіе, послали къ нему торжественныхъ пословъ о ходатаістве мира между имъ, и баномъ Стефаномъ. Которыи миръ не збылся ради запросовъ уступныхъ отъ Царя Стефана, и ради отказанія въ томъ отъ бана. Отъ чего сіи два Государи были въ непрестанныхъ воінахъ другъ съ другомъ. Егда же возвращался въ рацію Царь, встрѣтілъ его въ бацки поли велікомъ между благая и Мостара, посолъ особлівыи отъ рѣчи посполітыя рагузскія, прізывати его въ городъ свои. Отпустівъ же воіско, поіде тамо съ своімъ дворомъ едінымъ, и тамо со всякою славою и веліколѣпіемъ

бысть

бысть пріятъ, чествованъ, и одаренъ чрезъ три дни непрестанно, и по томъ проводіли его на карабляхъ рѣчи посполітои въ Катаръ его градъ: оттуду возвратіся чрезъ Зенту въ Рашїю, послалъ своего ближняго казначѣя во Францїю, просіти дщерь онаго Короля въ супружество Урощу своему сыну. Емуже бѣ возотвѣтствовано, чтобы по времени предреченныи Урощъ учінился католікомъ благочестія Рімского, ежели хочетъ поняти княжну Французскую. Царь же поглуміся о отвѣтѣ, и послалъ къ господарю Волошскому ради его дщере Елены, и получілъ тое скоро. Послѣди обратілъ оружїе свое на державство Греческое, побралъ всѣ грады даже до царствующаго Константінополя, на него же не касался. Взявъ Македонїю, далъ оную страну, которая спогранічна была съ рѣкою Аугїею въ правітелство Царкѣ своему Ѳаворіту. Другую же часть, которая отъ Ферровъ простірается даже до предреченныя рѣки Аугїи, даде Богдану человѣку правдівому и дѣлному въ искуствахъ воінскіхъ. А въ странѣ протязающеїся отъ Ферровъ до рѣки Дуная, поставілъ правітелеи: Краля, своего чашніка, и Унглеза своего Архімаршалка братеи. Страну же лежащую блізъ Дуная, оставілъ въ правітелство Булкѣ сыну Бранкіну. Тріккy же и Касторїю получілъ Ніколаи Жупанъ. Етолїю далъ Пріялупу. Охріду же со страною названою Прілізбеа, далъ въ правітелство Пладікѣ. Которые правітели послѣ

смерти

смерти Царя Стефана одержали себѣ всѣ оныя области ихъ правителства. Обрѣтающуся же ему въ Діаволопотѣ въ Романіи, нападе на него огневица отъ чего въ лѣто: 1354 умре, въ возрастѣ 45 лѣтъ. Первые его совѣтники и министры были Григоріи Цесарь, и Воіхна Цесарь, браіко Раозавъ, и бранко Рашісаличь, Θома и Воіславъ воіновы, Милошь, и Раозавъ Леденічь, бранко Младеновічь, и Воевода Мірко, которые стояли всегда при лицѣ Царевомъ, Царь Стефанъ при своеи смерти оставилъ Царство Урошу своему единородному сыну, Государю сущу двадесяти лѣтъ прекраснолічну и великаго чаянія. Но въ поступаніи времене показалъ не велику силу, менши же разума: воспріялъ по соізволенію бароновъ титулъ Царскіи. И въ началѣ правителства, совѣтовали ему совѣтніки вѣрные, еже опасатися отъ лицъ Вукащіна Деспоты, и Углеща его брата, *отъ Контія Воісавы сына воінова, и отъ иныхъ главнѣішіхъ правителеи подозрітелныхъ въ малои вѣрности. Но онъ не хочію отвергъ сія спасітелныя совѣты, и одаряя наипаче болши предреченныхъ правителеи, еще же имѣлъ несмысленность еже обьявляти имена совѣтніковъ, и оглавленіе ихъ совѣтовъ, тѣмъ учинілъ ихъ опасныхъ, и предъуспѣвшіхъ сіхъ правителеи ѕломамѣренныхъ. Имѣлъ вящшую худость, еже возвеличіти области Вукащіновы, понеже далъ ему еще и тітулъ Королевскіи, и возвысілъ въ достоінство

*Зри листъ 237

болшее Контія Воісава воінова, взявъ едіну свою дщерь себѣ въ жену, и отгнавъ прежнюю, дщерь Вулаіки воеводы Волошскаго. Положілъ весь свои дворецъ во едінъ Лавірінфъ мятежныи и непорядочныи. Того ради всякъ изъ болшіхъ взыскалъ отбывати отъ покорства равныхъ своіхъ, какімъ ли бо подвышеніемъ въ болшіи степень. Контеи Лазарь завладѣлъ всею землею спорубежною Венгерской землѣ наріцаемою земля Короля Стефана. Ніколаи высокорукои* обьялъ правітелство Воісавы своего дяди не вдавнѣ умершаго: и ежсбы утвердіти безопасно лучше свои дѣла, заключілъ вдову жену дядіну съ двумя ея сынами, а своими двоюродными братіями, и таіно повелѣлъ отравіти: сынове же Балсовы, сірѣчь Страшіміръ, Георгіи, и Балса, огосподствовали двумя Зентами: а Воіхна Цесарь со Углѣшею своімъ зятемъ, учініся Господаремъ всея страны спорубежныя Романіи. Все сіе творяху указомъ предпріятымъ отъ Царя несмыслящаго о всемъ: что въ 10 лѣтъ все Королевство Ращское, бысть раздѣлено между сіми четырми бароны: Которымъ, еще жіву сущу Царю, подданные подавали всенародную вѣрность и послушаніе, прізнавающе ихъ за Государеи самодержавныхъ. Сініша [братъ Царевъ, поставленъ отъ него надъ правітелствомъ Іоаннінъ въ Романіи, и всея страны даже до Арты,] увідя тую измѣну Бароновъ вышереченныхъ, составілъ едіно воіско

*Зри лістъ 240 и 241

собранное

собранное изъ Грековъ и Албанезовъ, вступилъ вооруженною рукою въ Зенту, и осадилъ Скутарь. Но не обрѣтши пріставающіхъ союзніковъ между оныхъ подданныхъ, возвратілся въ домъ свои, идѣже и умре, оставівъ двухъ сыновъ, Дуку и Стефана, и едіну дщерь по имени Ангеліну. Дука достігши въ возрастъ мужескіи бысть досужъ во оружіи, и счастлівъ въ своіхъ начінаніяхъ. Клапенъ баронъ мочныи, даде ему въ жену дочь свою. Потомъ впаде зять въ подозрѣніе тестю, и бысть отъ него противно вѣрѣ прісяжной ослѣпленъ, и сосланъ во оную страну близъ Мореи правітелства его брата Стефана: которыи обручілъ себѣ дочь Францышка Государя Мессарского. Ангеліна же ихъ сестра прекрасная дѣвіца, обручена бысть за Өому сына Прілупова Деспоты, и Господаря Іоанніпскаго. Сеи Өома поімалъ на воінѣ нѣкоторого Іника Давлскаго, которого и вскормілъ въ своемъ дворѣ. Сеи влюбілся въ жену Өоміну, и да бы тѣшітіся съ нею безопасно, убілъ своего благодѣтеля Өому: егоже сынъ съ прошеніемъ получа помощъ отъ Турка, поімалъ Іника, и ослѣпілъ его. Но понеже сеи сынъ Өомінъ былъ еще ѕѣло младъ къ правленію, Ангеліна воспріявши совѣтъ отъ міністровъ и бановъ мѣстныхъ, пошла за мужъ за Ісая сущаго отъ Неаполя Романіискаго, Господаря Кефалоніискаго, которыи разумомъ веліkімъ управілъ статы женніе и свои, и дарами избылъ отъ нахожденіи Турецкіхъ.

Царь же Урощъ лішенъ по предреченному образу своіхъ статовъ, остался нѣколікое время во дворѣ Короля Укащіна, которыи оставілъ ему не болшои уѣздъ ради его пропітанія. Потомъ отшелъ къ Контію Лазарю. Но понеже не ѕѣло пріязніво его чествовалъ, паки возвратілся во вторые къ Королю Укащіну, на конецъ ушелъ въ Рагузу, и бысть убіенъ на пути, отъ людеи посланныхъ по указу Укащінову*. Тако окончілся домъ Немановъ пройзшедшіи отъ едінаго убогаго священніка. Занеже овладалъ бяше престолъ едіноначалства, пріведенъ по томъ въ попраніе отъ едінаго пораженія едіныя части желѣзныя, яже дана бысть отъ руки возвысівшіяся престоломъ, за благодѣтелство тогожде дому. Егда же жівъ бяше Урощъ, рѣчь Посполітая Рагузская посылывала ему на всякои годъ подарокъ цѣною въ шесть сотъ дукатовъ. Мать же его Елена бысть вящшая віна разоренію и паденію царства своего сына, понеже она по смерти мужнеи воспріяла правленіе надъ статами, пребывающи всегда въ заключеніи яко монахіня между монаховъ, не сообщаяся съ баронами о державствѣ ради расправленія дѣлъ ихъ во свое время. Тое бысть пріч іною гнѣву и отступленію сердецъ велможъ, жалобы обідімыхъ, и разореніе статовъ, ему же не возможе возпротівітіся безсіліе сердца юноши Урощи Царя убіеннаго въ лѣто 1371.

* Зри лістъ 238

ПОРЯДОКЪ

ПОРЯДОКЪ ІСТОРІИ О ДАЛМАТІИ ПОДЪ ПРАВЛЕНІЕМЪ ГОСПОДАРЕИ ЧЕТЫРЕХЪ ДОМОВЪ, ЗАВЛАДѢТЕЛЕИ СТАТОВЪ ДОМУ НЕМАНСКОГО. И ПЕРВЫИ ОНАГО ВУКАЩІНЪ КОРОЛЬ СЕРБСКОИ.

Вукащінъ Углеща, и Гоіко*, роділися въ Глѣвнѣ отъ отца по имяни Маргнава, убогаго шляхты, возвысівшагося съ сынами чрезъ суемысліе фортуны отъ Стефана Царя Сербскаго. Его же восприялъ и чествовалъ во едіну нощь Маргнава въ дому своемъ, онъ же возлюбівъ его ради чінныхъ его порядковъ, взялъ его съ собою въ домъ свои съ женою и съ сынами и съ тремя дщерми. Вукащінъ же и Углеща быша храбры, и обучены во оружіи паче всѣхъ протчіхъ бароновъ Королевства. Углеща покорілъ оружіемъ Градъ Ѳессалоніку, учінівъ его данніксмъ: воевался непрестанно съ Турками порубежными своему правітелству, и прінуділъ ихъ содержать себя въ мірности. Онымъ же двумъ братіямъ за велічество ихъ и фортуну позавідѣли и гонітелствовали ихъ протчіе бароны°: въ началѣ Контіи лазарь деспота, и и Гюпанъ Ніколаи высокорукои. Послѣ тѣхъ, первые бароны Рацскіе: сіи увѣщали Царя Уроща совокупіти своя сілы съ ихъ сілами, еже бы поратовати

*Зри лістъ 233

°Зри лістъ 233

 Вукащіна.

Вукащіна, и Углѣшу. Которые совокупяся, дали бой съ непріятелми въ Косовополѣ: Контіи Лазарь отступілъ отъ бою, и побѣжалъ съ своіми. Ніколаи же высокорукіи протівостоя съ своіми людми, бысть разбітъ. А Царь Урощь бысть поіманъ жівъ со многіми благородными своего двора протчіе же побіты. Король Вукащінъ получівъ сію побѣду, прівелъ Царя въ Рацію, и тамо скончалъ Царь своя дни* по предреченному образу. Въ сію воіну не вступался домъ балсовъ, понеже Георгіи балсъ, главныи того дому, былъ зять Вукащіну, внімалъ своімъ дѣламъ въ несогласіи сущемъ протчіхъ, ловящъ аки въ водѣ мутнои, еже бы овладѣти страну спорубежную своеи области. Отдалъ Вукащінъ дщерь свою въ жену Матѳеею сыну Іоанна Кантакузіна Царя Константінополскаго, и въ пріданое всѣ мѣста, которыми владѣлъ въ Албаніи, да бы унялъ наѣзды Турокъ спограничныхъ его Королевству. Поіде Вукащінъ съ воіскімъ въ 20000. боіцовъ протівъ Турокъ даже до Ѳракіи, тамо развоевалъ всю страну оттвореннную. Но егда возвращался вспять въ Рацію, наполненъ бывъ добычами, не охраняя нікакова чіна въ воінскомъ путешествіи, нападоша на него Турки, разбіли его и побіли. Вукащінъ же съ своіми братіями, и протчіми началнѣйшіми спасся бѣгомъ, гонімь даже до рѣки Небра, нынѣ же именуется Маріца, въ нюже вскочіли бѣжащіе, да бы не впасти въ руки непріятелемъ, и ту

болшая

* Зри лістъ 236

болшая часть ихъ потонула, между которыми были Углѣша и Гоіко братія. Вукащінъ преплывъ рѣку, за которымъ былъ токмо едінъ слуга, поіде на конѣ своемъ далечае въ путь бѣгущъ. Но егда жаждою велікою бысть томімь, и нашедъ едінъ источнікъ, не сходя съ коня, нача піти. Егда же наклонілся, слуга по имяни Нікола Гарсоевічь, відя чепь златую вісящую на выи своего государя, убілъ его блізъ деревни Караманли въ 26 день Сентября, лѣта 1371. Сіцевыи конецъ получілъ Вукащінъ Королеубіица. Турки же возгордѣвшеся ради сіцевыя побѣды, прошли безъ препоны въ Ращію, юже развоевали. бароны же оного Королевства, мнози відяще себе ѕѣло не сілныхъ, еже протіву стати имъ, здаліся имъ въ даннікі, и служілі имъ протіву Хрістіанъ: между ими же были Драгасъ, и Констанmінъ дѣти Царки Деановіча. Вукащінъ оставілъ четырехъ сыновъ, Марку, Іваніца, Андреаша, и Мітрашу, которые аще и правітелствовали своіхъ подданныхъ со удоволствованіемъ, обаче не пребыли мирны владѣтели своего стата. Контеи Лазарь отнялъ у ніхъ Прістіну, и Новобарбу со многіми иными мѣстами окрестными. Ніколаи Высокорукои огосподствовалъ всѣмъ уѣздомъ спорубежнымъ своему уѣзду. Сынове же балсіны аще и сроднікі имъ, но завладѣли Прістѣномъ со иными мѣстами бліжніми. Потомъ Турки овладѣли болшую часть мѣста, которое имѣли

въ романіи

вЪ Романіи. Того ради предреченные братія да бы соблюсти нѣкакую долю, учініли себе данніками Туркомъ, имъ же и служіли въ ихъ воінахъ. Іваніша не стерпѣвъ Тиранства оттоманскаго, отступілъ не со многими изъ своіхъ въ Зенту къ сыномъ Балсінымъ: отъ ніхъ же воспріяли толіко мѣста, еліко бы могли жіти. Марко же нарекованъ отъ нѣкоторыхъ Королевічь, послѣдуя Баязіту въ Валахіи, бысть убіенъ отъ нѣкоего Волошаніна пораженіемъ стрѣлы. Міграшъ паде мертвъ на бою протіву Турокъ. Отъ Андреаша четвертаго брата, родіјся Домінікъ Монсіло, отецъ Коіа Князя Музацкого, и Елены жены Стефана Кассачія Дуки Святаго Савы. Тако погібе Вукащінъ съ своіми братіями: не безъ попущенія божія суда, не попустівшаго ему имѣти Королевство съ толікою неправдою завладѣное, въ предъосужденіе, и со смертію насілною такова господіна, которыи его изъ людеи нізкаго состоянія благородіемъ почтие, и возвелічилъ.

ПОСЛѢДОВАНІЕ ІСТОРІИ ІЛЛІРІЧЕСКІЯ ПОДЪ ПРАВІТЕЛСТВОМЪ ДОМУ ВЛАСТОХІЩНАГО ВЫСОКОРУКАГО.

Во время Короля Уроща слѣпаго былъ между иными бароны дворовыми нѣкто по имяни Воіно, человѣкъ велікія вѣрности при предреченномъ Королѣ отъ него же

получілъ

получи́лъ въ правителство, найпаче и во отченаслѣдие весь уѣздъ окрестной Хелмской, спорубежной уѣзду рѣчи посполитыя Рагузския. Еиже сей Воино подъ различными притворствы, учинилъ многия уроны. Отъ Воина же родилися три сына, Ѳома, Воисавъ или Воиславъ, и Алтоманъ. Которые по смерти отцевой, раздѣлили уѣздъ Хелмской: досталося Воисаву оная часть, которая спорубежствовала Рагузѣ. Сей имѣлъ непрестанныя войны съ сею рѣчью посполитою, разоряя и пустоша уѣздъ ея, разбивая торговыхъ людей, которые подъ доброю вѣрностию торговали въ его странѣ, но и самъ воспринималъ часто равное воздаяние отъ Рагужанъ. Умершу же Воисаву, Николай его племянникъ сынъ же Алтомана умершаго при житии предреченнаго Воисава [Царствующымъ дѣду и дядѣ лукавствомъ] недоволствуяся удѣломъ отеческимъ, завладѣлъ и Воислава своего дяди удѣлъ: повелѣвъ отравою опоити въ темницѣ сыновъ его, своихъ двоюродныхъ братей. У Ѳомы же брата Воисавова, и Алтоманова не осталося дѣтей. Николай окромѣ статовъ отеческихъ и дядиныхъ, еще притяжалъ и иныя мѣста даже до границъ Зрѣма, владычествуя до Бошны къ Дринѣ. Аще и былъ человѣкъ ратолюбецъ, веледушенъ и искусенъ, и прилѣженъ во оружии: обаче продерзивъ, непостояненъ во всѣхъ своихъ дѣянияхъ, и неправеденъ, емляся за всякой притворъ, дабы воевати противу противъ Принцыповъ своихъ ближнихъ. Въ разорении же, которое онъ

дѣлалъ мѣстамъ бренскимъ, противовооружился на него Паскаль Мартинушевъ, и между Требиномъ и бреномъ, разби и поби его съ потерянiемъ многихъ его шляхтъ. Той Николаи вымучилъ силою сумму у нѣкоторыхъ купцовъ рагузскихъ, 4000: червонныхъ золотыхъ. И искалъ подъ притворствомъ собѣсѣдованiя устно дружебнаго съ Лазаремъ Деспотою, еже бы убити его предателствомъ. Отъ него же Лазарь спасеся чудеснѣ борзостiю коня подведенаго ему отъ своего слуги, понеже егда онъ воспрiялъ едино ударенiе отъ меча въ Перси которое прилучилось въ крестъ златый, егоже онъ носилъ на выи своеи, и упалъ раненъ легко: тѣмъ возмнѣлъ и оставилъ его Николаи за мертва, оныи Николаи Алтоманъ убiица его. Посемъ Лазарь Деспота помощiю Короля Венгерскаго, и бана Бошнатскаго Твартки со особою, вошелъ въ мѣста Николаевы порубая все и пожигая, и притѣсняя его отбѣгати отъ мѣста на мѣсто. На конецъ же охвативъ его заперщагося въ крѣпости Узицкои, и тамо осадивъ, взялъ его жива, и приказалъ выколоть ему очи, и отпустилъ его ходити блудяща слѣпа, да тако продолжитъ своя бѣдности. Тако Николаи Алтоманъ на конецъ приведенъ бысть въ Зенту отъ сыновъ балсиныхъ, отъ нихъ же воспрiялъ посредство, еже препровадити жизнь свою, юже скончалъ убожески въ лѣто 1374, наказанъ сiцевымъ образомъ за своя злодѣянiя. Земли же его раздѣлены быша между

оныхъ

оныхъ союзніковъ: опрічь Требіны, Каналовъ, и Драчевіцы, которыя завладѣли дѣти балсіны, хотя оніи и не вступалися въ сію воіну.

ПОСЛѢДОВАНІЕ ІСТОРІИ ІЛЛІРІЧЕСКІЯ ПОДЪ ПРАВІТЕЛСТВОМЪ ДОМУ БАЛСІНА ВЪ ЗЕНТѢ.

Балса, языкомъ Славенскімъ назвaнъ баоша Зекянінъ, былъ шляхтічь человѣкъ Зентскои, sѣло убогіи, имѣлъ толко едіну деревню. Во время же Царя Стефана отъ нерадѣнія Уроіцева наслѣдніка Стефанова, помощію нѣкоторыхъ своіхъ друзеи, и со Страшіміромъ, съ Георгіемъ, и съ балсомъ своіми дѣтми началъ завладѣтелствовати Зентою ніжнею. Страшіміръ былъ въ добродѣтелствѣ и вѣрности у прочіхъ. Георгіи же былъ разуменъ и искусенъ во оружіи. Балсъ былъ человѣкъ добрыи, веледушенъ, и мужественъ во оружіи, но малоразсуденъ. Первое Государство [которое одержалъ отецъ ихъ] было оная Фортеца Скутаръ, которымъ обовладѣлъ по согласію таіному съ гварнізономъ, обьялъ всю Зенту ніжнюю даже до Катара: добылъ по томъ и верхнюю Зенту выше Юраша, Іліича, и Ідукагіновъ, болѣе коварствомъ и обманомъ, нежели сілою оружія: овыхъ умерщвляя, овыхъ же въ темніцу заключая.

Пребывали же сынове балсіны сЪ ВукащіномЪ вЪ мирности, понеже Георгіи имѢлЪ вЪ жену себѢ дщерь его Міліцу. Скоро егда ВукащінЪ умре, Георгіи отженулЪ жену свою, да поіметЪ за себя Өеодору жену вдову Царки Мерещіча, сестру же Драгашеву и Константінову сыновЪ Царки Деановіча. Умре же СтрашімірЪ сынЪ болшіи балсінЪ, оставя единого сына сіроту по имяни Георгія. Балса же и Георгіи учінілся Господа единыя страны мѢста умершаго Вукащіна. ОзманомЪ взяли вЪ неволю банга Матарліга Господаря Музацкого сЪ его сыномЪ, и учінілся Господами его стату, во Албаніи даже до Валоны: взяли Каніну, и бѢлградЪ во странахЪ Романіи. Георгіи же впадЪ вЪ руки Карлу Товіи своему зятю, но по ходатаіству рѢчи посполітыя Рагузскія, бысть свобожденЪ, и мирЪ учінился между ими вЪ лѢто 1376. балсЪ взялЪ городЪ Касторею, у Марки сына Вукащінова по соглашенію сЪ его женою Еленою, дщерію Клапена, перваго барона Греціи, со обѢщаніемЪ еже взяти ю вЪ жену, а свою отгнати: яже была дочь Деспоты бѢлградскаго. Прітекъ тамо Марко сЪ велікімЪ чісломЪ ТурокЪ, и осаділЪ его. Которое воінство оттуду отгналЪ Георгіи, прішедЪ сЪ своіми людми вЪ помощь брату балсѢ: тои же избавівшіся прівелЪ сЪ собою новую жену вЪ Зенту. По томЪ же не могши стерпѢти житія ея безчестнаго, отгналЪ ю, сЪ поношеніемЪ. Во время егда разоренЪ бысть

отЪ

отъ своіхъ непріятелеи Ніколаи Алтоманъ, овладѣтелствовали балсы провінціами, Требінскою, Каналскою, и Драчевіцкою. Но понеже Твартко банъ бошнатскои обовладѣлъ протчыя провінціи Алтомановы, и преднамѣрялся еще взяти сілою оружія и завладѣное отъ балсовъ: избрали городъ рагузу за мѣсто своіхъ конференціи, что бы уравняти дружебно своя преднамѣренія: Георгіи балсъ поіде туды на галерѣ добрѣ вооруженнои съ людми въ двое пріуготовлеными скрытыми, да бы схватіти суперніка Твартку. Сеи же обманъ бысть предъусмотренъ и обруганъ отъ рагужанъ: тіи же дали провожатыхъ отъ своіхъ караблеи добрѣ вооруженныхъ бану бошнатскому, и тако избавілся отъ навѣтовъ балсінскіхъ. Конференціи не оконченнои бывшеи, всякіи возвратілся во свояси. Отъ того времени скоро отложілися отъ балсовъ провінціи, Требіны, Каналы, и Драчевіца, и подклонілися Господствованію банову. быша же развоеваны отъ балсянъ: тіи же въ тоежде время учінили разореніе бошнѣ. Умершу же Георгію балсу въ Скутарѣ въ лѣто 1374, въ 13 день Генваря: балса братъ меншіи вступілъ въ Господствованіе, и взялъ городъ и крѣпость Дурацъ. На него же наскочівше въ граніцахъ романіискіхъ Турки, разбіли и побіли на бою бывшемъ при рѣкѣ Воющѣ, въ провінціи нареченнѣи Грекотъ, въ поли Поповомъ въ лѣто 1383. На которомъ бою, балсъ поступалъ прехрабро.

Вдова же его поимяни Каніна, яже пребываше вЪ БѢлЪградѢ, дачами и дарами помірілась сЪ Турки. По смерти же балсы: Георгіи сынЪ СтрашіміровЪ, бысть восприятЪ вЪ Зенту за Господаря: Аще же люди Зенты верхнія, и ЦарноевічевЪ, и непокаряліся ему, подЪ притворствомЪ, яко суть подЪ владѢніемЪ Тварткиным Короля бошнатскаго. По совѢту же ДукагіновЪ пріказалЪ ослѢпіти Ніколая и Андрея Сакета шляхтЪ ЗентскіхЪ. По томЪ пришедЪ вЪ распрю сЪ Дукагинами, и ради утвержения своего намѢрения, протіву мятежа спорного, взялЪ вЪ жену дочь Лазаря Контія ращского, поимяни Деспіну, вдову Шізмана Господаря Молдавского: тѢмЪ бракомЪ учінілся вящше сіленЪ: обаче же Георгіи не восприялЪ смѢлости учініти возпротівление ТуркомЪ, [которые сЪ 50000 человѢкЪ разоріли всю Албанію, и МузаковЪ даже до Дураца: весь уѢздЪ Зентской, будской, Антіварской, и Скутарской, и свели вЪ полонЪ многое чісло людей всякаго возраста, и полу] наіпаче же утекши вЪ ДолщінЪ сЪ дарами велікіми, и одарівЪ ихЪ, тѢмЪ остановілЪ ихЪ наѢзды, и купілЪ мирЪ вЪ лѢто 1385. ПослѢди же того умре, оставя едіного своего сына нареченного балса. Сеи владѢтелствовалЪ вЪ ЗентѢ. И вЪ началѢ едінаго года, обовладѢлЪ всею украіною опрічь фортеціи Скутарской, выгоняя ВенеціянЪ изЪ оного уѢзду, которои ему далЪ отецЪ его, да бы оборонялЪ его, отЪ напуску Турецкого. По томЪ же нашли

на

на него Венеціане, и выгнали изЪ Зенты, которую паки отобралЪ вЪ лѢто 1412. Но непрестанными воінами, которыя имѢлЪ сЪ Венецкою речью посполітою, истощілЪ сілы тѢлѢсныя, и сілы стата: Сего ради отходя изЪ Зенты, поіде вЪ Ращію кЪ своему дядѢ ДеспотѢ. ОставілЪ правітелство Зентское охранять едіному своему сроднiку Стефану Марамонту Апуліи-скому, Господарю Монтенегрінскому отЪ породы ЦарноевічевЪ. Но понеже отЪѢхалЪ со огневіцею, вЪ тои часЪ какЪ пріѢхалЪ вЪ Ращію, умре. УслышавЪ его смерть СтефанЪ МарамонтЪ, переѢхалЪ во Апулію, отЪ чего Венеціане учініліся владѢтелми всея Зенты. СтефанЪ же Деспота сынЪ Контія Лазаря, паки тую отобралЪ скоро, и не осталось нічего иного во власть ВенеціаномЪ, токмо ГородЪ Скутарь, ДолціпЪ, и Будуа. По томЪ же учінілЪ перемиріе сЪ Венеціаны: возбудівшу-ся же Стефану вЪ концѢ года 1422, паки начаша ратова-тіся. Но Вонеціане богатѢе и збоілівѢе будучи, нежели Деспота, подкупіли его полки вспомогателные, именуе-мые Пастровіки и Пармаліоты, которые отложіліся, и учініліся прічіною кЪ разбітію Деспоты: на другои же годЪ учініли мирЪ между собою. ВЪ лѢто же 1425: Деспо-та отказалЪ владѢтелство всея Зенты своему племян-нiку Георгію сыну балсову. СЪ німже Венеціане учініли мирЪ, обѢщая давати ему на всякои годЪ дань по 1000 дукатовЪ за городЪ Скутарь. Сеи Георгіи, егда былЪ званЪ отЪ рѢчи посполітыя Рагузскія, да бы пріѢхалЪ

посмот-

посмотріть ихъ града, поіде тамо со всѣмъ своімъ дворомъ, и прінявъ его рагужане съ честію, одаріли веліколѣпно: и по томъ проводіли его въ Зенту на проторяхъ своіхъ, по томъ Георгіи егда изъ Зенты возвратілся въ Ращію, Венецiане же паки овладѣли Зентою, и Антіваромъ. Стефанъ воевода поутѣсніль было тѣ городы въ лѣто 1442: но на другои годъ прогнали его Венецiане, и разоріли домъ балсовъ. Которои, егда истребілся, городъ Катаръ поддался рѣчи посполітои Венецкои, да бы отдохнути ему отъ убытковъ подъятыхъ подъ господствованіемъ балсянъ, и да бы имѣти защіщеніе протіву грозныя сілы Турецкія, которые день отъ дне добывали страны прінцеповъ имъ сосѣдныхъ. Въ тое же время Венецiане учінілися владѣтели городу Спалатру, и Траву.

ПОСЛѢДОВАНІЕ ІСТОРІИ ІЛЛІРІЧЕСКІЯ ПОДЪ ПРАВІТЕЛСТВОМЪ ДОМУ ЛАЗАРЯ ДЕСПОТЫ.

Контіи Лазарь былъ сынъ Прібаца Хребелановіча, знатнаго барона, двора Царя Стефана. Во упаденіи же державства Урощева, учінілся владѣтель всея земли нареченныя Царя Стефана, даже до Дуная покоряя подъ себе Разіславіча, и протчіхъ бароновъ, державшіхъ правітелство реченныхъ провінцеи:

о владѣлъ

овладѣлъ многою частію статовъ Короля Вукащина. По смерти же онаго, отмстілъ вѣроломство Ніколая Алтомана, образомъ вышереченнымъ, усвоеніемъ части его статовъ. Имѣлъ едінаго сына именемъ Стефана, и пять дочереи, Мару, Елїну, или Елену, Деспіну, Вукосаву, и Міліцу или Мілѣву. Жена боязіта перваго Царя Турецкого, которую съ мужемъ поімалъ Тамерланъ [или Теміръ Аксакъ] Мара была выдана за Вука, сына бранка Младѣнова, благороднаго рацского, сілнаго, мудраго, и послушліваго тестю Лазарю. Елїна выдана въ жену за сына Ніколы Гара, первѣе барона Срѣмскаго, потомъ же Контія Палатіна Венгерскаго. Деспіна перво была женою за Шісманомъ Господаремъ Молдавскімъ, потомъ выдана за Георгія сына Страцімірова балсіна. Сіми браками утвердіся Лазарь протіву нахожденея своїхъ сосѣдовъ, жівя тіхомірно со всѣми: управілся тако, что Король Людовікъ Венгерскои нікогда возмогъ чініти болшіхъ поступковъ на рацію. По смерти же реченнаго Короля, учінілся владѣтелемъ Лазарь города белїграда, вновѣ построенаго на устіи Савы рѣки на Дунаи: и разсыпалъ его до основанія: взялъ Мазову при граніцахъ Унгаріи, со всѣмъ мѣстомъ оканчевающімся рѣкою Савою, и Святымъ Дімітріемъ въ Сремѣ: помірілся со Амуратомъ Султаномъ, учінілся даннікомъ нѣсколкаго даянія погоднаго, и по 1000 человѣкъ вооруженныхъ въ случаи потребы.

былъ Лазарь ѕѣло богатъ мѣстами и сокровіщами, которыя добывалъ изъ среброкопныхъ заводовъ ращскихъ. И тако тѣмъ сокровіщемъ, съ едіныя страны воздержівалъ находы Венгерскія, съ другія же платя урочную свою дань Туркамъ: содержавался во владѣніи своего государства, которое сохранялъ лутче сімъ образомъ, нежели чрезъ оружіе: обаче не возможе избыти, что бы Султанъ Амуратъ преемнікъ Солімановъ не наступалъ на его земли: ибо оный Султанъ прітворствовалъ будто Лазарь споспѣшествовалъ и подучалъ Унгровъ шкоду чініть Туркамъ. Лазарь же собравъ всѣхъ Прінцеповъ, и господъ ращскіхъ, и бошнатскіхъ, и всѣхъ людей оружныхъ въ готовость, поіде учініти воспротівленіе Туркомъ: между же главныхъ Генераловъ воіска, были Вукъ бранковічь зять Лазаревъ, и Мілошъ Кобылічь другіи зять, и мужъ Вукосавінъ четвертыя дочери реченнаго Лазаря. Егда же воіска стояли во обозѣхъ протівъ другъ друга, востали споры между двухъ сестръ, Марою и Вукосавою о мужествѣ своіхъ мужей. Вукосава болѣе почітала мужество Мілоши своего мужа, паче Вуки мужа Маріна, которая осердясь ударіла по щекѣ сестру: сія же росказавши со слезами случаи своему мужу, тогда Мілошъ тотчасъ поіде задоріти своего свояка Вуку на поедінокъ. Обаче же за вступленіемъ Лазаревымъ вошли въ бои таковыи, въ пользу Мілоши: которыи збілъ Вуку съ коня на землю безъ всякаго

повреждe-

повреждения. Сія распря вящепродолжілася нежели погасілася посредствомъ Лазаревымъ, и прочічіхъ бароновъ. Вукъ же искаше времени да бы врінути свояка въ немілость тестеву: подалъ вѣдомость будто Мілошъ договарівался таіно со Амуратомъ предати его: Лазарь аки не внімая возвѣщенію созвалъ всѣхъ бароновъ на вечерінку. И егда всякъ сталъ веселъ быти, Контіи Лазарь взявъ въ правую руку едіну чашу сребряну віна полну, подаде ю Мілошѣ, и рече дарую ти сію чашу, обаче глаголютъ яко предати мя хощеши. Мілошь же ни мало смутівся прінялъ тую чашу отвѣтствуя, что понеже непріятель и оговорщікъ предъ лицемъ есть, и Воіски Готовы бітіся, сего ради на другои день можетъ онъ показати ложь таковаго оговору. По утру же егда пріспѣ другои день, на разсвѣтаніи поѣхалъ Мілошь на конѣ до табору Турецкого, будто посланнікъ, и бысть введенъ въ шатеръ къ Амурату. Егда же къ нему прібліжілся, пріклонівъ главу поцѣловати его въ руку, вынялъ едінъ мечікъ схороненои въ пазухѣ, и ткнулъ въ чрево Амуратово, и далъ ему тѣмъ удареніемъ смерть. Но самъ Мілошь во исхождені изъ шатра, и въ побѣгѣ своемъ бысть раненъ и убітъ. Отъ того времене Турки имѣютъ за законъ, егда ктолибо доступітъ къ цѣлованію Салтанскои руки, что бы за руки былъ держанъ, и не допустіти бы до каковалібо подвоху на особу Царскую. И для того нынѣ къ руцѣ

 не допу-

не допускаютъ. Егда же разгласіся въ обозѣ Христіанскомъ отъѣздъ Мілошінъ въ шаборъ Турецкій, не увѣдану еще содѣйствію вещи, абіе страхъ нападе на болшую часть Генераловъ, которые отъ того были намѣрены положіти оружіе, и здатіся на разсужденіе Амуратово. Но Лазарь созвавъ ихъ всѣхъ въ шатеръ свои, орацією благорѣчівою ободріль робкость ихъ, и потомъ на непріятеля наступілъ со предъуспѣяніемъ велікімъ въ началѣ; но послѣ разбіты быша Христіане и побіты, Лазарь поіманъ живъ, и посѣченъ въ наметѣ Турецкомъ, какъ въ хронікахъ Турецкіхъ опісуетъ. А по другімъ хронографомъ, спасшіся бѣгомъ конскімъ, впаде въ яму невідімую покрытую землею и хврастіемъ, и достігше его непріятели убіша тамо: по томъ погребоша его въ Раваніцѣ въ нѣкоторой церкви построеной изъ мрамора смѣшенного. Сія баталія бысть въ поли Косовомъ, на граніцахъ Рацскіхъ и болгарскіхъ, блізко рѣки Сітніцы въ 15 день Іюня 1389 году. На которой пали многія ліца знатныя Рацскія и Бошнатскія. Въ поли боевсмъ нашли тѣло Амуратово, и еуенітеровавъ, погребоны утробы его на мѣстѣ, идѣже стоітъ возвышеная башня названая гробъ или Пірамида Амуратова. Тѣло же его отнесено въ Бурсу, и положено въ гробѣ прародітелей его: и ради памяти повѣшена тамо рука Мілощева, окована сребромъ. Вукъ же Бранковічь, зять и предатель таіный Лазаревъ, спасеся,

мало

мало не со всѣми своїми людми, заемля стать тестевъ, обѣщаныя ему отъ Амурата за воздаяніе предателства: однакоже не овладѣлъ въ началѣ, кромѣ едіныя части реченнаго стана, понеже другую имѣла Міліца вдова Лазарева съ двумя своїми сынами младолѣтными, съ Стефаномъ и Вукомъ. Бывшу же несогласію между тещею и зятемъ, тогда пріиде теща къ Туркомъ съ жалобою на него. Которые отнявши страну у Вука, отдали вдовѣ Лазаревои, и ея дѣтемъ: удержавше про себя два городка токмо. Женѣ же Вуковѣ, и дѣтемъ, Григорію, Георгію и Лазарю бѣ збережено столко мѣста, сколько отъ того могли препровождати жізнь, самъ же Вукъ всажденъ бысть въ темніцу отъ Царя Турецкого. А якоже нѣкоторые пішутъ, что отпущенъ былъ, но потомъ отравила его теща. А иные пішутъ, что подкупя караулныхъ ушелъ изъ тюрмы, и пріобѣгъ къ Георгію балсѣ своему свояку. Сеи же поносівъ ему о его предателствѣ, отсѣкъ ему главу: вси бо согласілися о учіненіи смерти нужныя случівшіяся сему измѣннiку въ наказаніе отъ бога. Вдова же Лазарева ради устроенія лучшаго дѣлъ своіхъ съ Туркомъ, даде ему дщерь свою Міліцу въ жену, которую, якоже речеся выше, поімалъ съ Султаномъ мужемъ ея Тамерланъ, иже гажденіемъ непрестаннымъ, какъ творілъ явнонародно своему заклюненнiку, прінудiлъ его убіти самого себе ударяющася головою объ желѣза, которыми

былЂ скованЂ: А послѢ его смерти скончала свои дни и реченная Міліца. Мара же жена Вукова, сЂ дѢтми своіми паки воспріяла владѢніе своего мужа, опрічь двухЂ городковЂ, Свецяна, и Елеца, которыя держали Турки. рѢчь посполітая рагузская отдала паки реченнѢи МарѢ закладЂ цѢны безмѢрнои, которои ВукЂ заложілЂ вЂ рагузѢ. Но лішися прочіхЂ закладовЂ обрѢтающіхся вЂ рукахЂ у другіхЂ. Освободівши же Мара статЂ, послала двухЂ своіхЂ сыновЂ сЂ воїскімЂ вЂ служеніе ТуркомЂ, удержавши при себѢ младѢішаго, ради управленія стату. Стефана же и Вука сыновЂ Лазаревыхъ обрѢтающіхся сЂ двумя племянніками родными сЂ ГрігоріемЂ и ГеоргіемЂ дѢтми Вука бранковіча вЂ воїскѢ боязітовомЂ, разбілЂ, и взялЂ прочіхЂ вполонЂ ТамерланЂ: сЂ німи же и Грігореи бысть поіманЂ отЂ татарЂ, по томЂ же искупленЂ, а СтефанЂ и ВукЂ ушли сЂ ГеоргіемЂ бранковічемЂ вЂ Константінополь. Сеи Георгіи бысть всаженЂ вЂ темніцу по упрошенію дѢтеи ЛазаревыхЂ. изЂ нІхже едінЂ СтефанЂ имѢлЂ ТітулЂ Деспоты Сербскаго отЂѢхавЂ изЂ Константінополя на суднѢ МітілінскомЂ сЂ братомЂ ВукомЂ, вышли кЂ Господарю Зентскому своему зятю: сЂ его же людми вошли вЂ рацію. Георгіи утекши изЂ темніцы отЂ Константінополя прітече кЂ Царю Турецкому, отЂ негоже благопріятно бысть восnріятЂ одаренЂ, и поставленЂ надЂ едіною частію воїска его, другую же часть далЂ своімЂ капітаномЂ

ТурецкімЂ.

Турецкiмъ. И тако раздѣлены воiска вошли въ Рашiю съ двухъ сторонъ: Стефанъ Деспота такожде раздѣлiлъ своiхъ людеи на двое, едину часть далъ своему брату Вуку, который аще и поступалъ мужественно, обаче разбiлъ его, и побiлъ всеконечно Георгiи его племяннiкъ сестренiчь. Стефанъ же отъ своея страны побѣдiлъ Турокъ обманомъ, и разбiлъ воiско ихъ, по томъ встрѣтiлся съ братомъ своiмъ Вукомъ спасшiмся толко съ 20 человѣки, ѕѣло устрашеными отъ онаго разбiтiя, который возвращался въ Рашiю: внюже вступiлъ Георгiи, покаряя не малую часть Королевства. И тако пребываше Рашiа ослобляема воiнами междоусобными отъ сiхъ сроднiковъ, намѣряющiхся на господство. Учiнiлъ Деспота миръ съ Туркомъ ѕѣло не предуспѣятелныи. Вукъ же понеже отъ брата ѕлѣ чествованъ былъ, прiложiлся къ Туркомъ. Отъ нiхже одержалъ едiнъ трактъ страны въ Романiи, и тѣмъ пребывалъ благостроiно со своiми бароны прiлеглыми. Потомъ получiлъ воiска 30000: Турокъ, подъ правленiемъ Авраноща, съ нiмъ же въ мѣсяцѣ Мартѣ, лѣта 1409, имѣя въ товарыщахъ Георгiя Вуковiча своего племяннiка, вошелъ въ Рашiю, юже разорялъ шесть мѣсяцѣвъ непрестанно. Наконецъ же согласiлiся братiя: Деспота даде часть Королевства своему брату Вуку при воiнѣ Моvсеевои, и Мусулмановои, сыновъ боязiтовыхъ. А самъ [Деспота] прiсталъ къ странѣ Моvсеевои, къ немуже поiде

съ своiми

съ своими людми и со братомъ Вукомъ въ Романію: а прежде пріѣзду ихъ Лазарь зять ихъ обрѣташеся при Султанѣ. Въ вечеръ же предходящіи реченнаго дня къ баталіи между Моѵсеомъ и Мусулманомъ, вси господа Славяне присягли ко странѣ Моѵсеевой. Въ день наступающеи прежде баталіи, Вукъ и Лазарь оставили страну Моѵсееву, и ушли къ Мусулману, которой учінился побѣдітель надъ братомъ своімъ Моѵсеомъ егоже воіско бысть разбіто и побіто въ лѣто 1410: Деспота побѣже въ Констаntінополь, оттуду прошелъ во Влахію, да возвратітся въ свое Королевство. Вукъ съ зятемъ Лазаремъ получіли позволеніе отъ Мусулмана возвратітіся въ ращію опредѣленную имъ отъ Турка въ господствованіе ихъ собственное: и на дорогѣ нападше на людеи Моѵсеевыхъ, быша пріведены предъ оного, и тотчасъ повелѣлъ главу Вуку отсѣщи, удержавъ и Лазаря въ заключеніи, да бы тѣмъ прінудіти брата его Георгія обрѣтающагося при Мусулманѣ, да отстанетъ отъ него, обаче онъ того нікогда не хотѣлъ учініти. И когда послѣдовалъ между Моѵсеемъ и Мусулманомъ другой бой, съ разбітіемъ перваго, тогда отсѣче главу и Лазарю. По томъ умерту Мусулману, прімиріся Георгіи съ Моѵсеемъ, оставшимся отъ Султана во осадѣ Селевкіи, городѣ Романіиском. Послѣди же увѣдомілся реченныи Георгіи, что Султанъ хочетъ его умертвіти въ первомъ случаи: первѣе

договоряся

договоряся со осадными, учінилЪ сЪ своіми прітворнои пріступЪ кЪ городу, вЪ негоже вшелЪ со всѣми своіми людми, и тако спасе свою жізнь. Прімірівся сЪ деспотою, жіли купно яко добрые сроднікы: послѣ вшелЪ Моусеи вЪ Ращію, подлагая, все подЪ мечь, и огнь. Деспота убо аще и имѣлЪ вспоможеніе веліко отЪ полковЪ УнгарскіхЪ, и бошнатскіхЪ, обаче не посмѣлЪ употребіти воіны сЪ МоусеемЪ. Которыи, егда бысть позванЪ вспять во свою страну, нахожденіемЪ брата Деспотіна Чірішла, ему же помогали Татарове, вступівЪ сЪ нимЪ вЪ сраженіе вЪ мѣстѣ Ісхра, разбітЪ бысть, и взятЪ жівЪ, а по томЪ задавленЪ. Георгіи, убо которыи ходілЪ вЪ помощь Чірішлу сЪ людми Деспотовыми, получівЪ побѣду, возвратілся паки вЪ Ращію. Обаче Ращія учінілася данніцею реченному Чірішлу. Егда же отложілся городЪ Сребарніца, поіде тамо самЪ Деспота сЪ воіскомЪ своімЪ вЪ лѣто 1420: и дѣже поімавЪ убіицЪ Губернатора посланного тамо прежде, пріказалЪ ихЪ умертвіти разными мученьми, употребляя туюже жестокость надЪ нѣкоторыми купцами Рагузскіми, подЪ прітворствомЪ сопрічастія вЪ реченномЪ убіиствѣ. Аще и ихЪ невінности, и доказанія, и поношенія учіненная ему обьявлены быша отЪ страны рѣчи посполітои Рагузскои: обаче и самЪ праведнымЪ отЪ бога наказаніемЪ наказанЪ. Ѣздя бо во едінЪ день на конѣ блізЪ реченного города Срѣбарніцы, паде сЪ коня мертвЪ

скоропостіжною смертію вЪ лѣто 1421: Георгіи его зять преіде сЪ немногіми своіми до БѢлграда, идѣже свободілЪ всѢхЪ рагужянЪ бывшіхЪ тамо вЪ темніцѢ, и бысть восприятЪ за Государя отЪ рацанЪ вЪ лѣто 1428: и подтверділЪ прівіліи народу рагужскому о свободнои торговлѢ сЪ подданными его. АмуратЪ СултанЪ учінівЪ нашествіе вЪ рацію, взялЪ градЪ Крушевацы, и осаділЪ Новобарду. Но ради храбраго защіщенія біагія бубалы рагузяніна, и многіхЪ иныхЪ рагузянЪ обрѢтшіхся тамо вЪ городѢ, послѢ 48 днеи осады, [егда явілся Король Венгерскои вЪ сосѢдствахЪ болгарскіхЪ сЪ воіскімЪ своімЪ:] оставілЪ осаду, длятого чтобЪ встрѢтітіся сЪ УнгромЪ. По томЪ учінілся Георгіи данніколЪ Турчаніну протівЪ того прімѢру какЪ было при СтефанѢ ДеспотѢ. А понеже СултанЪ АмуратЪ вЪ лѣто 1435: поднялся паки воіною на рацію, желаше Георгіи да бы укротя Амурата, имѢти мирЪ твердыи сЪ раціею, того ради по уговору Іріны Кантакузіны, жены своея, даде ему свою дочь Марію вЪ жену, сЪ которою АмуратЪ не имѢлЪ дѢтеи. А вЪ лѣто 1439: увідя СултанЪ, что АлбертЪ Король Венгерскои далече пребывалЪ вЪ Полши, напалЪ паки на рацію. Георгіи же оставя городЪ Самандрію подЪ управленіемЪ своего сына, самЪ поіде во Унгрію сЪ ЛазаремЪ другімЪ своімЪ сыномЪ меншімЪ, и со всею своею Фаміліею. АмуратЪ осаділЪ Самандру городЪ, которыи понеже

бысть

бысть весма недостаточенъ въ провіантахъ распроданыхъ указомъ сребролюбівыя Іріны, прінужденъ здатіся Султану. Онъ же подарілъ Георгію сыну Деспотіну болшую часть страны, подъ договоромъ подданства и дани погодныя. Обаче удержавъ при себѣ другаго брата Стефана, которои былъ данъ во Аманатъ во время его женітвы съ Маріею ихъ сестрою. По томъ же увѣдомівся о пріуготовленіяхъ воінскіхъ отца ихъ Георгія, и о пересылкѣ таінои, которую оба братія держали со отцемъ: повелѣлъ ослѣпіти обоіхъ желѣзомъ разженымъ. Георгіи тогда задержался нѣколікое время во Унгаріи въ своіхъ маетностяхъ, которые ему далъ Албертъ Король на сбмѣнъ города Бѣлграда, сірѣчь Саланкемень, бекѣнъ Керпень, Вілагосваръ, Цатмаръ, бецермень, Дебреценъ, Туро, и Варцанъ съ нѣсколкіми палаты, въ городѣ Королевскомъ будѣ. Умершу же Королю Алберту, Георгіи відя, что ради несогласіи Королевства Венгерскаго о наслѣдіи новаго Короля, и яко неможаше получіти нікакого вспоможенія, взыскалъ паки прімірітіся со Амуратомъ. И ради того намѣренія, поѣхалъ во Антіваръ, токмо сеи едінъ городъ его государства, яко бы вѣренъ ему остался. Гдѣ егда пріѣхалъ, пріішли, велікія посулы отъ страны Амуратовои ко Антіваряномъ, да бы выдали ему самого Георгія. На которыя обѣты уже и шаталася мысль ихъ: но онъ спасся со всѣми

своіми, ушедъ въ рагузу. И хотя Султанъ [отъ его же возгремѣнія трубъ трепетаху потентаты сосѣдные] посылалъ многіхъ вѣстніковъ и къ рѣчи посполітои рагузскои со обѣтами безчісленными и съ грозами, обаче рагужане нікогда не отставілі содержівати защіщеніе данное Деспотѣ. И дали ему свои катарги для убѣжіща въ Далмацію, и оттуду во Унгарію къ Королю Владіславу, отъ него же бысть мілосердо прінятъ, и тщаніемъ Іоанна Гунніада отца Короля Матфея, человѣка почтенного между первыхъ Генераловъ Европскіхъ, бысть паки поставленъ въ болшеи части своего Королевства. Добропамятлівъ же будучи до рѣчи посполітои рагузскои, но шатающея въ вѣрности даннои Хрістіаномъ и Туркомъ, которыхъ равно обманулъ протівъ союзовъ своея должности. Пребывая бо въ союзѣ съ Королемъ Владіславомъ, и Іоанномъ Гунніадомъ, побілъ въ долінѣ горы Эма воіско Турецкое правітелствуемое Хасанъ пашею беігларбѣемъ романіискімъ. По томъ былъ посредніком отъ Турка у Владіслава, да бы получіти миръ. За что Амуратъ отдалъ ему назадъ сво земли въ раціи, и сыновъ ослѣпленныхъ. Которыхъ відѣвъ, такъ ѕѣло усумнѣлся, что едва не паде на землю, аще бы не помогли ему свои, понеже нікогда не имѣлъ вѣдомости о ихъ ослѣпленіи. Въ лѣто же 1443: егда Владіславъ ради благотворітелства хрістіанству разорвалъ миръ съ Туркомъ, тогда Георгіи пріложілся къ намъ.

къ намѣренію Амуратову протівно союзу Хрістіанскому, и препятіе учінілъ соедіненію Скандербергову съ Королемъ Унгарскімъ, заперши своіми людми проходы Сербскія, и бысть віною разбітія воіску Хрістіанскому, и смерти Владіславлеи на бою Варнскомъ. Обаче вошелъ Скандербергъ въ Ращію, разбівая всѣ мѣста, да отмстітъ за пронырство Георгіево. Нанего же равно наступіли и вси прінцепы Хрістіанскіе, его сосѣди. Тѣмъ онъ заплатілъ дорого оное вспоможеніе данное невѣрнымъ, понеже они не свободіли его отъ сіхъ изъяновъ, аще онъ и всякіми упрошеньми возможными домогался того. За сімъ же хотя Гунніадъ наступіти на Турокъ, послалъ объявленіе Георгію да возбудітъ его къ соедіненію во ономъ новомъ походѣ. Отъ него же не токмо онъ отрекся, но давъ о томъ и вѣдомость Амурату доношеніемъ образа сіцеваго, еже како побѣдіти Унгры: бысть прічіною паки втораго побітія Хрістіанского на поли Кащовѣ: отъ него же Гунніадъ былъ прінужденъ спастіся едінымъ токмо бѣгомъ, и ради показанія мнѣішія пріязни, какову имѣлъ къ странѣ Унгрскои, учінілъ разглашеніе всенародное по всеи Ращіи, еже не пропускати проіти ни какого Унгрянина бѣжащаго отъ бою. И аще бы по случаю прішелъ и самъ Гунніадъ, тобъ прівели его въ полонъ въ его дворъ. Намѣренъ бо изблевати на сего славнаго Капітана содѣиствія плачевная отъ завісти

держімыя къ нему отъ давняго времени, до сего часа. Ѳортуна же учініла Гунніада впасти во онаго руки, изъ которыхъ не вышелъ иначе, токмо за договоромъ еже возвратіти ему всѣ мѣстечки, которыя онъ имѣлъ въ Раціи, и прінудіти своего сына Матѳея обручітіся со внукою своею, дщерію Улдріка Контія Кілиискаго, и оставіти ему во аманатъ онаго обѣщанія, сына своего Владіслава, Съ тѣмъ Гунніадъ бысть паки отпущенъ изъ неволи, которую онъ имѣлъ долгое время въ Раціи. Возвратівшіся же во Унгрію Гунніадъ, обратілся творіти паки мщеніе Деспотѣ. Его же бо неблагодаріе болѣе ѕѣло оскорбляше, нежели ненавість Турецкая. Того ради учінівъ воіско сілное, наступілъ на землю Георгіеву, пожегъ деревни и поля, повоевалъ городы, и въ кратцѣ обьялъ всю Рацію. И желая поступати далѣе къ гоненію Деспоты. Онъ же посла къ нему посла со отданіемъ волнымъ Владіслава съ дары веліківми, и со обѣтами еже творіти все то чего пожелаетъ, токмо престалъ бы отъ толікіхъ разоренеи, и простілъ бы неправды прешедшія. Побѣжденъ же Гунніадъ моленми Владіславовыми, и бароновъ Венгерскіхъ, успокоілся и учінілъ миръ Георгію. На котораго наступіло отъ другія страны оружіе Амуратово, подъ відомъ что пустілъ Гунніада непріятеля главного имени Турецкому, возвратітіся во Унгрію. Георгіи же прібѣже для помощи къ Гунніаду. Которыи собравъ людеи,

поіде

поїде въ Рацїю помогати неблагодарному Деспотѣ. Переправяся Дунаи близъ Самандрїи, совокупилъ своихъ людеи съ Георгїевыми. Поїде долгїми станами да бы напасти на непрїятелеи внезапу. И нашелъ его въ 4 день въ уѣздѣ Хрїсонїцкомъ. Скоро какъ непрїятели узнали знамена Гуннїадовы, испужавшеся отъ его неначаянного обьявленїя, положїлїся бѣжати, гонїми отъ конницы легкои Гуннїадовои, которая побїла ихъ болшую часть, побравъ многїхъ въ полонъ. Между которыми былъ Фрїгїбеи Генералъ воїска Турецкого со многїми иными особами особлївыми. Получївъ же сїю победу Гуннїадъ, сожегъ Вудїнъ городъ болгарскїи, стоящїи при Дунаѣ, понеже былъ прїчїною многїхъ ратеи. Возвратяся въ Рацїю, подарїлъ всѣхъ неволнїковъ Деспотѣ, и прошелъ трїумфствуя въ Белїградъ во свои градъ благодатныи. И тако пребывалъ Георгїи въ безопасствѣ отъ нахожденїи Турецкїхъ, подъ защїщенїемъ Венгерскїмъ дотолѣ какъ Магметъ наслѣднїкъ Амуратовъ взялъ градъ Державственныи Константїнополь. По полученїи же того, самъ Магметъ своею особою подвїгнулъ оружїе на Рацїю, и взялъ грады Новобардъ, Трепчїю, и прїстѣнъ въ лѣто 1451. Георгїи же Деспота усумнѣваяся о статѣ своемъ, и о своеи особѣ, пошелъ ко двору Владїславлю. А понеже Владїславъ былъ въ Венѣ, поїде Деспота тамо, идѣже имѣлъ конференцїю съ Фратомъ Іоанномъ Лапїстраномъ Ордїна

Святаго

Святаго Францішка, человѣка житія Святаго суща, о пунктѣ благочестія. Ищя Фратѣ Георгія обратіти вѣ рімскую вѣру безѣ содѣйствія, но німалого получілѣ вспоможенія отѣ Владіслава, который зѣло былѣ гнѣвенѣ на его вѣроломства, что оныи прінужденѣ бысть возвратітися вѣ Рацію. Гдѣ получілѣ увѣдомленіе, что Міхаілѣ Цілуго, зять Гунніадовѣ со Владіславомѣ братомѣ его переправлівался чрезѣ Рацію вѣ его губернію белігра дскую, послалѣ людей вооруженныхѣ поімати ихѣ живыхѣ, или мертвыхѣ. Когда же наскочіли на Міхаіла оные люди, бросілся изѣ корѣты на поводного коня, и отворівѣ себѣ путь оружіемѣ спасся. Владіславѣ же бысть убіенѣ вѣ корѣтѣ. И да бы отмстіти смерть онаго, послалѣ Міхаілѣ вѣ слѣдѣ за Деспотою многіхѣ шпіоновѣ, и самѣ пошелѣ изѣ слѣдуя такѣ его хожденія, что на конецѣ поімалѣ его жива, внезапно, блізѣ береговѣ Дунаіскіхѣ, и отсѣкши ему два палца десныя руки, [егда защіщался] взялѣ его вѣ полонѣ, и свободілѣ его на окупѣ веліқія суммы денежныя. Возвратяся же Деспота вѣ домѣ, не возмогѣ удержати кровь раненыхѣ палцовѣ ручныхѣ, и отѣ того вѣ кратце умре, лѣта 1457. Таковѣ бысть конецѣ Георгію Деспотѣ Сербскому, человѣку стана велічественнаго, и краснорѣчія изряднаго, но мало постоянному, да не реку и невѣрніку до страны Хрістіанскія. Прежде же заплатілѣ смерть погубленіемѣ оныхѣ удовѣ, которыми

многажды

многажды прісягалъ о вѣрѣ, въ ней же многая разрушенія въ теченіи своея жізни учінілъ. По смерти Георгіевой, Лазарь сынъ его бысть наслѣднікъ Престолу, но мати его Іріна много помогала Гріrорію брату его болшому, обаче нічто же успѣ. Сіе відя Георгій яко лішенъ бысть отъ Королевства, прібѣгъ съ братомъ Стефаномъ къ Магметю. Иже назначілъ имъ не болшую долю мѣста, что бы возможно было провождати имъ честно жізнь. Послѣди же учінену бывшу миру съ Лазаремъ, на такіхъ кондіціахъ чтобъ онъ платілъ матери дани погодной по 20000 ефімковъ: Іріна же по духовной Георгіевой была наречена правітелніца стату сыновъ. Но Лазарь протівно того расположенія отеческаго поступая, умыслілъ окорміть матерь свою, и окормілъ въ нѣкакой салатѣ. Которое матере убійство, воздвігло на него ненавість повсюдную тако, что всѣ имъ возгнушаліся. Сея ради віны разнемогся и самъ отъ печали, и умре безъ чаденъ, оставя три дочери. Марію, Іріну, и Міліцу. Марія была при жівотѣ отцевскомъ выдана за Стефана послѣдняго Короля бошнатскаго, протчыя же двѣ съ матерію изгнаны изъ королевства, прітекли въ рагузу. Іріна же посягла за Івана Дуку Святаго Стефана въ Галатінѣ. Міліца же выдана въ жену Леонарду Деспотѣ Ларшскому, мать же ихъ нарıцалася Елена, жена помянутого Лазаря осталася было нѣсколко времени въ правітелствѣ по смерти мужней. Но Гріrорій деверь ея учінілъ

всякое понужденіе, ежебы изгнати ю изъ королевства: Обаче вспоможеніе отъ Унгровъ тую удержівало. Ращане поощрены ненавістію держімою къ Королевствующей, избрали себѣ за Короля Маумета брата Міхеля Турки, [который былъ задержанъ во дворѣ умершаго Деспоты] и прідали ему правітелство города Саламандріи, во егоже фортецѣ пребываше удалівшися. Елена убо Королевствующая умыслила обманы, ежебы уловіти сего нового Прінцепа, подъ відомъ дружбы, позвала его въ нѣкоторыи день обѣдати съ собою въ замокъ. И получівъ его въ руки, пріказала связати, и послала во Унгрію, гдѣ бысть всажденъ въ темніцу. Послѣди же Мауметъ відя разгласіе ращановъ, осаділъ Самандрію, которая ему здалася доброю волею безъ распри. А королеву отпустілъ отъити свободну, гдѣ похощетъ съ казною своею. А Грігорей убѣжалъ во Унгрію, идѣже и умре безъ сыновъ законныхъ, оставя точію Іоанна и другіхъ сыновъ побочныхъ. Стефанъ же убѣже во Албанію, идѣже обручілъ за себе Ѳеодору дочь Аріаніта тестя Скандербегова. по смерти своеи Стефанъ оставілъ трехъ сыновъ, Вука, Георгія, и Іоанна, и едіну дщерь Марію выданую замужъ за Воніфатія Палеолога пятого, Маркеза Монѳератского. Вукъ же предуспѣяся человѣкъ храбръ во оружіи на шкоду Туркомъ. А Іоаннъ оставілъ едіну дщерь токмо по имени Марію, которая была по томъ женою Ѳердінанду Ѳрангіпану, и матерію Стефана Ѳрангіпана.

Ѳрангїпана Контїя Модрузскаго, и Катерїны жены Нїколы бана, или Контїя Зарїнскаго: учїнился Маумет владѣтель всего того что Лазарь владѣл в Рашїи, понеже Рашане здалїся, часть волею, и часть неволею.

СОБРАНІЕ ІСТОРІЧЕСКОЕ О КОРОЛЕВСТВѢ БОШНАТСКОМЪ, НАРОДѢ СЛАВЯНСКОМЪ.

Началородїе бошнаков происходїт от бещов, людей Фрачєскїх, которые обїтали при рѣкѣ Несть, нарїцаемой от Турок Харашюв, а от Греков Местр. Началнѣїшїи град их был Ускудамї, нынѣ же Адрїанополь. Сїи людїе бещи имѣли многїя воїны с рїмляны. Вожд воїска рїмскаго, первый был Лукулл. Сей имѣяше бїтву во Фракїи с бещами, [имущїми похвальбу в сїлах, мужествѣ, и славѣ] и одолѣл их на горѣ Эмѣ, и взял Ускудам. бывшу же тогда Бруту [другїи вожд рїмскїи] президентом в Македонїи и Грецїи, вступїл и той во страну бещов. И за вїкторїю [которою прїнуждены быша в подданство ему] получїл себѣ имя Їмператорское. Їмператор Октавїан имѣл многїя воїны с сїми храбрыми людми. От сїх возъимѣли началородїе бошнаки, сїцевым образом: бещи будучи в несогласїи с булгарами

 Фракїйскими,

фракійскіми, быша отъ нихъ выгнаны въ Мізію вышнюю, и тамо заняли оная мѣста лежащая между рѣки Савы, Валдана, Дріна, и моря Адріатского. И отъ того времене во имени своемъ бещовъ, Е. букву премѣнили, на О. И изъ бещовъ бысть имя бощи, и отсюду наречеся мѣсто жилища ихъ бошна. И рѣкѣ имя дали бошна. Почтенная дѣла сего народа не дошли до потомства, понеже при нихъ не обрѣталося піcменъ во употребленіи ниученыхъ, еже бы предати пісанію дѣйства и поступки ихъ въ воінахъ. Сіе Королевство бошнатское, и другое Ращское, уѣздъ Хелмскій, и народы, были нѣкогда подъ владѣтелствомъ единаго господаря, а потомъ подчинилися владѣтелству разныхъ Господарей. будучи же Король Крешіміръ, [сынъ Короля Тѣшіміра, внукъ Короля бела, и зять Чудоміра, или Челеміра бана Кроатского] Государемъ въ Кроаціи и въ бошнѣ, простре еще владѣтелство свое на Далмацію. По смерти же онаго, Требеллія свина ботова отъ Скалы, взялъ въ жену Маду сынъ Крешіміровъ, съ нею же получилъ владѣтелство Кроатское, и Далматское. По немъ преемникъ бысть Королевства Стефанъ сынъ его. Во время же Крешіміра, република Рагузская страдала ѕѣло отъ непрестанныхъ воінъ, которыя имѣла съ бошнаки. По Стефанѣ же наслѣдникъ бысть Вукміръ сынъ его. По которомъ Королевствовалъ братъ его меншій, по имени Крешіміръ, иже

оставилъ

оставілъ едіну токмо дочь, яже посягла за Короля Венгерского, и прінесла ему въ приданыхъ страны стата отческаго. Републіка же Рагузская получіла въ даръ отъ оного Короля Крешіміра долiну бренскую, Омблу, и Малфи. Иніи же глаголютъ, что оные мѣста куплены за денги налічныя, которыя плачены вышереченному Королю. Егоже вдова Маргаріта, избрала себѣ Рагузу въ пребываніе, возлюбівши покои, благочестіе, и доброе правітелство реченныя републіки, и скончала свято своя дни въ Рагузѣ, идѣже бысть погребена въ церкви Святаго Стефана, по памяти оставшеіся до сего дне. Аще же Короли Венгерскіе и взяли тітулъ Короля Кроатского и бошнатского, и воспріяли къ тому же Государство въ послѣдованіи предреченнаго брака учіненнаго съ наслѣдніцею оныхъ Королевствъ. Но обаче того тітула Кроаты и бошнаки не хотѣли прізнати. За наивышніхъ избрали между себе Господареи, и бановъ особлівыхъ ради своего ихъ правітелства. [Нѣкогда бо правітелствовалъ надъ предреченною бошною, едінъ токмо Господарь] и тако тое Государство бяше раздѣлено во многія Господари, изъ ніхъ же всякъ былъ наболшіи собою. Случалося еще многажды, что Королевство бошнатское соедіняся съ Рашкімъ, съ Кроатіею, и съ уѣздомъ Хелмскімъ, было правітелствуемо отъ едінаго токмо: яко же бысть при Тварткѣ Куленѣ, баріхѣ, и иныхъ многіхъ

многихъ банахъ. Дѣянія же ихъ не свѣдома суть послѣдороднымъ, кромѣ того что о барихѣ [или о барисѣ] признавается отъ нѣкоторыхъ доводовъ подлинныхъ, что егда онъ овладѣтелствовалъ уѣздомъ Хелмскимъ, подвигнулъ воину противу республики рагузския. И егда отложилася ихъ распря по договору о единои баталии полевои во уѣздѣ требинскомъ, бысть разбитъ, и развоеванъ банъ, и принужденъ учинити миръ съ рѣчью посполитою, Которая возложила состоятелство того на волю Михаила Доменикова бобала на Капитана воиска рагузскаго, и побѣдителя предреченного бою. Умершу же барихху, по немъ наслѣдствовалъ Кулинъ банъ, которыи Королевствовалъ тридесять шесть лѣтъ. При егоже времени, толикое было изобилие всѣхъ вещеи потребныхъ къ пожѣвленію человѣческому, что всѣ послѣдующыя изобилства, произошли въ пословие послѣдороднымъ. Во время Кулена бана, человѣка милостиваго благочестиваго и рачителнаго, Церковь римская имѣла великое почтение, отъ неяже получилъ освящения многихъ Церквеи. Умершу же сему Кулину бану, Король Венгерскии, за вины преждереченныя послалъ едино силное воиско, подъ вожденіемъ Котромана нѣмчина человѣка славнаго во оружии, которыи привелъ подъ иго всю бошну, за что Король въ даръ даде ему въ вѣчное владѣтелство Государство бошны, и тако домъ Котромановъ пребысть отъ того времене

во владѣнїи прїсудномъ ему. Которое Государство онъ содержалъ всегда охраняя волность и употребленїе древнее, угождая подданнымъ. Господствованїе же сїхъ Котромановъ достiже въ руки Стефана бана, того же дому Котроманского, которыи правїтелствовалъ бошну соуноровленїемъ всяческїмъ. Умершу же ему лѣта 1310. Оставїлъ три сына Стефана, Нїкослава, и Владїслава. Стефанъ же восхотѣлъ, по соїзволенїю протчїхъ двоїхъ братеи меншїхъ, вступїти въ правїтелство, востали на него вси бароны началные Королевства, и непрїяли его. Прїтворство же было тому преїзлїшнїи разумъ Стефановъ и братеи, отъ которого боялїся разрушенїя волности своеи древнеи, и законовъ основателныхъ Королевства: Уступаючи же Стефанъ за понужденїемъ велїкїмъ, поїде подъ защїщенїе рѣчи посполїтои рагузскои съ матерїю своею Елїзабетою, идѣже прїяли помощь отъ всякого къ способности: другїе же два брата Нїкославъ или Мїрославъ и Владїславъ отъѣхали въ Кроацїю. Едїна ихъ сестра по имени Данїца, поїде отъ усердїа въ благоговѣїнствѣ въ рїмъ, идѣже впаде во огневїцу, и отъиде на лучшую жїзнь, и погребена бысть у Мїнервы. На гробѣ ея напїсано: ЗДѢ ЛЕЖІТЪ ДІАНА ІЛЛІРІИСКАЯ: Стефанъ же за помощїю рѣчи посполїтои рагузскои, возвратїлся паки съ братїями въ бошну, и по соїзволенїю всѣхъ бароновъ, прїятъ бысть на правїтелство онаго королевства съ тїтуломъ банскїмъ.

Прегля далъ

Прегаядалъ всѣ границы своего Государства, да бы содержати познаніе съ Прінцепы ближними, а особливо съ Карломъ Королемъ Венгерскимъ. И сицевымъ образомъ учинился грозенъ своимъ подданнымъ, укротилъ мучителства четырехъ сыновъ браніво шляхтича Хелмскаго, поимавъ двоихъ изъ нихъ, приказалъ умертвити. И тако чрезъ оружіе притяжалъ оныи уѣздъ. былъ Стефанъ благодаренъ къ рѣчи посполитои рагузскои своеи благодѣтелницѣ. Еиже въ лѣто 1333: продаде Езеро съ мысомъ за едину сумму погодную, 150: дукатовъ по окладу. По томъ возвѣщено ему бысть о строеніи крѣпости, и стѣнъ, [которыя предреченная рѣчь посполитая начала при езерѣ строити] послалъ къ неи сто фунтовъ злата, толикоже и сребра, въ помощь реченнаго строенія. Былъ же Стефанъ въ подозрѣніи, яко бы не добрѣ сообносился при вспоможеніи подаванномъ Лудовику Королю Венгерскому, ради отъятія осады поставленнои отъ Венеціянъ подъ Фортецею Зара: и понеже дерзновенно замышлялъ на жизнь предреченнаго Короля, по упрошенію реченныхъ Венеціянъ. Въ то время были въ Бошнѣ многія еретики, наипаче Патарины, насѣяни тамо отъ нѣкоего Патерна Римского, прогнаннаго изъ Рима за сію Ересь съ своими послѣдователи: того ради послалъ Климентъ шестыи Папа Римскіи въ лѣто 1344: въ Королевство Бошнатское нѣкоторыхъ монаховъ миноровъ, человѣковъ Святыя

жизни.

жізни. Между которыми былЪ МонахЪ ПеллегрінЪ, и МонахЪ ІоаннЪ изЪ Аррагоны, еже истоpгати имЪ недугЪ пріличівыи оныхЪ ересеи. Сіи же еретіцы Патаріни жівяху безЪ таінствЪ, безЪ жертвы Святыя, и безЪ Священства. Обаче же зваху себе хрістіанами, постяхуся Пятніцу, храняху день НедѢлныи со всѢми протчіми торжествы хрістіанскіми, наипаче же Вознесеніе Господне: ненавідяху Креста, и наріцалісяи Павлікіанами. Которые пребывали вЪ сіхЪ своіхЪ заблужденіяхЪ даже до начатія воінЪ между Кесаря Седмиградчаніна, и Турка. Но увідѢвше себе нападенныхЪ отЪ Хрістіан, и веденныхЪ вЪ полонЪ, яко бы бывшіхЪ ТурокЪ, оставіли заблужденіе, да пріимутЪ истінную вѢру Хрістіанскую. Егда же пріидоша реченніи монахи вЪ Бошну, гдѢ хотя СтефанЪ и былЪ вѢры Греческія, обаче пріналЪ ихЪ благостно, сЪ повольностію еже проповѢдати народно онымЪ еретікамЪ, едінаго сущімЪ врагомЪ благочестія Греческаго и Рімскаго. Поможе сімЪ монахомЪ ДоманЪ Волцкіи, бобалЪ КанонікЪ Рагузскіи, человѢкЪ многоученыи, и всеізрядныи, проходя служеніе секретарское ближнее у бана Стефана. ОтЪ того обратівшіся сЪ веліею ревностію духа, болшая часть еретіковЪ бошнатскіхЪ, вЪ вѢру Рімскую, возставіли многія Монастыри, и обітели обоего полу: тоежде творяще во УгорѢ, вЪ ХелмѢ, и наконецЪ при езерѢ, за позволеніемЪ равнымЪ отЪ РѢчи посполітыя Рагузскія, идѢже

отъ всѣхъ странъ стекошася кїиждо многїхъ лицъ Святыя жїзни, къ намѣстнїчеству бошнатскому мѣсту главному: тако бо наречено бѣ отъ предреченнаго посланства Апостолскаго. По обращенїи же сїхъ еретїковъ, была еще нѣкоторая другая ересь Манїхеовъ, жївущїхъ въ Монастырѣхъ, стоящїхъ въ долїнѣ, и въ мѣстахъ удаленныхъ. Сїя же ересь стояла даже до лѣта 1520: прочая же Патарїнская скончалася за посланствомъ реченныхъ посланцовъ, имже спомоществовалъ реченныи Доманъ Рагузскїи. Которыи былъ толїкїя вѣрности до своего господїна бана, что бывшу посулами денежными и благїми прївременными подущаему отъ Стефана Неманы Цесаря Сербскаго, еже бы предати реченнаго бана въ руцѣ его: не точїю отверже вся оная обѣтованїя, но обьявїлъ еще и коварство Неманїно господїну своему. Онъ же воспрїялъ его въ толїкую любезность, что не пустїлъ его нїкогда отъити отъ своего двора. Предреченныи же Неманъ поощренъ женою враждебнїцею Католїкамъ, слышащи предъуспѣянїе вѣры Католїцкїя въ бошнѣ, учїнївъ едїно воїско сїлное, поплѣнїлъ все мѣсто оптвоpенное бошнатское. И не возмогши имѣти бана въ рукахъ, понеже онъ удалїлся въ горы, нїже возмогши завоевати какую лїбо Ѳортїецу ради добрыхъ разположенїи реченнаго бана, возвратїлся въ Рашцїю: отнюду же банъ Стефанъ свободяся отъ болязни, возвратїлся въ свое Господарство, казня

многїхъ

мнютіхъ подданныхъ споспѣшествовавшіхъ непріятелю. Егда же озлобляху татарове Трансілванію, далъ свою сілу Королю Людовіку Венгерскому, выгнати татаръ изъ оныя провінціи. Вручілъ свою дщерь Елісавету Королевѣ, вдовѣ и матери реченнаго Людовіка, да бы возрасла при неи. Но послѣ смерти Маргаріты первои жены Людовіковои, прівела реченная Королева мать мысль Короля Людовіка, еже взять Елісавету въ жену. О чемъ увѣдавшіися Стефанъ банъ, егда пріустроілся, да бы прісутствовати ему ко браку дщери своеи, наіде на него немощь, отъ неяже умре въ лѣто 1357: бысть погребенъ въ церкви монаховъ міноровъ Святаго Ніколы Милесцева въ Бошнѣ, юже онъ построілъ. Но понеже не оставілъ ни какіхъ сыновъ мужеска полу, наслѣдніки по немъ учінілісь, Твартко, и Вулічь его племянніки, дѣти же Владіслава его брата. Твартко бяше двадесяти двухъ лѣтъ, егда вступилъ въ правітелство, юноша бывъ велікаго разума, болшаго же чаянія. Въ начаткѣ же не много его слушалісь за возрастъ юношескіи. По томъ же почітали, покланялісь, и служілі вси безъ прекословія. Въ началѣ правітельства, употребілъ Твартко совѣтъ матерінъ, женшіны велікаго разума. Павелъ же Куліщічь породы Котроманскои, и сродникъ Тварткінъ отложілся, и овладѣлъ Узору, и употребілъ себѣ имя банское, напалъ на него Твартко, взялъ жіва, и заключілъ въ темніцу. И тамъ по томъ

умре въ темницѣ. Король Людовікъ позва Твартку ко двору своему, которыи поіде съ началною шляхтою бошнатскою, и бѣ добродѣїственно пріятъ, и почитанъ отъ Людовіка, и отъ Королевы Елісаветы своея сестры двоюродныя. Но хотящу ему возвратітіся въ Бошну, уступілъ въ пріданое ея Людовіку, торжіще Нарентанское, и весь трактъ мѣста между рѣки Нарента и Зетіна съ городками Імотомъ и Новомъ: за которую уступку бысть подтверженъ пісаніемъ въ Королевство бошнатское, одаренъ и отпущенъ. По нѣсколкомъ же времени поіде паки ко двору Людовікову во Унгрію, оставя правленіе Статовъ своіхъ матери. Многіе же бароны возукрѣпівшеся за его отсутствіемъ, отложіліся, и отслали правітелніцу во едіну деревню Нарентанскую, и поставілі за бана бошнатского Вукіча брата меншаго Твартківа. Тои же скоро возвратяся въ домъ, разсыпалъ бунтовщіковъ, отгналъ брата, и паки прізвалъ матерь, и пріказалъ ослѣпіти Владіслава Дабіщіча, и Вука братію, главныхъ реченнаго мятежу: и учінілся господіномъ пожітковъ, и статовъ всѣхъ бунтовщіковъ. Егда же учінілъ погоню за едінымъ отъ тѣхъ названномъ Сенкѣ, Господаремъ велікаго тракта мѣста, во уѣздѣ Хелмскомъ достіже даже до граніцъ рагузскіхъ. Сія же рѣчь посполітая повелѣла позвати его вніти въ городъ, идѣже воспріятъ бысть съ велікolѣпіемъ Королевскімъ, и чествованъ десять днеи непрестанно, въ лѣто 1368:

вЪ Падежи же дому Алтоманского овладѢлЪ Твартко всею страною реченнаго дому, которая спорубежна была кЪ бошнѢ. По смерти же балсовЪ завладѢлЪ многія мѢста Королевства ращскаго отЪ пріморія рагузскаго и Катарскаго, даже до Мілешева. И сЪ позволеніемЪ Короля Людовіка вЪ лѢто 1376: коронованЪ былЪ Королемъ бошны. ПосвященЪ отЪ Мітрополіта монастыря Мілешевскаго, воспріявЪ тітулЪ Стефана Мірца. ОтЪ того времени самовластно Королевствовалъ, не пріемля ніедінаго барона кЪ совѢту противно постановленіямЪ и обыкностямЪ и вольности бошнатской. Прежде же своего Коронованія взялЪ вЪ жену Дороѳею дщерь Страшіміра владѢтеля Будімскаго, дѢву сущу двора Королевы Елісаветы, яже умре не имѢвши дѢтей. ПослѢ ея смерти взялЪ СтефанЪ Мірце, другую жену по имяни Еліцу, дому породнаго бошнатского. По упрошенію же матеріну, прізвалЪ паки брата своего Букіча изЪ сылки, изЪ Унгріи, и содержалЪ его вЪ чести при себѢ. Умершу же Людовіку Королю Венгерскому, получілЪ отЪ Королевы вдовы Господарство Катарское, завладѢлЪ весь уѢздЪ Хелмскій, даже до рѢки Зетіны: взялЪ мѢстечка, которыя разоряли торговіще Нарентанское, построілЪ едінЪ городокЪ крѢпкой на рѢкѢ НарентѢ, и наіменовалЪ его барштранікЪ. По упрошенію по томЪ отЪ републіки рагузской, нізвергЪ его на землю. ОвладѢлЪ всею украіною даже до граніцЪ

Венгерскихъ, и построилъ крѣпость Кастеля новаго. подалъ убѣжище въ немъ Іваніщу бунтовщику короны Венгерскія, и гонителю Королевы вдовы Елисаветы, и ея дщери Маріи, которыхъ держалъ въ заключеніи въ Кроаціи, и своими гоненми исходатайствовалъ смерть реченной Королевѣ Елисаветѣ. Той бо Іваніщъ обѣщавалъ бяше Стефану Мірцу Корону Венгерскую, и домогся у него едино силное воиско, которымъ разорилъ Кроацію даже до Зары, и возвратился съ великою корыстію въ Бошну: идѣже Стефанъ далъ ему нѣсколко мѣстъ во Узорѣ, да бы задержался на время другое, которое бысть въ лѣто 1387: Егда онъ вошелъ во Унгрію съ силами Стефановыми, и хотящи разоряти окрестныя мѣста Срема, и Волкои, бысть разбитъ, и расхищенъ отъ Унгровъ поставленыхъ на обережи оныхъ границъ, и едва ушелъ Іваніщъ бѣглецъ въ Бошну. Сигизмондъ же взявъ правителство Королевства Венгерскаго, послалъ ловити по всему Королевству предателя Іваніща, и на конецъ поймавъ его жива, привязалъ къ хвосту коневому, и размыканъ бысть Іваніщъ кругъ города, нареченнаго Пеленгера, и разщипанъ, разчетвертованъ, и повѣшенъ на четырехъ воротахъ реченнаго града, въ чемъ не много ему помогло споспѣшство Стефаново. Которыи будучи въ союзѣ съ Карломъ Королемъ Неаполскимъ противу Маріи Королевы Венгерскои, имѣлъ за данноштяглыхъ городы Себеникъ, и Спалатъ. Тогда

Турки

Турки въ 18000: подъ правленіемъ Щаінъ Паши пришедши въ бошну разорити ю, быша отъ Вулатка Вуковіча, и радіка Сенковіча капітановъ Стефана Мірца: первое въ рудінѣ, а потомъ въ білекѣ, разбіты и развоеваны и порублены на штуки. будучи же Тваршко или Стефанъ Мірца изнуренъ старостію, умре въ лѣто 1391: оставя едінаго токмо побочнаго сына, пріжітаго съ Вукосавою породною женшіною бошнатскою, наіменованного Тваршко. Послѣ же смерти онаго бысть поставленъ Королемъ Давіша братъ едіноутробныи, умершаго Стефана Мірца. Сеи искалъ чрезъ предателство многажды овладѣтелствовати городомъ рагузскімъ, и пребысть безъ полученія того: имяше жену Зуетіцу Корватянку, дому Контіевъ Нелипезовъ. Понеже братія женніны гонімы были Грігоріемъ и Владіславомъ Кіріакічами, непріятелми древніми дому Нелипезовыхъ: утекоша они въ бошну. Давіша же по увѣщанію женніну, поіде въ Кравашію съ своіми людми, и побравъ городки непріятельскія своімъ своіственнікомъ, возвратілся въ бошну съ огневіцею, отъ неяже и умре бездѣтенъ. Умершу же Давішѣ, Королемъ учінілся Тваршко Шкуръ, сынъ родныи Стефана Мірца. Егоже послѣ согналъ Остоіа хрістічь подъ прітворствомъ, будто онъ небылъ побочныи сынъ прямыи реченнаго Мірцы, но рожденъ подметнои. Того ради пріттече Тваршко къ Турку, отъ негоже получівъ помощь, и паки поставленъ

бысть

бысть надъ единою частію Королевства. Остоіа же завладѣвъ другою частію, и не имѣя платить жалованья остатняго салдатамъ, продалъ приморіе рагузянамъ, да бы удоволствовати платежь воискамъ. Потомъ же восхотѣлъ было паки взяти реченная мѣста, а ради почтенія нѣкоторыхъ шляхтичеи, но рѣчь посполитая не благоволи отдати ихъ паки. За сіе послалъ Остоіа вълѣто 1403: воиско свое [подъ управленіемъ радича Сенкова] разоряти статъ предреченныя републики, которая и сама противо поставила ему своя силы, правителствуемыя Маріномъ Гоцомъ, и Якомомъ Гондоломъ, людми великомочными, и усмотрителными тако, что воиско бошнатское было принуждено возвратитися паки въ бошну безъ случая. Сенатъ же рагузскіи послалъ Волца біагу бобала съ пятію галѣрами вооруженными, пожещи торговище Нерентанское со всѣми другими мѣстами поморія, належащими Королю Остоію. Другою галѣрою и съ единою фустою вооруженною, посланною въ заливу Катарскую, возбранили приходъ Соли въ бошну, и чрезъ вышереченныхъ Гоца и Гондола съ четырмя тысячми пѣхоты, запустошили страну бошнатскую, даже до рамы, содѣвая великія утраты всѣмъ ихъ мѣстамъ. Что видя Остоіа, собралъ всѣ силы бошнатскія, да бы возбранити нападенія рагузская. Еяже Сенатъ учинилъ ему великія оппоры отъ странъ Гарвоія Вуккича, Господаря Ярцовъ, и Дуки Спалатского, и отъ

Сигизмонта

Сігізмонта Короля Венгерского. Съ которыми република Рагузская учінила союзъ противу реченного Остоіа. Сігізмундъ Король Венгерскіи въ лѣто 1406: мѣсяца Августа вступілъ съ воінствомъ въ Бошну, и не вынімая меча изъ ножень, овладалъ многіми городками. Между протчіхъ Сребарніцею, и Хліщевою, въ которои получілъ многія снаряды артілеріискія. Всѣ тѣ городки вручілъ ему Гарвои. Въ тои же годъ возвратіліся Унгры паки въ Бошну подъ вожденіемъ Сігізмунда Лосанаца, и разбіли воіско бошнатское правітелствуемое Сандаломъ Граніко мъ, капітаномъ Короля Остоія. Которыи відя себе утѣсненна отъ всѣхъ странъ, учінілъ миръ съ републікою рагузскою, и чрезъ нее также получілъ миръ съ Сігізмундомъ. Но Гарвои остался въ воінѣ. Сеи Гарвои роділся отъ Вуказа Херваніча, и отъ едіныя шляхтанки рагузскія дому Луккари, былъ первымъ старшіною бошнатскімъ, Господаремъ Яізы, получілъ землю Олмісу чрезъ жену свою Еліцу за разгласіемъ Шпалатіновъ: купілъ отъ Владіслава или Ланцілага Короля Неаполскаго городъ Шпалатъ, съ 4 островами, браца, Лезіна, Корцула, и Лісса, которого уѣзду прісовокупівъ ко другімъ, началъ называтіся Герцегомъ, или Дукою. Пребылъ онъ нѣсколкое время въ дружествѣ съ Сігізмундомъ, въ его же и дворѣ часто пребывалъ. Но за нѣкую издѣвку учіненную ему отъ Павла Куіпора бана Венгерскаго, которыи его поздравілъ во едінъ

день насмѣхаяся, съ мычанiемъ подобнымъ быку, понеже реченный Гарвои бѣ человѣкъ обличiемъ и обычаемъ быку подобный. О чемъ востала шутка при трапезѣ Сiгiзмундовои. То услышавъ Гарвои, за толiкою досадою, отъѣхалъ отъ дворца, и обьявiлъ себе непрiятелемъ Унгряномъ. Во отбытiи же Сiгiзмундовомъ на соборъ Константтiискои, за вспоможенiемъ Турскiмъ разбiлъ, и развоевалъ воiско Короля Венгерскаго, взялъ жiваго предреченного Куïпора бана, своего насмѣшнiка, и прiказалъ его зашiть въ кожу бычью, дабы имѣлъ образъ скотскои, которого тако изрядно подражалъ во дворцѣ. И тако зашiвъ его повелѣлъ утопiтя въ рѣкѣ: сiе первое начало, отъ чего Турки возъiмѣли прiходъ въ Бошну. Сею же прiчiною Магмедъ Султанъ поставiлъ едiнаго Санжака въ Бошнѣ верхнеи. Сеи первыи Санжакъ нарiцался Iсаакъ, и бысть отъ Нiколы Славянiна Капiтана Сiгiзмундова убiтъ на бою, и Турки выгнаные изъ Королевства не возвращiлiся паки, токмо при Королевствовании Короля Стефана, и зятя Лазарева Деспоты Рацскаго. Гарвои вiдя себе выдана отъ Турокъ, умре яко отчаяннiкъ. Остоiа же да отметiтъ умершему, отгналъ жену свою по имяни Груба, и взялъ Елiцу вдову Гарвоеву. Во оное время Шпалатiны стали въ волности. И республiка Рагузская воспрiяла въ даръ отъ Сiгiзмонда Цесаря и Короля Унгарского три острова вышереченныя, Брацу, Лезiну, и Курцолу, за службу нѣкотораго

Яхшiя

Яхшія Нарентана, мілость имѣвшаго отъ Цесаревы сожітелніцы Сігізмондовои: были оклеветаны Рагужяне у реченнаго Цесаря, якобы люди сребролюбівые и хіщніцы, за то отъялъ отъ ніхъ оныя островы, и вручілъ Владіславу Арозалу, своему кавалеру: Потщался Остоіа овластвовати Сібенікомъ, которои взбунтовалъ отъ Венгровъ, и поддался Государству Венецкому. Въ лѣто 1415: отложілісь бароны бошнатскіе, Остоіа же спасеся въ фортецѣ бобовацъ, пріведши съ собою Петра Павловіча, чрезъ котораго прітече къ помощи Турецкои. бошнаки же за спомоществованіемъ рагузскімъ, поставіли въ Короля себѣ Стефана Яблановіча. Остоіа сіе відя, вступілъ съ воіскімъ Турецкімъ въ бошну, прішелъ къ бою съ Стефаномъ и съ Твартkомъ Шкуромъ со урономъ равнымъ, но безъ договору. Того ради бароны Королевственные вступілісь въ ихъ прімиреніе. И тѣмъ удоволствовалісь трое соперніки, чтобъ раздѣліти частьми равно Королевство съ тітуломъ Королевскімъ. еже учінілося въ лѣто 1422. Стефанъ скоро умре холостъ. По немъ последовалъ и Остоіа въ лѣто 1435: огневіцею, произведшеюся отъ безмѣрія Венеры или похоти. Его же сынъ радівои обрѣтаяся во оно время во дворѣ Султанскомъ, прішелъ съ воінствомъ Турецкімъ въ бошну, идѣже бысть разбітъ отъ Твартки, убѣжалъ въ рагузу, тамо учіненъ бысть шляхтічь речи посполітои, и пітаемь бѣ на коштѣ

изъ казны. И чрезъ Сенатъ Рагускіи, прішелъ въ міласть Тваркину, отъ него же получілъ многія поля на кіслыхъ водахъ. Умре младъ отъ огневіцы произведшіяся отъ многопітія вінного съ ледомъ. Имѣлъ Тваршко различныя воины съ Сандаломъ Граничемъ, и со Стефаномъ Деспотою. Умершу же Сандалу бездѣтну, наслѣдникъ по немъ бысть Стефанъ Козачя, племянникъ его. Тои былъ въ нахожденіи отъ Тваршки, но бысть помощію Рагужанъ, содержанъ въ правітелствѣ своіхъ статовъ. Умре же Тваршко безчаденъ въ лѣто 1443: Томашъ сынъ Павла Хрістіча, барона бошнатскаго, поставленъ бысть Король, споспѣшствованъ отъ Яблоновічеи первыхъ бароновъ онаго Королевства. Крестілся послѣ своего коронованія отъ Іоанна Карвіяла Кардінала Святаго Ангела. Обратілся сеи Томашъ въ вѣру Хрістіанскую отъ ереси маніхеіскія, въ которую онъ обученъ былъ дѣиствомъ монаха Фрата Якома, отъ марки, отъ чіну Міноровъ Святаго Францышка, женілся на Катерінѣ дщерѣ Стефана Кассавія Святаго Савы. Держалъ крѣпкую любовь съ рѣчью посполітою Рагузскою. Вступівъ же въ союзъ съ Королемъ Венгерскімъ протіву Турокъ, послалъ пословъ къ Папѣ Рімскому, Пію второму, еже бы утвердіти его о его вѣрѣ къ престолу Рімскому, и о его добрыхъ намѣреніяхъ протіву Турка. Подъ прітворствомъ же благоговѣінства, или наіпаче болѣе ради поступка сребролюбія, началъ гоніти изъ Королевства всѣхъ Маніхе-

Маніхеовъ непріемшихъ вѣры Католицкія римския. Съ сорокъ домовъ началныхъ изъ ніхъ удалілися подъ защіщеніе Стефана Дуки Святаго Савы, споспѣшніка оныя ереси. Трое же началныхъ послани быша въ рімъ, идѣже бывше обращени въ вѣру, паки послани къ Королю. И двое устояли во обращеніи, третіи же ушелъ къ предреченному Дукѣ. Сынъ же Томашевъ 14 лѣтъ умре въ Меледѣ отъ огневіцы, и погребенъ бысть въ церкви оного монастыря, чіна Святаго Венедікта. Въ той церкви былъ почітаемь едінъ образъ чюдотворной, Пресвятыя богородіцы, къ нему же бошнаки отъ многіхъ временъ имѣли благоговѣінство особлівое. Томашъ же снаружи показовалъ себе союзніка Хрістіаномъ, а внутри споспѣшествовалъ Туркомъ. Ибо егда прішелъ Магметъ вторый нечаянно подсматрівати фортецъ бошнатскіхъ, и бысть уже въ Яіцѣ, и тамо познанъ отъ Томаша. Съ которымъ [Султаномъ] учінівъ братство, пустілъ его свободна отъ вины. О семъ увѣдавъ Матфеи Король Венгерскіи, послалъ таіно увѣщати Стефана сына побочнаго Томашева, и радівоя брата его, да бы для благотворенія Хрістіанству, реченного Короля Томаша изъ жівыхъ истребіли, обѣщавая имъ владѣніе Королевства. Отъ того времени жівяше Томашъ въ злотворствѣ земли бѣлыя сущеи въ Кроатіи. Пріключіся же ему нѣкая болѣзнь и на немощствующаго его лежаща на постели, Стефанъ съ радівоемъ, напавъ внезапно,

удавили нощію, и удушивъ, разсѣяли гласъ, яко бы онъ задушенъ бысть своею болѣзнію. Послѣди смерти его, единъ изъ слугъ его открылъ истинну Катеринѣ женѣ умершаго. Которая абіе прибѣже къ Магмету Султану, прося помощи оного злополучія, но нічто же успѣ: ибо Магметъ не ино что сотворілъ, толко разорялъ велми босну, и отводілъ многіхъ Хрістіанъ въ неволю. Королева же вдова відя себе обманугу, удалілася въ рімъ, идѣже умре, и погребена въ церкви Ара цели, то есть Олтарь Небесный. И тако Стефанъ взялъ владѣніе Королевства, и отказалъ дань Султану. И да бы утвердіть себѣ Королевство мірно, послалъ пословъ къ Папѣ рімскому о помощи. Отъ него же воспріялъ отвѣтъ споспѣшествователенъ о вспоможеніи, а о подтвержденіи владѣнія отслалъ его Папа къ Королю Венгерскому, яко господіну законному реченнаго подтвержденія владѣтелственнаго: тоя ради віны вошли Турки съ воіскомъ въ 15000 въ босну, и взяли фортецу Добовазу, по предателству Коменданта радіча, первѣе Маніхея суща. Послѣ сего походу возвратіся Султанъ въ домъ, и послалъ Магмета башу, съ выборнымъ воіскомъ ловіти Короля Стефана. Онъ же заперся въ фортецѣ Хлівѣ, и тамо бысть осаженъ Турками. Однако же осадные воіни здаліся на договоръ что бы Стефану быть отпущену, и вольну отъити. А радівои бысть поіманъ и обезглавленъ. Но и Стефанъ бысть

посланъ

посланъ къ Магметю, а Марія жена его отпущена отъвати свободна съ своею казною. Идущеи же еи въ Далмацію, на дорогѣ бысть поімана Павломъ баномъ Славенскімъ, и ограблена отъ сокровіща, и заключена съ намѣреніемъ, еже бы послати тую къ Султану. За сіе Султанъ послалъ своіхъ людеи учініти наказаніе измѣнѣ бановои. Прішедшу же воіску Турецкому: воспротівілся банъ. Тогда Марія получіла себѣ время помощію Кораблїка посланного нарочно отъ Сената Рагузского, уіти отъ заключенія, и переправлена бысть во Істрію, оттуду же проіде во Унгрію къ своеи матери. Егда же Стефанъ пріведенъ бысть предъ Султана Магмета, показалъ Султану договоръ прісяжныи о его здачѣ, отъ Магмета подпісанныи. Оттоманъ же отговарїваяся, что Генералъ его, будучи его неволнікъ, неможетъ прінудіти его ни въ коемъ образѣ, и предаде Стефана едіному Персянїну, дабы съ него кожу содралъ, что и совершено бысть. Обнявъ же бошну, разорілъ Турчанінъ все мѣсто Стефана Козачя, овладѣлъ въ осмь днеи седмьдесять городовъ, и замки крѣпкія по натурѣ и хітрости, добылъ болѣе мілїона злата, казны собранныя отъ многіхъ Королеи бошнатскіхъ: и повелъ въ полонъ болшую часть шляхетства бошнатского въ лѣто 1463: къ тоіже повѣсти Султана Магмета, несогласіе бароновъ бошнатскіхъ учінілося прічіною разоренія оному Королевству.

И самою

И самою вещїю, бошнаки были всегда воевателны, но неспокоїны, и мятежны. Между же всѣхъ людеи языка Славенскаго, оные имѣютъ чїстѣишїи и изряднѣишїи языкъ: славящеся, яко суть едїни токмо, иже имѣютъ чїстость языка Славенскаго, которыи всегда содержали Господари Хрїстїанскїе въ велїкомъ почтенїи: чему свїдѣтелствуетъ грамота златопечатная Карла четвертаго, Цесаря. Которая до сего дне служїтъ за законъ основателныи державства Рїмского. Король боемскїи или Чесскїи, Контїи Палатїнъ ренскїи, Дука Саѵонскїи, и Маркезъ бранденбурскїи, которые суть Электоры реченнаго державства, держалїся, еже научати своїхъ сыновъ седми лѣтъ сущїхъ, языка Латїнска, Славенска, и Їталїиска, да бы, какъ достїгнутъ до четырнатцати лѣтъ, знали ими говорїти совершенно. Тои же Карлъ Цесарь, прїказалъ спїсати буквами златыми на пергамїнѣ Прївїлегїю, обрѣтенную въ Констанътїнополѣ, которую Алеѯандръ Велїкїи далъ народу Славенскому, и положїти въ сохраненїе въ кнїгохранїтелнїцу въ Церкви нареченнои Славеновъ, въ Прагѣ столномъ городѣ Чесскомъ.

СОБРАНІЕ ІСТОРІЧЕСКОЕ О КОРОЛЕВСТВѢ БОЛГАРСКОМЪ НАРОДА СЛАВЯНСКОГО.

Понеже чітати случается часто вЪ семЪ сокращеніи повѢствователномЪ имя рімское, должно есть разумѢти подЪ тѢмЪ именемЪ рімлянЪ ГрековЪ, а не ЛатінЪ. Ибо КонстантінЪ велікіи пренесЪ державство отЪ ріма вЪ Константінополь, идѢже Греки нарекошася ромеи, то есть рімлянами. СЪ німи же народЪ военныи болгаровЪ былЪ непрестанно вЪ воінѢ: отЪ чего поддалося ему вЪ едіно время данніkомЪ державство Восточное. Історіки же, которые пісали дѢиства болгарскія, будучи ихЪ непріятели, отЪ завісти и ненавісти, о многіхЪ околічностяхЪ належащіхЪ ко храбрымЪ поступкамЪ болгарскімЪ протіву оныхЪ Цареи, умолчали.

болгары, порожденіе Славянское, прішли изЪ Скандінавіи, и осѢліся во оныхЪ краяхЪ Германіи окружаемыхЪ моремЪ ПомеранскімЪ, и балтіискімЪ, и обітали тамо нѢсколіко время. ПотомЪ отшедше отЪ оныя страны, остановіліся оружіемЪ вЪ пространныхЪ поляхЪ береговЪ велікія рѢки Волги, отЪ нея же нарекошася Волгары, а потомЪ болгары. ОтЪ которыхЪ сЪ прехожденіемЪ времене, едіна часть отЪиде, и пріиде кЪ Дунаю, оттуду же на конецЪ пронзіліся во Өракію яко бы вЪ лѢто 390: вЪ которое время Өеодосіи первыи, Царь Греческіи, разбілЪ

 болгаровЪ,

болгаровъ, и отобралъ отъ рукъ ихъ градъ Сірмію. Въ лѣто же 450.: болгары напали на Агелмонда Короля Лонгобардского, и одолѣвъ его убіли на бою. Въ начаткѣ же Архіереіства Сіммаха Папы, бывшаго въ 495. лѣто, напали не токмо на Фракію, но и на Іллірікъ, въ которомъ, разбіли воіски Греческія. Въ лѣто же 12.: державства Іустініанова, наступіли на Іллірікъ. Но Акумъ Король союзнікъ Грекомъ, разбілъ ихъ, возвратяся же они на другои годъ напали на Акума, и поімавъ его жіва, прівели съ собою. На Третіи годъ, Мундъ Гепідъ сынъ Гезма Прінцепа Сірмскаго, учіненъ бывъ правітелемъ Іллірическімъ, егда шелъ пріяти власть правітелства, нападоша на пути на него болгары, которыхъ онъ побѣділъ, и послалъ болшую часть изъ плѣнныхъ ко Царю, которыи ихъ разослалъ по Арменіи, по Лазікѣ, и по другімъ провінціямъ. Феодорікъ Царь Остроготскіи, въ походѣ своемъ на Італію, былъ нападенъ, и много дручімъ отъ болгаровъ водімыхъ буріаломъ или бузаромъ Королемъ ихъ. Тѣ же болгары, обітавшіи въ Паннонiи купно со Авары, тояжде породы, при постановленіи новаго Короля, пошли въ распрю между собою. И понеже одолѣны быша отъ многочіслія Аваровъ, и прогнаны изъ Паннонiи. Едіна часть чісломъ девять тысячь съ женами и дѣтми прішли къ Дагоберту Королю Французскому, просяще мѣста въ его королевствѣ, да бы возможно обітати имъ. Но раздѣлени

быша

быша въ вершітелномъ, или розыскномъ судѣ, по многімъ домамъ, и во едіну нощь быша вси побіты съ женами и дѣтми указомъ Дагобертовымъ. Другая же часть подъ вожденіемъ Алцека ихъ Князя, прошла во Італію къ Грімоалду Королю Лонгобардскому, которыи послалъ ихъ въ Беневенту къ Ромоалду своему сыну, идѣже быша пріняты пріятно, и раздѣлены по полямъ дікімъ Сепіана, Бовіана, и Серніи, и протчіхъ городовъ степныхъ. Премѣнівъ же имя вожда своего, которое имѣлъ Алцекъ, на оное Гасталдъ. Протчіе же болгары осталіся при берегахъ Дунаіскіхъ: напали подъ вожденіемъ Вукіча и Драгіча ихъ началніковъ на Скіѳію, и на Мізію правітельствуемыя отъ Іустіна и Бландарія, которые одолѣли болгаровъ со убітіемъ ихъ началніковъ. Подъ вожденіемъ же Батая или Бутая разбіли болгары воиско царя Константіна, тако, что онъ учінился даннікомъ ихъ, да бы имѣти миръ съ сімъ народомъ военнымъ. Іустініанъ сынъ Константіновъ, отказалъ дань давати болгарамъ, нападе на ніхъ внезапу, и разъѣзжая во Іллірікѣ, разорілъ все оное мѣсто. При возвращеніи же бысть ему препятіе въ проходѣхъ узкіхъ отъ болгаръ, чрезъ которыя, едва возможе уіти съ велікімъ побітіемъ своіхъ. Въ лѣто седмое его державства, прінялъ на свое жалованіе 30000 Славянъ. И разорвавъ союзъ съ Арапы, пошелъ съ тяжкімъ воінствомъ протіву ихъ. отъ измѣны же Славянъ бѣглыхъ при бою

Арапскомъ, быша Грецы разбиты, и развоеваны. Побѣже и Царь даже до Левкадіи, гдѣ повелѣлъ всѣхъ прібити остатніхъ Славянъ съ ихъ женами и дѣтми, бросая ихъ съ горы Левкадіи въ Море. Магметъ такожде, Прінцепъ Арапскій, нанялъ своімъ жалованьемъ Славянъ, съ которыми развоевалъ земли державства Греческаго. Возвратяся же Іустініанъ въ Константінополь, собралъ новое воіско, съ которымъ нападъ на болгаръ, развоевалъ все мѣсто обоіхъ Мізіи, дарованныхъ отъ отца его сему народу. И егда возвращался съ корыстіми во Фракію, нападенъ бысть отъ болгаръ, и прінужденъ назадъ возвратіти добычу, и прісягати къ миру съ німи. Послѣ же сего мира, умре батая Король болгарскій, сотворівъ въ незабвенную память имя свое учіненіемъ даннікамн Констанітіна сына Іракліева, и Іустініана Цареи Константінополскіхъ. Поріцая же на постели смертнои фортуну веліkія напасти, въ томъ, что не допустіла его умрети на какомъ нібудь бою съ мечемъ въ рукахъ. По немъ учінілся наслѣднікъ Тарбалъ или Тербелъ на королевствѣ болгарскомъ, Капітанъ изрядныи, и человѣкъ веледушенъ. Сеи въ начаткѣ своего правітелства, развоевалъ Аваровъ. Отъ которыхъ извѣстілся что они были одолѣны за свое несогласіе, и за сребролюбіе ихъ главнѣішіхъ, тоя ради віны повелѣлъ созвати народъ болгарскій, и обьявілъ имъ законъ таковъ: что, ежели кто изъ ніхъ наіденъ будетъ, и облічепъ

и обличенъ въ воровствѣ, или въ какомъ нибудь прегрѣшении, то безъ всякои пощады будетъ смертию казненъ. Котораго закона, ни иныхъ законовъ гражданскихъ они болгары прежде незнали. Іустиніанъ третии, прогнаныи съ Престола отъ Апсимара, притече о помощи къ Тербелю, которыи съ своимъ народомъ осадилъ и взялъ Константинополь, и поставилъ паки Іустиніана на Царство Греческое. Но Іустиніанъ неблагодарникъ будучи о добродѣтелствѣ восприятомъ, наступилъ на болгарию. Однакожъ побѣжденъ бысть, спасеся бѣгствомъ чрезъ море въ Константинополь. И по томъ отъ Масалда Принцепа Амбовъ, и отъ Солимана начадного пресилнаго воиска, осажденъ и моремъ и сухимъ путемъ. Въ первое же лѣто державства Лва Ісавра преемника Іустиніана третияго, разоряющымъ Варваромъ всю Ѳракию, и протекающымъ границы болгарския: Тербель Король болгаровъ, нападе на неприятеля, намѣреннаго ко грабленію, и побилъ 30000: и учинилъ оставити осаду Константинополскую. Сеи Тербель, бѣ первыи Король восприявыи вѣру Христианскую. По семъ оставилъ волею Царство сыну своему первородному, съ такимъ положеніемъ, еже бы пребывати ему вѣрну и постоянну во онои вѣрѣ. И по томъ бысть монахъ. Но услышавъ, что сынъ его превращалъ болгаровъ паки ко отверженному паганству, снявъ одѣяние монашеское, восприялъ паки бразды Королевства. И приведши паки

сына подъ власть свою, приказалъ его ослѣпити сурово. И по томъ вручилъ Царство сыну своему второму, съ такимъ же завѣщанiемъ наказуя его, дабы былъ разумноправителенъ, и не слѣдовалъ бы поступкамъ ослѣпленнаго своего брата. И воспрiявъ паки монашеское одѣянiе, свято скончалъ свою жизнь. Умершу же Тербелю, не много по томъ, поиде за нимъ и сынъ. Того ради болгары избрали за Короля себѣ Асеня великаго, отъ Грековъ же исказително наименованна Асанъ и Кассанъ. Сеи поиде съ воискимъ своимъ противу Гвалдовъ, втораго Калифы Арапского, разбилъ его, и порубилъ на мѣлкiя части 20000 Араповъ. и отобравъ Арменiю и Мидiю царству Греческому, заслужилъ отъ два царя титулъ Королевскiи. По семъ Асенѣ наслѣдникъ бысть зовомыи Добре, которыи проложилъ имя Добруцiа, странѣ сущеи отъ сея части Дунаискiя. Послалъ онъ пословъ просити новыхъ договоровъ и положенiя о разныхъ городкахъ отъ него построенныхъ. Но понеже послы не добрѣ трактованы были отъ царя, Добре прошелъ воюя даже до урочища зовомаго Долгiхъ стѣнъ, и учинивъ великую добычь, возвратился въ домъ. Констaнтинъ убо пятыи царь, вшелъ съ воискимъ тяжкимъ въ Болгарiю, идѣже бысть разбитъ и развоеванъ отъ Короля Добре, послѣди же Добре будучи въ подозрѣнiи у подданныхъ своихъ, яко бы таино договоръ мирныи чинилъ съ царемъ, бысть ссаженъ съ Королевства,

и убiенъ

убіенъ со всѣми прінцепами дому Королевского, и по немъ учініли себѣ Королемъ Телевзія или Телезія юношу трідесяти лѣтъ. Но и той [понеже нещастіемъ бысть разбітъ и побітъ отъ войска царского, съ побітіемъ смертнымъ своіхъ, и со взятіемъ многіхъ, которые отведены были съ тріумфомъ въ Константінополь, и быша вси обезглавлены внѣ вратъ златыхъ] отъ ніхъ убіенъ бысть. И поставіли на Королевство Сабіна зятя Комерсіева. Сей Сабінъ послалъ къ царю просіти мира: а болгары собравшеся сотворіли храброе возпротівленіе. Відя же себе Сабінъ ненавідіма отъ подданныхъ, удалілся въ городокъ Меземорію, и оттуду пройде въ Константінополь, подъ защіщеніе Константіна царя, да служітъ его злочестію, еже имѣлъ и въ болгаріи, отложівъ почтеніе святыхъ іконъ. болгары же поставіли Королемъ Пагана. Сей Паганъ послалъ къ самодержцу, да бы имѣти съ німъ разговоръ ліцемъ къ ліцу. Получа же вѣрность слова царскаго, прішелъ со всѣми своіми бояры къ царю. царь поносівъ ихъ о томленіи учіненномъ, Сабіну прісутствующему при предреченномъ разговорѣ, учінілъ по відімому миръ съ Паганомъ, но подъ рукою послалъ царь людей вооруженныхъ въ болгарію поймати главнѣйшаго всѣхъ оныхъ мятежей, которому повелѣлъ обсѣщи при его прісутствіи руки и ноги, и по томъ повелѣлъ учініти ему анатомію жівому, и ввергоша его въ огнь. И тако подъ стѣнию онаго

мира

мира, вступилъ царь въ болгарію рукою вооруженною, и разорилъ страну безоборонную, безъ всякого предуспѣянія. болгары же отвергли и прогнали Пагана, и по немъ поставили Телеріка, которыи возпротивился нападеніямъ самодержцовымъ. Вышедшу же воиску цареву караблями противу болгаріи, погибе болшая часть караблеи и людеи бурею морскою въ лѣто 30 его царства. Послалъ царь и другое воиско морское двѣ тысящи Паландръ, еже бы привезти людеи и лошадеи противу болгаріи, самъ же съ иными караблями болшими вошелъ во устіе Дунаиское, и пошелъ вверхъ. Дошедши же до Варны, напалъ на него страхъ напрасныи, и уже намѣрился возвратитися вспять. Егда же и болгары тѣмже обьяти бывше внезапнымъ страхомъ, послали Гоилу и Цігатона просити мира, которыи миръ учіненъ бысть вскорѣ со удоволствованіемъ великимъ царю. Но въ мѣсяцѣ Октябрѣ тогоже года увѣдомленъ бывъ царь, что король болгарскіи не сохранивъ мира, подвигъ полкъ воиска дванадесять тысящь человѣкъ, что бы восхитити градъ берцетію: собралъ и царь воиска своего чісломъ осмьдесятъ тысящь воиновъ, показуя аки бы шествовати имать противу Араповъ: вскорѣ тое обратилъ противу болгаръ, и такъ удобно разбилъ ихъ и развоевалъ, что Телерікъ обязался утвердити миръ съ Царемъ, которыи онъ же Царь нарушилъ въ лѣто 34: своего державства, пославъ воиско карабелное съ 12000 людеи. Которые

егда

егда достігоша въ Месемврію, быша карабли разбиты, и поламаны отъ сілнаго вѣтра съ погубленіемъ не малымъ людей, тако, что то отправленіе погібе въ водѣ. Дознався же Телерікъ, что нѣсть нієдіной поступки при немъ, которой бы ради царь не имѣлъ быть въ болгарію. Той часъ увѣдомленъ о предателехъ отъ шпіоновъ, которыхъ онъ содержалъ въ болгаріи, и да бы означіти ихъ, напісалъ едіно пісмо къ Царю, въ которомъ изъяснялъ себе быти намѣренна убѣжати отъ измѣны въ Констанʼтінополь, и умолілъ его да бы послалъ ему Царь надежныхъ проводніковъ, и назначілъ бы имянно особы вѣрныя ему сущыя въ болгаріи. которымъ да бы могъ онъ открыти безъ бѣды свое намѣреніе. Противу котораго пісма Царь возъотвѣтствовалъ съ несмыслствомъ, и наіменовалъ ему особы тѣ, которыя пребывали въ болгаріи въ его прiклонности. Телерікъ же сею хітростію означівъ своіхъ предателей, поімалъ ихъ всѣхъ, и повелѣлъ пресѣкати ихъ пополамъ, и потомъ вѣшати разчетвертованыхъ. Умершу же Констанʼтіну, болгары согнали Телеріка съ Королевства, и поставіли Кардама: побѣжалъ Телерікъ къ Царю Лву Копроніму, сыну и наслѣдніку Констанʼтінову, отъ негоже добродѣтелно бѣ восприятъ, и учіненъ Патрікіи, и оженен со Іріною двоюродною сестрою Царіцыною. И понеже болгары обратілися за многое время къ паганству, того ради Телерікъ въ Констанʼтінополѣ явнонародно окрещенъ бысть.

Константінъ шестыи разныя имѣлъ воины съ Кардамомъ, и почітаи всегда въ хуждшее пріходилъ, съ погубленіемъ многіхъ Патрікіевъ Константінополскіхъ. Умершу же Кардаму, понемъ наслѣднікъ бысть Круыи, прінцепъ веледушныи въ междоусобныхъ бранѣхъ межъ Кадаломъ и Людевітомъ Славяны, правітели Панионскіми. Пріложілся Крумъ къ думѣ Людевітовои, нападе на Генерала борну, Царя Западнаго, въ Далматіи, и прогналъ его изъ болшія части тоя области: постановілъ миръ съ Царемъ Западнымъ. И обратівся по обыкновенному на Восточнаго, проіде всѣ провінціи Греческія, Фракіиския. Нікіфоръ же Царь егда повелѣлъ раздавати жалованіе салдатомъ Грецкімъ въ седмое лѣто своего державства, блізъ рѣки Струмицы: прітече туда Круннъ, отнялъ тысящу сто лібръ злата у казначѣевъ Нікіфоровыхъ: разбілъ полки царскія съ смертію генерала ихъ, и взялъ городъ Сардику. Нікіфоръ же выступілъ на воіну съ Ставраціемъ своімъ сыномъ, ведыи съ собою пресілное воіско на болгарію, въ которои употребілъ безчеловѣчество, нежели Варварство, пожігая всѣ мѣста своего прохожденія, пожіная остріемъ меча безъ мілосердія или разнства естественнаго полу, или возраста: убогіи людъ, не попустілъ своіхъ погребати трупы: сожегъ дворъ Крунновъ, отвержеся мира, которои ему со всякою уступкою предлагалъ онъ, тако, что реченныи болгарянінъ отчаявся, собралъ

своіхъ,

своихъ, заперъ всѢ проходы возврату воиска Греческаго, и наступя на него близко Славомиръ, недалече отъ Никополя, разбилъ его всеконечно съ пограблениемъ всего провиянта и корыстеи: убиенъ же бысть и самъ Никифоръ. Его же главу приказалъ Круннъ взоткнути на вилы ради позорища, и знаку побѢды, на стыдъ Грекомъ. И потомъ отсѢкши кость шѢиную, и вынявъ преграды, сотворилъ изъ черепа едину чашу украшену златомъ, изъ которыя пилъ всегда вино съ своими бароны, въ торжества всенародная. Грецы же избрали себѢ Царя Михаила Куропалата, иначе речена Ранкавея, отгнавше Ставратиа сына Никифорова. ОвладѢтельствовалъ Круннъ градомъ Девелтомъ, предложилъ миръ Царю подъ нѢкоторыми поведеньми, которыя понеже не приняты быша подъ притворомъ единаго благоговѢинства ложнаго, да бы не потеряти чести державства: подвигъ Круннъ воиско свое подъ Месемврию, которую завоевалъ огнями артифициалными, которымъ научилъ его единъ Араплянинъ уходецъ отъ Никифора. Михаилъ восприялъ совѢтъ, еже учинити миръ съ Крунномъ. Но сеи совѢтъ отметнутъ бысть отъ причина оныхъ, иже суть тщания судебнаго. Въ то время явися комета ужасная на небеси образомъ двухъ лунъ яснѢишихъ, которыя сходилися и расходилися въ различныя образы, съ видностию видимою образа человѢческаго безъ главы. Въ городѢ Месемврии и въ ДевелтѢ, взялъ Круннъ 36

 пушекъ

пушекъ мѣдныхъ, со множествомъ велікімъ злата и сребра. Царь препроваділъ всѣхъ своіхъ людеи во Фракію, самъ идущъ напреди воіска съ своею супругою Прокопіею. И прішелъ до самопечи Іраклиіскія въ 12 день Маія. Въ то время помрачіся солнце затмѣніемъ велікімъ, отъ чего бысть ужасъ Круннy. Воіско же царское сѣмо и овамо шаташееся безъ забавы въ какомъ лібо дѣлѣ нарочітомъ къ баталіи. И тако нападенъ Царь отъ Крунна, и чрезъ предательство Льва Арменіна Генерала воіскъ Восточныхъ, завістно-соперніка Міхаілова, разбітъ и побітъ съ потеряніемъ всего пріпасу. За сіе Греки отъяли державство у Міхаіла, и дали е Льву Арменіну. Круннъ же оставя часть воіска, подъ вожденіемъ брата своего, съ конніцею осаділъ Констаптінополь, и бысть хітростію отъ Льва раненъ легко. И отставя осаду возвратілся ко Адріанополю, и завоевалъ его, и прівелъ съ собою въ болгарію многіхъ Хрістіанъ, между которыми былъ Мануіло Епіскопъ, со отцемъ и съ матеріею Васілія Македонскаго, тогда бывшімъ еще младенцемъ, которыи послѣди былъ Царемъ. Сіи Хрістіане многіхъ обратіли болгаровъ въ вѣру Хрістову. Умершу же Крунну, отъ Грековъ называему Друнъ, наслѣднікъ по немъ бысть братъ Муртагъ ѕѣло жесточаішъ преждебывшаго. Сеи сотворілъ еже претерпѣти мученіе Мануілу Епіскопу, и клевретомъ началнымъ. Егда же потомъ многажды будучи разбітъ

отъ

отъ Грековъ, помірілся на 30: лѣтъ съ Царемъ, со отданіемъ всѣхъ плѣнніковъ. Собраннымъ же всѣмъ имъ ради возвращенія ко отечеству, увідѣлъ Муртагъ между ими Васілія Македонскаго, отрока ѕѣло многолюбезна відомъ, стояща съ благодатію особлівою, блістающа свѣтло ради своея свободы. И прізвавъ его къ себѣ, взялъ за руки, и поцѣловавъ подарілъ ему яблоко узорочнаго велічества, тои восприялъ тое опершіся на колѣни болгаряніна. Имѣлъ сеи Муртагъ многія воіны въ Панноніи протівъ подданныхъ Цесаря Людовіка: прішелъ своею охотою въ помощь къ Міхаілу Травлу Царю осажденному въ Константінополѣ отъ Ѳомы, которыи искалъ владѣти Царствомъ. Разбілъ Ѳому на бою полевомъ, и исполненъ добычеи возвратілся въ Болгарію: ходілъ протіву Славянъ, и ихъ одолѣлъ съ велікімъ кровопролітіемъ обоіхъ сторонъ: поставілъ правітелеи надъ ихъ областьми, отгнавъ оныхъ сущіхъ отъ ихъ народа: при мирномъ утверженіи съ Ѳеодорою Царіцею, вдовою Ѳеофіла Царя, взялъ на размѣну сестру свою, которая была полонена въ Константінополь, и сотворшаяся хрістіанынею Ѳеодоромъ Куфарою плѣнітелемъ своімъ. Возвратівшіся же сестра къ брату Муртагѣ, понуділася обратіти его къ вѣрѣ хрістіанскои, но безъ событія тогда. Случілося же, понеже онъ былъ веліи любітель за охотою ѕвѣріною, того ради построілъ палату, чтобъ имѣть прібѣжіще во время

лову со псы: и повелѣлъ Меѳодію монаху Греченину иконописцу изрядному, украсіти оную палату живописаньми, и начертати различныя многія образы звѣрей страшныхъ взорами, не наименовавъ віды. Той Меѳодій наставленіемъ божественнымъ, написалъ второе пришествіе Хрістово, не вѣдая изобразіти, чтобы было страшнѣише сего. Король Муртагъ увідѣ отъ едіныя страны изображенное множество избранныхъ, а отъ другія, мученія уготовленная злымъ, абіе ужасеся. И такъ сіе зрѣліще водружено бысть въ сердце его, что [понеже всему его Царству страждущу отъ повѣтрія смертоноснаго повсюду] съ великімъ сокрушеніемъ прітече о помощи ко Іисусу Хрісту, многократно внушенному прежде отъ сестры. И прізвавъ его отъ всего сердца, бысть услышанъ, и смертоносіе преста вскорѣ. Сіе відя Муртагъ посла со писаніемъ къ Царю Людовіку, получіти отъ него людей могущіхъ его наказати о вѣрѣ, и крестіти его. Быша же послани къ нему два Епіскопа отъ Папы Рімскаго Ніколая перваго, отъ ніхъ же бысть наученъ и крещенъ со всѣми своіми людми. По томъ болгары будучи подущены и подвіжены многіми дары отъ священніковъ Константінопольскіхъ, изгнаша изъ болгаріи священніковъ Рімскіхъ и воспріяша Греческіхъ. Муртагъ же бывъ хрістіаніномъ, получілъ отъ Царіцы царствующія въ Костантінополѣ, весь оныя

кряжъ

кряжъ страны: сущія между провінціи желѣзной нареченной Загорье. Ея же Епіскопство Левъ премудрый Царь подложілъ Архіепіскопству Адріанопольскому поры Ема. Умершу же Муртагъ, бысть по немъ наслѣдникъ въ Королевствѣ Сімеонъ Лабасъ: сей за поборы правімыя Греками на купецкіхъ людехъ болгарахъ, подвігъ воіну на державство Константинопольское, разбілъ воіско Греческое со умерщвленіемъ генерала, повелѣлъ отрѣзати носы всѣмъ плѣненнымъ, и паки отослалъ ихъ въ Констаптінополь. Фока же Царь послалъ послы съ превелікіми дары ко унгромъ, дабы вступіли въ болгарію и разоріли ю. И самъ Царь притомъ пріуготовілея съ флотомъ на разореніе болгаріи. Вшедше же унгры въ Королевство Сімеоново, разбіли его и запустошіли болгарію. Царь же откупілъ у Венгровъ всѣхъ болгаровъ полоненыхъ на бою: послалъ Сімеонъ договарівратіся о мирѣ со Львомъ філософомъ Царемъ, на которой договоръ послалъ къ нему Царь Керосфатта заключіти миръ: которого посла Сімеонъ при себѣ удержалъ, а самъ пошелъ протіву унгровъ, и побілъ ихъ, и учінілъ разореніе Королевству ихъ. По томъ отпісалъ къ Царю сіце: ежели онъ желаетъ съ нимъ миръ имѣти, тобъ отдалъ первѣе всѣхъ болгаровъ неволніковъ. За что покусілся Царь оружіемъ поступіти, но дѣло то не бысть ему способно, и тако учінілъ миръ съ болгаромъ. Уміраяже Левъ, оставілъ державство своему брату Алеξандру.

Сімеонъ

Сїмеонъ паки къ нему послалъ послы, еже бы подтвердити миръ учїненный со умершїмъ. Но егда не воспрїялъ ихъ Алеѯандръ съ честїю подобающею, вступя съ воискїмъ своїмъ въ статы Царскїя, развоевалъ україну по своему угодїю, не обрѣтая, ниедїнаго воспротївленїя. Умре же и Алеѯандръ отъ преїзлишества пїтїя и ядени, оставївъ Опекуновъ племяннїку Констаннтїну седмому, сыну Лвову и Зоїну, Государю девятолѣтному, да бы онъ пребылъ подъ управленїемъ сїхъ. Отъ чего премѣнїлїся за несогласїемъ ихъ мнѣнїи, дѣла царственныя отъ худа въ хуждшее. Сїмеонъ же, хотя предъуспѣвяти въ ихъ разгласїи, поставїлъ было осаду Константїнополю, и отставїлъ паки ради воспротївленїя велїкаго отъ осадныхъ. Получїлъ же конференцїю лїцемъ къ лїцу съ Царемъ, и съ правїтелствующїми въ палатѣ Влахернской, о договорѣ мирномъ, которыи ради предложенїи запросныхъ отъ Лабасса, не бысть прїятъ Греками: Сїмеонъ возвратяся ко своїмъ, разорялъ всю Фракїю, осадїлъ Адрїанополь, и не могши его взять насїлствомъ: досталъ златомъ, давъ гварнїзонным салдатамъ, которые отперли ему ворота нощїю: съ послѣднїмъ бѣдствомъ, и запустошенїемъ мѣщанъ ограбленыхъ во всемъ. Констаннтїнъ же вїдя опустошенїе Царству, прїзвалъ паки матерь свою, жену велїкомышленну, бывшу заточенну отъ душепрїкащїковъ или опекуновъ, и учїнївъ

и учінивъ тую общніцу Царства, возъисправілъ разрушенія стату: отставілъ отъ управітелства патріарха Ніколу со иными домовными отцевскими, пріставілъ своіхъ братіи въ чины первенственныя державства. Учінілъ отложітіся Адріанополю отъ Сімеона, и возврашітіся въ покореніе правітелства древняго. Учінивъ же перемірье со Арапы и съ другими непріятелми, собралъ сілное воиско, правітелствуемое Фокою доместтікомъ школъ, искуснѣйшимъ въ хітрости военнои. Чрезъ сего вшелъ въ болгарію, разбілъ воиско Сімеоново съ велікімъ побітіемъ болгаръ. Изъ которыхъ начали бѣжати во всю волю. Егда же Фока утомяся отъ труда и отъ зною, восхотѣвъ простудітіся, вышелъ изъ обозу безъ товарыща, и не сказавъ нічего, и поиде на едінъ источнікъ умыти себѣ лице отъ пыли и отъ поту, ушелъ у него изъ рукъ конь, и возвратілся въ воиско. Відя то салдаты, и усумнѣваяся о смерти своего Генерала, престали бітіся, и замѣшаліся. Сімеонъ відя то съ едіныя горы блізъ сущія, собралъ остатки расточенныя отъ воиска одолѣвшаго, съ тѣми ударілъ втылъ неприятеля замѣшавшагося и безъ главнѣишаго суща, разбілъ всесовершенно тако, что Фока, едва возмогъ съ немногими спастіся въ Месемврію. Царіца же услышавши тое разбітіе, послала Іоанна боту, еже пріобрати новыхъ людеи по сухому пути, пріказавъ Роману Лагапену Друнгарію, сірѣчь Адміралу,

 спровадіти

спровадіти ихъ въ Месемврію въ подмогу Ѳокѣ, но произшедшу несогласію между Бога и Адмірала о переправѣ новыхъ воиновъ: воіни устраняся возвратілися въ домы, а Адміралъ и Бога, пошли въ Константінополь судітися, и обрѣтеся віноватъ Адміралъ. Но по заступѣ великои, которую онъ получілъ у Царіцы, пріговоръ не совершілся. Болгарянінъ возгордѣвся побѣдою полученною, осаділъ Константінополь: Ѳока же съ новымъ воінствомъ тамо пріспѣлъ, и далъ съ німъ бои, и разбілъ его всеконечно, что немногіе Болгары возвратілися въ Болгарію. Сімеонъ послалъ пословъ къ Ѳатлуму Князю Тунезскому, увѣщавая его, дабы онъ пришелъ моремъ съ своіми Срацыны ради осады Константінополскои, понеже и онъ бы туда имѣлъ пріити съ воіскомъ сухімъ путемъ, обѣщавая ему половіну разграбленія града. Ѳатлумъ сіе слышавъ послалъ нѣсколко своіхъ Бароновъ утвердіти договоры съ Болгаромъ, но быша поіманы отъ Калаврітянъ на пути, и пріведены въ Констанстінополь къ Царю. Тои же освободівъ Срацынъ, и одарілъ ихъ, а Болгаровъ задержалъ. Лабассъ же паки разорілъ Грецію, не имѣя себѣ протівности, и взялъ пребогатую добычь. Романъ Лакапенъ Царь, послалъ* воиско подъ правітелствомъ Пота Аргіра на Болгарянина, которыи развоевалъ Пота, и осаділъ Констанстінополь, не возмогши же одолѣти его, поиде на Адріанополь, которыи отъ глада предался ему во власть; разорілъ Ѳракію и Македонію, и пришедши до стѣнъ

Констанстіно-

Константінопольскіхъ, попросілъ о разговорѣ особливомъ съ Царемъ, и о договорѣ мирномъ: что получа безъ всякаго дѣйствітелства, возвратілся въ Болгарію съ своею добычью. И обратяся на Кробатію [отъ иныхъ названа Рацїа] союзную державства Греческаго, бысть разбітъ и побітъ въ тѣснотахъ горскіхъ. Въ тоже время прішелъ едінъ человѣкъ донести Царю, что болванъ поставленый на воротѣхъ Ксероеіла, превратілся во образъ Сімеона Болгарянiна, которому ежели бы де отрублена была голова, то почуетъ скоро реченнаго Сімеона смерть, еже и бысть учінено. И не много по томъ нападоша на Болгара болѣзни безмѣрныя отъ Стомаха, отъ которыхъ положенъ бысть во гробъ. По немъ бысть наслѣднікъ Петръ сынъ его отъ втораго брака. Сей відя Королевство опустошено отъ глада, и бояся нападенія отъ Царя, послалъ къ нему послы предложіти о мирѣ, и о прісвоеніи. И понеже обоя предложенія быша пріяты, поіде Петръ въ Константінополь, идѣже утверділъ миръ, и оженілся внукою Царевою, дщерію Хрістофана его первороднаго сына. Возвращающуся же ему изъ Константінополя въ Болгарію, Іоаннъ братъ его, съ нѣкоторыми бароны болгаряны, устроіли ему навѣты. Которые понеже вышли наружу, перехваталъ заговорщіковъ. Іоанну учінілъ наказаніе явнонародное, и по томъ въ заключеніе посаділъ, прочіхъ же товарыщей головою вершілъ. Царь же послалъ

Іоанна монаха подъ вымысломъ, аки подтвердіти договоры съ болгаромъ, но съ тайнымъ указомъ, еже бы освободіти Іоанна отъ заключенія, и пріслати его здрава въ Константінополь, еже и бысть совершено усердно. Взбунтовалъ другій братъ Петровъ именемъ Міхаіло съ помощію жітелей едінаго града крѣпкаго болгарского. Но умершу реченному Міхаілу, убоялися бунтовщіки гнѣва Петрова, и ушли изъ того городка, и запустошая Македонію, Страмону и Грецію, овладателствовали Нікополемъ, и ту осѣлися. Но по времени воинами безпрестанными отъ царства Греческаго, мало не всѣ пропали, наказаны за ихъ измѣну, и за ихъ хіщенія. Умершей же женѣ Петровой, взыскалъ возобновленія о договорѣхъ съ царемъ, и послалъ къ сему дѣйствітелству бориса и романа своіхъ сыновей за аманатовъ. Тіи же, егда умре отецъ ихъ, быша отпущены возвратітіся въ болгарію, ради воспріятія владѣтелства Королевскаго. Егда же Давыдъ, Моісей, Ааронъ и Самуілъ братія, сынове же Комітопола, человѣка у болгаръ многоувѣренна, возбуждали подданныхъ къ протівовостанію, вступілі Унгры въ болгарію. борісъ убо попросілъ Нікіфора Царя о вспоможеніи, но онъ ему возотвѣтствовалъ, яко за честь державства, не прістоіно ему обьявітіся непріятелемъ Венгромъ. Не по многомъ времени потомъ вступілі Унгры во Фракію разоряти ю, послалъ же и Нікіфоръ къ борісу прося его дабы воспротівілся

устремле-

устремленію Венгровъ. Сей такожде отріцаяся даровъ отъ Царя, и возотвѣтствовалъ ему, что ради чести и болгарской пользы, не можно ему изъявіти себе неприятелемъ едіному народу, съ которымъ уже учінілъ миръ. Царь досаду пріемь отъ сего отвѣта презрѣтелнаго, послалъ Калокіра сына Херсонова къ Свѣтославу князю Россійскому возбудіти его на вредітелства болгаріи. Той же вступілъ съ войскімъ въ болгарію, отнюду же вынесъ изрядную добычю въ Россію. То же учінілъ и на другой годъ, и тѣми походы покорілъ себѣ болшую часть болгаріи, и намѣрілся поставіти свою століцу тамо, прівлекаемь веселостію и плодородствомъ того королевства, и возбуждаемь отъ Калокіра, которой ему съ Королевствомъ болгарскімъ подавалъ надѣяніе и о прітяжаніи Греческаго державства. Іоаннъ Цімісхій наслѣднікъ Нікіфоровъ догадавшійся о пронырствѣ Калокіровѣ, и о намѣреніи Свѣтославовѣ, воспротівілся ему отважно. И разбівъ его на бою, прогналъ изъ болгаріи въ свое мѣсто. борісъ помогалъ россіаніну въ сей войнѣ, и понеже поиманъ бысть Цімісхіемъ въ разбітіи, бысть мілосердо чествованъ, и паки отпущенъ свободенъ отъ Царя. По томъ же не много отложася борісъ отъ державства Греческаго, бысть поиманъ, и пріведенъ въ Константінополь, идѣже бысть обнаженъ отъ знаменіи Королевскіхъ, и учіненъ магістромъ. Онъ же ушелъ въ платье Греческое одѣявся, и при возвращеніи своемъ

въ болгарію бысть убіенъ отъ нѣкоего болгарянина, которыи мнилъ его за Грека. болгары же вручили Королевство Селевкію человѣку военному и велеумному, тои же не доволствуяся провінціею загорьемъ, прісовокупилъ къ тому еще мѣсто Трікорнезы, нынѣ же зовомы Топліцы, завладѣвая болши Средіку, отъ Грековъ искаженно названну Сардіка. И егда возвращался въ болгарію, напали на него болѣзни колическія, и умре на пути. По немъ наслѣдникъ бысть Суботінъ, отъ Грековъ же проіменованъ Сабінъ вторыи. при его же правітелствѣ, Королевство болгарекое всячески одолѣно и покорено подъ иго Греческое. Но во время Василіа Порфірогеніта, отложіліся паки болгары, и дали правітелство своего Королевства Давіду, Моісею, Арону и Самуілу братіямъ, дѣтемъ же Коміпополовымъ: ібо уже перевелась порода Королевская въ Романѣ Евнухѣ сынѣ Петровѣ. Но Давідъ умре вскорѣ, Моісеи убіенъ бысть при раповані Замка Серры, а Аронъ убіенъ бысть содѣіствіемъ Самуіла своего брата со всею его фаміліею, окромѣ едінаго сына токмо, по имяни Іоанна Светослава. Точію Самуілъ остася едінъ, Государь болгаріи, разорілъ провінціи Западныя, имиже и овладычествовалъ. Устремілся на Далматію, пожегъ предмѣстіе Рагузское, и первыи городъ Катару. Многажды же разбівалъ Грековъ, посѣкая въ части воіска ихъ. Но отъ невелікаго своего осмотрітелства, бысть разбітъ самъ и побітъ,

и раненъ

и раненъ отъ Нікіфора Урана, на берегу рѣки Сперки, что едва спасеся съ сыномъ своімъ такожде раненымъ. Возвратівшіся Самуілъ въ домъ, освободілъ Азота сына Грігоріева Маршалка, [которыи взятъ былъ на бою, бывшемъ въ прешедшемъ году, съ предреченнымъ Грігоріемъ капітаномъ Греческімъ] давъ ему въ жену свою дочь, и въ пріданые провінцію Дурацъ въ правітелство, гдѣ пріѣхавъ, сѣлъ въ карабль со женою, и прібылъ въ Константінополь, и почтенъ бысть достоінствомъ Маістрскімъ, а жена его достоінствомъ Зосты. Царь съ воіскімъ многімъ отобралъ паки болшую и меншую Пріславу, Пліскобу, беррію, Сербію, бодену, Өессалоніку, и Відінъ. Самуілъ же напротівъ взявъ прістyпомъ, и разорілъ Адріанополь. Но стоящу ему съ воіскімъ своімъ при берегахъ рѣки Аѵіи, нынѣ нареченнои Вардара, и мнящу быти безопасну отъ наводненія рѣки, нападенъ бысть отъ Царя, иже збівъ его, разорілъ, и городъ Скопы здалеся побѣдітелю. повелѣлъ Самуілъ укрѣпіть тынами частыми проходы узкія Цімбалога, и Клеідія, чрезъ которыя обыкло преходіти воіско Греческое ради вступленія въ болгарію. И егда возвѣщено ему было о движеніи Царевомъ, еже воіти въ болгарію въ его Королевство, ста со своіми людми на сторожѣ оныхъ перегородъ. Которыхъ, понеже не могъ одолѣти Царь сілою оружія, учінілъ Нікіфоръ Ксіфіи префектъ Філіппополскіи кругомъ долгои объѣздъ съ едінымъ

полкомъ

полкомъ немалымъ отъ воіска своего Царя, и путешествуя по горамъ, напалъ созади на воіско Самуілово, и разогналъ, и подоспѣвши Царь чрезъ проходы оставленыя, разбіли воіско Самуілово со взятіемъ пятнатцати тысящеи болгаровъ. Которымъ всѣмъ повелѣлъ Царь повыколоти глаза, оставя токмо всякому сту человѣкамъ, по едіному за проводніка, и то съ однімъ только окомъ. И тако ихъ отослалъ вспять къ Самуілу. Онъ же толікую воспріялъ о семъ зрѣліщи болѣзнь, что обьятъ бывъ сердечною болѣзнію, и умре, оставівъ за наслѣдніка королевству Радомира своего сына, а иначе прозванному Романъ и Гавріилъ, которыи былъ ѕѣло дороднѣишіи отца, но немного разуменъ. Сеи родіся отъ едіныя невол'ницы Ларіеской. Вступілъ же въ правітелство въ 15: день мѣсяца Септемврія. И съ того времени въ едінъ годъ бывъ на ловли за охотою, убіенъ предателствомъ Іоанна Владіслава, сына Аронова, которому Радоміръ даровалъ жівотъ, егда другіе братія его были по указу Самуілову убіваеми. Іоаннъ Владіславъ былъ возбужденъ содѣяти сіе Цареубіиство, и сіе неблагодарство ради обѣщаніи отъ самодержца. Которыи ради унятія наѣздовъ учіненныхъ Гавріиломъ во Грецію, послалъ таіно къ реченному Владіславу, поощряти его ко отмщенію за матерь отца, и за братеи, обѣщавая ему властвованіе болгарское съ провінціею болгарскою. И егда стоялъ Царь при ратованіи Молена, прішли слуги Владіславовы,

да увѣдомятъ его о поступкѣ пронырства. Тогда по обѣщанію, послалъ Царь Владіславу властвованіе Королевства болгарскаго на грамотѣ запечатанной своею печатію. Но понеже Владіславъ не вникъ ко охраненію договоровъ, вступилъ Царь самъ въ болгарію, и разорілъ островъ со уѣздомъ Сощкомъ, и воіско Пелогоніиское; повелѣ исторгати очи всѣмъ салдатомъ болгарскімъ, которые впадали ему въ руки. Завоевалъ и Охріду століцу королевства болгарского. Оттуду прошелъ въ Дурацъ, идѣже укротілъ хітрости и поступки капітановъ Владіславовыхъ, и егда не остерегся въ томъ отправленіи, болгары порубіли всѣхъ Грековъ поставленыхъ въ гварнізоны вышереченныхъ добытыхъ городовъ. Возвратівся Царь въ Пелагонію, и гоняясь за Іванчемъ, а отъ Грековъ названымъ Ібаца, даже до Ѳессалонікии, побралъ всѣ городы напольные. Сія воіна пребысть непрестанно полтретья года. Въ началѣ же того времени, будучи Іоаннъ въ Дурацѣ, бысть убіенъ незнаемо отъ кого, ніже како. Сею смертію Іоанна, получілъ Царь отъ Кракраса премочнаго господіна болгаряніна ключи трідесяти пяти городовъ крѣпкіхъ. И егда пребывалъ въ Мосінополѣ, пріішли послы Пелагоніиския Моробіздо, и Ліпеніи, со ключами всѣхъ городковъ тѣхъ. Доходящу же Царю до замка Серры, Драгомужъ сдалъ ему Струміцу. И прежде достіженія его туда, встрѣте его Давідъ Архіепіскопъ болгарскіи, посолъ отъ Маріи

вдовы

вдовы Іоанновы, со уступленіемъ всего Королевства. Такожде встрѣтілъ его Богданъ Господарь городковъ внутреннѣйшіхъ Болгаріи, егоже онъ поставілъ Патрікіемъ, въ награду ему за вѣрную его древнюю службу, показанную Царю, понеже онъ убілъ своего тестя неприятеля державству. Оттуду преіде Царь во Охріду, идѣже повелѣлъ оттворіти казну всѣхъ Цареи Болгарскіхъ. И изъ оныя взялъ многія короны златыя съ каменіемъ, и сто сотніцъ злата, которое роздалъ салдатомъ. Показалъ велікую мілость женѣ Іоанновои съ тремя сыны ея, и съ шестьми дочерми: едінъ сынъ прірдной Самуїловъ, и пять сыновъ и двѣ дочери Радоміровы. Еще имѣла Марїа три сына, которые ушли въ гору Тморъ, сіи получївше особлівыхъ проводніковъ, прішли къ Царю, отъ него же быша почтены и пожалованы, вси въ своїхъ прошеніяхъ, прісягше о вѣрности Царю. Къ нему же послѣ еще пріведенъ бысть Іванчъ ослѣпленныи. Которыи ослѣпленъ сіцевымъ образомъ: егда увідѣ что всякъ течаше, аки къ источніку къ побѣдітелю, [едінъ токмо былъ протівляся ему. И засѣлъ на едіной горѣ аки непрїступнои, на неиже имѣлъ замокъ стольныи съ садами сладостными. Оттуду изыскївалъ временного случая, еже бы огосподствовати Королевствомъ Болгарскімъ, разрывая многая назначенія Царева, ніже склонялся на увѣщанія и обѣщаніи, ніже отъ угрожении, еже бы покорітіся предъ німъ,

удержавая

удержавая Царя 56 днеи: въ подозрѣніи своими отвѣтствованіи сомнѣтелными] невосхотѣ покорітися: тогда Евстафіи Префектъ Охрідскіи, пріобщівъ намѣреніе свое двумъ толко слугамъ своімъ вѣрнымъ, пошелъ съ німи въ день Успенія Пресвятыя богородіцы [въ тои день Іванчь созвалъ къ себѣ многіхъ своіхъ пріятелеи] въ замскъ не бывъ званъ. Іванчь же ужасся о прішествіи неначаемомъ оного Префекта, но понадѣялся, что и онъ отложілся отъ Царя. Наипаче же, что по скончаніи утрени, попросілъ Префектъ Іванчу отступіть по далѣе въ мѣсто особно, да бы сообщітися съ німъ о дѣлѣхъ превелікіхъ. И егда внідоша едіни въ вертоградъ изнасажденыи древами. Тогда Евстафіи бывъ человѣкъ дюжіи и дородныи, нападе на Іванчу. И поваля его на землю, сталъ колѣнми ему на груди и помахалъ своімъ слугамъ, которые подбѣжавъ заткнули уста Іванчѣ, и выкололи ему вонъ очи. Пріведше же его въ его палату, вскочіли на самую вышку домовую, съ саблями наголо, стали себе защіщати протіву людеи, которые было збѣжаліся туды съ сабляміжъ, и съ копіями, съ луками, и съ каменіемъ, пріступати на ніхъ, и отмстіти обіду учіненную господіну дома. Евстафіи же выглядывая изъ едінаго окна, рукою и голосомъ утішілъ мятежъ болгаромъ. И по томъ разговоромъ увѣщателнымъ о околічностяхъ нужныхъ дѣлу, прівелъ болгаровъ, еже пріяти Царя, и обѣщати

ему вѣрность. И тако Евстафіи утіша народъ, безъ всякого препятія повелъ Іванчу къ Царю. Тои же похваливъ тако мужественное дѣло Евстафіево, далъ ему въ награжденіе старѣишінство Дураца со всѣми пожитки двіжімыми Іванчевыми, а Іванча былъ держанъ за стражею. Уставівъ же Царь Колоніи Дурацъ и Адріанополь, и покорівъ подъ иго все Царство болгарское, возвратілся съ тріумфомъ въ Константінополь, съ празднествомъ обычнымъ во времена древніхъ Цареи Греческіхъ. Стояло Королевство болгарское подъ владѣніемъ Царскімъ въ разстояніи 35 лѣтъ. Въ началѣ тѣхъ лѣтъ, еже бысть во время Міхаіла Паѳлагона Царя, болгары отвергли иго Греческое подъ управленіемъ едінаго ихъ болгарянина, наріцаемаго Доліанінъ, состоянія нізкаго, но опасліва въ дѣлѣхъ своіхъ. Сеи былъ полоненікомъ въ Константінополѣ, и оттуду ушелъ въ болгарію, и хвалілся яко бы онъ былъ сынъ побочныи Ароновъ, и учінілся въ главнѣишіхъ едіному воіску болгарскому, разгромляя непріятелски Фракію. Но понеже не учествовалъ добрѣ своіхъ салдатъ, бысть въ нападеніи отъ ніхъ, и прінужденъ убѣгати. Но бывшу воіску безъ началніка, бысть Тіхомірѣ болгаръ поставленъ Генераломъ, и обьявленъ за Короля болгарского. Едіна же часть Королевства споспѣшествовала Доліаніну, другая же Тіхоміру. Тои Доліанінъ проныряівѣишъ бысть отъ соперніка, собравъ людеи,

предло-

предложилъ обраніе волное того и другаго, и своими прічинами, подвігъ народъ, себе паче Тіхомира предпочести, и убіти его, и тако Доліанінъ остася единъ Господіномъ Королевства. Воздвігъ воіска свои на вреды Царству Греческому, завоевалъ Дурацъ, и Нікополь. И егда уготовлялся ко протчімъ поступкамъ; Алусіанъ сынъАроновъ, ушедъ изъ констанітінополя въ болгарію, нашелъ къ себѣ толікіхъ тамо пріспалцовъ, что Доліанінъ, дабы окончаліся распри гражданскія, былъ прінужденъ пріобщіти его на Королевство. И по томъ обманомъ сопернічьімъ на банкетѣ бысть связанъ, ослѣпленъ, и лішенъ общества Королевскаго. будучи же Алусіанъ единъ токмо господаремъ болгарскімъ, паки поддалъ тую волею Царю. По единомъ же годѣ, Недѣлко, баронъ болгарскіи, возставілъ народъ, и убілъ старѣішінъ Царскіхъ, и разорілъ земли Царскія, и бысть на единомъ банкетѣ самъ убіенъ предателствомъ народа болгарскаго, подкупленаго Факціею двора Царского. Въ лѣто же 1175, и во 1185: при державствѣ Ісаака Ангела, отложіліся паки болгары подъ ухіщреніемъ наложенныхъ тягостеи, которые страдали при правітелствѣ пріставніковъ Царскіхъ. Заводчіки же того бунту быша Петръ и Асѣнь братія, болгаряне. Сіи вымысломъ [изобіжены, и досаждены бывше отъ двора Царского] да бы возьяті и людеи къ своему мятежу, построіли на своіхъ иждівеніяхъ церковь въ честь святаго

 Дімітрія

Дімітрія Велікомученіка. ВЪ нюже собрали множество бѣснующіхся мужеска и женска полу. Между оными вмѣшали людеи отЪ себе нанятыхЪ, которые подЪ прітворствомЪ сего недуга, егда бѣху заклінаеми отЪ священніковЪ, крічаху, что прішло время отЪ бога опредѣленное, еже возвратітіся болгаромЪ вЪ древнюю свою вольность: и яко сего ради, Святыи Дімітріи мученікЪ изволеніемЪ божіимЪ, оставівЪ Мітрополію Ѳессалонітскую, прішелЪ вЪ болгарію вЪ сію церковь, да поможетЪ имЪ. Омрачени же бывше болгаре сею хітростію, [понеже возмнѣша быти вдохновеніе чрезЪестественное и небесное,] воскрічали волность и разореніе ГрекомЪ. И взявшеся за ружье, избрали себѣ Короля, реченного Петра, соізволяя быти сЪ німЪ брату его Асѣню за товарыща вЪ правітелствѣ. Начали разоряти земли Греческія, отЪ ніхЪ же воспріяли себѣ велікое побітіе. Нашедшу убо тогда туману, за его же споспѣшеніемЪ ненаchаянно нападены и разбіты. ПетрЪ и Асень переправяся Дунаи прітекли ради помощи кЪ ВолохомЪ. А воіско Царское оставшіся вЪ болгаріи разоряли плоды полевыя, а не ино что, возвратілось вЪ Константінополь, оставівше воіну болгарскую болѣе возьярену, нежели усмірену. Асѣнь возвратяся сЪ воіскімЪ сілнымЪ своімЪ и ВолошскімЪ, обрѣтѣ городы болгарскія тщы, и свободны отЪ ГрековЪ. Того ради умыслілЪ прісовокупіти Королевство Сербское, насіліемЪ

насіліемъ оружія, къ своему Королевству: содержалъ многія воіны со Іоанномъ Севастократоромъ Генераломъ Греческімъ съ неболшімъ щастіемъ. Но понеже Іоаннъ бысть отозванъ вспять въ Константінополь, подъ прітворствомъ, яко бы быти желалъ на самодержавствѣ. А по немъ на его мѣсто поставленъ Іоаннъ Кантакузінъ Цесарь, зять Царскіи. Но тои понеже отъ своея прірoды продерзлівъ бысть, отъ болгаръ побітъ, и по семъ ослѣпленъ по указу Андроніка Царя, которыи на его мѣсто поставілъ брана Алеѯіа Генераломъ, разумнѣіша и благополучнѣіша. Но понеже и онъ проісківалъ, и желалъ Короны Царскія, и вспомогалъ таіно сторонѣ болгарскои. За что былъ въ наказаніи отъ Коррада Цесаря, Маркеза Монтферратского, отъ него же бысть на едіномъ сраженіи и убітъ. Овладали между того времене болгары мѣстечками владѣтелства Царского. Не возмогшу же Царю учініти имъ препятіе, наіпаче же отъ ніхъ бысть побітъ и разбітъ на трехъ бояхъ, едіномъ послѣ другаго послѣдователнѣ. Во оное время Краваты нареченные Сербы, наступілі на Королевство болгарское, въ немъ же побрали многія мѣста, изъ которыхъ по многімъ боямъ кроволітнымъ на конецъ быша прогнаны. будучи же безопасны болгары, возвратілися разоряти земли самодержавства, учінівъ побітіе знаменітое воіску, которое правітелствовалъ самъ Царь, и въ бѣжаніи своемъ потерялъ и шлемъ съ головы.

Онъ

Они же захватили Варну, разорили городъ Анхіалу, и Сардіку, выгнали жителеи изъ Спумпія, и разгромили Нісъ, запустошили уѣзды Филиппополскія, и беррскія, разбили воиско Царское правителствуемое Константиномъ Ангеломъ, и еще разбили всеконечно другое приведеное Ватачіемъ Василіемъ, въ 37 тысящахъ состоящее, такъ что ніединъ не спасся. О чемъ получена вѣдомость въ Константинополи. И тако Алеѯіи Ангелъ учинившіся Царь, взыскалъ мира съ Петромъ и Асѣнемъ. Невозмогши же получити, послалъ воиско силное на неприятелеи, но бысть и то разбито на бою, со взятіемъ въ полонъ Алеѯіа Аспіапы Дуки и генерала. Послалъ убо и другое воиско подъ правителствомъ Ісаака Севастократора, но и тои, въ началѣ побилъ 3000 болгаръ, а по томъ приступилъ съ великимъ неравенствомъ полковъ на воиско болгарское, бысть паки разбитъ, и поиманъ живъ. На семъ бою между иными поиманъ былъ живъ единъ священникъ греческіи, многоразумныи въ языкѣ болгарскомъ. Тои просилъ Короля Асѣня, да бы его отпустилъ свободна, но не возмогъ у него ниже жизнь свою цѣлу получити. Сеи же священникъ проклялъ его и прорекъ ему смерть ѕлую, еже случилося по образу послѣдующему: Іванко баронъ болгарянинъ, употребилъ ѕѣло краинюю дерзость любителства съ сестрою Асѣневою, о чемъ прогнѣвався Асѣнь, повелѣлъ позвать въ нощи Іванка, да бы дати ему смерть. Тои же совѣтовавъ

совѣтовавъ съ своими сродники, сохранивъ саблю долгую подъ одежду, пришелъ предъ Асѣня, Егда же онъ попросилъ своеи сабли да убиетъ его, но Иванко прежде успѣлъ самого его убити, и бысть уязвенъ и мертвъ. По томъ помощию сродниковъ, и присталыхъ, овладѣлъ тою же нощию Терновъ, фортецу началнѣишую горы Эма: послѣди же возвоевалъ противу Петра брата Асѣнова. И егда бысть отъ него осажденъ, притекъ о помощи къ Царю. Вспоможение же его, не пришло во время потребное ему, ради смятении и роптании Греческаго воиска, отрицающагося отъ сея воины болгарския: убѣже таино изъ Тернова, и прибѣже ко двору Царскому, идѣже обручился съ Анною вдовою материю Царевою, и восприялъ въ губернию, мѣсто сосѣдное Филиппополю. Петръ же Король немного послѣди убитъ бысть, по предателству отъ единаго болгарянина. Понемъ же наслѣдникъ бысть Иоаннъ братъ его, прежде еще отъ реченнаго Петра приятыи въ товарыщи на королевство. Хризъ болгарянинъ человѣкъ искусенъ въ воинскомъ дѣлѣ, отложился отъ Короля Иоанна, и бысть отъ Царя поставленъ на оберегателствѣ Струмицы. Но учинился силнымъ отступникомъ и отъ Царя, отъ него же домогся силою оружия владѣтелства Струмицы, Просака и другихъ ближнихъ провинцеи, со дщерию Протостратора сродника Царева за жену, хотя и женатъ былъ иною. Въ тожде время взбунтовалъ Иванко, творяся само-

державцомъ Філіппополскімъ, и его окрестностей. Къ немуже послалъ Царь едіного Евнуха своего домовного, еже увѣщати его, да возвратітся въ покорность его. Въ тоже время отправілъ и людей вооруженныхъ по другой дорогѣ, еже бы захватіти Іванку. увѣдомленъ бывъ Іванко о семъ промыслѣ чрезъ Евнуха предателя, укрѣпилъ мѣста, а самъ отъѣхалъ въ горы. И оттуды строілъ подкопы Грекамъ, сіесть чрезъ добычу відящуюся стада скотскаго, посланнаго нарочно. И егда воіско Царское забавлялось въ разграбленіи того, вышелъ Іванко изъ таіныхъ подкоповъ, обступілъ ихъ въ кругъ со своіми, разбілъ ихъ, взялъ жіва Протостратора ихъ Генерала, обязалъ же и Царя, еже послати ему жену Анну со знаки царственными, и съ прізнаніемъ властітелнаго характіра, всѣхъ оныхъ мѣстъ завладѣныхъ своеволно. Потомъ обрадованъ вѣрностію, и обѣтомъ Царскімъ, воспріялъ безуміе поѣхати къ Царскому двору, и бысть повелѣніемъ Царскімъ всажденъ въ темніцу, подъ покрытіемъ реченія Пророча: съ преподобнымъ преподобенъ будеши, съ развращеннымъ развратішіся. Потомъ Царь отобралъ мѣсто Іванково, пославъ его въ сылку. братъ же его Мітаръ, помощію Россіанъ вшелъ было въ болгарію, идѣже пострадалъ побітіе славное отъ Іоанна Короля: которыи выгналъ Россіанъ изъ своіхъ мѣстъ, прінуждая ихъ возвратітіся въ Россію. Послѣди же обратяся Мітаръ на Грековъ, взялъ

взялЪ Костанцію городЪ славныи, обступілЪ Варну, огражденную осаднымЪ Латынскімъ народомЪ храбрымЪ, и завоевавЪ тую осыпьми высокіми равно сЪ стѣнами, разорілЪ, повелѣвЪ засыпать жівыхЪ осадныхЪ, впадавшіхЪ вЪ его руки. Мануіло же Камуза ПротостраторЪ, и неволнікЪ ХрізовЪ, не возмогЪ уговоріти Царя кЪ платежу, толко двухЪ сотЪ ѲімковЪ за свои выкупЪ. И отчаявся согласілся сЪ ХрізомЪ, и пріставЪ кЪ его намѣренію, вступіли купно во уѣздЪ Царскіи сЪ людми вооруженными, и прівели подЪ иго Пелагонію, и овладѣли ПрілапомЪ, прошли вЪ Ѳесалію, учініли, что отлучілася и Морея. Да бы успокоіти Хріза, даде Царь ему вЪ жену Анну вдову Іванкову, за тѣмЪ досталЪ паки Пелагонію и ПрілапЪ. По томЪ изьялЪ Ѳессалонікію отЪ рукЪ Каміза разбітого во многіхЪ сраженіяхЪ, и взялЪ паки Струміцу, и учінілЪ мирЪ сЪ ІоанномЪ КоролемЪ болгарскімЪ, которыи отмстілЪ народамЪ, наступающымЪ на него, во время воіны сЪ Греками. По томЪ, егда овладѣнЪ быстъ ПрестолЪ Царскіи балдвіномЪ, многіе Греки убѣгли кЪ болгару, тои же возбуждалЪ ихЪ сілою обѣтовЪ протіву Царя, Поставя себе вЪ главныхЪ при реченныхЪ ГрекахЪ, и иныхЪ ВолохахЪ нанятыхЪ, вступілЪ во Ѳракію, протече даже до Ѳессалонікии и Македоніи, взялЪ городЪ Серру, завоевалЪ беррію, взялЪ Філіпполь. и разоряя всѣ оныя грады, употребілЪ болшее суровство, каково до днесь вымышлено не бывало.

далъ бои волнои, и побілъ все воіско балдвіново, которыи бысть поіманъ жівъ, со многіми своіми генералы. Токмо ушелъ Генрікъ Дандолодоге Венецкіи, съ немногіми изъ своіхъ тяжко раненыи: и тако послѣ баталіи, повелѣлъ загрести землею жівыхъ полоненыхъ, сложа съ трупами своіхъ мертвыхъ. А Царя балдвіна ведя съ собою всего окована, держалъ въ темніцѣ въ Терновѣ со многіми другіми ліцами знатными. Между которыми будучи Аспіетъ, ушелъ изъ темніцы. За что тако разгнѣвался Іоаннъ, что пославъ взять балдвіна изъ темніцы, повелѣлъ отсѣчь ему сѣкірою ноги, и руки, и бросітти его жіва въ едіну доліну, гдѣ его сьѣли птіцы и звѣри и умерша въ третіи день. употребляя тожде суровство надъ другіми плѣнніками, къ тому жъ и надъ иными Греки свободными, а имянно надъ Константіномъ Торнікіемъ Логофетомъ Дромскімъ, которыи взялъ безопасство пріитти къ болгару, надѣялся, что за многія посолства учіненныя въ прошедшемъ времени въ болгаріи, обрящетъ либо какую ніѣудь выгоду. Тои же повелѣніемъ Іоанновымъ, бысть истыканъ мечемъ тонкімъ во многія мѣста, и по томъ покінутъ не погребенъ на уліцѣ. Ангелъ Өеодоръ самозавладѣтель едіныя части державства, наступілъ на болгарію, Іоаннъ же взявъ въ помощъ Волоховъ, далъ бои со Ангеломъ, и взявъ его жіва, пріказалъ ему очи избости, и всадітти въ темніцу на вѣки. Іоаннъ Дука зять Өеодора

Ласкаря,

ласкаря, егда бысть Царемъ, болгарінъ предложилъ ему миръ, и Елену дочь Асѣневу, свою племянницу въ жену Ѳеодору, сыну реченнаго Царя, Тои же пріятъ обоя, бысть бракъ торжествованъ въ Херсонісѣ. Умершу Іоанну Дукѣ, Іоаннъ разгромілъ земли Ѳеодоровы: егда Міхаіло отступнікъ державства, чінілъ тожъ въ Ѳессаліи. Отъ чего відя себе Царь, прішедша въ толікая утѣсненія, да свободітся весма отъ воінъ Восточныхъ, возобновілъ и подтверділъ договоры, которыя его отецъ уже имѣлъ учінены съ Турками, и прізвалъ ихъ въ помощь, и съ велікімъ воінствомъ, переправілся Эллеспонтъ, да вступітъ въ болгарію. Іоаннъ же відя себе ѕѣло ніжша, представілъ и получілъ миръ съ Ѳеодоромъ, ему же возвратілъ всѣ городки взятыя у Грековъ. Послѣ сего отданія, умре Король Іоаннъ болгарскіи отъ едінои раны воспріятои на правои рукѣ, во едіномъ сраженіи біттвенномъ. И занеже не имѣлъ по себѣ оставіти наслѣдія мужеска полу, бысть обрачъ Королемъ Міче, зять сестрінъ, мужа Іоанна умершаго, человѣкъ безсілныи, и малодѣленъ къ воінскому дѣлу. Сеи согнанъ бывъ съ Королевства отъ Констанітіна Тека особы знатныя, велікоостроумнаго, и сілнаго тѣлодородствомъ, отъѣхалъ къ Царю въ Нікею, и предавъ ему городъ Месемврію, воспріялъ иныя земли блізъ Трои, со Скамандромъ и иными мѣстами. Понеже Константінъ былъ миротворенъ, владѣтель Королевства болгарского,

послалъ пословъ къ Царю, предлагая ему союзство вѣчное съ договоромъ, что бы его обручилъ съ единою отъ своихъ дщереи, не ради того, что требовалъ болгаръ Константинъ жены, живои сущеи своеи первои, со многими сынами полученными съ нею: но что бы имѣти свойство съ Царемъ, онъ же даде ему свою дщерь Θеодору, и тои на обмѣнъ послалъ свою жену первую въ Никею, за Аманатъ вѣрности своея къ Державству, и до младои жены. Умершу же Царю Θеодору, по немъ наслѣдникъ сынъ его Іоаннъ, бысть отъ Михаила Палеолога ослѣпленъ, и прогнанъ отъ престола, которымъ онъ самъ завладѣлъ. Константинъ же болгарянинъ, поощренъ женою ко отмщенію учиненныя обиды брату, и позванъ отъ пословъ Султана Азатина, имущихъ при себѣ великое множество денегъ, да бы двигнулся противу державства, взявъ въ помощь 20000: Волоховъ, вшелъ съ тяжкимъ воискомъ во Θракію, идѣже тогда пребывалъ Михаилъ, которои бывъ увѣдомленъ о обьявленіи болгаревъ побѣжалъ единъ токмо таино въ ближнія горы, во Аганъ и въ Калату при берегахъ морскихъ. Обрѣлъ же тамо по случаю двѣ галеры Латинскія, беруція воду ради шествія въ Константинополь, и тѣми спасся Михаило, и въ два дни поспѣлъ въ Столнои городъ. Того ради Константинъ, видя себе поругана въ надѣяніи замышленномъ, что бы взяти было жива Михаила, пошелъ путемъ долгими станами на Энеи, да освободитъ

Султана

Султана Азатіна, тамо засланнаго во отбытіи Царевомъ. И воспріялъ его дружебно отъ оныхъ поль, и потомъ разоріль Өракію въ конецъ. Умреже въ сіе время Өеодора жена Константінова, Міхаіло Палеологъ, да бы прівлещи его къ своеи странѣ, даде ему въ жену Марію дщерь Евлогіи своея сестры, которая подняла протіву дяди своего мужа Візантіановъ, и Грігорія Патріарха Адріанополскаго; понеже онъ не заплатілъ ея пріданова. Къ томужъ понеже шедшіи на соборъ Лугдунскіи во время Грігорія десятого Папы рімскаго, и прісоедінілся къ Церквѣ рімскои. Тако сіе бысть, что по упрошенію реченныя Маріи жены Константіновои Короля болгарского, и племянніка Міхаілова: егда Міхаілъ возвратілся отъ реченнаго собора въ Константінополь, и умеръ по своемъ возвращенія: но не было ему отправлено должнаго провожденія погребателного, ніже отъ священніковъ Греческіхъ попущено бысть погребеніе. Но реченная Марія, заплатіла съ ліхвою за сіе свое отмщеніе, смертію Константіна своего мужа, и потеряніемъ своего Королевства. Обое еи случілося отъ востанія нѣкоего Лагана, называема болгарами Кордуба: которыи рожденъ отъ отца пастуха. Учіняся же началнікъ надъ многіми ворами себѣ союзными, прішелъ въ могутство такое, и сілу военную, что не во многомъ времени, разбілъ и побілъ и убілъ Константіна въ полевомъ бою, обладалъ Королевствомъ болгарскімъ,

болгарскiмъ, и реченною Марiею, которую много злѣ ругалъ. Царь же возбудiлъ на него Iоанна Асѣня сына Мiчева, ему же даде Iрiну дщерь свою въ жену, и послалъ его съ воiскiмъ сiлнымъ въ болгарiю. Тiрранъ же Лаганъ отбѣгъ ко двору Ноги Государя Татарского, отъ него же по прошенiю Цареву, бысть на едiномъ банкетѣ убiенъ. И тако Iоаннъ Асѣнь, обладалъ безъ труда Королевствомъ болгарскiмъ, изогнавъ Марiю съ сыномъ ея Мiхаiломъ и съ едiною дщерiю. И пожелавъ прiмiрiтiся въ дружбу нѣкоторого барона мочнаго болгарского, по имени Тертеръ, обручiлся съ его сестрою отгнавъ свою жену, и пославъ тую съ дѣтми въ Нiкею: и возвелъ сего Тертера своего шурiна въ достоiнство Деспотское. Тои же преодолѣвши изнеможенiе Iоанново, прiклонiлъ сердца воiска, и бароновъ Королевственныхъ, ежебы овладѣти ему престоломъ. Увѣдомленъ же бывъ Асѣнь о пронырлiвости шурiновои, взялъ съ собою скрытно вся сокровiща Королевства, и съ нiми отъѣхалъ къ прежнему тестю, съ которымъ скончалъ останнюю жiзнь. Тертеръ же овладѣтелствовалъ престоломъ. Егда же наступiлъ на него Нога Государь Татарскiи, и возненавiдѣли свои болгары, побѣже ко Адрiанополю, и тамо отъ огневiцы злыя умре. Раздѣлiвшеся между собою болгары ради обранiя едiнаго Короля, едiна часть прiстала къ Мiхаiлу сыну Марiину, другая же къ Свѣтославу первому барону Королевственному,

обученнѣiшему

обученнѣйшему во оружіи; поджігающу Царю всею мощію раздѣленіе, однакоже въ способство Міхаілу. На конецъ же Марія пріняла себѣ за названого сына Свѣтослава, обнявши его всенародно частію своея одежды, и другою частію Міхаілъ сынъ ея. Ради того сыноположенія учіненнаго въ Церкви, получілъ Свѣтославъ Королевство. Оженілся Ѳеодорою дщерію Міхаіла Царя, даде же едіну свою сестру въ жену Чаку, сыну Ноги Татаріна, да бы утвердітіся на престолѣ. Проісківатшу же Татаріну овладѣтельствовати Королевствомъ болгарскімъ, Свѣтославъ поімалъ его жіва въ подвохахъ подведеныхъ, и чрезъ дѣиствітельство Евреянъ, повелѣлъ его задавіти въ темніцѣ, озлобляющымъ во оное время Персіаномъ державство Греческое. Свѣтославъ по упросітельству Цареву послалъ 20000 конныхъ, и 6000 пѣхотныхъ болгаровъ подъ командою Іоанна Хіробоска Мацуката болгаряніна, которыя въ началѣ разбілъ Персіанъ, послѣдия же отъ ніхъ уже при возвратѣ между проходовъ узкіхъ, бысть разбітъ и развоеванъ со смертію всего своего воіска. Тая напасть учініла ропщаніе болгаровъ протівъ правітеля. И Іоакімъ Патріархъ, бысть въ подозрѣніи едіномысленнічества оныхъ мятежей, и бысть повелѣніемъ Свѣтославовымъ нізвергнутъ съ крутыя горы высокія. О чемъ прогнѣвавшеся болгаре, очевідно отложілісь отъ Свѣтослава. Марія же усмотрівши такое время, закупіла Контія Кефалоніцскаго, Деспоту Этолійского

и Акарноніиского, двоюродного брата, Королю болгарскому, которому реченныи Контіи далъ смерть по предательству. Тѣмже Міхаіло сынъ Маріинъ, бысть нареченъ Король болгарскіи, которыи разведшіся со женою зовомою Неда, дочерію Стефана Немана Короля Сербскаго, взялъ въ жену Ѳеодору вдову Свѣтославлю, а сестру Андроніка Палеолога младаго: и чрезъ сіе женопоятіе, союзникомъ учінился съ Міхаіломъ, противу своего дяди Андроніка старого, и противу Стефана Немана. Но болгарінъ коварствовавыи образованія превысочаішая, послалъ воіско ко Андроніку старому, на Андроніка его племянніка. Сіе дознался старыи, что реченное воіско идетъ овладѣтельствовати Констанітінополемъ, пріказалъ остановіти его въ десяти міляхъ отъ города, попустівъ вніти комендантту, токмо едіному отъ онаго воіска. Увѣдавъ же о томъ Андронікъ младыи, послалъ послы со многіми дарами, и съ болшіми обѣщаніи къ капітану болгаріну, и прівлекши его къ своему намѣренію, согналъ дядю съ престола, имже и овладѣтелствовалъ. И да бы умягчіти сердце болгару, обязался платіти ему веліквую сумму денегъ. Стефанъ же Неманъ приуготовілся ко отмщенію обіды учіненныя сестрѣ отъ болгара; но тои прітече о помощи къ Царю Андроніку, которыи пріиде съ воіскімъ нарочітымъ, но ніжше чісломъ противу сілъ Стефановыхъ. Того ради сталъ обозомъ въ странѣ Пелагонскои,

ожідая

ожидая окончание начинания Михаила болгара. которыи имѣлъ при себѣ 12000 болгаръ, и 3000 волоховъ, числомъ болши Андроникова воиска. Михаилъ убо съ своимъ воискомъ вшелъ, не имѣя встрѣчника, въ Сербию, чрезъ Сѣверную часть отъ горы Эма, разорилъ всю украину, даже до Верховья рѣки Струмицы. Въ пятыи день обступилъ его Стефанъ Неманъ, отъ него же, ради храбрости тысящи трехъ сотъ Германянъ, нанятыхъ въ воиско Неманово, бысть всецѣло разбитъ и убитъ на бою: точию не многие болгары возвратилися почитаи наги домои. И Царь возвратился съ своимъ воискомъ домои не споспѣшествовавъ ни тои, ни другои сторонѣ. Егда же болгаре стали быти въ несогласии во обрании новаго Короля, вшелъ Царь рукою вооруженною въ ихъ уѣздъ, овладѣлъ безъ тяжести многими мѣстами, и между иными мѣстѣчкомъ нарочитымъ Месембрскимъ. На конецъ, по ходатаиству и посредству вступителствомъ Неманову, Королевство болгарское бысть отдано Алеξандру брату родному Михаилову. Егда же онъ взялъ содержание Престола, вступилъ съ воискимъ болгарскимъ и Волошскимъ въ земли державства Греческаго, ратуя многия мѣста, даже до Андрианополя, и наполнився корыстми, возвратился въ болгарию. Иоаннъ Кантакузинъ наслѣдникъ Андрониковъ, собравъ воиско силное, напалъ внезапу на болгарию, завоевалъ многия городки, и разорилъ великии Трактъ украины. Сие видя Алеξандръ послалъ къ нему послы предло-

предложити о мирѣ; но безъ окончанія. Того ради собралъ осмь тысящь болгаровъ, и двѣ тысящи волоховъ, поиде противу Царя отаборившагося въ ровномъ мѣстѣ Русы города, съ чісломъ людеи, ѕѣло менши отъ болгарского воиска; сразился бои съ мужествомъ великимъ отъ стороны Греческія; но ни мало же не уступили имъ болгары; быша разбиты Греки и прогнаны въ городокъ Русу, которои болгары осадили, и привели осажденныхъ въ послѣдніи недостатокъ всякія вещи, тако, что Царь обрѣтался, аки отчаянникъ. Но егда Алеѯандръ подвигнувшися сожалѣніемъ, послалъ предложити ему миръ, и волность отъити въ Константінополь; абіе сеи миръ бысть утвержденъ женитвою со дщерію Царевою, сущею девяти лѣтъ съ сыномъ Алеѯандровымъ, сущимъ лѣтъ пятнатцати. Обрученіе бѣ торжествовано во Адріанополѣ, при прісутствіи обоихъ дворовъ. Соверша же церемонію возвратился Алеѯандръ въ болгарію, отгналъ Ѳеодору вдову Міхаилову съ сыномъ по имяни Шізманъ. Мать удалилася съ сыномъ въ рагузу, идѣже пожила нѣсколко времене; потомъ перешла во Апулію, а оттуду въ Константінополь, и тамо скончала свою жизнь съ сыномъ. Алеѯандръ убо свободенъ бывъ отъ непріятелеи, правителствовалъ Королевство мирно съ великимъ разумомъ и удоволствованіемъ къ подданнымъ. Имѣлъ съ первою женою двухъ сыновъ Страшимира и другаго. Но понеже мать жила

ѕлѣ

злѣ съ мужемъ, бысть отъ того причина, что Алеѯандръ взялъ другую вѣры Еврейския, которую первѣе повелѣлъ окрестити, съ сею имѣлъ двухъ сыновъ, Шизмана и Ассѣня или Ясѣня, и да бы утвердити ихъ безопасныхъ о наслѣдии Престола, велѣлъ мачихѣ отравити единаго изъ сыновъ перваго брака. Потомъ Алеѯандръ послалъ другаго Страшимира съ матерiю въ Видинъ, давъ ему правителство того города. Онъ же отложился отъ отца восприявъ себѣ титулъ Императорскии. Но Алеѯандръ отъ великия любве, которую имѣлъ къ нему, не учинилъ ему наказания за сие прегрѣшение. Лудовикъ Король Венгерскии въ лѣто 1351, пришелъ противъ Страшимира, съ великимъ воискомъ, осадилъ Видинъ, и взялъ его со Страшимиромъ, и заключилъ его въ темницу во Унгрiи въ наказание за его непослушание предъ отцемъ. По семъ Лудовикъ отправилъ многую гвардiю въ Видинъ, свободилъ по томъ и Страшимира, и повелѣлъ ему присягнути о вѣрности. И егда оставилъ онъ двѣ свои дочери взалогъ своея вѣрности, паки послалъ его на правителство въ Видинъ. Въ лѣто же 1363: умре Алеѯандръ Король болгарскии, которыи далъ Амурату Султану Турецкому едину свою дочь преузорочнаго пригожства, и оставилъ трехъ сыновъ отъ вторыя жены. Съ которыми Страшимиръ братъ ихъ перваго брака имѣлъ воину. Въ то время вошли перво Турки въ болгарiю, съ которыми Шизманъ

 и брати́я

и братія біліся. АссѢнь же бысть на бою умерщвленЪ. ШізманЪ отдалЪ болгарію вЪ данніки Турку, тои же развоевалЪ всю украіну даже до Віді́на, и невозмогши завоеватu его, обратілся на Болошскую землю. По томЪ Господарь, послалЪ собрати лодки, на которыхЪ переправілся чрезЪ Дунаи, и давЪ сЪ своіми людми бои протівЪ ТурокЪ, разбілЪ ихЪ и прогналЪ вЪ бѢжаніе, даже до рѢки, вЪ которои бѢглецы истоплени быша, и посѢчени тако, что всѢ пропали. Пребывающымъ же вЪ несогласіи дѢтемЪ Алеѯандровымъ о наслѢдіи отеческомЪ, ШізманЪ не похотя уступіти Страшіміру, и відя первыи высочаішество другаго, послалЪ звати вЪ помощь Амурата Султана Турецкого. Тоіже прошелЪ вЪ Грецію сЪ дванадесятію тысячми военныхЪ людеи, продолжая изряднымЪ тщателствомЪ воіну между братіами еліко можаше. Відя же ихЪ по томЪ обезсілѢвшіхся, и почітаи разоріавшіхся, обратілЪ оружіе на обоіхЪ. ОвладѢтелствовалЪ градЪ Каліполь, мѢсто пожіточное его стату на ПропонтіискомЪ мори, во устіи Гірла Эллеспонтскаго. ОвладѢлЪ же городомЪ АдріанополемЪ, и болшею частію Романіи. ЛішілЪ Шізмана всего королевства болгарского, и жізни. И тако окончілося предреченное королевство болгарское разгласіями, и междоусобными браньми. ЗавоевалЪ АмуратЪ городЪ ПрітурЪ вЪ Романіи, убівЪ его Дуку, или Деспоту, Мончілла Дена, человѢка разумного и досужаго во

оружіи,

оружїи, которыи прїшелъ было въ помощь къ болгаромъ, бысть отъ нїхъ на конецъ предателствованъ и убїтъ отъ Султана, которыи многажды удївлялся, и хвалїлъ мужество Деспотїно, бывша капїтана у Царя Стефана Немана.

Въ семъ членѣ расторженїя ихъ послѣдняго, и разорїтелѣ ихъ Державства, болгары за истїнну прїзнали пословїцу древнюю: еже едїномыслїемъ, и малыя вещи растутъ: не едїномыслїемъ же, и болшыя нїзпадаютъ: сїрѣчь, едїноумїе и согласїе, малыя дѣла въ велїкїе проїзводїтъ, разгласїе же, и съ велїчайшїми дѣлами въ ѕлообращенїе прїводїтъ. Яко же и Господь нашъ Їисусъ Хрїстосъ Глаголетъ: Всяко Царство На ся раздѣлївшееся, разорїтся, и домъ на домъ, падетъ.

ВЫПІСАНО ИЗЪ КНІГИ,

КОТОРАЯ СОБРАНА ИЗЪ МНОГІХЪ КНІГЪ ІСТОРІЧЕСКІХЪ, О НАРОДѢ СЛАВЕНСКОМЪ, ЧРЕЗЪ ГОСПОДІНА МАВРОУРБІНА, АРХІМАНДРІТА РАГУЖСКОГО, ИЗЪ ЛІСТА 36 НА ОБОРОТѢ,

Переведена оная кніга со Італіанского на Россійской языкЪ повелѢніемЪ и во время счастлівого владѢнія, ПЕТРА ВЕЛІКАГО Імператора и Самодержца Всероссійского, и прочая, и прочая, и прочая:

МОравія, восприяла вѢру Хрістіянскую, во время Святоплуга Короля Моравского, которой учінілЪ свое пребываніе вЪ Вели градѢ, и окрещенЪ со своіми народы, руками Кірілла філософа, Апостола болгарского, русовЪ и прочіхЪ, СлавянЪ далматскіхЪ, и МоравскіхЪ. Сей КіріллЪ родомЪ былЪ ГрекЪ, родился вЪ ФессалонікѢ, нынѢ глаголема Салонікй, отЪ отца Льва, породного. ПервѢе нарицался КонстантінЪ філософЪ: вЪ лѢто 887, поставленЪ былЪ ЕпіскопЪ Вели граду, отЪ Адріана третіяго сего имене Рімского Папы, первый бысть АрхіепіскопЪ Моравіи, научівЪ первѢе во благочестіе Хрістіянское, болгары, Сербы, и Святополка Царя Далматского, и по ніхЪ Святоплуга Царя Моравского, со всѢмЪ его народомЪ, которой распространялся между Віслы, Дуная, и Ваги, рѢкЪ.

И правівъ 5 лѣтъ, свою Церковь. въ Моравіи отречеся того достоинства, соизволеніемъ Стефана преемника, Адріанова, въ посмѣшество Меѳодія своего брата, сей бо недобрѣ пріятствованъ былъ отъ Короля Святоплуга младѣішаго. Во время егда Король, нѣкогда пошедши на охоту звѣроловителства, приказалъ Архіепіскопу Меѳодію, да бы онъ не служилъ Літургіи, дондеже онъ возвратится; ждалъ Меѳодіи даже до полудни: но сумняся, да бы божественная жертва, не была уничтожена, и відя что люди многіе начинали отходити отъ Церкви, не ожидая болши, ніже смотряще указу Короля, зачалъ служити обѣдню. И егда ста во Олтари упражняяся въ служеніи божественномъ, пріиде Король, окруженъ мятеженародомъ песоохотниковъ и стадомъ псовъ, и вніде абіе въ Церковь, съ шумами и лаяньями псовъ, положилъ руку на оружіе, гдѣ едва удержался, еже непоразіти особу Архіепіскопскую, нізвергши на землю все что было на Олтари. Меѳодіи же отъиде, того Царства, преходя въ боемію, отлучая проклятіемъ Короля, и заповѣдахъ всему Королевству.

въ боеміи же пребысть не многое время, и поіде въ рімъ, идѣже обрѣте брата своего Кірілла и по не мнозѣ времени, паки бысть прізванъ въ Моравію; но провідя что Король великого злонечестія, ожесточался противу прічту священного, невозможе болѣе

терпѣти,

терпѣти толікаго разрушенія стада своего, того ради паки возвратілся въ рімъ, и тамо преставіся, въ лѣто 907, и погребенъ бысть, въ Церкви, святаго Кліментта, которого тѣло святое Кіріллъ братъ Меѳодіевъ, прінесъ изъ Тавріка острова, [сірѣчь изъ Крыму,] нынѣ наріцаемся, Тартарія меншая. Въ рімѣ, при обращеніи Славянъ, просіли отъ двора рімского, чрезъ Кірілла своего Апостола, да бы Літургію и божественные службы служіти на ихъ своіственномъ языкѣ; понеже предреченный Кіріллъ, уже превелъ имъ въ тоіже языкъ, старыи и новыи завѣтъ. Оное ихъ прошеніе было предложено въ полномъ соборѣ. И понеже въ началѣ обрѣтошася различныя не удобности, во мнѣніи оныхъ отецъ, абіе услышася гласъ чрезъестественныи глаголющъ, всякое дыханіе да хвалітъ Господа, и всякъ языкъ того да исповѣдаетъ; то чюдо пріведе отцы и Папу, еже соизволіти славяномъ дѣіству ихъ прошенія. И отъ оного времяни, ещеже и нынѣ священніцы Славянъ Лібурнскіхъ, подлежащіхъ Архідукѣ Норіцкому, служатъ Літургію, и протчая божественная правіла, на своемъ языкѣ пріродномъ, не имѣюще знанія языка Латінского; наіпаче и сами прінцепы Норіцкіе, употребляли буквами Славянскіми въ народныхъ пісмахъ, якоже, зрітся, во Церкви Святаго Стефана, въ вѣнѣ;

РАЗСМОТРЕНІЕ

СЕЯ ПОВѢСТИ.

Что здѣ пишетъ собиратель Історіи Славянскія, о Куриллѣ и Меѳодіи Апостолѣхъ Славенскіхъ. Аки бы Курилль отъ Адріана третіяго Папы, поставленъ былъ во Епіскопа и Апостола Моравскаго, и о преставленіи Меѳодія въ Римѣ, и о пренесеніи мощей Святаго Кліментa Куріломъ въ Римъ, таковую то имать истінну, каковую сіе: яко Апостоли наши Рускіе, бяху отъ Папы послани Римскаго Костела: Епіскопи, Бруно, Воніфатіи и Рейнбернъ съ товарищи. [якоже Бароніи съ нѣкіими глаголетъ лѣта Господня 1088:] Иніи же и то смѣютъ глаголати, яко помянутыи Воніфатіи Владіміра обратілъ ко Хрісту, и крестілъ множество Россійскаго народа. Ложно сія и безъ стыда о нашіхъ Славянскіхъ народахъ и Апостолѣхъ, пішутъ истінніи Папіны Янчаре, воінствующіи лжею о его власти, разшіренніи во всю Вселенную. И то Папамъ причітаютъ, о чемъ они и невѣдали. Мало смотрятъ, истінно ли есть, еже глаголютъ? Но паіпаче смотрятъ, угодно ли Папѣ, и возвышенію власти его служащее? Повѣсти же сея ложь показуется отсюду.

1.

О обращеніи ко Хрісту Славянъ, не пішутъ сего Історіки Греческіи, которые, или въ тая времена, или скоро по сіхъ жіли, и пісали Історію Церковную и Гражданскую, и въ ней о обращеніи Руссовъ и Болгаровъ, иже Славяне суть; яко Кедрінъ, Куропалатъ, Вонаръ, и прочіи, но токмо Латінскіи, и то недостовѣрніи, мнози отъ ніхъ жівшыи не скоро по томъ, якоже и сеи Господінъ Мавроурбінъ, къ тому сами себѣ, во многіхъ вещехъ и Хронологіи о томъ несогласуютъ. Едіни бо Курілла Апостоломъ Моравскімъ, якоже и сеи пісатель, нарицаютъ. Другіи токмо Меѳодія едінаго воспомінаютъ, а Курілла и не вѣдаютъ, яко же Іоаннъ осмыи Папа, въ своемъ, аще его есть, къ Святоплугу посланіи лѣта Господня 880.

2.

Адріанъ третіи Папа, едіно токмо лѣто 884 Епіскопствовавъ, умре по томъ въ два мѣсяцы, или въ три мѣсяцы, якоже пішетъ

Бароніи

баронїи со инными, како убо отъ него поставленъ на Епїскопство Кvрїллъ въ лѣто 887, сїесть въ третїе лѣто по смерти его; и ни едїнъ пїсатель житеи Папъ, то о Адрїанѣ третїемъ пїшетъ. Того ради баронїи, которыи отъ себе глаголетъ, яко Меѳодїи отъ Папы поставленъ во Архїепїскопа Моравского, не третїему, но второму Адрїану въ 872 лѣто умершему, сїе прїпїсуетъ. И глаголетъ, яко Меѳодїи и Кvрїллъ, еще во время Нїколая, прїидоша въ Рїмъ, лѣта господня 867. Обрѣтше же его умерша, жїли въ Рїмѣ, даже до Адрїана втораго. По Адрїанѣ второмъ, былъ Їоаннъ осмыи, по Їоаннѣ Марїнъ, таже Адрїанъ третїи, умершїи въ лѣто 884, или въ началѣ послѣдующаго лѣта. Къ тому показуютъ посланїе Їоанна осмаго о Меѳодїи Архїепїскопѣ Моравскомъ, о немъ же нїже будетъ пїсанное, еще въ лѣто 880, и свои убо неповѣрятъ въ томъ Мавроурбїну. А которые Мавроурбїну повѣрятъ, не повѣрятъ баронїю, мы же обоїмъ не вѣрїмъ реченныхъ ради вїнъ, и послѣдующїхъ.

3.

Которые пїшутъ о Меѳодїи и Кvрїллѣ, аки бы они были въ Рїмѣ протчая: тїи не могутъ праведныя вїны прїшествїя ихъ въ Рїмъ сыскати, того ради различныя сего вїны даютъ: Левъ Остїенїи-скїи у баронїя, лѣта Господня 867 глаголетъ; яко мощи Святаго Клїмента Папы, прїнесли въ Рїмъ. баронїи же тамо самъ отъ себе прїлагаетъ, яко они въ Рїмѣ жїли отъ того времене, даже до Адрїана втораго Папы, и отъ него поставлени во Епїскопы и Апостолы, и послани въ Моравїю. Инїи же съ баронїемъ лѣта Господня 879, и 880 глаголютъ, яко Меѳодїи едїнъ оклеветанъ былъ отъ нѣкїихъ не мудрыхъ и ненавїстныхъ людеи, аки бы несогласное церкви и шести соборомъ ученїе проповѣдалъ, и Славенскїмъ языкомъ славїлъ бога, и того ради позванъ былъ отъ Їоанна осмаго въ Рїмъ лѣта Господня 879. Онъ же не въ сїе лѣто но въ будущее 880 прїиде, и обрѣтеся истїннаго Евангелїя проповѣднїкъ, и паки съ похвалою и съ посланїемъ Їоанновымъ къ Святоплугу возратїся въ Моравїю на проповѣдь. Сїцевїи ихъ суть вымыслы. Первая вїна прїшествїя Святаго Меѳодїа и Кvрїлла въ Рїмъ лѣта Господня 867 съ мощми Святаго Клїмента, весма ложна есть. Кто бо сему, вѣрїти можетъ, яко они мощи толїкое сокровїще, многїми лѣты сокровенное, многїми трудами обрѣтенное, изъ Востока своею властїю, безъ воли Царскїя и Патрїаршїя, возмогли взяти и пренести на Западъ

въ Рімъ: аможе ни отъ кого не были посланни. Како бы и Епіскопъ Херсонскій и народъ попустілъ имъ сіе? Не всякому было вольно мощи Святыя, камо хощетъ преносіти, егда желали какіхъ мощей изъ Востока. Рімляне то, или сами къ Царемъ Восточнымъ и Патріархомъ, нарочно честныхъ пословъ ради ихъ, якоже о Грігоріи Веліикомъ пішетъ Бароніи Лѣта Господня 586 и 594. или Кесари Восточніи своіхъ къ нимъ пословъ съ мощми, аки съ веліккіми дарами посылали; А сіи бы, цѣлые мощи, ни отъ кого съ німи въ Рімъ непосланн, сами взяли и пренесли! развѣ часть нѣкая дана имъ идущымъ на проповѣдь, а они бывше въ Рімѣ оставіли ю тамо. Въ житіи Святаго Кліимента пішется, яко мощи его обрѣтени, внесены во градъ, и положени въ Церкви Святыхъ Апостолъ. Къ тому Святому Владіміру Крестівшуся, пріслана Греческая Царевна Анна въ супружество, и съ нею мощи Святаго Кліимента съ Мітроліітомъ Кіевскімъ, даны въ даръ отъ Царей Константіна и Васіліа Греческіхъ, якоже о томъ пішетъ Стріковскіи въ книзѣ 4 на лісту 140, и инніи пішущіи о Крещеніи Владіміровомъ. Ещежъ Святыи Несторъ Печерскіи пішетъ, яко въ Лѣто Господне 1146 Епіскопи Россійстіи, посвящающе Кліимента Мітрополіта Кіевскаго, возлагаху на него главу Святаго Кліимента Папы Рімскаго въ Кіевѣ. Крещеніе же Владімірово, было въ лѣто Господне 1000 или 1008. Како убо цѣліи мощи, или яко же сей Мавроурбінъ глаголетъ, тѣло Святаго Кліимента, Мееодіи, или Куріллъ, или оба пренесли въ Рімъ еще въ лѣто 867.

Таковая же истінна есть о преставленіи Святаго Мееодіа или Курілла или обоіхъ въ Рімѣ и погребеніи ихъ, при мощахъ Святаго Кліимента, какова и о пренесеніи тѣла его въ Рімъ. или о погребеніи Святаго Антонія Печерскаго въ Рімѣ, яко же смѣха достоінъ посмѣлъ написати, Ніколаи Ціховіи Іезуіта въ своемъ трібуналѣ изданномъ, лѣта Господня 1658. Не пріходіли убо сіи святіи въ Рімъ ради пренесенія мощей святаго Кліимента. Аще же бы съ мощми и пріходіли въ Рімъ, и тамо померли, то аще и не извѣстно, обаче намъ не протівно: тамо бо всякъ уміраетъ идѣже его смерть постігнетъ. То едіно протівно, что Бароніи отъ себе прілагаетъ о ихъ пребываніи въ Рімѣ, даже до Адріана втораго, и о поставленіи и посланіи ихъ отъ него на Апостольство, а Мавроурбінъ отъ третіяго Адріана. Но то уже и показалося ложное быти, и еще покажется. Здѣ токмо сіе на обличеніе Баронія

долѣтъ

доволѣетъ разсудити, яко онъ пришествие ихъ въ Римъ написалъ въ десятое последнее лѣто Николая Папы уже умершаго, а поставление ихъ и послание, отложилъ до Адриана втораго. Егда же началъ описывати Адрианова лѣта [которыхъ токмо пять было на Папѣжствѣ] и дѣла, отнюдь не помянулъ поставления и послания ихъ на проповѣдь, для чего? яко сего въ дѣлѣхъ Адриана втораго обрѣсти не возмоглъ; такожде и лѣта ему опредѣленнаго нѣтъ у него. Аще бо бы сие обрѣталося въ дѣлѣхъ Адриановыхъ толь преславное дѣло, не возмоглъ бы о немъ умолчати, который и меншихъ не оставляетъ дѣлъ добрыхъ Папѣжскихъ. А и забыти бы ему сего не возможно, понеже аще прежде Адриана втораго, во время Николая воспомянулъ, и по Адрианѣ во время Іоанна осмаго воспоминаетъ.

Вторая вина пришествия Меѳодиева или обоихъ въ Римъ, яко оклеветани суть отъ завистниковъ о неправой проповѣди и хвалении бога, можетъ быти подобна истинѣ и прията: понеже то и въ наши книги влѣзло отъ Латинскихъ: обаче Римляномъ сие паче неже намъ противно, и отсюду бо явѣ показуется, яко не отъ Папы были поставленни и послани на проповѣдь. Аще бо отъ Папы были послани, зналъ бы о нихъ Папа, и услышавши о ихъ проповѣди, не желалъ бы ихъ видѣти и увѣдати, что и како проповѣдаютъ, и какимъ языкомъ бога хвалятъ, но посылаючи ихъ, о всемъ бы ихъ наставилъ. Къ тому аще услышавъ о нихъ призва ихъ, то уже прежде слышания его о нихъ, и призывания, были послани отъ инаго на проповѣдь. Призвани же были любовно, а не повелително, и не сопротивилися, да не сотворится проповѣди препятие наипаче отъ Латинъ, отъ нихъ же и оклеветани бяху, аще и сие не истинно есть.

4.

Которые пишутъ о призвании Меѳодия или Кирилла въ Римъ, и поставлении ихъ отъ Папы, слабое утвержение привѣсти своея имѣютъ, Сиесть Епистолию Іоанна осмаго прозваннаго Папикою, который будто услышавъ проповѣдь Меѳодиеву, и клеветы на него вышереченныя, писалъ къ нему Лѣта Господня 879 призывая его въ Римъ, а онъ прииде въ другое послѣдующее лѣто 880. И тамо показавъ свое православное учение, и на литургисание Славенскимъ языкомъ утвержение приявъ, возвратися въ Моравию, съ похвалною Епистолиею Папиною къ Святополку.

Но

Но и сїя Епїстолїя едва есть истїнная: несогласуеть бо вещи къ повѣстямъ инныхъ. Во первыхъ, нѣть въ неи того, еже они глаголють, сїесть, яко Меѳодїи поставлень оть Адрїана втораго бывшаго прежде Їоанна осмаго, якоже глаголеть Баронїи, или оть третїаго, бывшаго по Їоаннѣ и по Маринѣ Папахъ, якоже глаголеть Мавроурбїнъ. Второе въ тои Епїстолїи Їоаннъ пїшеть о Меѳодїи, а Кїрїлла брата его отнюдъ незнаеть, глаголеть бо: Пїсмена же Славянская оть Константїна нѣкоего Фїлософа обрѣтенная, да ими богу хваленїе должное воспѣвають, праведно похваляемъ. оть нѣкоего рече Константїна обретенная пїсмена. Неведяше убо Константїна сего Фїлософа: а сеи быль брать Меѳодїевъ, изъ мїрскаго Константїна, Кїрїлломъ наречень въ монашествѣ, якоже есть обычаи у Грековъ а не у римлянъ. Третїе сїя Епїстолїя Їоаннова, шесть токмо Соборовъ Вселенскїхъ похваляеть, а Седмаго невоспомїнаеть, глаголеть бо: обрѣтохомъ его (Меѳодїа) весма православна, во всемъ согласнаго шести Вселенскїмъ Соборомъ. А пїсаль сїе посланїе, по Седмомъ Вселенскомъ Соборѣ близъ ста лѣть, едва убо истїнное есть сїе посланїе Їоанново. Аще же посланїе сїе сумнїтелное есть, колми паче повѣсти Латїнская о Меѳодїи и Кїриллѣ, на немъ основаннїи недостовѣрни суть. А которыя и сего слабого основанїя не имуть, весма ложни суть, якоже сїя господїна Мавроурбїна: при обращенїи, рече: Славянъ, просїли оть двора рїмскаго чрезъ Кїрїлла своего Апостола, да бы Лїтургїю и божественныя службы служїти на ихъ своїственномъ языкѣ. Никто бо о томъ непросїль Папы, но онъ самъ похвалїль то Меѳодїю, якоже показася оть Епїстолїи Їоанна осмаго, аще истїнная его есть. Чесо же ради Меѳодїи не прїиде ко Їоанну въ тое лѣто, въ которое быль позвань, но въ другое, умолчали сїи пїсатели. развѣ для того, яко въ началѣ 879 лѣта, еще Папа не прїмїрїлся быль съ Патрїархомъ Константїнополскїмъ Фотїемъ, возвращеннымъ на Престолъ по смерти Їгнатїа, и со всѣмъ Востокомъ: Егда же сеи миръ утвердїлся Соборомъ бывшымъ въ сїе лѣто, и вездѣ разгласїлся, въ послѣдующее 880 лѣто прїиде въ рїмъ Меѳодїи.

5.

Аще бы оть Папы сїи Апостоли были послани на обращенїе Славянъ, не было бы между Греками и рїмлянами сваровъ о болгарѣхъ новопросвѣщенныхъ: понеже безъ всякаго прекословїя, были бы Папїны болгаре, оть него посланными Апостолами просвѣщеннїи. Но были велїкїя свары

еще

еще въ лѣто Господне 863, егдѣ къ болгаромъ новопросвѣщеннымъ отъ Грековъ, послалъ Папа, своїхъ Епїскоповъ и священнїковъ, якоже о томъ Святѣйшїи Патрїархъ Фотїи, окрестнымъ своїмъ посланїемъ возвѣщаетъ того же лѣта у баронїа. Греки Латїнъ, а Латїни Грековъ изгоняху изъ болгарїи, и была сїя вражда не малою прїчїною раздѣленїя Востока отъ Запада. За сїе и Царь Мїхаїлъ и Васїлїи возненавїдѣли рїмлянъ, якоже Нїколаи Папа въ посланїи своемъ седмьдесятомъ къ Гїнкмаре ременскому возвѣщаетъ, у баронїя лѣта Господня 867. За болгаровъ и Святыи Їгнатїи Патрїархъ Константїнополскїи, многїя досады претерпѣ отъ Папъ: а Їоаннъ осмыи, прозванїемъ Папїка, по укорїтелныхъ своїхъ посланїяхъ, предаетъ анаѳемѣ святаго Їгнатїа, аще въ два мѣсяцы не изведетъ своїхъ Епїскоповъ и всего Клира изъ болгарїи въ лѣто Господне 878. Не послуша въ томъ Папы Святыи Їгнатїи до смерти своея, и въ томъ преставїся. Понеже убо отъ первыхъ Славянъ болгаровъ далече прежде лѣта 887, изганяли Грековъ Латїни и Папы, и за сїе и Святыхъ проклїнали, якоже и имъ возлюбленнаго Їгнатїя, то како по томъ Грековъ на обращенїе Славянъ, каковы суть и болгаре, посылали и посвящали Меѳодїя и Кїрїлла, уже въ лѣто Господне 887.

6.

Отъ того послани на проповѣдь Славяномъ Кїрїллъ и Меѳодїи, отъ кого послани суть изъ Грецїи изъ отечества своего, бяху бо Греки родомъ отъ града Солуня, якоже вси пїсатели рїмскїи свїдѣтелствуютъ, и сеи Господинъ Мавроурбїнъ. Но послани суть въ Славянїю не изъ рїма, не отъ Папы, не покажутъ бо къ нїмъ посланїя о томъ Папїна въ Ѳессалонїку просїтелного или повелїтелного, убо не отъ Папы были послани на проповѣдь.

7.

Которые отъ Папы на проповѣдь посылаются, сїи чїна Церковнаго Греческаго, или церемонїи, въ новопросвѣщенныхъ странахъ не насаждаютъ, якоже и нынѣ въ Кїтаѣ вїдїмъ; и нигдѣ образца не покажутъ, да бы когда проповѣднїки Папїны, чїнъ Церковныи Греческїи, новымъ Хрїстїаномъ уставляли. А сїи Святїи Апостоли Славенскїи, Греческїи чїнъ Церковныи, благовѣствованїемъ рожденнымъ сыномъ своїмъ Славяномъ уставїли, якоже сами рїмляне свїдѣтелствуютъ. И доселѣ вїдїмъ тои чїнъ въ россїи, болгарѣхъ и прочїихъ народѣхъ Славянскїхъ, которые подъ власть Папїну не отторглїся, и непотеряли сего отцевъ своїхъ преданїя. Убо не отъ Папы послани были.

Къ тому, аще отъ Папы сіи Апостоли поставлени въ Санъ Архіерей-скіи, то поставлени не инымъ чиномъ поставленія, точмо римскимъ. Папа бо своимъ Латинскимъ чиномъ поставляетъ Епископовъ и Іереевъ. Аще же они поставлени чиномъ римскимъ, то и сами бы таковымъ же чиномъ иныхъ Епископовъ и Іереевъ поставляли, и прочыя таин таковымъ же бы чиномъ совершали. Но сего и сами римляне о сіхъ Апостолѣхъ нашіхъ несмѣютъ глаголати. Убо ниже они сами отъ Папы поставлени. Отрінувше убо сія Латінскіхъ пісателеи басни и баіки, послушаемъ нашіхъ Славенскіхъ о обращеніи Славянъ и о Апостолѣхъ нашіхъ Кіріллѣ и Мееодіи достовѣрнѣішіхъ Історіковъ.

8.

Сіце о томъ ревнѣішіи нашъ Славенскіи Історікъ, Преподобныи Несторъ Печерскіи, глаголетъ: Князи Славенстіи, Святополкъ [которого Мавроурбінъ Святоплугомъ, инніи Святопулхромъ наріцаютъ] Ростіславъ и Кокелъ, посылали къ преждереченному Кесарю Міхаілу, просяще Святаго Крещенія. Кесарь искалъ кого бы имъ послати? увѣдавъ же як нѣкіи человѣкъ въ Өессалонікѣ именемъ Левъ, имать двухъ сыновъ ученыхъ, имя едіному было Мееодіи, а другому Кіріллъ, повелѣ имъ къ себѣ пріити, и посла ихъ на проповѣдь Евангелія Святаго, и на крещеніе народовъ Славенскіхъ, которые прилѣжно въ томъ трудящеся, не мало кнігъ изъ Греческаго на Славенскіи языкъ преложіли, до здѣ Несторъ въ первои части своея лѣтопіси. Такожде слово въ слово Длугошъ Історікъ Полскіи глаголетъ: три, рече, князи Славенскіи, Ростіславъ, Святополкъ, и Кокелъ, отъ Грековъ, вѣры Хрістіанскія законъ пріяша около лѣта господня 800, Царствующу на Востоцѣ Міхаілу, а на Западѣ Арнолфу, которыи отъ вошеи снѣденъ есть. Подобнѣ о обращеніи Славенскіхъ народовъ, глаголетъ Венчеславъ Лѣтопісецъ Чешскіи, Бліодусъ, и Сабеллікусъ, аще мало въ лѣтѣхъ между собою съ преждереченными пісательми и несогласуютъ. По сіхъ Кромеръ о вещехъ Полскіхъ и о Славянѣхъ въ кнізѣ третіеи, тожде глаголетъ, и имъ послѣдуетъ: изрядно же, рече, въ наученіи сіхъ народовъ новыя вѣры потрудішася Мееодіи и Куріллъ Епіскопи, отъ ніхъ же и сіе проізыде, соізволяющу Папѣ, яко Славяномъ лѣть есть своімъ языкомъ Літургію и протчыя таіны Церковныя совершати. По многіхъ тожде пішетъ Стріковскіи въ кнізѣ 4 на лісту 148. Житіе сіхъ Апостоловъ напісано въ Мінеахъ четіихъ у насъ Маіа 11. Подобнѣ о обращеніи ко Хрісту нашіхъ Россіискіхъ Славянъ. Пішутъ Історікі

Гречесіи

Гречестіи, Кєдрінъ, Куропалатъ, Зонаръ. Якоже и бароніи воспоминаетъ въ лѣто Господне 868. Отъ сіхъ бо Апостоловъ, и россіане второе, по первомъ Апостолскомъ крещеніи, крестіхомся: около лѣта Господня 868, во времена Міхаіла Кесаря Восточнаго: Патріарха же Констангінополскаго Ігнатіа и Фотіа, якоже отъ вышепомянутаго его посланія показася. Третіе крестіхомся во время Кесаря Восточнаго Васілія Македона, въ лѣто Господне 886, въ которое послалъ былъ Кесарь Васілій, въ россію Епіскопа, его же имене Історіки не воспомінаютъ токмо чудо о Евангеліи во огнь вверженномъ и цѣло изъ огня изятомъ, якоже пішетъ Зонаръ въ Томѣ третіемъ. Четвертое Крещеніе россіанъ было во время Олги Праматере Владіміровыя, которая сама ѣзділа въ Константінополь и крестілася въ лѣто Господне 958, во время Константіна осмаго, Кесаря Восточнаго: якоже пішетъ Куропалатъ, и прочіи, и съ німи бароніи въ тожде лѣто. Пятое и послѣднее было крещеніе наше во время Владіміра, котораго между инными, подвігнулъ ко спасенію Кvріллъ Філософъ православный, ученіемъ и картіною, на неіже былъ напісалъ Судъ божіи, въ лѣто Господне 1000, или якоже бароніи пішетъ 1008, во времена Кесареи Восточныхъ Васілія и Константіна, сыновъ же романа преждебывшаго Кесаря.

Сіе есть разсмотреніе наше повѣсти вышепісанныя о Мефодіи и Кірілле Славенскіхъ Апостолѣхъ, которое вящщему разсмотренію и разсужденію предлагаемъ.